

ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ

αντι

Περίοδος Β'
Τεύχος 420
Παρασκευή
3 Νοεμβρίου
Δρχ. 150

ΟΧΙ ΑΥΤΟΔΥΝΑΜΙΕΣ!
Τ' ΑΚΟΥΣ;

ΚΛΑΣΙΚΑ ΒΙΒΛΙΑ ΓΙΑ ΠΑΙΔΙΑ ΚΑΙ ΝΕΟΥΣ ΟΛΩΝ ΤΩΝ ΕΠΟΧΩΝ

Λιούις Κάρολ

Μες στον Καθρέφτη και τι Βρήκε η Αλίκη Εκεί

Λ. Φρανκ Μπάουμ

Ο Θαυμάσιος Μάγος του Οζ

Η Θαυμάσια Χώρα του Οζ

Ναζίμ Χικμέτ

Το Ερωτευμένο Σύννεφο

Γκότφριντ Άουγκουστ Μπύργκερ

Οι Περιπέτειες του Βαρώνου Μυνχάουζεν

Κάρλο Κολόντι

Πινόκιο

Τζαίημς Μπάρι

Πήτερ Παν

Ιούλιος Βερν

Η Ανταρσία του Μπάουντυ

Η Μέρα ενός Αμερικάνου Δημοσιογράφου στα 2889

Χ.Κ. Άντερσεν

Η Παρθένα των Πάγων

Η Βασίλισσα του Χιονιού

Τα Καινούργια Ρούχα του Αυτοκράτορα

Αδελφοί Γκριμ

Η Χιονάτη και οι Εφτά Νάνοι

Έξι Παραμύθια

Μαρκ Τουέιν

Τομ Σόγερ

Μαρσέλ Αιμέ

Οι Μπότες των Εφτά Λευγών

Αλφόνς Ντοντέ

Ιστορίες της Δευτέρας

Χίλιες και Μία Νύχτες

Σεβάχ ο Θαλασσινός

Ο Άλη Μπάμπα και οι Σαράντα Κλέφτες

Ο Έμπορος της Βαγδάτης

Ράντγιαντ Κίπλινγκ

Μόγλης

Μπλεζ Σαντράρ

Νέγκρικα Παραμυθάκια

Αντουάν ντε Σαιντ Εξυπερύ

Ο Μικρός Πρίγκιπας

Ο Παπαλάγκι

Μ.Α. Αστούριας

Ο Άνθρωπος που τα Είχε Όλα

Χε Γι

Κινέζικα Παραμύθια

Ονορέ ντε Μπαλζάκ

Ένας Γάιδaros μια Γάτα

Ζεράρ ντε Νερβάλ

Ιστορία του Χαλίφη Χακίμ

Ναστρεντίν Χότζας

Ιστορίες και Χωρατιά

Έρνεστ Χέμινγκουэй

Ο Γέρος και η Θάλασσα

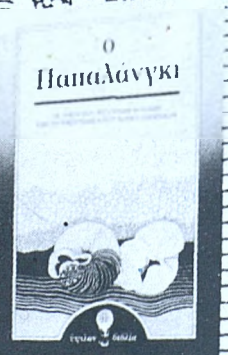
Α. Ζ. Κρόνιν

Τα Άγουρα Χρόνια

ΚΕΙΜΕΝΟ ΠΛΗΡΕΣ
ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΜΕΝΟ

ΚΕΙΜΕΝΟ ΠΛΗΡΕΣ
ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΜΕΝΟ

ΚΕΙΜΕΝΟ ΠΛΗΡΕΣ
ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΜΕΝΟ

Ζωοδόχου Πηγής 34
Αθήνα 106 81
τηλ. 3638257

Ύψιλον/διβλία

ΜΕ ΣΚΕΨΗ ΚΑΙ ΕΥΘΥΝΗ

Η ΠΡΟΕΚΚΛΟΓΙΚΗ εκστρατεία τελειώνει σήμερα. Την Κυριακή το λόγο έχουν οι εκλογείς που με την ψήφο τους θα εκφράσουν την άποψή τους για το δρόμο που πρέπει να ακολουθήσουν τα πολιτικά μας πράγματα. ΗΤΑΝ μια ήπια προεκλογική εκστρατεία με θλιβερή εξαίρεση τη λασπολογία, το μίσος, την όξυνση και την υστερία του κ. Παπανδρέου και του έντυπου και οπτικο-ακουστικού συγκροτήματος που τον υποστηρίζει. Αλλά έπεσε στο κενό καθώς στις πόλεις και στην ύπαιθρο αναπτύχθηκαν νέες μορφές πολιτικής επικοινωνίας και πολιτικού διαλόγου. ΑΠΕΓΝΩΣΜΕΝΑ το ΠΑΣΟΚ αναζητεί άλλοθι για τη νέα εκλογική του ήττα, όταν οι όλες διαδικασίες της υπηρεσιακής κυβέρνησης είναι άσογες, όταν η συμπεριφορά των κρατικών μέσων μαζικής ενημέρωσης, χωρίς να είναι τέλεια, δεν έχει καμιά σχέση με τις αθλιότητες της πασοκικής οκταετίας. ΚΙ ΑΥΤΟ οφείλεται στο Συνασπισμό, που επέμενε στη συγκρότηση υπηρεσιακής κυβέρνησης ενώ μπορούσε άνετα να τις διεξάγει η κυβέρνηση Τζαννετάκη. Ποιος διεξήγαγε τις εκλογές του περασμένου Ιουνίου με 4 υπηρεσιακούς υπουργούς που διορίστηκαν δεκαπέντε μέρες προ των εκλογών; ΟΣΟΙ επιδιώκουν να αναπαράγουν τεχνητά καταστάσεις του παρελθόντος ασφαλώς ματαιοπονούν. Η πολιτική ζωή και η χώρα θα πάνε μπροστά και χωρίς το ΠΑΣΟΚ, αν το ίδιο επιθυμεί τον αυτοαποκλεισμό του. Η ΠΟΛΙΤΙΚΗ τόλμη του Συνασπισμού, η διάρρηξη των στεγανών διαχωριστικών γραμμών που το ΠΑΣΟΚ επέμεινε να διατηρεί προς ίδιον όφελος και σε βάρος

της Αριστεράς, ανέδειξαν τον Συνασπισμό σαν αυτόνομη πολιτική δύναμη. Κι αυτό αποτελεί μόνιμη, αμετάστρεπτη κατάληξη. ΔΕΝ ΕΠΡΑΞΕ βέβαια τα πάντα τέλεια και σωστά στο τρίμηνο που πέρασε. Και λάθη υπήρξαν και παραλείψεις. Αλλά, σε τίποτα δεν μειώνεται η πολύτιμη προσφορά του και στον τόπο και στην Αριστερά. Έχουν δημιουργηθεί τώρα οι όροι όχι μόνο για έναν νέο, δυναμικό πολιτικό ρόλο της Αριστεράς αλλά και για μια ουσιαστική συζήτηση για τη Μεγάλη Αριστερά του αύριο. Οι τάσεις αυτές διαμόρφωσης μιας νέας ελληνικής Αριστεράς, εκσυγχρονισμένης, ανανεωμένης, ευρωπαϊκής, οικολογικής, λαϊκής, γερά δεμένης με τις δυνάμεις της εργασίας και του πολιτισμού, μπορούν να ενισχυθούν μόνο με την εκλογική υποστήριξη και ενδυνάμωση του Συνασπισμού. Η ΕΚΚΛΟΓΙΚΗ του νίκη θα επιδράσει ακόμα πιο καταλυτικά σε ενταγμένες και ανένταχτες αριστερές δυνάμεις που μέσα από το διάλογο και τους κοινωνικούς αγώνες θα συγκλίνουν στη δημιουργία ενός μεγάλου αναζωογονημένου αριστερού ιδεολογικού και πολιτικού ρεύματος που κανείς δεν θα μπορεί να αγνοεί ή να θέτει κατά βούληση στη γωνία. ΕΙΝΑΙ ΜΙΑ «στιγμή» στην πορεία ανασυγκρότησης της Αριστεράς που δεν πρέπει να χαθεί. Γιατί αφορά όλους τους αριστερούς. Μια στιγμή που θα μετρήσει στο πολιτικό μέλλον της χώρας. Ένα μέλλον χωρίς ολέθριους αυτοδύναμους «ηγεμόνες»· η μεγαλύτερη ίσως προσφορά της Αριστεράς στο τετράμηνο της κυβέρνησης Τζαννετάκη είναι ότι απέδειξε πόσο αναγκαίο είναι να καταλυθεί οριστικά το αυτοδύναμο, μονοκομματικό σχήμα διακυβέρνησης.

**ΠΕΡΙ
ΕΧΟ
ΜΕΝΑ**

- Περίοδος Β'
- Χρόνος 16ος
- Τεύχος 420

Παρασκευή 3 Νοεμβρίου 1989
δρχ. 150

ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΗ
ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ
ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ

Δημοχάρους 60 • 115 21 ΑΘΗΝΑ
Τηλ: 72.32.713 - 72.49.300
72.32.819 - 72.48.240
FAX: 72.26.107 - TELEX: 214179 ANTI

ΠΑΝΟΣ ΛΟΥΚΑΚΟΣ	
Η επόμενη ημέρα	10
ΑΡ. ΨΑΛΤΗΣ	
Η καταγγελία του Γρίβα θα έχει συνέχεια	12
ΔΕΥΤΕΡΟΕΤΗΣ ΤΗΣ ΝΟΜΙΚΗΣ	
Η «εισβολή» των θεσμών και ο formalismός	16
ΡΕΠΟΡΤΕΡ	
«Δημοκρατική προοδευτική κυβέρνηση» και αριστερή αυτονομία	18
ΒΑΣΙΛΗΣ ΖΗΣΗΣ	
Η ταχτική του πανικού	20
Χ.Κ.	
Το ιδεολογικό ΠΑΣΟΚ και η αριστερή ιδεολογία	22
Κ.Β.	
Ζητούνται εκσυγχρονιστές	24
ANNA ΤΣΑΤΣΟΥ - ΠΑΠΑΔΗΜΗΤΡΙΟΥ	
Ισονομικές μεταρρυθμίσεις και γυναικείες διεκδικήσεις	26

ΣΠΗΛΙΟΣ ΡΟΔΟΠΟΥΛΟΣ - ΟΛΓΑ ΦΩΤΑΚΟΠΟΥΛΟΥ	
Αχαΐα: στόχος των «γαλάζιων» ο... τέταρτος πράσιнос	27
Μ. ΑΧΑΪΟΣ	
Όπου Γιώργος και μάλαμα	28
ΜΠΟΣΤ	
Άπιστευτα και όμως αληθινά	30
ΧΡΥΣΑΝΘΟΣ ΛΑΖΑΡΙΔΗΣ	
Το ετοιμόρροπο σύστημα και η αριστερά	32
ΑΝΔΡΕΑΣ ΜΠΙΣΤΗΣ	
Κύπρος: σήμα κινδύνου	36
ΤΑΣΟΣ ΒΟΥΡΝΑΣ	
Δικομματισμού έλεγχος και αυταρχίας	52

ΜΟΝΙΜΕΣ ΣΤΗΛΕΣ	
ΠΟΛΙΤΙΚΟ ΕΠΤΑΗΜΕΡΟ	
ΑΝΤΗΝΩΡ	
Ψήφο στο ΣΥΝ	4
ΗΜΕΡΟΔΗΚΤΗΣ	6
ΑΝΤΙΘΕΣΕΙΣ	8
ΓΕΛΟΙΟΓΡΑΦΙΕΣ	
Δ. ΧΑΝΤΖΟΠΟΥΛΟΣ	16
Δ. ΑΓΓΙΝΗΣ	40
ΑΝΤΙΘΕΣΕΙΣ ΣΤΟΝ ΚΟΣΜΟ	38
ΕΠΙΣΗΜΑΙΝΟΥΜΕ	44
ΒΙΒΛΙΟ	49
ΔΙΑΛΟΓΟΣ	56

ΕΞΟΦΥΛΛΟ: Δ. ΧΑΝΤΖΟΠΟΥΛΟΣ

Το ANTI κυκλοφορεί και πάλι σε μια βδομάδα. Ζητείστε το την Παρασκευή 10 Νοεμβρίου.

πολιτικό 7ημερο

Ψήφο στο «ΣΥΝ»

ΔΥΟ 24ΩΡΑ πριν από τις εκλογές, το «μότο» του Συνασπισμού «ΤΩΡΑ ΞΕΡΕΙΣ...» απευθύνεται σε κάθε ψηφοφόρο που σέβεται τη συνειδησή του. Τώρα, πραγματικά, όλοι ξέρουμε:

- ΞΕΡΟΥΜΕ ότι το δίλημμα «ΠΑΣΟΚ ή Δεξιά» δεν είναι δίλημμα, αλλά ψευδοδίλημμα, με σκοπό να αφαιρέσει ψήφους από την Αριστερά. Και είναι κοινός τόπος ότι η πολιτική του ΠΑΣΟΚ δεν έπαυσε, κατά βάση, να είναι δεξιά πολιτική.
- ΞΕΡΟΥΜΕ ότι η λάσπη, ο αυριανισμός, ο αντικομμουνισμός του ΠΑΣΟΚ, δεν είναι κάτι εφήμερο, αλλά μια συνειδητή διαρκής επιλογή, για να κρατεί την Αριστερά στη γωνία.
- ΞΕΡΟΥΜΕ ότι οι αυτοδυναμίες και οι μονοκομματικές κυβερνήσεις δεν είναι «λύσεις» και ότι πολλά από τα σημερινά δεινά του τόπου οφείλονται στο παιχνίδι του δικομματισμού και των λεγομένων «ισχυρών κυβερνήσεων».
- ΞΕΡΟΥΜΕ ότι η συμμαχική κυβέρνηση Τζαννετάκη κατάφερε, μέσα σε τρεις μήνες, να προωθήσει ένα θεσμικό νομοθετικό έργο, που δεν πέτυχαν οι μονοκομματικές κυβερνήσεις, μέσα στα τελευταία 15 χρόνια.
- ΞΕΡΟΥΜΕ ότι τα λευκά ή τα άκυρα ψηφοδέλτια δεν προσφέρουν καμιά διέξοδο και ότι στην καλύτερη (ή χειρότερη) περίπτωση θα καταμετρηθούν από τους φονιάδες της «17N» σαν ψήφοι υπέρ της τρομοκρατίας...

ΑΛΛΑ ΚΑΙ πόσα άλλα δεν ξέρουμε... Ξέρουμε λ.χ. ότι στις εκλογές Οκτωβρίου 1981 —που «έφεραν την Αλλαγή στην εξουσία»— ο Α. Παπανδρέου απλώς καλούσε τους ψηφοφόρους του ΚΚΕ και του (τότε) ΚΚΕ Εσωτερικού να μην ψηφίσουν το κόμμα τους, αλλά το ΠΑΣΟΚ... Σήμερα —και μετά την ήττα του Ιουνίου— ο κ. Παπανδρέου δεν άφησε ψέμα, χυδαιότητα, αθλιότητα που να μην χρησιμοποιήσει προκειμένου να πλήξει το Συνασπισμό: Ο Χαρίλαος Φλωράκης είναι ένας βρώμικος καπιταλιστής και ο Λεωνίδας Κύρκος ένας σεσημασμένος πράκτωρ της CIA!... Ξέρουμε ότι, επί οκτώ χρόνια, είχαμε την «ιδιοποίηση της εξουσίας» και τη «διευθυνόμενη χρήση της ιστορίας». Αλλά κανείς δεν είχε φανταστεί ότι κάποια ανεμομαζώματα, τύπου Μπούτου, Αρσένη ή Μπριλλάκη, θα αποκαλούνταν από το ΠΑΣΟΚ «νέο ΕΑΜ»!... (Οι εκπρόσωποι του «νέου ΕΑΜ» ενεφανίστησαν, την περασμένη Κυριακή, στον εξώστη του αρχηγού, στην πλατεία Συντάγματος, για να χαιρετήσουν και αυτοί τα πλήθη... Και κάποιοι που ήξερε από Μπρεζνιχ, σημείωσε: «Να οι αστόχαστοι. Δεν πιστεύουν στα γεγονότα, αλλά μόνο στον εαυτό τους»).

ΞΕΡΑΜΕ πολλά... Αλλά, μέσα στην εβδομάδα αυτή, μάθαμε πολλά περισσότερα. Μάθαμε λ.χ. από τον κ. Δημ. Μαρούδα —ναι, ναι, από τον Μαρούδα— ότι η σημερινή τηλεόραση δεν είναι μόνο «χουντική», όπως είπε ο αρχηγός του, αλλά και «ναζιστική» και ότι νομιμοποιείται, ως εκ τούτου η «δημοκρατική άμυνα των πολιτών». («Δημοκρατική άμυνα των πολιτών», κατά τον τώως αναπληρωτή υπουργό Τύπου, είναι η λειτουργία πειρατικού σταθμού από τους «συντρόφους» της «Αυριανής»). Ο άνθρωπος που —χωρίς αιδώς— είχε περιγράψει την «αποθωτική υποδοχή του λαοπρόβλητου πρωθυπουργού», κατά την επιστροφή του στην Αθήνα —η περιγραφή είχε φθάσει στην ΕΡΤ, ενώ ο κ. Παπανδρέου δεν είχε ακόμα ξεκινήσει από το Λονδίνο...— ο άνθρωπος που, με σούντος του ΠΑΣΟΚ, μας έλεγε ότι θα καταρρίπτει κάθε τηλεοπτικό δορυφόρο που θα διασχίζει τους ελληνικούς ουραμούς (α, όλα κι όλα, στα θέματα εθνικής ανεξαρτησίας είμαστε ιδιαίτερος ευαίσθητοι...), αυτό το μνημείο αυθαρισίας και κομματικής μονοφωνίας, που δεν άφηνε να περάσει ούτε λέξη από την ΕΡΤ, χωρίς την δική του λογοκρισία, ο άνθρωπος που έβαζε συνεχώς τρικλοποδιές ακόμα και στους «δικούς του» (Λαλιώτη,

Πεπονή, κ.ά.), μίλησε περί «ναζισμού» και... πολυφωνίας!

ΣΤΗΝ ΙΔΙΑ αυτή εβδομάδα, μάθαμε και κάποιες ανατριχιαστικές λεπτομέρειες από την «υπερήφανη εξωτερική πολιτική» του ΠΑΣΟΚ. Το συγκλονιστικό ντοκουμέντο που παρουσίασε, το βράδυ της Τρίτης, ο πρόεδρος του Συνασπισμού Χαρίλαος Φλωράκης, από τη μικρή οθόνη, άφησε άφωνους ακόμα και τους πιο ντοπαρισμένους αυριανιστές. Αυτό δεν ήταν πια πρακτικό κάποιας συνομιλίας (Παπανδρέου - Μπαήκη), αλλά μια ρητή δέσμευση του τώως πρωθυπουργού για την αίσια έκβαση και των διαπραγματεύσεων για τις βάσεις και του θέματος «Ρα-σίντ» και της μεταφοράς—χωρίς κατάργηση— του αεροδρομίου του Ελληνικού σε άλλη τοποθεσία...

ΘΛΙΒΕΡΗ, όμως, ήταν η εμφάνιση του Α. Παπανδρέου και στο γεύμα της Ένωσης Αναποκριτών Ξένου Τύπου, στη «Μεγάλη Βρετανία»: Ποια είναι, κύριε πρόεδρε του ΠΑΣΟΚ—ρώτησε ξένος δημοσιογράφος— αυτά τα φοβερά «διεθνή κέντρα» που βρίσκονται πίσω από το σκάνδαλο Κοσκωτά; Προτίθεσθε, κ. Παπανδρέου, να παραιτηθείτε, για να βοηθήσετε στον σχηματισμό συμμαχικής κυβέρνησης, αν υποτεθεί ότι η Νέα Δημοκρατία δεν πετυχαίνει αυτοδύναμη πλειοψηφία; Έγιναν ή δεν έγιναν σκάνδαλα, κύριε Παπανδρέου; Γιατί δεν δεχθήκατε την πρόταση του Συνασπισμού για κυβέρνηση του ευρύτερου δυνατού φάσματος; Βροχή οι ερωτήσεις και —παρά τους πλατυασμούς— αδύναμες έως ανύπαρκτες οι απαντήσεις. «Αυτός, λοιπόν, είναι ο χαρακτηριστικός Έλληνας ηγέτης, που δυσκολεύεται να δώσει μια συγκεκριμένη απάντηση;» —ήταν η απορία νεοδιαπιστευμένου ανταποκριτή σε παλαιότερο συνάδελφό του...

ΞΕΡΑΜΕ πολλά... Αλλά, μέσα στην εβδομάδα αυτή, θυμηθήκαμε και πολλά άλλα. (Και αν υποτεθεί ότι εμείς τα είχαμε ξεχάσει, φρόντισε ο ίδιος ο Α. Παπανδρέου να τα επαναφέρει στη σκέψη μας). Όλοι οι άνθρωποι δεν είναι, ασφαλώς, υπεράνθρωποι. Αλλά όταν το παίζεις αρχηγός και εμφανίζεσαι «τιμητής» της Αριστεράς, όταν επιμένεις ότι εσύ είσαι ο «άτεγκτος», ο «ασυμφιλίωτος» και όλοι οι άλλοι —οι σημερινοί ηγέτες του Συνασπισμού— οι «ενδοτικοί», που έγιναν «ένα με την Δεξιά», κλπ., τότε, εκ των πραγμάτων, καλείσαι να απαντήσεις σε μερικά εφιαλτικά ερωτήματα: Γιατί, κύριε Παπανδρέου, αρνήθηκες να θέσεις

ΙΣΠΑΝΙΚΟ ΣΠΟΥΔΑΣΤΗΡΙΟ

ΙΣΠΑΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΚΟΥΛΤΟΥΡΑ

ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ-ΕΓΓΡΑΦΕΣ

Σόλωνος 34 • Τηλ. 3608055 - 3606882

ΕΡΙΞΑ ΠΟΥ ΛΕΣ ΠΡΟΕΔΡΕ
ΘΕΣΜΟΥΣ...ΑΞΙΕΣ...ΟΡΑΜΑΤΑ...ΙΔΕΕΣ...ΤΑ ΠΑΝΤΑ!
ΓΙΑΤΙ ΣΚΕΦΤΗΚΑ...
ΑΦΟΥ ΕΤΣΙ ΕΙ ΑΛΛΙΩΣ ΘΑ ΠΕΖΟΥΜΕ
ΓΙΑΤΙ ΝΑ ΜΗΝ ΠΕΖΟΥΜΕ ΠΑΝΩ ΤΟΥΣ
ΠΟΥ ΘΑ 'ΝΑΙ ΚΑΙ ΜΑΛΑΚΑ;...!

την υπογραφή σου, κάτω από μια έκκληση σωτηρίας του αξέχαστου αγωνιστή (και φίλου σου) Χρίστου Καραμπέλα, ενώ κρατούσε ακόμα η διαβόητη «*δίκη του Ναυτικού*» (20 Μαΐου - 22 Ιουνίου 1948); Γιατί, όταν άλλοι καθηγητές πανεπιστημίου και διανοούμενοι του εξωτερικού υπέγραφαν κοινή έκκληση για τη σωτηρία του Νίκου Μπελογιάννη, συ, καθηγητής στο Χάρβαρντ, αρνήθηκες και πάλι την υπογραφή σου; Και, επιτέλους, πως διορίσθηκες καθηγητής σε ένα διάσημο αμερικανικό πανεπιστήμιο, σε μια εποχή (1951) που ο μακαρθισμός είχε το πάνω χέρι όχι μόνο στο σινεμά, αλλά και σε κάθε έκφανση της πολιτικής και πολιτιστικής ζωής των ΗΠΑ; (Υπάρχουν και κάποια άλλα ερωτήματα που προκύπτουν από τις γνωστές καταγγελίες του Κορνήλιου Καστοριάδη, αλλά, ίσως, δεν χρειάζεται να επιμένει κανείς περισσότερο πάνω στο θέμα αυτό). Το μόνο βέβαιο είναι ότι ο σημερινός πρόεδρος του ΠΑΣΟΚ είναι ο ολιγότερο ενδεδειγμένος για να κατηγο-

ρεί την Αριστερά για... «*δεξιές παρεκκλίσεις*». Και, φυσικά, ο ολιγότερο κατάλληλος για να ηγηθεί μιας... προοδευτικής, εκσυγχρονιστικής πορείας προς τα αριστερά!

ΑΛΛΑ ΙΣΩΣ, 48 ώρες πριν από τις εκλογές, τα πολλά λόγια είναι φτώχεια. Αυτή τη στιγμή, κάθε ώριμος πολίτης συνειδητοποιεί ότι κάθε ψήφος στο ΠΑΣΟΚ είναι ψήφος στον αυταρχισμό, στον αυριανισμό, στον εμπαιγμό και την περιφρόνηση του πολίτη, ψήφος στη δημαγωγία, την υποκρισία, τη «*δημοκρατία του ενός ανδρός*». Όχι ότι δεν υπάρχουν, στους κόλπους του ΠΑΣΟΚ, αξιόλογα στελέχη, ικανά να βρουν κοινή γλώσσα με την Αριστερά. Αλλά αυτό δεν μπορεί να γίνει, όσο παραμένει αρχηγός του ΠΑΣΟΚ ο Ανδρέας Παπανδρέου — ένας άνθρωπος που δεν πιστεύει σε τίποτε πέραν του εαυτού του. Για τον Ανδρέα Παπανδρέου μοναδικός στόχος, στις εκλογές αυτές, είναι ο μαγικός αριθμός των 121 εδρών. Αν τον εξασφαλίσει, πιστεύει ότι θα μπο-

ρέσει, για μια ακόμα φορά, να χειραγωγήσει το κόμμα, να θέσει εκποδών τους διαφωνούντες και, ενδεχομένως, να «*επανεκλεγεί*» σε κάποιο καλά σκηνοθετημένο συνέδριο, με τη βοήθεια των αυριανιστών. Με τον μαγικό αριθμό των 121 πιστεύει ακόμα ότι θα μπορέσει να «*μπλοκάρει*» την προεδρική εκλογή και να οδηγήσει τη χώρα στην περιπέτεια νέων βουλευτικών εκλογών.

ΓΙ' ΑΥΤΟ, όσο περισσότερο μειωθεί η δύναμη του ΠΑΣΟΚ, τόσο ανοίγονται οι προοπτικές για «*ένα άλλο ΠΑΣΟΚ*», που δεν θα δημαγωγεί, δεν θα εξευτελίζει, καθημερινά, την έννοια του σοσιαλισμού, δεν θα πουλά όπλα και στον Ορτέγκα και στους «*Κόντρας*», δεν θα υποδαυλίζει τα πάθη («*Ανανήψετε, κύριοι της Αριστεράς, ανανήψετε*...»), δεν θα διεγείρει την ιδιοτέλεια, κοντολογίς δεν θα παραπλανά τον λαό. Και αυτό το «*άλλο ΠΑΣΟΚ*» — χωρίς τον σημερινό αρχηγό — θα μπορεί, μέσα από ένα, επί ισοίς όροις, διάλογο, να συμπορευθεί με τις δυνάμεις της Αριστεράς, αύριο ή μεθαύριο.

Ο ΚΑΘΕ ώριμος πολίτης συνειδητοποιεί, όμως, ακόμα ότι η «*λύση*» δεν βρίσκεται στην αυτοδυναμία της Νέας Δημοκρατίας. Τα γνωστά επιχειρήματα ότι οι μονοκομματικές κυβερνήσεις εξασφαλίζουν σιγουριά, σταθερότητα, και εφαρμογή ενός συγκεκριμένου προγράμματος, αποδείχθηκαν έπια πτερόεντα και μόνο. Άλλωστε όλη η Ευρώπη (με εξαίρεση την Βρετανία) πορευεται σήμερα με συμμαχικές κυβερνήσεις. Και τα προβλήματα που αντιμετωπίζει σήμερα η ελληνική οικονομία, γενικότερα η ελληνική κοινωνία, απαιτούν ευρύτερες συγκλίσεις, ευρύτερες συναινέσεις.

ΑΠΟΜΕΝΕΙ ο Συνασπισμός. Και η κοινή λογική λέει πως όσο μεγαλύτερη είναι η δύναμή του, τόσο αποτελεσματικότερη θα είναι η παρέμβασή του στις μετεκλογικές εξελίξεις. Και η τρίμηνη συμμετοχή του Συνασπισμού στην κυβέρνηση Τζαννετάκη απέδειξε ότι η Αριστερά διαθέτει νέα δυναμικά στελέχη, με ιδέες, προτάσεις, δημιουργική φαντασία. Ήδη η Αριστερά βγήκε από τη γωνία, που την είχε καταδικάσει ο δικομματισμός, αλλά και τα δικά της σφάλματα, και, ανανεωμένη, ριζοσπαστική, ευρωπαϊκή, αρθρώνει με τόλμη, το δικό της πολιτικό λόγο.

Η ΣΤΗΛΗ αυτή θα ψηφίσει, μεθαύριο Κυριακή, τον Συνασπισμό της Αριστεράς και της Προόδου. Όσοι πιστοί...

ΑΝΤΗΝΩΡ

ΟΕΚΔΟΓΗ
ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟ

καραολη & δημητρίου 12

152 32 χαλανόρι

τηλεφ. 68.13.222

ΚΩΝΣΤ. ΑΓΓ. ΒΛΑΧΟΣ

αγκαλη

παιδ. σταθμος-νηπιαγωγείο

Τσαμη Καρατασού 62-ΦΙΛΟΠΑΠΠΟΥ-τηλ.92 25192

ημερο δονκτής

ΤΕΤΑΡΤΗ, 25.10.89 — ΤΡΙΤΗ, 31.10.89

ΤΕΤΑΡΤΗ, 25.10.89

Οι **Συνασπιστές** συνωθούνται στην **Πλατεία Συντάγματος** για ν' ακούσουν τον **Λ. Κύρκο** και τον **Γρ. Φαράκο**. Όσοι δεν πήγατε μπορείτε να επανορθώσετε την **Κυριακή** ρίχνοντας το **δαγκωτό**.

Πώς να μην αυξηθεί το έλλειμμα του ΟΑΣ όταν δρομολογεί ειδική γραμμή για **φοιτητές Αθήνα - Πανεπιστημιούπολη**; Αμφιβάλλει κανείς ότι τα **λεωφορεία** θα πηγαίνουν έρχονται **άδεια**;

Ιδιοκτησία του είναι κι ό,τι θέλει κάνει: Ο δήμαρχος **Πατρών** κ. **Καραβόλας** κλειδώσε το δημαρχείο και δεν άφησε τον **Τζ. Τζαννετάκη** να εισέλθει. Μόλις λήξει η **ηθρεία** του, θα το **πουλήσει** κιόλας.

Το έσκασε ο **Κοσκωτάς** στις ΗΠΑ και είδαμε **θεού πρόσωπο**: οι **καταθέσεις** στις **τράπεζες** αυξήθηκαν το 1989 κατά **700 δις**.

170.000 νέοι ψηφοφόροι θα παρουσιαστούν στις κάλπες στις **5 Νοεμβρίου**. Ελπίζουμε ότι **επελέγησαν** με σωστά κριτήρια από το **υπουργείο Εσωτερικών** — να μην έχουμε τίποτα εκπλήξεις στις εκλογές.

Σήμερα η **ανθρωπότητα** εορτάζει δύο κοσμοϊστορικά **επετείους**:

- την προ **δεκαετιότητας** γέννηση της **Λουίζας**, εις την οποίαν όλοι οι **αναγνώστες** εύχονται δι' εμού «να τα **εκατοστήσει**».

- την προ **τριμήνου** ακριβώς και κατά τη διάρκεια της **υπερατλαντικής πτήσεως** **Παναμάς - Κουρασάο - Άμστερνταμ** σθεναράν και αμετακινήτον απόφασιν του υπογράφοντος, ολίγου προ της προσγειώσεως εις την **ολλανδικήν** πρωτεύουσάν και ενώ είχαν ήδη **καπνίσει δύο πακέτα τσιγάρα**, να μην **ξανακαθίσει** στις **θέσεις καπνίζόντων** σε

αεροπλάνο. Σας ευχαριστώ θερμώς για τις ευχές σας να **χιλιάσω** τα **υπερατλαντικά ταξίδια** και τους **μήνες** αποχής.

ΠΕΜΠΤΗ, 26.10.89

Χρόνια πολλά στον **Δημήτριο**, τον **Δημήτρη**, τον **Μίμη**, τον **Δημητράκη**, τον **Μήτσο**, τον **Τάκη**, τον **Μήτρο**, τη **Δήμητρα**, τη **Δημήτρω**, τη **Δημητρούλα**, την **Τούλα**, τη **Μιμικά**, τη **Μιμή**, — ανεξαρτήτως επωνύμου. Εξαιρούνται: α) η κ. **Λιάνη**, ήτις κατά δηλώσιν της ήδη **απέθανεν** ως **γυναίκα** και άλλως πως δεν μας **ενδιαφέρει**, β) ο **συνορίτης** μας **σχολιογράφος** ο οποίος **καταλαμβάνει**, **αναίτιως**, **ζωτικών** δια τα **συμφέροντα** του **Ημεροδότη** χώρον.

Ως **χουντική** κατηγορήσε ο κ. **Παπανδρέου** την **τηλεόραση**, την οποία ο κ. **Μητσοτάκης** προ **τριμήνου** **αποκαλούσε**

φασιστική. Ουδέποτε **πόρνη** **αντιμετωπίστηκε** με **τόση σκαιότητα** από τους **νταβατζήδες** της.

Με το **ελληνικότατο** όνομα **Mega Channel** το πρώτο **ιδιωτικό τηλεοπτικό** κανάλι θ' αρχίσει να **εκπέμπει** στις **20 Νοεμβρίου**. Τα **δολάρια** **δεν έχουν πατρίδα**.

Επιτέλους! Θα **δίνεται** και **λευκό** **ψηφοδέλτιο** στις **εκλογές** — θα **μπορέσουμε** έτσι να **μετρήσουμε** για πόσους **γινόνταν** όλη αυτή η **φασαρία** **τόσον** **καιρό**.

Υποτασσόμενος στη **λογική** **αυτών** που μας **καταδυναστεύουν** με τους **κραυγαλέους οκτάσηλους τίτλους**, ο **Συνασπισμός** **μετονομάσθη** σε **Συν** για να **μπορεί** να **παρουσιάζεται** **πρωτοσέλιδος** με τα **μέγιστα** **δυνατά γράμματα**. **Αναμείνεται** σε λίγο τις **συντομογραφίες** **Φλωρ, Κυρ, Φαρ** — κατά το «**Αντρέας**», «**Ψηλός**», «**Θεός**».

ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ, 17.10.89

Παραδόξως, σήμερα **ουδείς** **εορτάζει** και **ουδεμίαν επέτειον** **ενθυμούμαι**.

Διαβάστε οπωσδήποτε το **βιβλίο** του **Άρη Παπάνθιμου** «**Αυριανισμός, το σημερινό πρόσωπο του φασισμού**». Αποτελεί **βιβλίο πρότυπο** **μάχης**, **έντιμης**, **σοβαρής** και **επικαιρης δημοσιογραφίας**. **Συγχωρείται** λοιπόν ο **συγγραφέας** δια **παλαιά** **Πανσπουδαστικά** **αμαρτήματα**. **τον κόσμο** με τις **αγριότητες** τους σ' όλους τους **τοίχους**, τα **περιοδικά**, τις **εφημερίδες**, ο κ. **Μητσοτάκης** **δεν**

Εγώ το **Ε** **Λυκείο** **τέλειωσα**, αλλά **δυστυχώς** τότε ήταν **Αρρένων**.

πρόκειται να **γευθεί** το **γλυκύ** **καρπό** της **αυτοδυναμίας**.

Προτείνουμε να **παίξετε** στο **ΠΡΟ-ΠΟ** τη **στήλη** **XX1 121 2X** **XIII** **τουλάχιστον 20 φορές**.

ΣΑΒΒΑΤΟ, 28.10.89

Ξανά **επέτειος** — του **ΟΧΙ** ως **γνωστόν** και ως **εκ τούτου** **δεν έχει** σήμερα **λαϊκή** στην **Καλλιδρομίου** **Αύριο** όμως, **δυστυχώς**, έχει **συγκέντρωση** το **ΠΑΣΟΚ** στο **Σύνταγμα**.

ΚΥΡΙΑΚΗ, 29.10.89

Ο **σοσιαλμωραϊτής** κ. **Α. Παπανδρέου** **καταδίκασε** στην **Πλατεία Συντάγματος** τον «**βαλκανικό θατοσερισμό**» του κ. **Κ. Μητσοτάκη** και μας **υποσχέθηκε** τα **πάντα** και **άλλα** **τινά**.

Αν ο **Ημεροδότης** ήταν **ημερήσιος** και **είχατε** **παίξει** τη **στήλη** του **ΠΡΟ-ΠΟ** που σας **πρότεινε** την **Παρασκευή** θα **είσασταν** τώρα **εκατομμυριούχοι**. Σας **συμφέρει** λοιπόν να μας **δανείσετε** τα **αναγκαία κεφάλαια** για να **βγαίνουμε** **κάθε μέρα**.

Σύμφωνα με τον **Άρειο Πάγο** την **ερχόμενη Κυριακή** θα **δικει** **ψήφο** μας **29 κόμματα**, **4 συνασπισμοί**, **2 μεμονωμένοι υποψήφιοι**. **Προσοχή** μην **μπερδέψετε** τους **Συνασπισμούς** και το **(Μ-Λ)** **ΚΚΕ** με το **ΚΚΕ (Μ-Λ)**.

Αν είναι με **40%** να **βγάζουμε** **αυτοδυναμίες** θα **γινόμεν** κι **εγώ** **πρωθυπουργός** κ. **Γκονζάλεθ** **μού!**

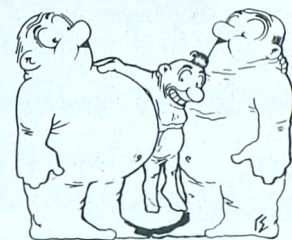
ΔΕΥΤΕΡΑ, 30.10.89

Τέσσερις και **μία** **μείνανε** ως τις **εκλογές** αλλά **εγώ** **δεν** **αντέχω** **άλλο**: **τέτοια νέκτρα** **προεκλογική** **δεν έχει** **ματαγίνει**. **Εάν** **αντικαταστήσουμε** τις **ε-**

Η **δεσποινίς** **Μόνικα Βάιτσεκ** **Γιανουζέλσκι**, **26** **ετών**, **ξενυχτά** **διαβάζοντας** τον **Μαρξ** από το **φθαρμένο** **πρωτότυπο**: **αγωνίζεται** να **καταλάβει** τι **συμβαίνει** στη **χώρα** που **προεδρεύει** ο **μαμπάς** της.

ΣΩΤΗΡΙΑ ΤΗΣ ΨΥΧΗΣ 'Η ΤΩΝ ΠΝΕΥΜΟΝΩΝ;

η θέση της είναι στην κόλαση.

Θα πάμε στις κάλπες έχοντας κατανοήσει στο κρίσιμο διάστημα πριν από αυτές πως όλα αυτά δεν είναι παρά τα εκτοπλάσματα του παπανδρεϊσμού που σπαράζει, που αγωνίζεται να συγκρατήσει κάτι από τα ανεμομαζώματα των τελευταίων ετών. Ολόκληρη αυτοκρατορία ίδρυσε ο Α. Παπανδρέου πάνω σε εδάφη που άλλοι τα κατέκτησαν. Για να τα καταφέρει, μοίρασε τιμές και αξιώματα, δημιούργησε δικτυα συμφερόντων, μοίρασε φέουδα στους επηλύδες που ήρθαν μαζί του. Κι όλοι αυτοί οι ανέστιοι δίνουν σήμερα τον υπέρ των προνομίων τους αγώνα στο όνομα των μη προνομιούχων, οδηγώντας ένα μεγάλο κόμμα όπως το ΠΑΣΟΚ στις ατραπούς του φασισμού. Δεν έχουμε το δικαίωμα να επιτρέψουμε σ' αυτούς να κερδίσουν.

Έχουμε συνειδητοποιήσει πως η ρύπανση που προξενεί το Συγκρότημα Κουρή είναι χίλιες φορές πιο επικίνδυνη από το νέφος; Εδώ δεν χωρούν αστεία: όταν αντιμετωπίζεις μπροστά σου το φασισμό να σηκώνει κεφάλι, το νέφος ή οι εναλλακτικοί τρόποι ζωής και κατανάλωσης περνούν σε δεύτερη μοίρα. Όπως λέει και το Ευαγγέλιο η σωτηρία της ψυχής είναι σημαντικότερη από τον καθαρό αέρα. Και με την τροπή που έχουν πάρει τα πράγματα, λόγω της μετωπικής σύγκρουσης ΠΑΣΟΚ - Συνασπισμού το αν θα γλιτώσουμε από τα περιττώματα του Ταύρου εξαρτάται από το συσχετισμό ΠΑΣΟΚ - Συνασπισμού. Αν η απόσταση ανάμεσα στους δύο σχηματισμούς διευρυνθεί, η γραμμή του αυριανοπαπανδρεϊσμού θα έχει κερδίσει ακόμα κι αν η ΝΔ είναι αυτοδύναμη κι ως αναλογισθούμε τις συνέπειες μιας τέτοιας κατάστασης.

Αγαπητοί πολίτευτές που δεν ανήκετε στις τάξεις του Συνασπισμού λυπάμαι αλλά μας χάσατε: δεν θα σας τιμήσουμε με την ψήφο ή τον σταυρό μας. Για λόγους που σχετίζονται με την αξιοπρέπεια, με το φιλότιμο, με το γαμώτο, για λόγους δηλαδή κατ' εξοχήν πολιτικούς, θα τιμήσουμε τη Συνασπισμένη Αριστερά. Για να ηττηθεί ο αυριανισμός — και μετά βλέπουμε τι θα γίνει με το νέφος.

ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΨΥΧΟΓΙΟΣ

κλογές με κλήρωση όπως οι σοφοί αρχαίοι Αθηναίοι, ουδείς θ' αντιληφθεί τη διαφορά. Εκείνοι όμως τότε ήσαν ευφυείς άνθρωποι, όπως αποδεικνύει το γεγονός ότι γνώριζαν όλοι τους άριστα τα αρχαία ελληνικά, ακόμη και οι δημοτικιστές, ακόμη και τα μικρά παιδιά. Η καταπληκτική αυτή ευφυΐα πρέπει να οφείλεται στο γεγονός ότι ανέπνεαν καθαρό αέρα, διότι οι σύγχρονοι Αθηναίοι που ζουν μέσα στο νέφος έχουν τόσο αποβλακωθεί ώστε δεν μπορούν να γράψουν ούτε έναν ημερολόγιο στη δημοτική.

Και σαν να μην έφθανε το νέφος που τους αποβλακώνει, η Αυριανή έφτιαξε πειρατικό τηλεοπτικό σταθμό που μεταδίδει συνεχώς τη χθεσινή ομιλία του Α. Παπανδρέου στο Σύνταγμα. Από παντού πολιορκημένοι...

Κρίσιμα γεγονότα για την εξέλιξη της εκλογικής μάχης: 4 ρηγάδες προσχωρούν στο Συνασπισμό και η Νεολαία των Φιλελευθέρων στη ΝΔ.

Προσοχή μην παρασυρθείτε σε λάθος γραμμή: Αποπληροφόρηση αποτελεί κατά την Ασφάλεια η προκήρυξη με την υπογραφή ΕΛΑ που προπαγανδίζει το άκυρο.

ΤΡΙΤΗ, 31.10.89

Επιτέλους! τελειώνει και ο μήνας και οι προεκλογικές επαγγελματικές μου υποχρεώσεις.

Σαν στο σπίτι τους: στη Μεσόγειο επί πολεμικών σκαφών θα συναντηθούν σε ένα μήνα οι Μπους και Γκορμπάτσอฟ. Εμάς μας ρώτησαν:

Αδελφία: διευρυμένος εκτάκτως ο δακτύλιος σήμερα λόγω νέφους και την πληρώνουν οι ζυγοί — οι οποίοι ούτε αύριο κυκλοφορούν λόγω πρωτομηνιάς. Για να αρθεί, το Κίνημα Ιδιοκτητών Ζυγών ΙΧ προτείνει η αρίθμηση στους μήνες Φεβρουάριο, Απρίλιο, Ιούνιο, Αύγουστο, Νοέμβριο να αρχίζει από το δύο.

Οι κινηματογράφοι θα εργάζονται την Κυριακή των εκλογών αλλά θα απεργούν οι αρμόδιοι για την έκδοση των αποτελεσμάτων. Ως εκ τούτου θα υπάρχουν εφεδρικές κάλπες στα σινεμά.

Όπου όμως κι αν ψηφίσουμε, είναι γνωστό το τι θα ψηφίσουμε, διότι δεν μας τρομάζουν τα βόλια των αυριανιστών, ούτε μας επηρεάζουν οι μεταγραφές, δεξιές ή πασοκικές.

Ο ΣΥΝΑΣΠΙΣΜΕΝΟΣ
ΗΜΕΡΟΔΗΚΤΗΣ

Έστω και την ύστατη στιγμή πρέπει να αποδραματοποιήσουμε την κατάσταση. Ας μην φωνάζουμε λοιπόν πως τούτες οι εκλογές «είναι κρίσιμες». Τα ίδια λέγαμε και στις προηγούμενες, τα ίδια θα πούμε και για τις επόμενες. Κατά κάποιο τρόπο αποτελούν ψεύδος αυτές οι δηλώσεις: κρίσιμο είναι το διάστημα ανάμεσα στις εκλογικές αναμετρήσεις, τότε γίνονται οι ανακατατάξεις — οι εκλογές έρχονται απλώς να τις καταγράψουν. Οι θορυβώδεις προεκλογικές εκστρατείες δεν μπορούν ν' ανατρέψουν τα όσα διαμορφώθηκαν στη βουβή περίοδο που μεσολαβεί ανάμεσα στις εκλογές. Μόνοι οι άνθρωποι των ΜΜΕ, της διαφήμισης, της προπαγάνδας, των δημοσίων σχέσεων ισχυρίζονται το αντίθετο — γιατί αυτό επιβάλλει το επαγγελματικό τους συμφέρον, τους αναδεικνύει σε υποτιθέμενους διαμορφωτές του μυστικού που κρύβει η κάλη.

Κρίσιμη λοιπόν ήταν η περίοδος πριν τις 18 Ιουνίου κι από τις 18 Ιουνίου ως τις 5 Νοεμβρίου. Κι αυτή η κρίσιμότητα καταγράφηκε στις συνειδήσεις, έγινε απόφαση — μένει μόνο να καταγραφεί και στα χαρτάκια, σ' αυτές τις μυριάδες ψηφοδέλτια που την Κυριακή θα δώσουν υπόσταση στη διάχυτη, την κονιορτοποιημένη βούληση των πολιτών.

Θα πάμε ήρεμοι λοιπόν στις κάλπες και ως ορύνονται οι εφημερίδες, τα ραδιόφωνα, οι τηλεοράσεις. Ξέρουμε πως την Κυριακή έχουμε υποχρέωση να σώσουμε την τιμή της Αριστεράς, να απαντήσουμε στη βαρβαρότητα του αυριανισμού, να εμποδίσουμε τη δεξιά παλιννόρθωση. Οφείλουμε ν' αποδείξουμε πως τούτος ο τόπος έχει ιστορία, ο λαός του μνήμη, και δεν μπορούν οι Παπανδρέου, οι Κουρήδες, οι ομοτράπεζοι του Κοσκωτά, οι γελωποιοί του Αρχηγού, οι μεταγραφόμενοι της τελευταίας στιγμής να δίνουν στην Αριστερά μαθήματα συνέπειας, ήθους, αγωνιστικότητας.

Θα πάμε στις κάλπες αποφασισμένοι να μην επιτρέψουμε να πέσει ο τόπος θύμα της βεντέτας Παπανδρέου - Μητσότακης. Το ΠΑΣΟΚ προσπαθεί να μας πείσει πως η σύγκρουση του αρχηγού του με τον πρώην σύντροφό του στις τάξεις της Ένωσης Κέντρου αποτελεί περίπου την κινητήρια δύναμη της ελληνικής Ιστορίας, πριν ακόμη κι από τη βιολογική ύπαρξη των δύο «μονομάχων»: κάτι σαν την αιώνια μάχη του «καλού» και του «κακού», του φωτός και του σκότους όπως έλεγε και ο αλήστου μνήμης κ. Κουτσόγιωργας. Ο Α. Παπανδρέου ήταν ο αναμενόμενος, ο Μεσσίας που τον προανήγγειλαν οι προφήτες Μακρυγιάννης, Κολοκοτρώνης, Βενιζέλος, Βελουχιώτης. Η Αριστερά όφειλε, κατά τας Γραφάς, να του στρώνει το δρόμο με βάρδια — αφού δεν το έκανε αμάρτησε,

Το νέφος είναι πάντα εδώ...

Τα έκτακτα μέτρα για το νέφος που πήρε την περασμένη Δευτέρα η υπηρεσιακή κυβέρνηση δείχνουν το μέγεθος και τις επικίνδυνες πλέον διαστάσεις που έχει πάρει η καθημερινή και συνεχώς διογκούμενη παρουσία του στην Αθήνα. Και το χειρότερο είναι ότι ελαχιστοποιήθηκαν τα περιθώρια για μια πολιτική πρόληψης και μακράς πνοής. Έτσι η υπηρεσιακή κυβέρνηση ακολούθησε και αυτή την πεπατημένη με μέτρα κατασταλτικά — μέτρα «ασπιρίνη» όπως εύστοχα τα χαρακτήρισε και ο υπουργός ΠΕΧΩΔΕ Κ. Λιάσκας.

Έξι λοιπόν ημέρες πριν τις εκλογές το νέφος, που είναι πάντα εδώ, υπενθύμισε ότι η πολιτική που ακολουθήθηκε τα τελευταία δέκα χρόνια όχι μόνο δεν το αγιγίζει, αλλά αντίθετα το τροφοδοτεί και το γιγαντώνει.

Αλήθεια τι απ' όσα έκανε η ΝΔ έδιωξαν το νέφος και τι απ' όσα σωρηδόν υπόσχεται σήμερα θα το διώξουν;

Τι απ' όσα έκανε το ΠΑΣΟΚ το διάστημα 1981-1989 περιόρισαν το νέφος και τι απ' όσα υπόσχεται, όπως η ΝΔ, θα το διώξουν; Αντίθετα το ΠΑΣΟΚ ενώ είχε σημαντικές ευκαιρίες να προχωρήσει σε ριζικά μέτρα και να διαμορφώσει τις προϋποθέσεις για μια μακροπρόθεσμη πολιτική, με την πολιτική του συνέβαλε τα μέγιστα, όχι μόνο να παραμείνουν σχεδόν στην ίδια κατάσταση όλες οι πηγές που τροφοδοτούν το νέφος, αλλά και να διατηρηθούν τα αίτια που το παράγουν.

Ποιος αλήθεια δεν θυμάται τα περι «πολιτικού νέφους»; Ποιος ξεχνάει τις ε-

ξαγγελίες για έργα που έκανε δυο φορές ο Α. Παπανδρέου, όταν ο «κόμπος έφτανε στο χτένι»; Ποιος δεν ζει την εγκατάλειψη των δυτικών συνοικιών, το κυκλοφοριακό κομφούζιο, την υποβάθμιση των μαζικών μέσων ενημέρωσης, τη γιγάντωση της Αθήνας; Ποιος δεν βλέπει το «φαλακρό» πλέον Λεκανοπέδιο, στο οποίο οι τελευταίες πυρκαγιές αφάνισαν και τον εναπομεινάντα πνεύμονα οξυγόνου καίγοντας τα δάση; Ποιος δεν κατάλαβε τις μικροκομματικές σκοπιμότητες για τα «μέτρα» που εξήγγειλε κατά καιρούς το ΠΑΣΟΚ, μέτρα που απέφυγαν να θίξουν συμφέροντα, δομές, καταστάσεις για να μη χαθούν ψήφοι;

Στο τέλος της προεκλογικής περιόδου, των υποσχέσεων και των «θα» το νέφος έδειξε ότι είναι εδώ, για να θυμίσει εκτός του κινδύνου και τα έργα και τις ημέρες όσων κυβέρνησαν και ζητούν και πάλι την ψήφο των πολιτών. Η αντίσταση στα «θα» δεν αρκεί. Χρειάζεται η κινητοποίηση, η εγρήγορση και η ευαισθητοποίηση των πολιτών. Γιατί μόνον έτσι όποια κυβέρνηση και αν έχουμε στις 6 Νοεμβρίου θα κατανοήσει ότι δεν έχει απέναντί της «εγκλωβισμένους» πολίτες σε μια πόλη που πεθαίνει καθημερινά, αλλά πολίτες που διεκδικούν τη ζωή.

ΠΑΣΟΚ: η «δική» μας τηλεόραση

Στον τρόπο παρουσίασης της προεκλογικής περιόδου από την ΕΡΤ, συγκέντρωσε το ΠΑΣΟΚ το κύριο βάρος της εκστρατείας του το τελευταίο δεκαπενθήμερο πριν από τις εκλογές.

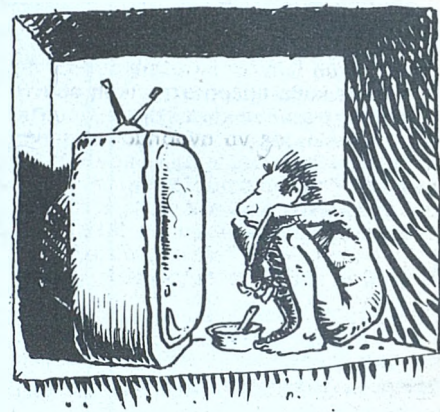
Η ΝΔ και ο Συνασπισμός δέχτηκαν τις ρυθμίσεις της ΕΡΤ για τον τρόπο παρουσίασης της προεκλογικής εκστρατείας, και των μεγάλων προεκλογικών συγκεντρώσεων. Το ΠΑΣΟΚ, όμως, αρνήθηκε, κατηγορηματικά να τις δεχτεί και μάλιστα με δηλώσεις του αρχηγού του εξαπέλυσε μια λυσσαλέα επίθεση εναντίον της τηλεόρασης χαρακτηρίζοντας την χειρότερη και από αυτή της χουντικής περιόδου!

Επιστέγασμα όλων αυτών ήταν η πειρατική παρουσίαση την περασμένη Δευτέρα, της προεκλογικής συγκέντρωσης του ΠΑΣΟΚ στο Σύνταγμα από τηλεοπτικό σταθμό - φάντασμα, η οποία μάλιστα παρουσίασε διαφνημιζόταν λίγες ώρες παρότι από πολλούς ιδιωτικούς ραδιοφωνικούς σταθμούς, ως προσφορά της «ελεύθερης τηλεόρασης» προς τον αθηναϊκό λαό. Την ίδια μέρα το ΠΑΣΟΚ έσπασε τη συμφωνία με την ΕΡΤ, να διαλέξει δηλαδή από το δικό της δυναμικό η κρατική τηλεόραση, τους δημοσιογράφους που θα «ανέκριναν» τους τρεις αρχηγούς στο δεύτερο γύρο των συνεντεύξεων που άρχισε την Τρίτη. Το ΠΑΣΟΚ επέμενε να υποδείξει το «δικό» του από τους τρεις δημοσιογράφους, κάτι που τελικά συνετέλεσε στο σπάσιμο της συμφωνίας και στη συνέχιση του διακοσμητικού ρόλου της τηλεόρασης.

Ακόμα λοιπόν και την τελευταία εβδομάδα πριν από τις εκλογές το ΠΑΣΟΚ εξακολουθεί να επιθυμεί τη διεξαγωγή του

προεκλογικού αγώνα με τους δικούς του όρους. Δείχνει πολύ περισσότερο την περίοδο αυτή, την κτητική του διάθεση για τους θεσμούς και την πληροφόρηση αρνούμενο οτιδήποτε άλλο. Η διάθεση αυτή — που βέβαια είχε γίνει πράξη στην περίοδο της διακυβέρνησης της χώρας από το ΠΑΣΟΚ μετά το 1985 και μάλιστα με την υποστήριξη και επιδοκιμασία του αρχηγού του: μην ξεχνάμε το «δεν υπάρχουν θεσμοί αλλά μόνο ο λαός» — έχει φέρει σε πολύ δύσκολη θέση τους οπαδούς εκείνους του ΠΑΣΟΚ που δεν διακατέχονται από το πλέγμα του αυριανισμού, και είναι εμφανής η προσπάθειά τους να κρατήσουν τις αναγκαίες αποστάσεις.

Για πόσο λοιπόν, ο Ανδρέας Παπανδρέου και οι συν αυτόν, θα περιφρονούν τους θεσμούς και θα θεωρούν κτήμα τους τον κρατικό μηχανισμό; Μέχρι το πρωί της Δευτέρας όταν με το τελικό αποτέλεσμα των εκλογών ίσως δεχτούν τους όρους του κοινοβουλευτικού παιχνιδιού.

Παρά μόνο θράσος

Το ΠΑΣΟΚ στην επιστολή που έστειλε τη Δευτέρα 23 Δεκεμβρίου στην κυβέρνηση υποστηρίζει, ούτε λίγο, ούτε πολύ, ότι «τα μέσα μαζικής ενημέρωσης ακολουθούν παρελκυστική τακτική, για να επιβληθούν εκ των πραγμάτων με αυθαιρέτο και απαράδεκτο τρόπο αυταρχικές λύσεις». Η προηγούμενη φράση δεν έχει πραγματικά προηγούμενο. Συντάχθηκε από στελέχη ενός κόμματος επί της διακυβέρνησης του οποίου τα «δελτία ειδήσεων των 9» περίμεναν «μέχρι το παραπέντε» το «φαξ» από την οδό Ζαλόκωστα, είτε από το γραφείο του Κ. Σωτήρη Κωστόπουλου είτε από το γραφείο του Κ. Γιάννη Ρουμπάτη.

Διαμαρτύρεται για τα μέσα μαζικής ενημέρωσης το ΠΑΣΟΚ που είχε μετατρέψει το Αθηναϊκό Πρακτορείο Ειδήσεων σε αναμεταδότη κυβερνητικών αποφάσεων. Που πλήρωνε από τα λεφτά των φορολογουμένων εκπομπές όπως το «μισόμισό». Και όλα αυτά τη στιγμή που η νέα διοίκηση της τηλεόρασης και των άλλων κρατικών μέσων όχι μόνο δεν μείωσε κατένενα δημοσιογράφο αλλά αντίθετα προ-

σπαθεί να δώσει σε όλους πρωτοβουλίες και να ενθαρρύνει την αυτονομία. Το βλέπουμε κάθε ημέρα στη μικρή οθόνη. Αλλά για «το ήθος και το ύφος» του ΠΑΣΟΚ θα αρκούσε να αναδημοσιεύσουμε μόνον το παρακάτω σχόλιο που είδε το φως της δημοσιότητας αυτήν την εβδομάδα στη «Νίκη»: «Ο κ. Δουατζής και η κ. Στάη συνέφαγαν αυτήν την εβδομάδα στην Εκάλη με το ζεύγος Παπανδρέου. Εμείς μπορούμε να συγχωρούμε, αλλά δεν ξεχνάμε».

Αλήθεια αξίζει κανείς να θυμάται...

Η άλλη Αριστερά

Τη δική τους μάχη σε αυτές τις εκλογές δίνουν και δυνάμεις της Αριστεράς που δεν μετέχουν στο Συνασπισμό. Η «Αριστερή Πρωτοβουλία Κομμουνιστών - Ριζοσπαστών - Οικολόγων» στην οποία μετέχουν το ΚΚΕ εσ. Αν. Αρ., το ΕΚΚΕ, ανεξάρτητοι αριστεροί και οικολόγοι, στοχεύει στην κατάκτηση μιας έδρας και φιλοδοξεί να έχει μετά τις εκλογές ένα νέο ρόλο στις πολιτικές εξελίξεις και κυρίως στις εξελίξεις και ανακατατάξεις στο χώρο της Αριστεράς. Με μέτωπο τόσο απέναντι στη ΝΔ όσο και στο ΠΑΣΟΚ, αλλά και κριτική στο Συνασπισμό η «Αριστερή Πρωτοβουλία» εκτιμά ότι το «ιδεολογικό και πολιτικό κενό» στο χώρο της Αριστεράς μπορεί να καλυφθεί με την παρέμβαση όλων δυνάμεων αμφισβητών την πολιτική του Συνασπισμού την οποία χαρακτηρίζουν «συμβιβαστική».

Στον ίδιο χώρο —και με τον ίδιο στόχο της μιας έδρας— του «κόκκινου και του πράσινου», αλλά με διαφορετικές πολιτικές και ιδεολογικές αφετηρίες απευθύνονται οι «Ενναλλακτικοί - Οικολόγοι» στην ομοσπονδία των οποίων μετέχουν 61 οικολογικές οργανώσεις.

Όσο και αν τα μέσα μαζικής επικοινωνίας δεν αφιέρωσαν ιδιαίτερους χώρους ή χρόνους στην προβολή των απόψεων, των δυο αυτών εκλογικών σχηματισμών,

αυτό δεν σημαίνει ότι δεν εκπροσωπούν τάσεις, ρεύματα και ιδέες στο χώρο της κομμουνιστικής και ευρύτερης Αριστεράς, αλλά και στον πρωτοεμφανιζόμενο με τέτοιο τρόπο οικολογικό χώρο. Ακριβώς αυτές οι απόψεις και οι τάσεις δοκιμάζονται τώρα και κρίνονται έστω και με άνισες συνθήκες σε σχέση με τα άλλα κόμματα.

Ανεξάρτητα συνεπώς από το εκλογικό αποτέλεσμα ο χώρος της Αριστεράς οφείλει να συζητήσει και να αντιμετωπίσει ισότιμα και αυτές τις απόψεις. Και αν βέβαια στην προεκλογική συγκυρία κάτι τέτοιο δεν έγινε κατορθωτό στη μετεκλογική περίοδο οι δρόμοι πρέπει να ανοιχτούν...

Ο ολοκληρωτισμός της Δεξιάς

Πέντε μόλις ημέρες πριν τις εκλογές, το υπουργείο Δημόσιας Τάξης έδωσε στη δημοσιότητα κάποια πρώτα συμπεράσματα στα οποία έχει καταλήξει αναφορικά με τη βομβιστική ενέργεια του Μ. Παυλή στο Δημοτικό Θέατρο της Μυτιλήνης, την Κυριακή 22.10.1989, στις 00.05 τα ξημερώματα.

Η ουσία της ανακοίνωσης βρίσκεται στο εύρημα ότι ο μηχανισμός είχε ρυθμιστεί για να λειτουργήσει σε διάστημα 24 ωρών άρα, κατά άρρητο συμπέρασμα, στόχος της βομβιστικής ενέργειας του Παυλή ήταν ο πρόεδρος της ΝΔ. Και εδώ πρέπει να γίνει η πρώτη παρατήρηση: ήταν ανάγκη να αναλωθεί τόσο χρόνος για το τεχνικό αυτό συμπέρασμα, και να κοινολογηθεί πέντε ημέρες πριν τις εκλογές;

Παρατήρηση δεύτερη: στην ανακοίνωση αναφέρεται ότι βρέθηκαν «ιδιόχειρες σημειώσεις και υπολογισμοί» του Παυλή, οι οποίες μάλιστα χρησίμευσαν και για να «προκύψει» το συμπέρασμα για το χρόνο 24ωρης λειτουργίας του εκρηκτικού μηχανισμού γιατί δεν επιδεικνύονται δημοσίως αυτές οι σημειώσεις; Γραφειοκρατική παράλειψη; Και πώς ένας μηχανισμός που υποτίθεται ότι κινήθηκε εγκαίρως ακριβώς για να συγκαλύψει την υπόθεση και αποπροσανατολίσει - μπλοκάρει τις έρευνες δεν φρόντισε να εξαφανίσει αυτά τα ενοχοποιητικά στοιχεία;

Παρατήρηση τρίτη: χρειάστηκαν τόσες πολλές ημέρες για να διαπιστωθεί η χρονική εμβέλεια λειτουργίας του μηχανισμού, αλλά είναι τόσο καλοί γνώστες οι τεχνικοί ώστε να διαβεβαιώνουν ότι τέτοιος εκρηκτικός μηχανισμός «έχει χρησιμοποιηθεί από τρομοκρατικές οργανώσεις στις χώρες της Κεντρικής και Λατινικής Αμερικής»!

Παρατήρηση τέταρτη: σε μια προσωπική και τεχνική συμπερασματολογία - ανακοίνωση του Υ.Δ.Τ. γιατί προστίθενται και το «ψυχοπαθολογικό» πορτρέτο του Μ. Παυλή; Ως που φθάνει το βεληνεκές των αρμοδιοτήτων ενός υπουργείου που φροντίζει για τη Δημόσια Τάξη; Ως το σημείο, μήπως να καλείται ο κ. Χ. νευρολόγος - ψυχίατρος να εξετάσει το προσωπικό ημερολόγιο του όποιου Μ. Παυλή,

προκειμένου να «τον βγάλει τρελό»;

Δυστυχώς για τη ΝΔ, κάποιοι γνωστοί της θερμοκέφαλοι εξακολουθούν να θέλουν να θυμίζουν την ολοκληρωτική τους αντίληψη για κρίσιμες πτυχές των δικαιωμάτων του ατόμου και του πολίτη. Αύριο, μια πιθανή της αυτοδυναμία θα σήμαινε και την άμεση ψήφιση σειράς νόμων ή τροπολογιών για την αντιμετώπιση περιπτώσεων «διασάλευσης της ομαλότητας» (: όπως παλιά λέγανε, «διασάλευση της δημόσιας τάξης»).

Τι ψηφίζει η «17 Νοέμβρη»;

Αυτή τη φορά η «17 Νοέμβρη» δε χρειάστηκε την προτροπή της «Αυριανής» για να εκθέσει τις «απόψεις της» εν όψει των εκλογών και με αφορμή την υπόθεση του βομβιστή Μιχάλη Παυλή, τον οποίο και στρατολογεί μετά θάνατον στις «επεναστατικές» της γραμμές. Ως «ειδήμονες» περί τα βομβιστικά οι εγκέφαλοι της «17 Νοέμβρη» προβαίνουν σε τεχνικές αναλύσεις για να καταλήξουν, όπως πάντα, σε «πολιτικές θέσεις» που δεν είναι άλλες απ' αυτές που έχουν διατυπωθεί επανειλημμένα στις προκηρύξεις της οι οποίες φιλοξενούνται ολόκληρες στον Τύπο για την πολιτική επιμόρφωση των αδών πολιτών αυτής της χώρας που κυρίως δεν έχουν καταλάβει την «προδοσία» του Συνασπισμού και την παράδοσή του στην αστική τάξη. Έτσι ο «ανένταχτος αγωνιστής» Παυλής τοποθετείται στις «αφανείς» εκείνες ομάδες τις οποίες η «17 Νοέμβρη» προτρέπει να συνενωθούν για να δημιουργήσουν «επαναστατικό φορέα», προφανώς με ένοπλη πτέρυγα την «17 Νοέμβρη». Αν υπάρχει κάτι το σημαντικό στη νέα προκήρυξη της τρομοκρατικής οργάνωσης εν όψει του νέου «εκλογικού θεάτρου» της 5ης Νοεμβρίου, είναι μια «ουσιώδης» παράλειψη. Δεν υπάρχουν οδηγίες για το τι να κάνετε σε αυτές τις εκλογές, ούτε αποχή, ούτε άκυρο, ούτε λευκό. Ο νοών νοείτω.

ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΚΛΗ

Ιταλο Καλβίνο

Η ΜΕΡΑ ΕΝΟΣ
ΕΚΛΟΓΙΚΟΥ ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΟΥ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΚΡΙΤΙΚΗ

Ιταλο Καλβίνο

Η μέρα ενός εκλογικού
αντιπροσώπου

Εκλογές στη γειτονική Ιταλία και το πολιτικό μάρκετινγκ, η άγρα ψήφων με κάθε μέσο βρίσκονται στο αποκορύφωμά τους.

Μέχρι και την τελευταία στιγμή της ψηφοφορίας επιστρατεύεται κάθε τρόπος επηρεασμού των «κυρίαρχων πολιτών» οι αδυναμίες, η εξάρτησή τους, το θρησκευτικό του αίσθημα, η φιλανθρωπία, ο ανθρώπινος πόνος.

Με χιούμορ, γνώση και διορατικότητα ο Ιταλο Καλβίνο παρουσιάζει σε μια «στην ουσία αληθινή ιστορία με φανταστικά πρόσωπα» αυτή την αθέατη πλευρά της «λαϊκής κυριαρχίας».

ΚΥΚΛΟΦΟΡΟΥΝ

Τόμας Μαν
Τρεις νουβέλες

Μπέρτολτ Μπρεχτ
Οι δουλειές του κ. Ιουλίου
Καίσαρος

Ρικάρντο Μπακέλι
Ο διάβολος στο Ποντελουνγκο

Εκδόσεις Κριτική, Πατούσα 3,
Αθήνα, τηλ.: 3639434

Η ΕΠΟΜΕΝΗ ΗΜΕΡΑ

του Πάνου Λουκάκου

Οι εκλογές του περασμένου Ιουνίου έδωσαν στην Αριστερά δυνατότητα να βγει από το πολιτικό της περιθώριο και να επηρεάσει ουσιαστικά την πορεία των εξελίξεων. Τη φορά αυτή ενδέχεται να έχει μια πολύ μεγαλύτερη ευκαιρία, αν την βοηθήσει το εκλογικό αποτέλεσμα: Να θέσει τις βάσεις για τη δημιουργία ενός σύγχρονου πολιτικού βίου, σύγχρονου και σε ιδέες και σε πρόσωπα.

Και αύριο τι γίνεται; Αυτό θα είναι το πρώτο ερώτημα, που θα τεθεί τη νύχτα της Κυριακής, όταν θα έχει διαμορφωθεί το οριστικό εκλογικό αποτέλεσμα. Γιατί βεβαίως η «εκλογική περιπέτεια» δεν τελειώνει εδώ. Η Βουλή, που θα προκύψει από τις κάλπες της Κυριακής θα πρέπει γύρω στα τέλη Φεβρουαρίου να έχει σχηματισμένη μια συμπαγή πλειοψηφία 180 βουλευτών, οι οποίοι θα εκλέξουν το νέο πρόεδρο της Δημοκρατίας. Διαφορετικά θα διαλυθεί και αυτή και θα προκληθούν νέες εκλογές. Πέρα από την Κυριακή των εκλογών λοιπόν, υπάρχει και η «επομένη μέρα». Αυτήν ακριβώς την «επομένη μέρα» σε όλες τις πιθανές εκδοχές της, εξετάζει το κείμενο που ακολουθεί.

Εκδοχή πρώτη: Η Νέα Δημοκρατία εξασφαλίζει αυτοδύναμη πλειοψηφία ολίγων εδρών. Ο κ. Μητσοτάκης καλείται από τον πρόεδρο της Δημοκρατίας, του ανατίθεται η εντολή και σχηματίζει κυβέρνηση. Αλλά μόλις παρέλθει η ευφορία των πρώτων ημερών οφείλει να αρχίσει συνεννοήσεις για να διακριβώσει αν η νέα Βουλή θα μπορεί να εκλέξει πρόεδρο της Δημοκρατίας ή θα οδηγηθεί επίσης σε πρόωρη διάλυση. Γιατί βεβαίως άλλη πολιτική και τακτική θα ακολουθηθεί αν διασφαλίσει την επιβίωση της κυβέρνησής του και άλλη αν έχει να αντιμετωπίσει μια νέα εκλογική αναμέτρηση σε τέσσερις μήνες. Κλειδί των εξελίξεων ε-

δώ είναι κατά πόσον το άθροισμα των ψήφων Νέας Δημοκρατίας και Συνασπισμού αρκεί για την εκλογή Προέδρου. Αν το ΠΑΣΟΚ διαθέτει στην επόμενη Βουλή άνω των 121 εδρών, άρα ΝΔ και Συνασπισμός κάτω των 179, τότε είναι πολύ πιθανό ότι και η Βουλή αυτή θα διαλυθεί, δεδομένου ότι η ανατροπή της κυβέρνησης Μητσοτάκη θα είναι το κύριο όπλο του Ανδρέα Παπανδρέου στη μετεκλογική περίοδο.

Συμπέρασμα: Η αυτοδυναμία της Νέας Δημοκρατίας δεν είναι πανάκεια για τον κ. Μητσοτάκη. Απαιτείται και πλειοψηφία 180 εδρών στη Βουλή για την επικείμενη προεδρική εκλογή.

Εκδοχή δεύτερη: Κανένα κόμμα δεν διαθέτει αυτοδύναμη πλειοψηφία. Εισερχόμεθα λοιπόν στη γνωστή διαδικασία των διερευνητικών εντολών και των συνεννοήσεων μεταξύ των κομμάτων για το σχηματισμό κυβέρνησης. Είναι σχεδόν βέβαιο ότι στην περίπτωση αυτή ο Συνασπισμός δεν θα συμπράξει με τη Νέα Δημοκρατία στη δημιουργία κοινοβουλευτικής πλειοψηφίας.

Το πιθανότερο είναι ότι ούτε με το ΠΑΣΟΚ θα συνεργασθεί, αφού θα παραμείνει επικεφαλής του ο Ανδρέας Παπανδρέου και, στην ισχνή πλειοψηφία που θα μπορούσε να σχηματισθεί, θα μετέχουν αναγκάως, από πλευράς ΠΑΣΟΚ βουλευτές, οι οποίοι για πολλά έχουν καταγγελλεί από τον Συνασπισμό. Άρα δυο περιπτώσεις είναι πιθανές. Είτε συνεργασία Νέας Δημοκρατίας - ΠΑΣΟΚ, αλλά χωρίς τους σημερινούς αρχηγούς τους, είτε νέα διάλυση της Βουλής.

Συμπέρασμα: Έλλειψη αυτοδυναμίας σημαίνει ή νέο πολιτικό σκηνικό με ταυτόχρονη απομάκρυνση από το προσκήνιο Παπανδρέου-Μητσοτάκη ή πάλι κάλπες, με τα ίδια πρόσωπα. Αν η απουσία αυτοδυναμίας οδηγήσει σε προσέγγιση των δυο μεγάλων κομμάτων, χωρίς τους σημερινούς αρχηγούς τους, είναι σαφές ότι η Νέα Βουλή θα έχει τη δυνατότητα να εκλέξει πρόεδρο της Δημοκρατίας, οπότε και σπάει η αλυσίδα των ενδεχόμενων διαδοχικών εκλογικών αναμετρήσεων.

* * *

Απομένει να διερευνηθούν οι πιθανές εσωκομματικές επιπτώσεις από το εκλογικό αποτέλεσμα της Κυριακής. Είναι σαφές ότι στην αναμέτρηση αυτή παίζουν κυριολεκτικά το κεφάλι τους οι δυο ση-

μερινοί πρωταγωνιστές της πολιτικής ζωής, Κ. Μητσοτάκης και Α. Παπανδρέου.

- Αν συγκεντρώσει κάτω από 151 έδρες ο κ. Μητσοτάκης στις εκλογές αυτές, αυτομάτως θα τεθεί θέμα διαδοχής του από καιροφυλακτούντες ηγετικούς παράγοντες της ΝΔ.

- Αν συγκεντρώσει κάτω από 121 έδρες ο κ. Παπανδρέου αυτομάτως θα έχει οριστικά τεθεί εκτός πολιτικού παιχνιδιού.

- Αν τέλος συγκεντρώσει το ΠΑΣΟΚ κάτω από 121 έδρες και η Νέα Δημοκρατία κάτω από 151, τότε και ο κ. Παπανδρέου και ο κ. Μητσοτάκης θα πρέπει από κοινού να εγκαταλείψουν την ενεργό πολιτική.

Αυτό ακριβώς είναι το σημείο στο οποίο εισέρχεται στο πολιτικό παιχνίδι ο Συνασπισμός της Αριστεράς. Ευρίσκεται βεβαίως η Αριστερά μακράν των αυτοδυναμιών και των επιδιώξεων μεγάλων πλειοψηφιών. Αλλά μπορεί στις εκλογές αυτές να αποδειχθεί ο καταλύτης των εξελίξεων, μπορεί να είναι εκείνη που θα ανατρέψει το πολιτικό σκηνικό που φιλοτεχνήθηκε από το 1974. Είναι απλό το πώς:

Δεν θα στηρίξει ο Συνασπισμός τον κ.

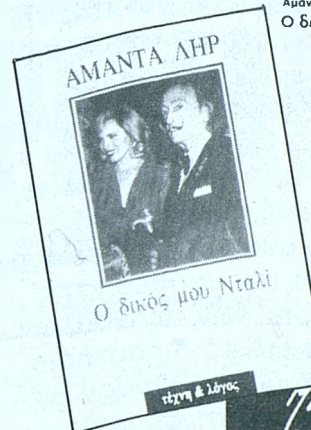
Μητσοτάκη στην ηγεσία της ΝΔ, αν δεν έχει αυτός αυτοδυναμία. Δεν θα στηρίξει, πολύ περισσότερο, τον κ. Παπανδρέου στην ηγεσία του ΠΑΣΟΚ. Αν κατά συνέπεια συγκεντρώσει ο Συνασπισμός άνω των 32-33 βουλευτών στη νέα Βουλή, τότε πιθανώς ούτε το ΠΑΣΟΚ θα φθάσει τις 121 έδρες ούτε η Νέα Δημοκρατία τις 151. Και έτσι ανοίγει ο δρόμος προς νέες εξελίξεις, προς νέα πρόσωπα, προς ένα εντελώς νέο πολιτικό σκηνικό. Με τη σφραγίδα του Συνασπισμού της Αριστεράς.

Οι εκλογές του περασμένου Ιουνίου έδωσαν στην Αριστερά δυνατότητα να βγει από το πολιτικό της περιθώριο και να επηρεάσει ουσιαστικά την πορεία των εξελίξεων. Τη φορά αυτή ενδέχεται να έχει μια πολύ μεγαλύτερη ευκαιρία, αν την βοηθήσει το εκλογικό αποτέλεσμα: Να θέσει τις βάσεις για τη δημιουργία ενός σύγχρονου πολιτικού βίου, σύγχρονου και σε ιδέες και σε πρόσωπα. Παρέχει ίσως η σημερινή συγκυρία μια μοναδική ευκαιρία να ξεφύγουμε από το φαύλο κύκλο των τελευταίων ετών. Θα την αξιοποιήσουμε ή θα μιλάμε αργότερα για τη μεγάλη χαμένη ευκαιρία της 5ης Νοεμβρίου; Τη Δευτέρα το πρωί θα γνωρίζουμε όλοι την απάντηση. □

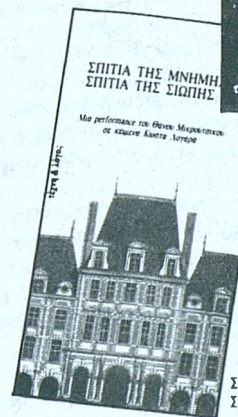
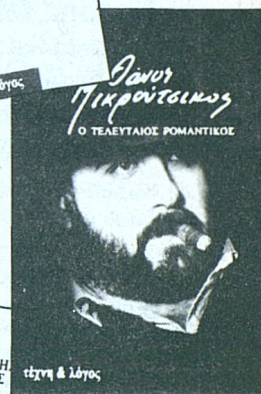

Λογοτεχνιές Προσεγγίσεις

Αμάντα Ληρ
Ο δικός μου Νταλί

Θάνος Μικρούτσικος
Ο Τελευταίος Ρομαντικός

Σπίτια της μνήμης
Σπίτια της σιωπής

Ευδόσεις

ΤΕΧΝΗ & ΛΟΓΟΣ

Π. Ψυχιό - 15452 Αθήνα

Τηλ: 64 73796

Ο υπηρεσιακός πρωθυπουργός θα είναι και ο δικαστής του Ανδρέα.

ΜΕ ΤΗ ΣΥΓΚΡΟΤΗΣΗ της υπηρεσιακής κυβέρνησης παρατηρείται μια κλιμακούμενη και συνεχής τακτική έντασης η οποία εκφράζεται — παρ' όλο που υπήρχε συναίνεση και από πλευράς Παπανδρέου στο πρόσωπο του κ. Ι. Γρίβα για πρωθυπουργό της υπηρεσιακής— με διπλό τρόπο:

- ## Δυσθυμία και βολές

ΟΙ ΠΡΩΤΕΣ «βολές» του ΠΑΣΟΚ άρχισαν

[illegible]

ΤΟ ΘΕΜΑ όμως της αντικατάστασης των **νομαρχών** αποτέλεσε για ένα μεγάλο διάστημα το «επικέντρο» των αντιθέσεων και από την πλευρά του κ. Παπανδρέου χρησιμοποιήθηκε ως ένα από τα στοιχεία της τακτικής της έντασης αν και

Οι «ΒΟΛΕΣ» συνεχίσθηκαν με επίκεντρο την **ητληόραση**. Ξεκίνησαν με επιστολή του **Κ. Λαλιώτη** στον υπηρεσιακό υπουργό κ. **Ν. Θέμελη** με αφορμή την άρνηση της Ε.Τ. να δεχθεί εγκατάσταση της διακομματικής στην Αγία Παρασκευή και κα-

ΚΕΙ ΣΥΝΕΧΕΙΑ

του Αρ. Ψάλη

τέληξαν με τη σύγκριση της σημερινής τηλεόρασης με αυτή της χούντας που δήλωσε ο κ. Παπανδρέου την περασμένη εβδομάδα. Μετά την οξυτάτη αντίδραση του **Χαρ. Φλωράκη** (χαρακτήρισε τις δηλώσεις «εμπρηστικές», «δηλώσεις ανωμαλίας» και «διάτρητο άλλοθι για την επερχόμενη νέα ήττα του ΠΑΣΟΚ») αλλά και τη γενική κατακραυγή, ο κ. Παπανδρέου τα «επαναδιατύπωσε» την επομένη με το πρόσχημα ότι η κυβέρνηση αναγνώρισε το πρόβλημα και φυσικά προχώρησε σε μια λύση του η οποία δικαιολογεί την «επαναδιατύπωση» των θέσεων του.

Η ΤΗΛΕΟΡΑΣΗ, το δεύτερο στοιχείο της τακτικής έντασης που ακολούθησε το ΠΑΣΟΚ προκάλεσε περισσότερο θυμωδία παρά λειτούργησε συσπειρωτικά για το ΠΑΣΟΚ. Ο κ. Παπανδρέου που χρησιμοποίησε την τηλεόραση σαν τσιφλικάς για μια οκταετία ξαφνικά εμφανίστηκε κολήγος. Ανακάλυψε διώξεις, κατήγγειλε ότι η κάλυψη της προεκλογικής δραστηριότητας του ΠΑΣΟΚ από την τηλεόραση είναι ελλιπής και τελικά προσχώρησε στην ιδέα περί «φασιστικής τηλεόρασης» του κ. Μητσοτάκη, συγκεκριμνοποιώντας την ότι μοιάζει με αυτή των συνταγματαρχών! Η επιχείρηση «τηλεόραση» κορυφώθηκε με την πειρατική εκπομπή της Δευτέρας από το συγκρότημα του Ταύρου. Το γεγονός αποτελεί την κορυφαία μέχρι στιγμής πρόκληση στα μέσα ενημέρωσης.

Επανεκάμψαν με μηνύσεις και καταγγελίες για τα **εισιτήρια της Ο.Α.** χωρίς να πάψουν να γκρινιάζουν και για την τηλεόραση. Η «χούντος» ευτυχώς έπεσε

ΕΛΕΥΘΕΡΑ...

Σαρτζετάκη, σου αρέσει η Τηλεόραση;

• Ο κόσμος που σε έκανε Πρόεδρο έχει αηδιάσει από αυτή και δεν αντέχει άλλο την πλύση εγκεφάλου που του κάνει η κυβέρνηση που επέλεξε...

ΦΑΙΝΕΤΑΙ, πως ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας, τούτο τον καιρό, θάνα πολύ απασχολημένος και δεν θα βλέπει καθόλου Τηλεόραση, γιατί διαφορετικά, αν παρακολουθούσε τις ειδήσεις και έβλεπε την ΑΙΣΧΡΗ ΠΛΥΣΗ εγκεφάλου που προσπαθούν να κάνουν στον ελληνικό λαό, οι... λιμοκοντόροι του Μητσοτάκη, ή θα τους φώναζε στα γραφεία του και θα τους ξερίζωνε τ' αφτιά, ή θα φώναζε τον πρωθυπουργό που επέλεξε - παρακάμπτοντας τον Μποτόπουλο, για να ικανοποιήσει την επιθυμία του αρχηγού της Ν.Δ. - και θα του ζήτησε αμέσως, την παραίτησή του.

Γ' ΑΥΤΟ, λοιπόν, παρακαλούμε τον σεβαστό μας κύριο Πρόεδρο, να παρακολουθήσει 2-3 δελτία ειδήσεων και μετά να πράξει το καθήκον του, γιατί θα είναι κρίμα να γραφτεί το όνομά του δίπλα σε κανενός... Δόβα!

Ο κ. Σαρτζετάκης εγκαινιάζει από την Αυριανή (26-10-89) για την τηλεόραση...

Ανδρέας προς ΕΡΤ: ΠΑΡΑΙΤΗΘΕΙΤΕ!

«Ο Μητσοτάκης με αφορμή τη βόμβα της Μιτλήτης προσάγει να τρομοκρατήσει το λαό»

Αναγνώστης και αναγνωστής σημαίνει αναγνώστης και αναγνώστρια. Ο δημοκρατικός λαός και η δημοκρατική γυναίκα, όπως και ο δημοκρατικός άνδρας, έχουν το δικαίωμα να ενημερωθούν για τα γεγονότα της ζωής τους. Ο κ. Παπανδρέου, όπως και ο κ. Μητσοτάκης, έχουν το δικαίωμα να ενημερωθούν για τα γεγονότα της ζωής τους. Ο κ. Παπανδρέου, όπως και ο κ. Μητσοτάκης, έχουν το δικαίωμα να ενημερωθούν για τα γεγονότα της ζωής τους.

Ο Ανδρέας Παπανδρέου είναι ένας δημοκρατικός λαοφίλος. Δεν θέλει να αποκαταστήσει την εικόνα του λαού με την εικόνα της δικτατορίας. Ο Ανδρέας Παπανδρέου είναι ένας δημοκρατικός λαοφίλος. Δεν θέλει να αποκαταστήσει την εικόνα του λαού με την εικόνα της δικτατορίας. Ο Ανδρέας Παπανδρέου είναι ένας δημοκρατικός λαοφίλος. Δεν θέλει να αποκαταστήσει την εικόνα του λαού με την εικόνα της δικτατορίας.

ΠΑΝΕ ΠΑΛΙ ΦΟΥΛ ΓΙΑ ΝΟΘΕΙΑ

ΟΡΓΑΝΟ ΤΟΥ ΜΗΤΣΟΤΑΚΗ Η ΥΠΗΡΕΣΙΑΚΗ

Στέλνουν επιλεγμένους νεοδημοκράτες φαντάρους στη Λευκάδα, αντί για σμηνίτες που δεν έχουν ψήφο, όπως είχε αποφασίσει ο αρχηγός του ΓΕΑ! - Το υπουργικό συμβούλιο χθες το βράδυ συναίνεσε στο φασισμό της Τηλεόρασης σε βάρος του ΠΑΣΟΚ

«Τυφλός εκτελεστής των εντολών του Μητσοτάκη... είναι η υπηρεσιακή κυβέρνηση του κ. Γρίβα».
(Αυριανή 25-10-89).

με την καταγγελία Ανδρέα...

ΣΕ ΟΛΟ ΑΥΤΟ το διάστημα η «Αυριανή» δεν έπαυσε σχεδόν καθημερινά να «ε-κλαίκευε» τη «γραμμή» για «εκτεταμένο σχέδιο νόθευσης του εκλογικού αποτελέσματος» είτε μιλώντας για καράβια που «μεταφέρουν νύχτα στρατιώτες σε εκλογικές περιφέρειες που η ΝΔ υστερεί» είτε μιλώντας για «δυναμικές αντιδράσεις», είτε καταγγέλλοντας την υπηρεσιακή κυβέρνηση για «τυφλό εκτελεστή των εντολών Μητσοτάκη», είτε αναγγέλλοντας «τελεσίγραφα Ανδρέα στον Γρίβα» στο κλίμα των ημερών... της επετείου του ΟΧΙ:

«Υπάρχουν» έγραφε η «Α» (25-10) «δυστυχώς για τον πρόεδρο του Αρείου Πάγου, που έχει αναλάβει πρωθυπουργός, αποδείξεις που επισημαίνουν και προεξοφλούν από τώρα, ότι βαδίζουμε ολοταχώς προς εκλογές τύπου Δόβα, εκλογές, δηλαδή νοθείας και όχι ελεύθερης έκφρασης του πολιτικού φρονήματος του λαού».

ΣΤΗΝ ΙΔΙΑ «γραμμή» ήταν και η σχολιογραφία της «Αυριανής», σχεδόν καθημερινά. Χαρακτηριστικό είναι σχετικό σχόλιο (26-10) με τίτλο «Σαρτζετάκη, σου αρέσει η τηλεόραση;» που κατέληγε στο εξής: — αφού του «τα έλεγε» για την κυβέρνηση «που επέλεξε», «παρακάμπτοντας τον Μποτόπουλο» — «Γι' αυτό, λοιπόν, παρακαλούμε, τον κύριο πρόεδρο, να παρακολουθήσει 2-3 δελτία ειδήσεων και μετά να πράξει το καθήκον του, γιατί θα είναι κρίμα να γραφτεί το όνομά του δίπλα σε κανενός... Δόβα!».

Οι μακρινοί στόχοι

ΠΟΥ ΣΤΟΧΕΥΕΙ όμως αυτή η τακτική έν-

τασης που συστηματικά καλλιέργησε ο Α. Παπανδρέου απέναντι στην υπηρεσιακή κυβέρνηση Γρίβα σε όλη τη διάρκεια της προεκλογικής περιόδου;

ΔΥΟ ΕΚΔΟΧΕΣ προβλήθηκαν ως τώρα οι οποίες ισχύουν, αλλά δεν είναι οι μόνες.

• Η πρώτη ερμηνεύει αυτή την τακτική ως συμπληρωματική της τακτικής της συσπειρώσεως που ακολούθησε το ΠΑΣΟΚ μετά την ήττα του Ιουνίου για να περιορίσει το μέγεθος της νέας του ήττας.

• Η δεύτερη σχετίζεται με την πρώτη και ερμηνεύει την τακτική έντασης του Α. Παπανδρέου ως προετοιμασία ενός ισχυρού άλλοθι μετά τις εκλογές. Σύμφωνα με αυτή την ερμηνεία ο Α. Παπανδρέου προβάλλοντας από τώρα τα «περί νοθείας», «διωκόμενου ΠΑΣΟΚ», «εμπόδισης των ψηφοφόρων του» (βλέπε και την ανάλογη τακτική για τα εισιτήρια της Ο.Α.), κλπ. δεν θα χρησιμοποιήσει το κλίμα και την ψυχολογία που καλλιεργεί τώρα στους οπαδούς του για να προετοιμάσει ένα πειστικό «άλλοθι» της ήττας, αλλά και για να έχει ανοιχτό τον ορίζοντα για μια συνολική καταγγελία των εκλογών ως μη αδιάβλητων («νοθεία» κλπ.) ικανή να στηρίξει ένα νέο «ανένδοτο» — τον προσωπικό «ανένδοτο» του Ανδρέα Παπανδρέου.

ΦΥΣΙΚΑ φαντάζει και είναι παράλογο να σκεφθεί κανείς ότι οι σώφρονες οπαδοί του Α. Παπανδρέου ή το σύνολο του ΠΑΣΟΚ θα ακολουθήσουν σε μια τέτοια κωμωδία τον πρόεδρό τους.

ΜΕΤΕΚΛΟΓΙΚΑ όμως θα αρχίσει η διαδικασία του **Ειδικού Δικαστηρίου**. Έτσι, θα πρέπει να δούμε και άλλη μια παράμετρο στην τακτική της έντασης που ακολούθη-

σε ο τώως πρωθυπουργός και υπόδικος για το σκάνδαλο Κοσκωτά και τις υποκλοπές απέναντι στην υπηρεσιακή κυβέρνηση του κ. Ι. Γρίβα.

Ο κ. ΓΡΙΒΑΣ είναι ο πρόεδρος του Ειδικού Δικαστηρίου που θα δικάσει τους παραπεμφθέντες πρώην υπουργούς του ΠΑΣΟΚ και τον τώως πρωθυπουργό για τα σκάνδαλα. Ο κ. Παπανδρέου σύμφωνα με μια τρίτη εκδοχή —και άμεσα συνδεδεμένη με την προσωπική του τύχη— προετοιμάζει από τώρα την μετεκλογική γραμμή υπεράσπισής του, όχι βέβαια στο «νομικό» πεδίο, αλλά σε επίπεδο συσχετισμών και στο πολιτικό.

ΣΥΜΦΩΝΑ με αυτή την εκδοχή ο Α. Παπανδρέου ακολουθεί την τακτική της έντασης για να μπορεί να «διαπραγματευθεί» μετεκλογικά, πριν και στη διάρκεια των ανακρίσεων, αλλά και της δίκης. Και βεβαίως θα έχει «στιγματίσει» τον κ. Ι. Γρίβα ως «πολιτικό αντίπαλο» του κ. Ανδρέα Παπανδρέου, άρα αφερέγγυο και ως δικαστή του. Τέτοια τα τερτίπια της Ε-κάλης και του Ταύρου...

ΔΕΝ ΕΙΝΑΙ συνεπώς άσχετη με αυτό το «ακανθώδες» θέμα, για τον κ. Παπανδρέου (του Ειδικού Δικαστηρίου), η τωρινή τακτική και η μαζική εκκρίση της από την «Αυριανή» απέναντι στην υπηρεσιακή κυβέρνηση του κ. Ι. Γρίβα, τον οποίο η τελευταία δεν παραλείπει, σε καθημερι-

νή σχεδόν βάση στη διάρκεια της προεκλογικής περιόδου, «Δόβα» να τον ανεβάζει, και «Δόβα» να τον κατεβάζει.

ΜΕ ΠΛΕΟΝ πιθανό αποτέλεσμα για το ΠΑΣΟΚ την υστέρησή του έναντι της ΝΔ στις εκλογές της 5ης Νοεμβρίου η σημερινή τακτική της έντασης επιτρέπει να καλλιεργηθεί έγκαιρα η κατάλληλη ψυχολογία, για να κλιμακωθεί μετά τις εκλογές και να αποτελέσει —με μια π.χ. συνολική καταγγελία των εκλογών που φυσικά δεν μπορεί να είναι «ανένδοτος» γιατί θα πρόκειται για φαρσοκωμωδία— ένα ισχυρό μέσο πίεσης και ένα χαρτί διαπραγμάτευσης, μέσα στα δεδομένα των μετεκλογικών συσχετισμών, που θα χρησιμοποιηθεί από τον Α. Παπανδρέου, απέναντι στον Ι. Γρίβα, πρόεδρο τότε του Ειδικού Δικαστηρίου.

Και η δημοκρατική νομιμότητα;

ΤΟ ΣΤΟΙΧΕΙΟ λοιπόν της «καταγγελίας» του κ. Γρίβα από τον κ. Παπανδρέου σε σχέση με την άψογη διεξαγωγή των εκλογών δεν είναι θέμα «αυτόνομο» ούτε ανεξάρτητο με τις μετεκλογικές κινήσεις του προέδρου του ΠΑΣΟΚ που θα έχουν να κάνουν με την τακτική του για την αντιμετώπιση του Ειδικού Δικαστηρίου.

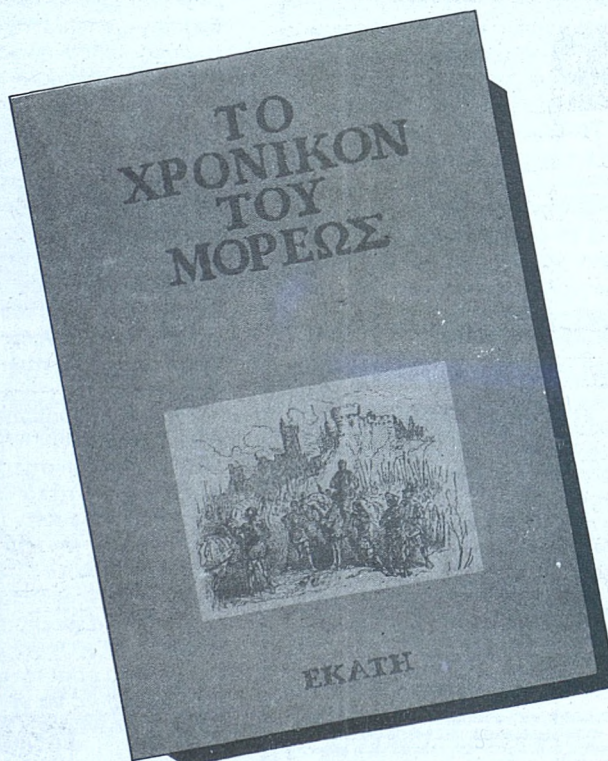
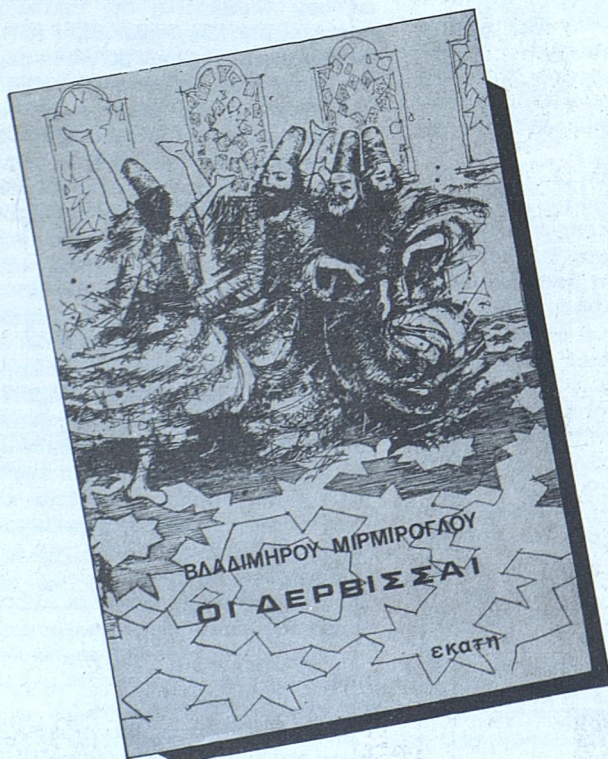
ΚΑΙ ΕΔΩ προκύπτει ένα βασικό ερώτημα για αυτή την «τακτική έντασης» και

την κλιμάκωσή της που σχετίζεται με την δημοκρατική νομιμότητα και την τήρηση των κανόνων του πολιτικού παιχνιδιού. Αν ένα στοιχείο —το κύριο— του ανένδοτου κατά της βίας και νοθείας της ΕΡΕ στην προδικτατορική περίοδο ήταν η αποκατάσταση της δημοκρατικής νομιμότητας τώρα ένας «ανένδοτος» του Α. Παπανδρέου μέσα από αυτή τη λογική που ορισμένες πλευρές της φρόντισε να ξεκαθαρίσει η «Αυριανή» —όσο και αν μοιάζει κωμωδία— σημαίνει ότι βρίσκεται στους αντίποδες της δημοκρατικής νομιμότητας.

ΤΟ ΣΤΟΙΧΕΙΟ αυτό είναι ότι η κλιμάκωση της τακτικής της έντασης οδηγεί σε μια μορφή «ανενδότης» υπονομευτική της δημοκρατικής νομιμότητας με συνέπειες αρνητικές και για τον πολιτικό ιστό της χώρας αλλά και για τις μετεκλογικές εξελίξεις —όπου η διαδικασία της καθάρσης θα δρομολογηθεί στην ακροαματική διαδικασία του Ειδικού Δικαστηρίου.

ΑΝ ΑΥΤΗ η τακτική θα υιοθετηθεί εξαρτάται βέβαια και από τους συσχετισμούς που θα προκύψουν την 6η Νοεμβρίου. Όμως θα πρέπει να επισημανθεί ότι η μορφή αυτής της «καταγγελίας» της υπηρεσιακής κυβέρνησης του κ. Ι. Γρίβα από τον κ. Παπανδρέου και η τακτική της έντασης δεν σταματά αναγκαστικά το βράδυ της 5ης Νοεμβρίου. □

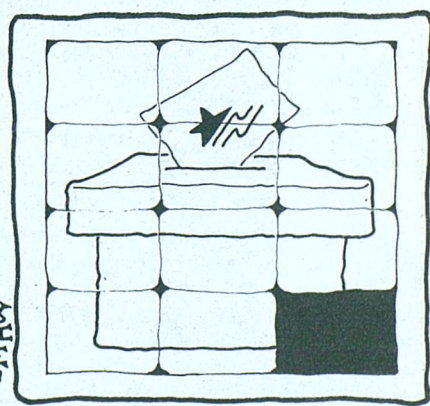
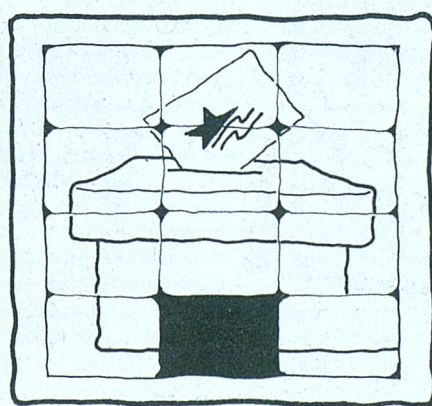
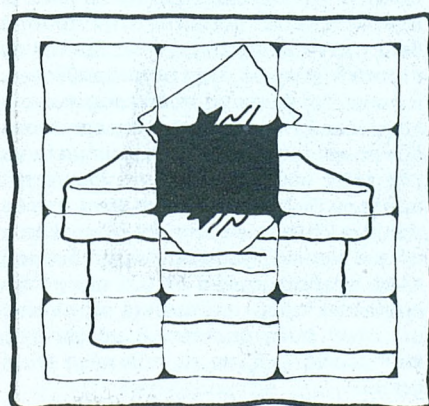
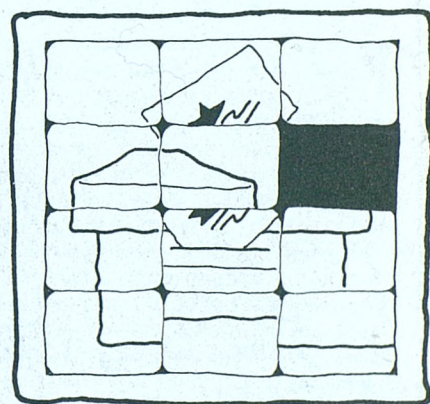
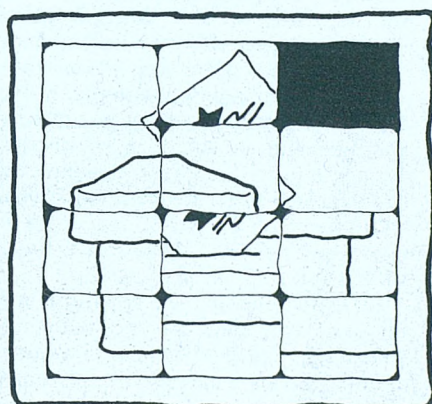
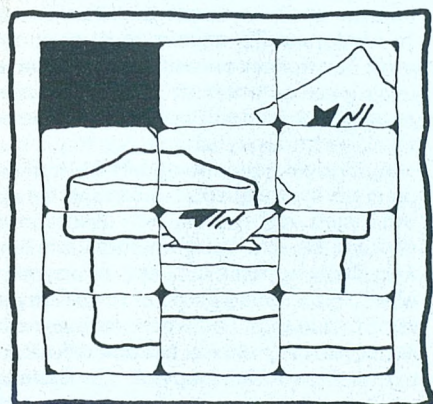
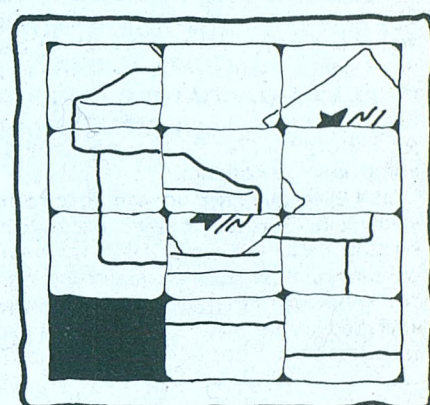
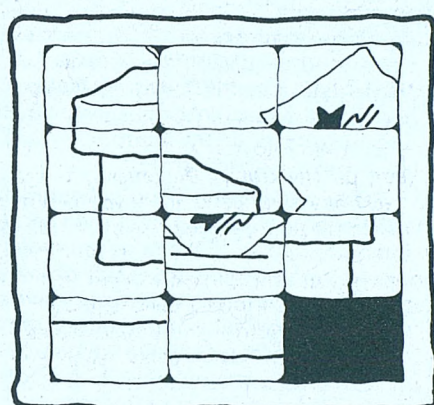
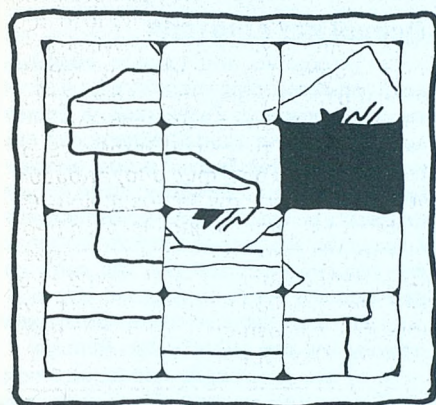
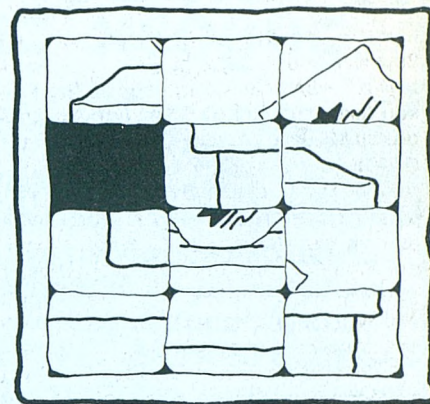
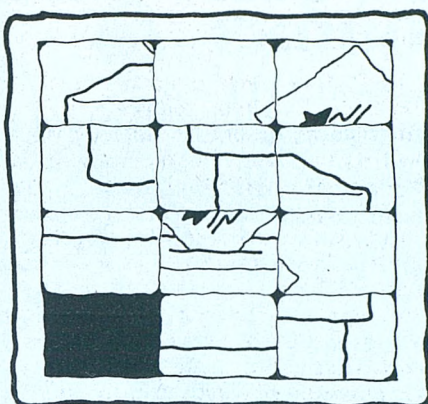
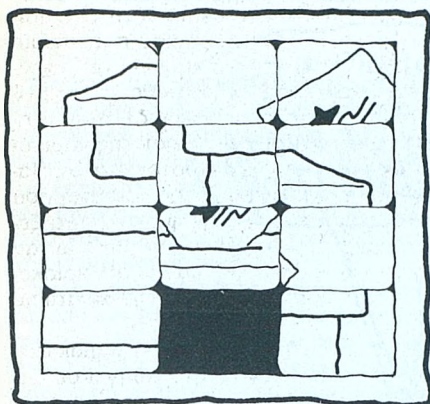
Εκδόσεις «Εκάτη»

—Για παραγγελίες στα τηλέφωνα-88.37.343 - 88.33.649—

Για να περνά η ώρα

του Δημήτρη Χαντζόπουλου

4444

Η «ΕΙΣΒΟΛΗ» ΤΩΝ ΘΕΣΜΩΝ ΚΑΙ Ο ΦΟ

Το πρόβλημα της εύρυθμης λειτουργίας ή και της αποκατάστασης των θεσμών κυριάρχησε στον πολιτικό λόγο όλων σχεδόν των κομμάτων και με διάφορες μορφές αποτέλεσε τον κεντρικό άξονα και των δύο προεκλογικών εκστρατειών. Εύλογα έτσι προκύπτει το ερώτημα στον πολίτη εάν η τόσο έντονη, για την ελληνική πολιτική ζωή και παράδοση, ευαισθησία προς τους θεσμούς αποτελεί απλό φορμαλισμό ή, αντίθετα, ένδειξη ότι υπάρχει μια αύξουσα συνειδητοποίηση πως οι θεσμοί αποτελούν κεφαλαιώδη όρο ύπαρξης του δημοκρατικού πολιτεύματος. »

Το πρόβλημα της λειτουργίας των θεσμών έχει μια μόνιμη επικαιρότητα, αλλά ουδέποτε αποκτά την κεντρικότητα που απέκτησε στη χώρα μας το τελευταίο πριν και μετά τις εκλογές διάστημα: αυτό εξηγείται, στο βαθμό που κύριο χαρακτηριστικό αυτής της περιόδου ήταν η πρωτοφανής θεσμική ρευστότητα, ή / και θεσμική απορρύθμιση.

Αφετηρία ορισμένων σκέψεων που ακολουθούν είναι ακριβώς αυτή η πραγματικότητα. Πριν απ' όλα πρέπει να σημειωθεί ότι για το δημοκρατικό πολίτευμα ο σεβασμός των θεσμών που ευθυγραμμίζονται κατά βάση και εκφράζουν την βαθύτερη ουσία του, αποτελεί αδήριτη ανάγκη για τη λειτουργία και την εξέλιξή του. Φυσικά, διαφορετικά έχουν τα πράγματα ως προς τους θεσμούς ενός αυταρχικού ή αυταρχίζοντος καθεστώτος.

Σε ένα δημοκρατικό πολίτευμα οι θεσμοί καταστρώνουν τους κανόνες του παιχνιδιού που επιτρέπουν στους κρατούντες να εξουσιάζουν με διαφάνεια και τους εξουσιαζόμενους να αμφισβητούν την εξουσία τους και να διεκδικούν την κατάκτησή της. Χωρίς διαμορφωμένους, καθιερωμένους και ευρύτερα αποδεκτούς κανόνες του παιχνιδιού είναι αδύνατη η λειτουργία εννοούμενης δημοκρατικής πολιτείας. Και εδώ χρειάζε-

ται να επισημανθεί ότι εισοδιστικές αντιλήψεις για την άλωση των θεσμών ή υπονομευτικές πρακτικές για τη διάβρωσή τους αποβαίνουν, στις σημερινές συνθήκες, ασύμβατες με την πεμπουσία του δημοκρατικού πολιτεύματος.

Όμως κάθε προσπάθεια μυθοποίησης των θεσμών είναι εξωπραγματική και κινδυνεύει να καταλήξει είτε σε μια «νομικιστική» αντιμετώπισή τους, είτε σε μια υποβάθμιση των πολιτικών και κοινωνικών δεδομένων που «παράγονται» σήμερα με ταχύτατους ρυθμούς και απαιτούν συνεχή επαγρύπνηση και θετική αξιολόγηση, τέτοια που να κατοχυρώνει επιπλέον τη διαφάνεια, αλλά και την αμφισβήτηση. Από την άλλη πλευρά δεν πρέπει να παραγνωρίζονται η πολυπλοκότητα των προβλημάτων, οι κοινωνικές ανάγκες της σύγχρονης εποχής, η ευρύτερη διάσταση των πολιτικών και ατομικών δικαιωμάτων. Απ' αυτή την άποψη οι θεσμοί μπορεί να καταστρώνουν τους στοιχειώδεις έστω αναγκαίους κανόνες του παιχνιδιού σε μια δημοκρατική κοινωνία, αλλά δεν αποτελούν πανάκεια για τη λύση των προβλημάτων.

Οι θεσμοί πρέπει να κρίνονται πρωταρχικά στο επίπεδο της ρυθμίσεώς τους. Ούτε όμως από μόνη της αυτή η προσέγγιση είναι ικανοποιητική. Απαιτείται επιπλέον η μελέτη της εφαρμογής τους στην πράξη, μέχρι και των πλέον συγκεκριμένων και δευτερευόντων, για ορισμένους, αλλά ουσιαστικών λεπτομερειών. Οι θεσμοί βιώνονται και παράγουν είτε θετικά, είτε αρνητικά αποτελέσματα στην καθημερινή ζωή μας. Και αυτή η πλευρά δεν πρέπει σε καμία περίπτωση να παραγνωρίζεται ούτε να αποσιωπάται. Άλλωστε, αυτή αποτελεί και το κορυφαίο σημείο αξιολόγησής τους. Γιατί η λειτουργία των θεσμών δεν μπορεί να περιορίζεται, ούτε να ερμηνεύεται κάτω από το πρίσμα ενός στενού «νομικισμού» που αδυνατεί να δει τις ανοιχτές προκλήσεις των καιρών περιορίζοντας έτσι και το διάλογο.

Θεσμοί και Αριστερά

Το τετράμηνο που πέρασε ασφαλώς καταγράφεται στις περιόδους εκείνες της πολιτικής μας ζωής όπου οι θεσμοί και η λειτουργία τους βρέθηκαν στο επίκεντρο των εξελίξεων. Τα όσα αναφέρθηκαν παραπάνω βοηθούν, τόσο σε μια πολύπλευρη αποτίμηση της θετικής πολιτικής της Αριστεράς κατά το διάστημα της τριμήνης συμμετοχής της στην κυβέρνηση Τζαννετάκη, όσο και στο σχεδιασμό των τακτικών και στρατηγικών στόχων της στο επίπεδο των θεσμών.

Αυτό που κατ' αρχήν πρέπει να επισημανθεί γι' αυτή την περίοδο είναι το έργο που προσέφερε η κυβέρνηση Τζαννετάκη στην αναδιοργάνωση των θεσμών και το οποίο υπήρξε σημαντικό. Η εκτίμηση αυτή δεν πρέπει φυσικά να συγκαλύπτει ανεπάρκειες, ατέλειες και ορισμένους συμβιβασμούς που θα μπορούσαν ίσως να είχαν αποφευχθεί.

Αυτή είναι η μία πλευρά. Η άλλη πλευρά είναι ότι σε αυτό το διάστημα έγιναν μια σειρά συζητήσεις και αντιπαραθέσεις για θέματα όπως π.χ. διάλυση Βουλής, διερευνητικές εντολές, παραγραφή αδικημάτων σύμφωνα με το Σύνταγμα και το νόμο περί ευθύνης υπουργών κ.ά. Αυτές οι συζητήσεις έφεραν στο προσκήνιο θέματα λειτουργίας των θεσμών και φυσικά έκαναν την πλειοψηφία των πολιτών για ένα διάστημα να αισθάνεται, είτε δέος, είτε αμηχανία στην προσπάθειά της να ερμηνεύσει, ή να δει την ουσιαστική πλευρά των αντιπαραθέσεων. Είδαμε έτσι συνταγματολόγους, ποινικολόγους κ.ά., να μιλούν καθημερινά σχεδόν με νομικά και άλλα επιχειρήματα για την τάδε ρύθμιση ή για τη νομιμότητα πράξεων δίνοντας έτσι ένα τόνο στη θεσμική συζήτηση φορτισμένο ιδιαίτερα από μια νομική, φορμαλιστική διάσταση, αλλά υποβαθμισμένο σε ό,τι αφορά την ουσία των προβλημάτων και τις επιπτώσεις των συζητούμενων θεμάτων στην καθημερινή ζωή και τις πολιτικές εξελίξεις.

ΡΜΑΛΙΣΜΟΣ

Αυτό το πρωτόγνωρο, όπως χαρακτηρίστηκε από πολλούς, φαινόμενο της εξαρσης των συζητήσεων για τους θεσμούς απαιτεί, όχι μόνον μια αποτίμηση του έργου που επιτελέστηκε το τελευταίο διάστημα στο επίπεδο των θεσμών, αλλά και μια αξιολόγηση του θεσμικού λόγου των κομμάτων.

Όπως σημειώσαμε και πριν η θετική εκτίμηση για το έργο που έγινε το τελευταίο τρίμηνο στην αναδιοργάνωση των θεσμών δεν πρέπει να οδηγήσει σε εφυσχασμό ή υποτίμηση των αρνητικών συνεπειών μιας «νομικιστικής» αντίληψης που «αποτυπώθηκε» στο πολιτικό επίπεδο για τη λειτουργία και διεύρυνση των θεσμών.

Πρώτα απ' όλα το έργο αυτού του τριμήνου κινδυνεύει να συρρικνωθεί ή και να ακρωτηριασθεί, αν η παρουσία των προοδευτικών δυνάμεων περιθωριοποιηθεί. Κάτι τέτοιο μπορεί να συμβεί είτε με αναδιπλώσεις σε επίπεδο νομοθετικό, είτε με τη διαστρέβλωση της εφαρμογής των θεσμών, την αφαίρεση δηλαδή εκείνων των στοιχείων που τους κάνουν νόμιμους πολιτικά και κοινωνικά.

Την κύρια ευθύνη για την αποτροπή ενός τέτοιου ενδεχομένου έχουν οι προοδευτικές δυνάμεις. Η ευθύνη τους όμως δεν σταματά, ούτε περιορίζεται εκεί. Επεκτείνεται και στην επίμονη παρακολούθηση της πιστής τήρησης των θεσμών και αναζωογόνησής τους στην πράξη. Επίσης, οι προοδευτικές δυνάμεις, οφείλουν να πάρουν πρωτοβουλίες για ευρύτερη ανανέωση των θεσμών στο επίπεδο της κοινωνίας και της πολιτείας, με τη θέσπιση νέων νόμων και την ευρηματική και γόνιμη εφαρμογή των υπαρχόντων. Διαφορετικά, υπάρχει ο κίνδυνος προσκόλλησης σε παρωχημένα θεσμικά πρότυπα ή σε ιδεοληψίες που εξαντλούνται στη «νομική φόρμα» νέων θεσμών διαφάνειας και αδυνατούν να αντιμετωπίσουν την κοινωνική και πολιτική διάσταση της λειτουργίας των θεσμών και της υιοθέτησης νέων.

Απ' αυτή την άποψη το ερώτημα που γεννιέται στον απλό πολίτη, για το εάν η ευαισθησία προς τους θεσμούς αποτελεί απλό formalισμό ή υπαρξιακό όρο του δημοκρατικού πολιτεύματος, είναι όχι μόνον επίκαιρο, αλλά και ουσιαστικό. Γιατί από την απάντησή του εξαρτάται κατά πόσο ο πληθωρικός τρόπος που έφθασαν στο επίκεντρο της πολιτικής μας ζωής οι θεσμοί, ο σεβασμός και η αναζωογόνησή τους θα έχει ουσιαστική συνέχεια και σε ό,τι αφορά τη σχέση τους με το δημοκρατικό πολίτευμα και σε ό,τι αφορά τη λύση των προβλημάτων. □

Δευτεροετής της Νομικής

εκδόσεις κέδρος

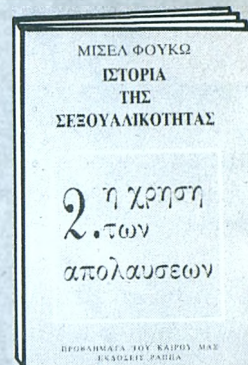
Γ. Γενναδίου 3 – τηλ. 36.02.007

ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΤΟΥ ΚΑΙΡΟΥ ΜΑΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΡΑΠΠΑ

ΜΙΣΕΛ ΦΟΥΚΩ

ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΣΕΞΟΥΑΛΙΚΟΤΗΤΑΣ

2. η χρήση
των
απολάυσεων

... 'Ας υποθέσουμε πως μπαίνει το ερώτημα σε ποιά σημεία η «σεξουαλική ηθική του χριστιανισμού» αντιτάχθηκε εμφανέστερα στη «σεξουαλική ηθική του αρχαίου παγανισμού»: Η αξία, λογουχάρη, της σεξουαλικής πράξης αυτής καθαυτής: ο χριστιανισμός την είχε συνδέσει με το κακό, με την αμαρτία, με την πτώση, με το θάνατο, ενώ η Αρχαιότητα της είχε αποδώσει θετικούς προσδιορισμούς. 'Η, η «οροθέτηση» του νόμιμου συντρόφου: ο χριστιανισμός – σε αντίθεση με τις ελληνικές ή ρωμαϊκές κοινωνίες – δεν τη δεχόταν παρά μόνο στην περίπτωση της μονογαμικής σύζευξης και, μέσα στα πλαίσια της σύζευξης αυτής, της είχε επιβάλει την αρχή της τεκνοποίησης, ως αποκλειστικό όρο της ολοκλήρωσής της. Ένα τρίτο σημείο είναι η απόρριψη των σχέσεων ανάμεσα σε άτομα του ίδιου φύλου: ο χριστιανισμός τις είχε αυστηρά αποκλείσει, ενώ η Ελλάδα τις είχε εκθειάσει – και η Ρώμη αποδεχτεί – τουλάχιστον ανάμεσα σε άντρες.

Μ.Φ.

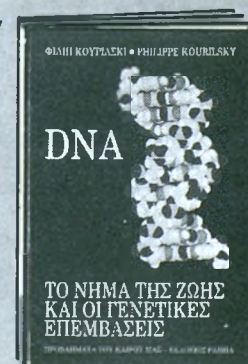
ΦΙΛΙΠ ΚΟΥΡΙΛΣΚΙ DNA

Το νήμα της ζωής
και οι γενετικές
επεμβάσεις

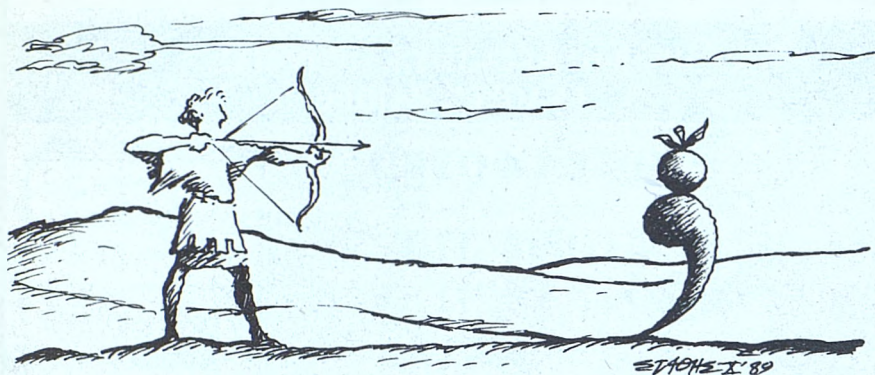
Ο άνθρωπος έφτασε στο σημείο να κυβερνά την κληρονομικότητα; Τα χαρακτηριστικά των διαφόρων ειδών των εμβίων θα εξαρτιούνται προσεχώς από τη δική μας εκλογή;

Οι επεμβάσεις στα γονίδια, η κλωνοποίηση και οι τεχνητές μεταλλάξεις είναι τόσο ανησυχητικές όπως το διατείνονται ορισμένοι;

Το βιβλίο του Φ. Κουρίλσκι εξιστορεί τη μοναδική περιπέτεια των γενετικών επεμβάσεων, περιγράφει τις μεθόδους και τα εργαλεία που χρησιμοποιούνται σ' αυτό το μαστόρεμα των ζώντων οργανισμών και ταυτόχρονα απαντάει στα παραπάνω ερωτήματα.

«ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΚΗ - ΠΡΟΟΔΕΥΤΙΚΗ Κ

ματος του ΠΑΣΟΚ), είτε πρόκειται για την πιθανότητα συνολικότερης κατευόδωσης του «παραδείγματος Λάζαρη», είτε, τέλος, συνειδητοποιηθεί βαθμιαία από επιτελείς του ΠΑΣΟΚ η ανάγκη της «ανασυγκρότησης» και της «αναδιοργάνωσης», σε όλα αυτά ενυπάρχει η σκέψη στην Αριστερά ότι το ΠΑΣΟΚ θα αντιμετωπίσει σημαντική κρίση και οι ανακατατάξεις θα οδηγήσουν σε μία ή περισσότερες ομαδοποιήσεις ή και διασπάσεις, οριζοντίως και καθέτως στο «Κίνημα».

Αυτό βέβαια δεν είναι προδιαγεγραμμένο ούτε σαν τάση — τουλάχιστον με τα μέχρι σήμερα και επί 15ετία δεδομένα ε-

ΚΑΙ ΑΡΙΣΤΕΡΗ ΑΥΤΟΝΟΜΙΑ

του Ρεπόρτερ

Αν στις εκλογές της 5ης Νοεμβρίου επιβεβαιωθούν οι δημοσκοπικά καταγραφόμενες τάσεις του εκλογικού σώματος — τότε η Αριστερά θα κληθεί να απαντήσει και πάλι στα διλήμματα που αντιμετώπισε στις 19 Ιουνίου.

Πολλές φορές το τελευταίο διάστημα, και με περισσότερη έμφαση στη συγκέντρωση του Συντάγματος (25-10-1989), η ηγεσία του Συνασπισμού έχει αποσαφηνίσει πως δεν προτίθεται σε καμιά περίπτωση να επαναλάβει το «μοντέλο Τζα-νετάκη»· ο λόγος βρίσκεται στο ότι οι συνθήκες και τα ζητούμενα αυτών των εκλογών δεν είναι συγκρίσιμα προς τα αντίστοιχα των προηγούμενων, όπου κορυφαίο διακύβευμα ήταν η κάθαρση και ως προς αυτό χαράχθηκαν οι διαχωριστικές γραμμές και ορίστηκαν οι συμμαχίες. Στις εκλογές του Νοεμβρίου, η πολιτική διαδικασία δεν θα έχει στοιχεία μεταβατικού· έκτακτου χαρακτήρα και το ζητούμενο θα είναι μια επαναφορά στην ομαλότητα με σχήμα διακυβέρνησης προγραμματικού και μακροπρόθεσμου χαρακτήρα.

Ανασφαλείς ποθανολογήσεις

Στο σημείο αυτό, οι προγραμματικές αντιλήψεις που διαπνέουν τη σκέψη και τη βούληση της ηγεσίας του Συνασπισμού συνδέονται με το συμμαχικό σχήμα μιας δημοκρατικής - προοδευτικής κυβέρνησης — και πιο συγκεκριμένα μιας κυβέρνησης Συνασπισμού - «αποκαθα-μένου ΠΑΣΟΚ». Στο εκλογικό πρόγραμμα που κατάρτισε η Αριστερά για τις μεθαιριανές εκλογές, τίθενται 4 όροι, χωρίς τους οποίους ο Συνασπισμός δεν θα αναλάβει κυβερνητικές ευθύνες και θα επιλέξει το πεδίο της «μαχητικής αντιπολι-

τευσης». Υπενθυμίζεται ότι κοινός παρανομαστής στους 4 αυτούς όρους είναι το τρίπτυχο φερεγγυότητα - διαφάνεια - συλλογικότητα των εταίρων μιας ενδεχόμενης κυβερνητικής σύμπραξης. Είναι σαφές, εξάλλου, ότι αποδέκτης των 4 αυτών όρων είναι το ΠΑΣΟΚ. Η ηγεσία του Συνασπισμού θεωρεί ότι οι όροι αυτοί θα μπορούσαν να υλοποιηθούν ευκολότερα, αν μειωνόταν η εκλογική επιρροή την οποία κατέγραψε το «Κίνημα» του Α. Παπανδρέου στις 18 Ιουνίου.

Στη συγκέντρωση της πλατείας Συντάγματος, οι ηγέτες του Συνασπισμού είπαν «όχι στη συνεργασία με το ΠΑΣΟΚ υπ' αυτή την ηγεσία και πολιτική». Και εδώ, βεβαίως, τα προβλήματα που τίθενται για τον Συνασπισμό είναι περισσότερα από όσα διακηρυκτικά μπορεί να επιλύσει αυτή η φράση. Ο Α. Παπανδρέου είναι πολύ σαφής: «είναι παράλογη η συνεργασία με αυτούς που με παραπέμπουν (...), ζούμε σε μια εποχή παραλόγου». («Καθημερινή» 28-29/10/1989).

Εδώ βρίσκεται ένας από τους ακρογωνιαίους λίθους, μια ουσιαστικής συστατικής αρχή αυτής της ίδιας της πολιτικής ύπαρξης του ΠΑΣΟΚ· ο Α. Παπανδρέου συνδέει οργανικότητα το πρόσωπό του με το «Κίνημα» και είναι κοινή ομολογία ότι το ΠΑΣΟΚ παραμένει αρκετά συμπαγές υπό την ηγεσία του, μετά την ήττα του Ιουνίου και τη δυσμενέστατη γι' αυτό πολιτική συγκυρία μέσα στην οποία συντελέστηκε αυτή η ήττα. Βεβαίως, ο Συνασπισμός παίζει σε διάφορες εναλλακτικές εκδοχές των μετά την 5η Νοεμβρίου εξελίξεων: είτε, όμως, πρόκειται για την εκδοχή μιας κατά Χ. Φλωράκη κεντροδεξιάς κυβέρνησης (με τη συμμετοχή τμή-

σχωματικής ιστορίας του ΠΑΣΟΚ— και δεν μπορείς να ορίζεις την πολιτική σου, σε μια λεπτή και κρίσιμη στιγμή, με βάση κάποιες τέτοιες πιθανότητες. Αν ληφθεί δε υπόψη ότι οι σχέσεις ΠΑΣΟΚ - Αριστεράς έχουν φθάσει σε σημείο μηδενικό, άρα χωρίς δυνατότητα επικοινωνίας - επηρεασμού των εξελίξεων στο «Κίνημα» εκ μέρους του Συνασπισμού, τότε οι πιθανολογήσεις αυτές καθίστανται ακόμα περισσότερες ανασφαλείς.

Προγραμματική ταυτότητα και κυβερνητικά σχήματα

Έστω όμως και αν δεχτεί κανείς ότι πράγματι μπορεί να συμβούν μείζονες ανακατατάξεις στο ΠΑΣΟΚ —ορισμένες από τις οποίες θα επιτρέψουν να γενικευθεί το «παραδείγμα Λάζαρη», π.χ.— το ερώτημα που τίθεται για την Αριστερά είναι ουσιαστικότερο και περισσότερο μακροπρόθεσμο: ο Συνασπισμός ενδιαφέρεται για μια αυτόνομη και νέα προγραμματική του ταυτότητα και παρουσία στα πολιτικά δρώμενα και σε μακρά προοπτική, που θα του εξασφαλίσει ορισμένες από τις προϋποθέσεις για να είναι πράγματι ένας «τρίτος πόλος»; Ή, αντίθετα, μέσα από το σχήμα της «δημοκρατικής - προοδευτικής κυβέρνησης» με το «υγιές ΠΑΣΟΚ» αναπαράγει τη μακρόχρονη παράδοση της Αριστεράς περί «δημοκρατικών δυνάμεων»; Και αν έστω συμβαίνει το δεύτερο, ποιες είναι, σήμερα, αυτές οι δυνάμεις στο μακροχρόνιο λαϊκιστικό, αυταρχικό και αντιδημοκρατικό «Κίνημα» —και σε όλες τις κλίμακες της «πολιτικής» του και τα επίπεδα λειτουργίας του; Ποιος μπορεί να πιστώσει την εσχάτως διατυπωμένη «θεωρία» του αδιαμφισβή-

ΥΒΕΡΝΗΣΗ»

τητου ηγέτη του περί ευρωαριστεράς, π.χ.;

Γενικότερα, ποιος μπορεί να προσβλέπει ρεαλιστικά και τελέσφορα στη μεταλλαγή του σημερινού αυριανικού «Κίνηματος» σε ένα μεγάλο, ενιαίο και σύγχρονο σοσιαλιστικό κόμμα, όπως το υπαινίσσεται ο Α. Παπανδρέου μιλώντας για την «αναπροσαρμογή των αρχών της 3ης Σεπτεμβρίου» στις σημερινές «κοσμογονικές αλλαγές» του κόσμου (Καθημερινή, ίδιο φύλλο);

Στις τάξεις του Συνασπισμού υπάρχει βεβαίως και η τάση εκείνων που δεν έχουν πεισθεί ότι το σχήμα δεξιά - αντιδεξιά έχει ανααιρεθεί —τουλάχιστον στη μορφή που προσλαμβάνει κυριαρχικά στη «γλώσσα» του ΠΑΣΟΚ· αυτή η τάση ουσιαστικά ηγεμονεύεται από τη «θεωρία» περί «δημοκρατικών δυνάμεων», χαρακτηρίζεται από μια λαϊκίζουσα και πεπαλαιωμένη - ενιαιομετωπική αντίληψη περί της «καθαρής βάσης» του ΠΑΣΟΚ και αρκετές φορές έβαλε τη σφραγίδα της «ηπιότητας» στην πολιτική του Συνασπισμού απέναντι στο «Κίνημα» του Α. Παπανδρέου. Και είναι μάλλον σίγουρο ότι η τάση αυτή δεν έχει τίποτα το κοινό με το αίτημα για την εμπέδωση του τρίτου αυτόνομου πόλου μιας άλλης Αριστεράς της οποίας τα πρώτα βήματα δείχνουν ήδη ότι ο αναγκαίος εκσυγχρονισμός της συνοδεύεται από τη διεύρυνση της πολιτισμικής και κοινωνικής της επιρροής.

Φυσικά, πολιτική χωρίς συμμαχίες είναι αδιανόητη. Οι συμμαχίες, όμως, δεν έχουν ως μόνη και κύρια παράμετρο τη φερεγγυότητα προσώπων και πολιτικής του συμμάχου σου, ούτε αναφέρονται υποχρεωτικά σε κυβερνητικές προοπτικές, υποτασσόμενες στο αίτημα κάποιας «κοινής γνώμης» να προκύψει οπωσδήποτε «κυβέρνηση για τη χώρα».

Οι αξίες της Αριστεράς και το αίτημα της αυτονομίας

Μέχρι πρόσφατα, η Αριστερά είχε ακολουθήσει στην τακτική της τη λογική του «συμπληρώματος» ενός μεγάλου «συγγενούς» κόμματος (ΠΑΣΟΚ). Κι αυτό επειδή δεν διέγινωε εγκαίρως ότι με το «Κίνημα» δεν μπορεί να υπάρξει συμμαχία (παρά μόνον να λειτουργεί σαν παράρτημά του), ακριβώς διότι κάθε άλλο παρά «συγγενές» της ήταν. Ή μήπως θα αλλάξει το «Κίνημα» επειδή θα «αναπροσαρμόσει» τη Διακήρυξη της 3ης Σεπτεμβρίου; Εκτός και αν η Αριστερά σκέφτεται έως και μακάβρια σε ό,τι αφορά το μέλλον του ΠΑΣΟΚ διαμέσου του Α. Παπανδρέου. Και το ερώτημα είναι, γιατί ο Συνασπι-

σμός (που πολύ σωστά παρατηρεί ο Χ. Φλωράκης ότι «ως πείραμα συγκεντρώνει την προσοχή και το ενδιαφέρον πολλών συντρόφων στην Ευρώπη») να μην επανοικειοποιηθεί και αποκαταστήσει ηγεμονικά στο σήμερα όλες τις αξίες της αριστερής κουλτούρας που σφετερίστηκε και ευτέλιε η 15χρονη πολιτεία του ΠΑΣΟΚ; Γιατί ο Συνασπισμός να μην στοχεύσει στη δημιουργία της «μεγάλης Αριστεράς» (όχι πλέον της κομμουνιστικής, τουλάχιστον με ό,τι αυτό σημαίνει στη δική μας παράδοση...), και παράλληλα προς αυτό να είναι ανοιχτός —αλλά όχι με τη λογική της αναμονής των «καλύτερων ημερών» — σε κινήσεις και ρεύματα που θα έχουν πράγματι από μόνα τους φτάσει σε ένα στάδιο καλύτερο από το σημερινό πρωτογονισμό περί «δημοκρατικών δυνάμεων»;

Αυτή η προβληματική βέβαια, δεν κινείται στο μικροπολιτικό μόνον επίπεδο· δεν έχει σχέση με έναν ανεργμάτιστο ρεαλισμό προτάσεων για τα «συγκεκριμένα ζητήματα» και δεν υποτάσσεται στο ψευδές και εκχυδαϊσμένο δίλημμα του «πώς να παντρέψουμε τις διακηρύξεις και τις επαγγελίες με τα πρακτικά προβλήματα»; Ούτε βέβαια έχει σχέση αυτή η προβληματική με την αντίληψη περί κόμματος - εφελθρίου, όπου ο συμπράττων ονομάζει «συμμαχία» του τη βουλευτοθηρική του συμπεριφορά και πρακτική.

Ίσως είναι ιστορικό το βήμα που εκανε ο κεντρικός αρμός του Συνασπισμού —το ΚΚΕ— να επιλέξει οριστικά το δρόμο της «συγχώνευσής» του σε ένα σχήμα - πείραμα για την άλλη Αριστερά. Αυτό το βήμα έγινε όταν συνειδητοποιήθηκε έγκαιρα ότι αλλιώς δεν μπορεί να υπάρξει πολιτική συνέχεια στην ιστορική Αριστερά αυτού του τόπου· αυτό το βήμα έγινε για να μπορέσει να υπάρξει στο σήμερα πρώτα απ' όλους η ίδια η Αριστερά. Και αυτό απαιτεί μακροπρόθεσμους χειρισμούς σε πεδία που ουδέποτε βρέθηκε η ελληνική Αριστερά· απαιτεί προγραμματική αίσθηση της πολιτικής που πρέπει να αποκτήσει για να υπάρξει ως «πρίτος πόλος».

Η συμμετοχή σε μια «δημοκρατική - προοδευτική κυβέρνηση» δεν λύνει κανένα πρόβλημα όταν δεν έχεις ορίσει ως προς τι, με ποιους και πώς εννοείς αυτό το σχήμα— όταν δηλαδή δεν έχεις αποσαφηνίσει έννοιες, ιδέες και αντιλήψεις της προγραμματικής και μακροπρόθεσμης υπόστασής σου. Πρωταρχικός άξονας για την αποσαφήνιση αυτή είναι το πρόταγμα της απεμπλοκής και αυτονομίας της Αριστεράς από ιδέες, πρακτικές και αντιλήψεις που εκπορεύονται από το κυρίαρχο πολιτικό σύστημα, και αφιερώνουν είτε την ιδέα περί «κυβέρνησης», είτε αυτές τούτες τις καθεστωτικές μορφές.

Κυκλοφόρησε

Martin Gardner

Η ΜΑΓΕΙΑ ΤΩΝ ΠΑΡΑΔΟΞΩΝ

● Μία πνευματώδης και συναρπαστική συλλογή μαθηματικών παραδόξων που αναπτύσσουν τη διαίσθηση, την κρίση, τη φαντασία, την ικανότητα επιλύσεως προβλημάτων.

Με στυλ κόμικς περιγράφονται παραδόξα από τις περιοχές της Λογικής, της Γεωμετρίας, των Αριθμών, της Στατιστικής, των Πιθανοτήτων, της Συνδιαστικής, της Διαδικαστικής και της Σχετικότητας.

● «Μια υπέροχη συλλογή... Δύσκολες μαθηματικές έννοιες μεταδίδονται με ευκολία, χάρη, διαύγεια και διασκέδαση.»

Science

Ένα βιβλίο εύκολο για τους νέους και δύσκολο για τους μεγάλους.

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ **τροχαλία** ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟ

Γριβαίων 5 (πάροδος Σουφά 64)

106 80 Αθήνα τηλ. 3646426

Η «ΤΑΚΤΙΚΗ» ΤΟΥ ΠΑΝΙΚΟΥ

του Βασίλη Ζήση

Δυο ημέρες, μερικές μόνον ώρες, πριν από τη μεγάλη εκλογική αναμέτρηση της Κυριακής, οι σκεπτόμενοι πολίτες αυτής της χώρας παρακολουθούν διαπορούντες, τα τελευταία έργα και τις τελευταίες πολιτικές ημέρες του Ανδρέα Παπανδρέου.

Η αβάσταχτη —σε βαθμό επικινδυνότητας— ελαφρότητα του άρχοντα της Εκάλης και των άλλων εκδοχών του (εκτελεστικοί, παρατρεχάμενοι), έπαψε να προκαλεί ερωτηματικά. Προκαλεί οργή και θλίψη αλλά και επιτρέπει κάποια αισιοδοξία ότι τελικά αποσαφηνίζονται συσσωρευμένες συγχύσεις περί την πολιτική.

Οργή επειδή εξακολουθούν συνειδητά να κλιμακώνουν την ένταση, υβρίζοντας και σπιλώνοντας εκείνους που δεν συμφώνησαν και δεν παραδόθηκαν στη σήψη και τη στρέβλωση που επέβαλε ο Ανδρέας Παπανδρέου επικαλούμενος το ψευδεπίγραφο της «Αλλαγής»: επιτιθέμενος προς εκείνους που επιμένουν να παράγουν πολιτικό λόγο, να διατηρούν ήθος και αξιοπρέπεια.

Θλίψη επειδή ο εκπαισμός του Ηγέτη σημαίνει σε κάποιο βαθμό και κατάρτιση αυτού του τύπου. Ο Ανδρέας Παπανδρέου μπορεί να κραυγάζει από την πλατεία Συντάγματος, απειλώντας θεούς και δαίμονες, επειδή έχει ακόμα ακροατήριο ένα μεγάλο ποσοστό του ελληνικού λαού που μένει εγκλωβισμένο στο παρελθόν.

Αισιοδοξία, επειδή από το κατρακύλισμα αυτού —εκτός από την επιδείνωση της απειλής για τη δημοκρατία— μπορεί κανείς να περιμένει ότι η Αριστερά θα απεγκλωβιστεί και θα χειραφετηθεί.

Ο Ανδρέας Παπανδρέου πιστεύει ότι βρίσκεται ακόμα στο 1985 και απεγνωσμένα προσπαθεί να κρατήσει συσπειρωμένη την εκλογική του βάση «καταγγέλλοντας» την άρνηση του Συνασπισμού να τον ακολουθήσει στους πολιτικούς τυχό-

δικτισμούς του «σε προδοσία». Επαναπαυόμενος στις εκτιμήσεις που του μεταφέρουν οι γηροκόμοι του εκτελεστικού και τα δημοσιογραφικοπολιτικά κυκλώματα που κινούνται μεταξύ πλατείας Καρύστης και βορείων προαστίων, ο Ανδρέας Παπανδρέου αδυνατεί να αντιληφθεί και αρνείται να συνειδητοποιήσει τη σημαντική μεταστροφή που έχει συντελεσθεί στο μήμα εκείνο της εκλογικής βάσης που το αποτελούν οι σκεπτόμενοι πολίτες. Υπάρχουν πολλοί ψηφοφόροι του ΠΑΣΟΚ που δεν έχουν βέβαια πεισθεί ακόμα για τα σκάνδαλα και την αναγκαιότητα της κάθαρσης ούτε όμως και για τις πραγματικές προοπτικές του Συνασπισμού. Διαπιστώνουν παρ' όλα αυτά την πλήρη έλλειψη πολιτικού λόγου στο ΠΑΣΟΚ και την υποκατάστασή του από έναν παραληρηματικό έως νεοφασίζοντα λόγο που κανοναρχεί το συγκρότημα του Ταύρου.

Την περασμένη εβδομάδα ο Ανδρέας Παπανδρέου κατάγγειλε ότι η ΕΡΤ έχει κομματικοποιηθεί και χουντοκρατείται (!), με ευθύνη του Συνασπισμού.

Την επομένη επανόρθωσε και δήλωσε ότι «ήταν πολύ σκληρός με την ΕΡΤ», αναγνωρίζοντας την ευαισθησία της.

Την Κυριακή, όμως, στο Σύνταγμα κατάγγειλε εκ νέου την ΕΡΤ και τη Δευτέρα το έπαιξε «ως πειρατής των αιθέρων».

Τρεις δηλώσεις και μια ενέργεια μέσα σε μια βδομάδα και όλα να αλληλοαναιρούνται.

Στην ίδια προεκλογική περίοδο:

Ο Ανδρέας Παπανδρέου επιατρείει από το Παρίσι και αντί της «πολιτικής έκπληξης» που έσπευσε να προαναγγείλει ο «εγκέφαλος» Κώστας Λαλιώτης δηλώνει ότι «η αριστερά πρέπει να ανανήψει». Ξεχνώντας μέσα στη σύγχυση του ότι το ρήμα «ανανήπτω» δημιουργεί άλλους συνειρμούς στους αριστερούς ψηφοφόρους.

Η «Αυριανή» δημοσιεύει πρωτοσέλιδη φωτογραφία με το νέο Αμερικανό πρεσβευτή κ. Σωτήρη να προσφέρει το συνηθισμένο σε αυτές τις περιπτώσεις δώρο με τη λεζάντα: «Να μας πει ο Φλωράκης τι είχε μέσα το κουτί που του έδωσε ο Σωτήρης». «Πράκτορας των Αμερικανών ο Κύρκος» γράφει ύστερα από λίγες μέρες η «Εξόρμηση» κατ' εντολήν του ίδιου του Ανδρέα. Την άλλη μέρα την «αποκηρύσσουν» και ο Ανδρέας και ο Λαλιώτης για να πάρουν τη σκυτάλη οι Κουρήδες, την επομένη.

Ποιον αλήθεια σκεπτόμενο οπαδό της Αριστεράς και του ΠΑΣΟΚ μπορούν να εφηρέασουν παρόμοια «επιχειρήματα»; Ποιος οπαδός της αριστεράς μπορεί πλέον να ψηφίσει ΠΑΣΟΚ, όταν τα έντυπα του βρίζουν ως προδότη τον Χαρίλαο Φλωράκη και τον Κύρκο; Και για ποιον σκεπτόμενο οπαδό του ΠΑΣΟΚ πρέπει να απολογηθεί ο «καπετάν Γιώτης», ο ίδιος αυτός που πέρασε το σύνταγμά του μέσα από τις εχθρικές γραμμές και το έσωσε πιθανόν με λιγότερους άντρες, αλλά ηθικά αλώβητο.

Ο Ανδρέας Παπανδρέου προσπαθεί με κάθε τρόπο να συγκρατήσει τους οπαδούς του, αλλά αυτό που καταφέρνει τελικά είναι να τους απομακρύνει. Ίσως αυτοί που φεύγουν να μην πάνε όλοι στις κάλπες για να ψηφίσουν άλλοι Συνασπισμό και άλλοι ΝΔ, αλλά θα μείνουν σπινίτια τους και θα απέχουν. Εκτός αν σταμάτησαν ήδη να διαβάζουν εφημερίδες και να βλέπουν τηλεόραση.

Τα χαλκεία της Χαριλάου Τρικούπη και οι κάλαμοι που τους απέμειναν διαδίδουν την ύστατη ώρα ότι θα πάρουν «πάνω από 40%» και βάζουν —προφορικά και όχι πλέον γραπτά— στοιχήματα ότι η αριστερά «θα πείσει στο 8%». Στην πραγματικότητα, και όπως ομολογούν μεταξύ τους, γνωρίζουν ότι θα χάσουν με μεγάλη διαφορά. Γι' αυτό άλλωστε και έκαναν τη συγκέντρωση στο Σύνταγμα.

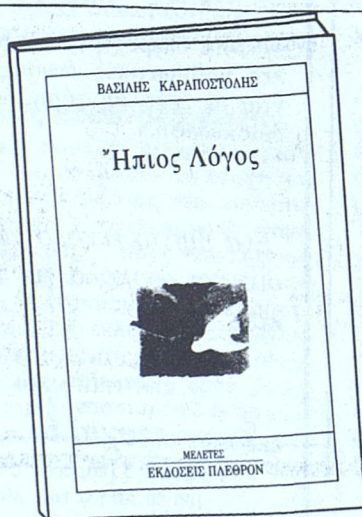
Έκδόσεις Πλέθρον

Σειρά: **ΜΕΛΕΤΕΣ
ΚΥΚΛΟΦΟΡΕΙ**

Β. ΚΑΡΑΠΟΣΤΟΛΗΣ
«Ηπιος Λόγος»

«Ένα βιβλίο για τις
τελευταίες αντιστάσεις του
Πολιτισμού στην βαρβαρότητα

ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟ-ΕΚΔΟΣΕΙΣ:
Μασσαλίας 20Α, 106 80 Αθήνα
τηλ.: 36.41.260 - 36.45.057

Για να πείσουν ότι έχουν ρεύμα, ότι υπάρχουν ακόμα ψηφοφόροι που τους ακολουθούν. Το μόνο που κατάφεραν ήταν να επιδείξουν έναν εν απογνώσει ευρισκόμενο γέροντα που απειλούσε την Αριστερά και έταζε στους πάντες τα πάντα, για να μην εγκαταλειφθεί μόνος του στο εδώλιο του Ειδικού Δικαστηρίου, τους προσεχείς μήνες.

Αν διαθέτει κάτι ο Ανδρέας Παπανδρέου, αυτό είναι το «πολιτικό ένστικτο». Το οποίο του ψιθυρίζει τώρα ότι «έχασε» και αυτές τις εκλογές και ότι ο πολιτικός του βίος τερματίζεται άδοξα. Γι' αυτό το λόγο, καθ' όλη τη διάρκεια της προεκλογικής περιόδου φρόντισε μόνον να αποκτήσει άλλοθι για την ήττα. Η τηλεόραση είναι «φασιστική», η υπηρεσιακή κυβέρνηση «δεν διασφαλίζει το αδιάβλητο των εκλογών».

Ο Ανδρέας Παπανδρέου έχει «πιάσει» τα μηνύματα από την επαρχία, από τα λαϊκά εκλογικά στρώματα. Η αλήθεια είναι ότι το ΠΑΣΟΚ έχει «εξαφανιστεί» στην επαρχία. Για παράδειγμα, στο Μώλο της Φθιώτιδας τον Αντώνη Δροσογιάννη περίμεναν να τον ακούσουν μόνο 35 οπαδοί του ΠΑΣΟΚ, που μειώθηκαν στους δέκα όταν ο πρώην υπουργός Άμυνας έφθανε μέσα στην απαστράπτουσα «Μερσεντές». Στη Θεσσαλονίκη, ανήμερα της 28ης Οκτωβρίου και μπροστά στον πρόεδρο της Δημοκρατίας και στους οπαδούς του ΠΑΣΟΚ οι κ. Τσοχατζόπουλος και Παπαθεμελής έσπρωχναν ο ένας τον άλλο διεκδικώντας ο καθένας για τον εαυτό του τη... θέση του εκπροσώπου του κόμματος της αξιωματικής αντιπολίτευσης. Τα βράδια στους δρόμους της επαρχίας μόνον συνεργεία της ΝΔ και του Συνασπισμού γράφουν συνθήματα. Οι μεγάλες «κεντρικές» αφίσες του «Κινήματος» έχουν εξαφανιστεί και οι εναπομείναντες οπαδοί τοιχοκολούν μόνον αφίσες των μεμονομένων υποψηφίων. Τα εκλογικά κέντρα έχουν αδειάσει.

Αυτές οι εικόνες εξηγούνται ίσως από τις διασταυρωμένες πληροφορίες σύμφωνα με τις οποίες οι «Εκτελεστικοί» του ΠΑΣΟΚ «σαμποτάρουν οι ίδιοι την προεκλογική εκστρατεία και αποπληροφορούν σταθερά τον Ανδρέα» προκειμένου να πέσουν τα εκλογικά ποσοστά και να

τον εξαναγκάσουν σε αποχώρηση. Αποδεικνύουν όμως και κάτι άλλο, πολύ σημαντικό: Οι οπαδοί του ΠΑΣΟΚ δεν «μιλούν» πλέον, δεν υπερασπίζονται τα ιδανικά τους, ούτε το κόμμα και τον αρχηγό τους. Ντρέπονται και σιωπούν.

Η προφανής αυτή μεταστροφή της συμπεριφοράς της εκλογικής βάσης του ΠΑΣΟΚ και μάλιστα σε μια αναμέτρηση πολύ πιο κρίσιμη και αποφασιστική από την προηγούμενη, δεν θα μετρηθεί επακριβώς μόνον με τα εκλογικά ποσοστά. Δεν μπορούμε όμως να μη συγκρίνουμε τη σημερινή συμπεριφορά του εκλογικού σώματος του ΠΑΣΟΚ με τη συμπεριφορά των ψηφοφόρων της ΝΔ στις παραμονές των εκλογών της 18ης Οκτωβρίου 1981. Ο κόσμος του ΠΑΣΟΚ είναι σήμερα η «σιωπηρή πλειοψηφία».

Αλλά η ΝΔ είχε —και διατήρησε τους βαρώνους της— τον Κ. Καραμανλή, τον Γ. Ράλλη και άλλους. Και δεν έχασε την «σιωπηρή πλειοψηφία». Με την αμέριστη βοήθεια του ΠΑΣΟΚ την ενεργοποίησε και σήμερα διεκδικεί με αρκετές πιθανότητες επιτυχίας την αυτοδύναμη πλειοψηφία ή τουλάχιστον τη βελτίωση των ποσοστών της. Τον «σιωπηρό» σήμερα και αύριο αδιάφορο από την οριστική απομάκρυνση της εξουσίας, κόσμο του ΠΑΣΟΚ ποιος θα τον κρατήσει και θα τον εκπροσωπήσει; Ο κ. Λαλιώτης ή ο κ. Γεννηματάς; Ο κ. Αρσένης ή ο κ. Σημίτης; Έχουν αυτοκαταργηθεί και αυτούπονομευθεί όλοι τους.

Όποιο και αν είναι το αποτέλεσμα των εκλογών της Κυριακής το άλλοτε κραταιό Κίνημα άρχισε να αποσυντίθεται. Η πιθανότερη μετεκλογική εξέλιξη στο ΠΑΣΟΚ θα είναι η σταδιακή αποχώρηση όλων των κεντρογενών και μετριοπαθών δυνάμεων και η συρρίκνωσή του στους έξαλλους των αυριανιστικών δυνάμεων.

Ποιος αλήθεια από τους κ. Σημίτης, Αλευρά, Βερυβάκη και τους άλλους «τίμιους» θα μείνει να υπερασπίζεται τον Ανδρέα όταν θα καθίσει στο εδώλιο του κατηγορουμένου; Και ποιος από τους «εκτελεστικούς» θα συνεχίσει να δέχεται για αρχηγό έναν έξαλλο ηγέτη;

Οι εκλογές αυτές είναι του μέλλοντος και όχι μόνον του παρόντος. □

Θέσεις

ΑΝΑΛΥΣΕΙΣ - ΚΡΙΤΙΚΗ
ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΤΗΣ ΠΑΛΗΣ ΤΩΝ ΤΑΞΕΩΝ
Εκλογές χωρίς Αριστερά...

Της Σύνταξης: Οι μυθικοί ορίζοντες ενός χλιαρού καλοκαιριού (Η Αριστερά της ήττας ασκείται πρακτικά στη συναίνεση)

Μάμπης Αντωνίου: Κύρκου ανάδασις
Τάσος Κυπριανίδης: Σημειώσεις για την Οικολογία και την Αριστερά

Δημήτρης Δημούλης: Από τη διαγμία στην αναπαραγωγή του κοινωνικού κεφαλαίου (Η ποινική καταστολή στο αστικό κράτος)

Τ. Κυπριανίδης και Γ. Μηλιάς: Το Κυπριακό μετά τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο: Η ελληνική και η ελληνοκυπριακή στρατηγική (Μέρος Δ', 1974-1977)

Θανάσης Τσεκούρας: Από τον τεύλορισμό στις νέες τεχνολογίες παραγωγής

Γιώργος Σταμάτης: Η θέση της «κυκλοφορίας» στην αναπαραγωγή του οικονομικού συστήματος και στην παραγωγή υπεραξίας και κέρδους

Γιάννης Βαβούρας: Παραοικονομία και οικονομική πολιτική: Αλληλοεξαρτήσεις

ΟΚΤΩΒΡΙΟΣ-ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ 1989

29

Οι εκδόσεις ΚΑΛΕΝΤΗΣ στη Βόρεια Ελλάδα
Πρακτορείο διανομής βιβλίου:
Α. ΠΟΥΛΟΥΚΤΣΗ ΚΑΙ ΣΙΑ Ε.Ε.
Λασσάνη 9 - Τηλ. 031-285.857, 031-237.463
Θεσσαλονίκη

ΤΟ ΙΔΕΟΛΗΠΤΙΚΟ ΠΑΣΟΚ ΚΑΙ Η

Ενώ το ΠΑΣΟΚ βαθμιαία αποκαλύπτει την ουσία του ιδεολογικού του «κιτς», η Αριστερά βρίσκεται αντιμέτωπη με το διπλό αίτημα της ιδεολογικής της ανανέωσης και της αποκατάστασής της ως ηγεμονικού πολιτικού σχήματος.

Παντα μ' αδέια χέρια και κλειστά μάτια.

Ο Α. Παπανδρέου θέλει τις κεντρικές πολιτικές συγκεντρώσεις (: φιάστες) γιατί «ο λαός θέλει να φωνάξει». Ο Α. Παπανδρέου μίλαγε για την εποχή της πληροφορικής στο Σύνταγμα την Κυριακή, χωρίς να έχει καμιά σημασία ότι ο λαός «του», ακόμα και σε τέτοια σημεία του λόγου του «ηγέτη», σφύραγε με τις καραμούζες του. Και δεν έχει καμιά σημασία το σφύριγμα της καραμούζας ή η εικόνα του οπαδού-περίπτερου, γιατί ο αρχηγός του ΠΑΣΟΚ, όταν μιλάει για τέτοια θέματα, μεταφέρει απλώς ένα παλιό χόμπυ του στο δημόσιο χώρο: το παιχνίδι που έκανε με έναν ηλεκτρονικό υπολογιστή στο «σεπαρέ» του ιστορικού Καστρίου. Τίποτα περισσότερο.

Το παιχνίδι για το ΠΑΣΟΚ δεν παίζεται σ' αυτά τα εκσυγχρονιστικά στοιχεία που

την τελευταία δεκαετία έχουν ενταχθεί στον πολιτικό λόγο όλων των πολιτικών ανά τον κόσμο: αυτά για το ΠΑΣΟΚ και τον Α. Παπανδρέου είναι πιρουέτες, προσχήματα «φανταιζί» για να περάσει στο λαό το «άλλο μήνυμα»: του «μεγάλου που τα ξέρει όλα» (δεν έχει σημασία, πόσο, πόσα και ποια ξέρει: σημασία έχει ότι τα λέει άρα... τα ξέρει «ακόμα κι αυτά»). Όλοι θυμούνται τα «Know how», τα «feed back», την «παλινδρόμηση», τη βιοτεχνολογία, την πληροφορική και πλείστα όσα άλλα που κοσμούσαν τον εκάστοτε «φωτισμένο λόγο» του αρχηγού του «Κινήματος».

Το ιδεολογικό «πάτογουορκ»

Κοντά σ' αυτά υπάρχει κι ένα ιδιότυπο μίγμα, αρχικά από μια καρικατούρα τριτοκοσμικού αριστερισμού και μια δύσπλαστη μορφή νεομαρξισμού, όπου αργότερα προστέθηκε ολίγη επαρχιώτικης εκδοχής «μελλοντολογία» (: μη μείνουμε πίσω —εμείς οι «καθυστερημένοι»— το «1992» και το «2000») και κάποιος «εκσυγχρονισμός». Πρόσφατα σε αυτό το ιδεοληπτικό «πάτογουορκ» του «Κινήματος» έχουμε και τον «ευρωπαϊσμό», την «μεγάλη Ευρώπη» και την «ευρωαριστερά». Μάλιστα, αυτά ήταν και το περιεχόμενο των συνομιλιών του Α. Παπανδρέου με τον Φ. Μιττερράν, στο ταξίδι με τη «μεγάλη πολιτική έκπληξη» τουλάχιστον έτσι είπε ο Α. Παπανδρέου. Βέβαια η Β' Διεθνής δεν κόπτεται για την ένταξη του ΠΑ-

ΣΟΚ στους κόλπους της, γιατί έχει πικράν πείραν από το παρελθόν, η οποία μετατράπηκε σε αδιαφορία όταν κατάλαβε και αυτή «τι Βαλκάνιος» είναι ο αρχηγός του «Κινήματος».

Για τον τελευταίο, η «ευρωαριστερά», η Β' Διεθνής, η πληροφορική, ο εκσυγχρονισμός και το «μέλλον», το Νταβός και η συμφωνία του 1983 για τις βάσεις, η «στενωπός» της οικονομίας, η «σταθεροποίηση», η «κακή νοοτροπία» της «συντεχνιακής κοινωνίας» και τόσα άλλα δεν είναι παρά ευκαιριακά και κακόμορφα τεχνήματα που προβάλλονται, κατά τρόπο κατάλληλο, ως τεκμήρια του υψηλού δεικτη ευφυΐας του ηγέτη του «Κινήματος», κάθε φορά που αυτός θέλει να μην ασχοληθεί με το όποιο δύσκολο ζήτημα του έθετε η διακυβέρνηση της χώρας —ή τα «εσωτερικά» του ΠΑΣΟΚ, παλαιότερα.

Ως κακόμορφα τεχνήματα που είναι δεν αντέχουν και για πολύ στην πραγματικότητα: από την πολυδιάστατη εξωτερική πολιτική, π.χ., έμεινε το φολκλόρ του Ορτέγκα, το φιάσκο των Παρισίων, το «πράσινο βιβλίο» του Καντάφι, η λειψή επίσκεψη Ζίβκωφ, η μεγάλη διάψευση από τον Γκορμπατσόφ, η κουτοπονηριά του δημοψηφίσματος για τις βάσεις, οι παρακλήσεις και γονυκλισίες μπροστά στην άλλοτε λωιδωρούμενη «προδοτική σοσιαλδημοκρατία» της Ευρώπης.

Και αυτά είναι λίγα από τα τεκμήρια της ιδεοληπτικής μάσκας στην οποία καταφεύγει η ηγεσία του ΠΑΣΟΚ, ελλείψει ιδεολογικού προσώπου. Τώρα, ιδιαίτερα τα τελευταία δυο χρόνια, κυρίαρχη «ιδεολογία» στον κομματικό εσμό που συνωθείται γύρω από τον Α. Παπανδρέου είναι πλέον η πολιτική αγυρτεία και χυδαιότητα που παράγουν τα έντυπα του Ταύρου και οι εφημερίδες που ανήκουν στην οικογένεια του «Κινήματος». Αυτά υιοθετούνται με περισσή κατάφαση από τον Α. Παπανδρέου και τους άλλους επιτελείς του ΠΑΣΟΚ και με αυτά αξιώνουν να εκπροσωπήσουν στην Ελλάδα τις ιδέες της «ευρωαριστεράς», του «κοινωνικού εκσυγχρονισμού» και της δημοκρατίας της εποχής του 2000. Το πρόβλημα ίσως είναι ότι η ηγεσία του «Κινήματος» κατέληξε να μείνει στα δυναμικά της ερείσματα με τα κοινωνικά εκείνα στρώματα που απαρτίζουν το καθημερινό πανελλήνιο κοινό των εντύπων του ευρέως αυριανικού ρεύματος. Και το ρεύμα αυτό είναι αρκετά «σκληρό» ώστε να επιδέχεται παρεμβάσεις έξωθεν, που θα απέβλεπαν στην αλλαγή της κουλτούρας των οπαδών του. Αυτό σημαίνει ότι ακόμα και

ΑΡΙΣΤΕΡΗ ΙΔΕΟΛΟΓΙΑ

αν τα κακόμορφα τεχνήματα του «Κινήματος» γίνονταν πραγματικά ιδεολογικά στοιχεία, πάλι η ηγεσία θα αντιμετώπιζε το πρόβλημα του χάσματος το οποίο ανέκαθεν είχε στις σχέσεις της προς το πολιτικό ακροατήριο του κόμματος.

Όμως, αν το ΠΑΣΟΚ είναι αδύναμο και κυρίως αναξιόπιστο στο να αξιώνει την εκπροσώπηση όλων αυτών των νέων στοιχείων πολιτικής σκέψης, δεν σημαίνει ότι τα τελευταία δεν έχουν ιστορικό και κοινωνικό λόγο ύπαρξης και εκπροσώπησής τους σε τούτη τη χώρα. Και τον τελευταίο χρόνο η μετά 20ετία συνασπισμένη Αριστερά έδωσε δείγματα ότι υπερβαίνει τα πλέγματα του παρελθόντος της και προσεγγίζει με σοβαρό και ουσιαστικό τρόπο ό,τι νέο κυοφορείται στον κόσμο.

Η Αριστερά να τολμήσει...

Αυτή η συνειδητή, κατά τα μέχρι τώρα δεδομένα, επιλογή αποτελεί και μονόδρομο για την Αριστερά, και ειδικότερα, το Συνασπισμό. Ήδη η συγκρότηση του τελευταίου αποτέλεσε σημείο τομής και ρηξικέλευθη χειρονομία για την κουλ-

τούρα και την ιστορική διαδρομή των κομμάτων και κινήσεων που τον απάρτισαν. Η Αριστερά, όμως, πρέπει να πείσει ότι αυτή η επιλογή -μονόδρομος ακολουθείται στις έσχατες συνεπαγωγές και συνεκδοχές της- πρέπει να δείξει ότι δεν υπάρχουν ασυμμετρίες και ανισότητες, ασυνάφειες και έλλειψη συνοχής στα επί μέρους «κεφάλαια» της νεωτερικής πολιτικής της ή στα επιμέρους τμήματα στο εσωτερικό των ιστορικών της κομμάτων· δεν μπορεί π.χ., να διαμαρτύρεται ο «Ριζοσπάστης» για τον τρόπο που παρουσιάζονται τα γεγονότα - σοκ στην ανατολική Ευρώπη από την τηλεόραση, όταν συμβαίνει αυτό που συμβαίνει σήμερα μέσα σε αυτή την ίδια την Ουγγαρία, την Πολωνία, τη Σοβιετική Ένωση· όταν ο Σεβερντάτζε δηλώνει όσα δηλώνει για την εισβολή στο Αφγανιστάν και για τη ριζική αναθεώρηση των σχέσεων της χώρας του με τους μέχρι τώρα «δορυφόρους» της. Και το ΚΚΕ έδειξε μεν ότι η επιλογή αυτής της νεωτερικής πολιτικής αποτελεί γι' αυτό μια πειστική προσπάθεια, τουλάχιστον, ανανέωσης και ουσιαστικής πολιτικοποίησής του, όμως η συμ-

περιφορά του στο «επεισόδιο ΚΝΕ» έγειρε περισσότερο προς τη λογική της διοικητικής συνοχής του «μηχανισμού» και είχε λίγη σχέση με την πολιτική στάση και την ανοιχτή διαδικασία (: διαφάνεια), που φαίνεται να αποτελεί θεμέλιο της φιλοσοφίας του Συνασπισμού.

Για την ελληνική Αριστερά, και με τις πράγματι συνταρακτικές αλλαγές που σημειώνονται σήμερα στην ανά τον κόσμο «οικογένειά» της, η αποκατάσταση των αξιών που ευτελίστηκαν από το ΠΑΣΟΚ περνά από τον επώδυνο δρόμο της δικής της αποκατάστασης ως κοινωνικής και ιδεολογικής δύναμης ικανής να ηγεμονεύει στο σήμερα οράματα και αιτήματα για την αλλαγή της κοινωνίας των πολιτών· αυτή η δική της αποκατάσταση προϋποθέτει την τόλμη της να αναίρει τον εαυτόν της, να αναγνωρίζει ότι η ύπαρξή της είναι συνώνυμη της ανάγκης ποικίλων ανατροπών, πρώτα απ' όλα σε αυτήν την ίδια, προκειμένου να κατανοήσει και αισθανθεί τι συμβαίνει έξω από αυτήν.

Διαφορετικά, θα μείνει να απορεί για το πώς διάφορα ψευδεπίγραφα σχήματα της αφαιρούν την κοινωνική ύλη που έχει ανάγκη προκειμένου να γίνει ένας δυναμικός κοινωνικός και πολιτισμικός πόλος της πολιτικής ζωής του τόπου.

X.K.

Ε. Β. ΚΟΥΤΣΟΘΩΔΩΡΟΣ

ΟΜΗΡΟΥ ΟΔΥΣΣΕΙΑ Η ΕΠΙΣΤΡΟΦΗ ΤΟΥ ΑΣΩΤΟΥ ΥΙΟΥ

Ο ΑΝΑΚΥΚΛΟΥΜΕΝΟΣ ΜΥΘΟΣ
ΤΗΣ ΑΝΘΡΩΠΙΝΗΣ ΠΕΡΙΠΕΤΕΙΑΣ

«Και τότε δη Ζεὺς ἰσχυρὸν ἐνὶ
φρεσὶ μῦθον νόστον Ἀργείοισι,
ἐπεὶ οὐ τι νοήμονες οὐδὲ δίκαιοι
πάντες ἴσαν» (γ 132-134).

ΤΟΜΟΣ ΠΡΩΤΟΣ
(ραψωδίες α-θ)

ΑΘΗΝΑ

ΕΥΣΤΑΘΙΟΣ Β. ΚΟΥΤΣΟΘΩΔΩΡΟΣ ΟΜΗΡΟΥ ΟΔΥΣΣΕΙΑ

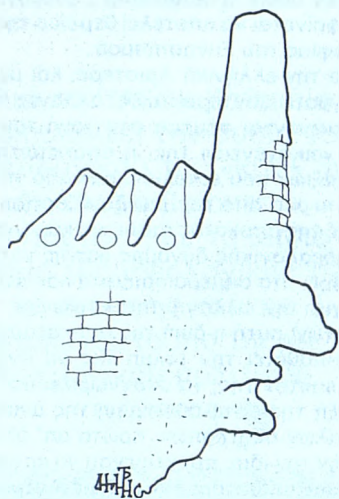
Η ΕΠΙΣΤΡΟΦΗ ΤΟΥ ΑΣΩΤΟΥ ΥΙΟΥ

Ο ΑΝΑΚΥΚΛΟΥΜΕΝΟΣ ΜΥΘΟΣ
ΤΗΣ ΑΝΘΡΩΠΙΝΗΣ ΠΕΡΙΠΕΤΕΙΑΣ

Μια έρευνα, που αποσκοπεί να υπερακοντίσει την κατά γράμμα θεώρηση της Ομηρικής Ποίησης και, εισηγούμενη τη *συμβολική* προσέγγισή της, που ανταποκρίνεται πλήρως στη φύση και στη λειτουργικότητα του *μύθου*, τη μορφή του οποίου η *Βίβλος* αυτή των Αρχαίων Ελλήνων έχει επενδυθεί, επιζητεί να αποκαταστήσει το κύρος του Ομήρου, ως εμπνευσμένου, ένθεου Ποιητή και ως Παιδαγωγού της Ελλάδας.

Τόμος Α', ραψωδίες α-θ, σελίδες 527
Πληροφορίες στο τηλ. 69.32.000

ΖΗΤΟΥΝΤΑΙ ΕΚΣΥΓΧΡΟΝΙΣΤΕΣ

Ο εκσυγχρονισμός αποτελεί επιτακτικό αίτημα της ελληνικής κοινωνίας. Διαμορφώνονται ήδη οι δυνάμεις μέσα σε όλα τα κόμματα και προβάλλεται σαν κύριο πολιτικό μέτωπο. Για την Αριστερά η διαδικασία του εκσυγχρονισμού δεν είναι μια ουδέτερη, τεχνοκρατική διαδικασία.

Δεν πρόκειται απλώς για λύση κάποιων πιεστικών προβλημάτων. Πρόκειται αντίθετα για μια διαδικασία με έντονο ιδεολογικό και πολιτικό περιεχόμενο που θα αναμορφώσει οικονομικές και κοινωνικές δομές, αντιλήψεις, στάσεις, ξεπερασμένες ιδεολογίες. Είναι μια μάχη με το χθες, αλλά και με το σήμερα και το αύριο. Ο νέος πολιτικός ρόλος της Αριστεράς την επιφορτίζει με αυξημένες ευθύνες για να θέσει τη δική της ιδεολογική και πολιτική σφραγίδα στις διαδικασίες εκσυγχρονισμού. Γι' αυτό και δεν διστάζει να διαλλέγεται με όλες τις εκσυγχρονιστικές δυνάμεις, όπου κι αν είναι κομματικά ενταγμένες. Ψηλαφεί και ανιχνεύει για να επισημάνει από κοινού τα προβλήματα και να προωθήσει λύσεις προς το συμφέρον των δυνάμεων της εργασίας και του πολιτισμού.

Ένα από τα χαρακτηριστικά της ήπιας προεκλογικής εκστρατείας που διεξάγεται είναι ο υποχρεωτικός διάλογος μεταξύ των κομμάτων επί συγκεκριμένων θεμάτων. Και ως προς αυτό ο ρόλος της τηλεόρασης και των ραδιοφωνικών σταθμών είναι πολύ θετικός. Θα ήταν δε ακόμα θετικότερος —και πιστεύει κανείς ότι θα αποβεί στο μέλλον— αν η ατμόσφαιρα δεν ήταν ακόμα φορτισμένη με σκάνδαλα και υπόδικους και αν ο κ. Παπανδρέου διατηρούσε τη σοβαρότητά του. Διότι η πολιτική του συμπεριφορά δείχνει ότι το τελευταίο πράγμα για το οποίο ενδιαφέρεται είναι η εμπλοκή του σε ένα σοβαρό πολιτικό διάλογο με τα αντίπαλα πολιτικά κόμματα στη βάση ενός προγράμματος, στη βάση συγκεκριμένων προτάσεων. Και θα ήταν ο πλέον κατάλληλος να πράξει κάτι τέτοιο επειδή διετέλεσε πρωθυπουργός στην τελευταία θητεία κι επειδή «δοκίμασε» στην πράξη τις αρχές και το περιεχόμενο ενός άκρως ριζοσπαστικού προγράμματος με το οποίο ανήλθε στην εξουσία του 1981.

Από μια τέτοια συζήτηση, υπεύθυνη, κριτική απέναντι στα πεπραγμένα της οκταετίας του, ρεαλιστική για τις προοπτικές του μέλλοντος με βάση την εμπειρία, ωφελημένη(θα έβγαινε και η Αριστερά η οποία είτε δογματίζε όλα αυτά τα χρόνια, τα πριν και τα μετά του 1981, είτε προσπαθούσε να υπερφαλαγγίσει το ΠΑΣΟΚ από τα «αριστερά» σύμφωνα με τις διαχωριστικές γραμμές που η ίδια ελαφρά τη καρδία τότε υιοθετούσε και φρόντιζε να διατηρεί.

Ο κ. Παπανδρέου βέβαια και το κόμμα του περί άλλων τυρβάζουν. Αναγκαστικά ο ουσιαστικός διάλογος διεξάγεται μεταξύ της ΝΔ και του Συνασπισμού και μετα-

ξύ ορισμένων στελεχών του ΠΑΣΟΚ που μολονότι σιωπούν εν τούτοις δεν έχουν χάσει την ικανότητά τους να προσεγγίζουν τα πολιτικά και οικονομικά προβλήματα με τη σοβαρότητα που απαιτεί η κρίσιμότητά τους χωρίς να παρασύρονται από την Πασοκική υστερία.

Αλλά και σε επίπεδο αξιοπιστίας ο πιο φερέγγυος διάλογος διεξάγεται μεταξύ της ΝΔ και του Συνασπισμού.

Διότι οι συμμετέχοντες εκ του ΠΑΣΟΚ μόνο τον εαυτό τους δεσμεύουν. Γνωρίζουν και οι ίδιοι ότι οι απόψεις τους, η ορθολογική προσέγγιση των οικονομικών προβλημάτων, δεν μπορούν να βρουν απήχηση ούτε στην ηγεσία ούτε στα φανατισμένα και ντοπαρισμένα πλήθη των Αυριανιστών. Κατά συνέπεια οι απόψεις τους δεν έχουν ιδιαίτερο πολιτικό βάρος όπως φυσικά δεν έχει και μέσα στο δικό τους κόμμα κανένα ιδιαίτερο βάρος ο πολιτικός τους λόγος. Αντίθετα αποτελούν ένα από τα άλλοθι του κ. Παπανδρέου.

Η Αριστερά βγήκε από την τρίμηνη εμπειρία της στην κυβέρνηση Τζαννετάκη περισσότερο προβληματισμένη για τους περιορισμούς που θέτει η άσκηση της εξουσίας και τα όρια αντοχής του συστήματος για μεταρρυθμίσεις.

Αντιλαμβάνεται τώρα ευκρινέστερα ότι υπεύθυνη πολιτική από ένα πολιτικό κόμμα σημαίνει αναγνώριση των ορίων των διαφόρων λύσεων από κυβερνητική σκοπιά από τη μια μεριά και από την άλλη ταυτόχρονη προβολή και διεκδίκηση των λύσεων εκείνων που υπαγορεύουν τα κοινωνικά συμφέροντα που εκπροσωπεί. Αντιλαμβάνεται τώρα επίσης ότι δεν υπάρχουν λύσεις υπέρ «όλου του λαού» και ότι μέρος αυτού του «λαού» θα κληθεί να πληρώσει ένα τίμημα για να αντιμετωπιστούν τα τεράστια οικονομικά

προβλήματα.

Είναι χαρακτηριστικό ότι ο πρόεδρος του Συνασπισμού κ. Χαρ. Φλωράκης περιέγραψε την περασμένη εβδομάδα την κατάσταση ως εξής: «Όποια κυβέρνηση έρθει μετά τις εκλογές θα περάσει δύσκολες στιγμές. Θα έχει να αντιμετωπίσει τεράστια προβλήματα, ιδιαίτερα οικονομικά. Και οποιαδήποτε λύση να δώσει, θα προκαλέσει αντιδράσεις».

Έσπευσε διευθυντής Κυριακάτικης εφημερίδας να γράψει ότι η δήλωση αυτή έχει δεσμευτικό χαρακτήρα για τη συμπεριφορά της Αριστεράς σε περίπτωση που βρεθεί στην αντιπολίτευση. Ωστόσο τη μόνη «δέσμευση» που περιέχει η δήλωση αυτή είναι η αναγνώριση των δυσκολιών. Ο Συνασπισμός έχει καταστήσει σαφές ότι θα ασκήσει υπεύθυνη, δυναμική αντιπολίτευση. Αυτό σε καμιά περίπτωση δεν ισοδυναμεί με λευκή κάρτα σε μια ενδεχόμενη αυτοδύναμη κυβέρνηση της ΝΔ στο χώρο της οικονομίας. Σε καμιά περίπτωση δεν πρόκειται ο Συνασπισμός να ευλογεί επιλογές που έρχονται σε αντίθεση με τα ζωτικά συμφέροντα που εκπροσωπεί. Η στάθμιση των δεδομένων θα γίνεται με νηφαλιότητα και υπευθυνότητα αλλά αν η ΝΔ αναζητά στηρίγματα στο συνδικαλιστικό χώρο για να εφαρμόσει μια πολιτική που θα έρχεται σε αντίθεση με τα ζωτικά συμφέροντα της κοινωνικής βάσης της Αριστεράς έχει κάνει λάθος. Και κάνει ακόμα μεγαλύτερο λάθος αν νομίζει ότι μπορεί να ελέγξει τις δικές της συνδικαλιστικές δυνάμεις και να τις προσδέσει σε μια πολιτική την οποία θα έχει αποφασίσει ερήμην τους.

Είναι παρήγορο ότι στο διάλογο που διεξάγεται με χίλιους δυο τρόπους, ώστε να διαπιστωθούν όχι μόνο οι θέσεις και

οι εκτιμήσεις των κομμάτων αλλά και οι δυνατότητες συγκλίσεων, αφαιρούνται αρκετές δόσεις ιδεολογικών προκαταλήψεων. Τα προβλήματα της οικονομίας προσεγγίζονται με λιγότερο δογματικό τρόπο σε σχέση με το παρελθόν. Αλλά αυτά δεν αρκούν.

Η μάχη του εκσυγχρονισμού δεν είναι εύκολη υπόθεση μέσα σε μια κοινωνία με ισχυρή συντεχνιακή οργάνωση και κυρίως πολιτική κουλτούρα που δεν ευνοεί προσαρμογές χωρίς απότομες αντιδράσεις. Είναι φανερό ότι οι εκσυγχρονιστές σε όποιο κόμμα και αν ανήκουν, πρέπει να δώσουν τη δική τους μάχη προς τα έξω και προς τα έξω, στο κόμμα και στον κοινωνικό τους χώρο.

Δυστυχώς κόμμα εκσυγχρονιστικό στην Ελλάδα δεν υπάρχει. Οι φορείς των εκσυγχρονιστικών ιδεών είναι διάσπαρτοι σε όλα τα κόμματα. Αλλά τουλάχιστον μπορούν και συνεννοούνται μεταξύ τους. Συμφωνούν στη διάγνωση, διαφέρουν ενίοτε στα μέσα θεραπείας. Γιατί από την επιλογή των μέσων και της δέσμης των μέτρων που θα ληφθούν θα χρωματιστεί ιδεολογικά και πολιτικά η κατεύθυνση, ο προσανατολισμός του εκσυγχρονισμού. Γιατί τότε θα φανεί μέσα σε ποιες ιδεολογικές και κοινωνικές συντεταγμένες θα επιδιωχθούν οι εκσυγχρονιστικές λύσεις που τόσο έχει ανάγκη

η ελληνική κοινωνία.

Από αυτή την άποψη οι εκσυγχρονιστές του ΠΑΣΟΚ βρίσκονται σε οδυνηρή θέση. Δεν έχουν δημιουργήσει αυτόνομη πολιτική και ιδεολογική βάση ώστε να ελπίζουν ότι θα συμπαρασύρουν την κομματική στελέχωση και βάση, η οποία όμως συσπειρώνεται πάνω σε διαφορετικές ιδεολογικές και πολιτικές κατευθύνσεις.

Η συνύπαρξή τους με τον φασίζοντα αυριανισμό δεν μπορεί να διαρκέσει επ' αόριστον. Τα άλλοθι των εκσυγχρονιστών του ΠΑΣΟΚ μόνο μέχρι ενός βαθμού γίνονται κατανοητά. Θα πρέπει αργά ή γρήγορα να πάρουν τις αποφάσεις τους. Η στιγμή δεν θα αργήσει.

Διαφορετικά θα είναι δύσκολο να βρискουν ακόμα και συνομιλητές στα άλλα κόμματα πρόθυμους να κατανοήσουν την προσπάθειά τους.

Ήγγικεν δηλαδή η ώρα των αποφάσεων. Διότι το ΠΑΣΟΚ του κ. Παπανδρέου δείχνει πλέον το πιο αποκρουστικό του πρόσωπο, με κυρίαρχο τον φασίζοντα αυριανισμό. Διότι ξαναγυρίζει σε μια αντιπολίτευση εναντίον των πάντων, με καταδικαστέες μεθόδους και φτηνά μέσα. Και δεν πρόκειται να σταματήσει εδώ.

Γιατί δεν ενδιαφέρεται για τίποτα άλλο παρά για το πώς θα ξαναβάλει το πόδι του στο κατώφλι της εξουσίας ο κ. Πα-

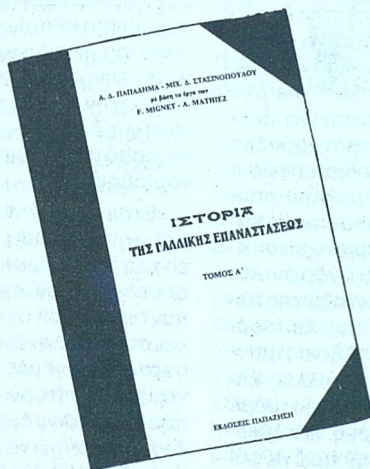
πανδρέου. Σε αυτό υποτάσσει τα πάντα. Το ΠΑΣΟΚ δεν μπορεί να συνειδητοποιήσει ότι απώλεσε την εξουσία και ότι θα πρέπει να αλλάξουν πολλά πριν του δοθεί και πάλι η ευκαιρία να επανέλθει. Δεν θέλει να ενδοσκοπήσει τον εαυτό του, αλλά αναζητά αποδιοπομπαίους τράγους.

Αυτή βέβαια η πολιτική είναι αδιέξοδη και καταστροφική για το ίδιο το ΠΑΣΟΚ, για τις ίδιες κοινωνικές δυνάμεις που εκπροσωπεί η ευκαιριακή συσπείρωση. Και δεν έχουν καμιά σημασία τα ποσοστά που θα πάρει το ΠΑΣΟΚ στις εκλογές. Υπήρξαν στην ανθρώπινη ιστορία, στην ιστορία των πολιτευμάτων δημοφιλείς απατεώνες, δημοφιλείς δημαγωγοί, δημοφιλείς ολοκληρωτικοί ηγέτες, δημοφιλή ολοκληρωτικά καθεστώτα. Στηρίχτηκαν όλα σε μαζική λαϊκή βάση. Ήταν προϊόντα τόσο των συνθηκών όσο και της άρνησης των ανθρώπων να ασκήσουν τις κριτικές τους ικανότητες, να δώσουν εμπιστοσύνη στον ορθό λόγο.

Οι εκσυγχρονιστές του ΠΑΣΟΚ πόσο εύκολα θα παραδώσουν το δικό τους ρασιοναλισμό βορά στην αυριανική ιδεολογία ή θα υψώσουν τη φωνή τους ώστε τα παγιδευμένα κοινωνικά στρώματα να βρουν ορθολογικότερους και δημοκρατικότερους τρόπους έκφρασής τους;

Κ.Β.

Εκδόσεις Παπαζήση

Μ. Στασινόπουλος: ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΓΑΛΛΙΚΗΣ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗΣ

Δίτομη φωτοτυπική αναπαραγωγή του έργου των Αδ. Παπαδήμα και Μιχ. Στασινόπουλου, που γράφτηκε με βάση τα έργα κλασικών Γάλλων συγγραφέων. Περιλαμβάνει συστηματική εξιστόρηση των πολύπλοκων φάσεων του κοσμοϊστορικού αυτού γεγονότος, που είναι η αφετηρία νέας εποχής στην ιστορία του πολιτισμού, μαζί με τα πορτραίτα των κυριότερων, που διακρίθηκαν στην έκρηξη ή στην εξέλιξή της.

Ευάγγελος Καρελλάς «ΠΕΡΕΣΤΡΟΪΚΑ: Η ΜΟΝΗ ΔΙΕΞΟΔΟΣ»

Το πρώτο συγκριτικά πλήρες έργο στην Ελλάδα που αναφέρεται στις μεταρρυθμίσεις και τις αλλαγές που συντελούνται στη Σοβιετική Ένωση. Ο συγγραφέας, με βάση τα αντικειμενικά στοιχεία, τις προσωπικές του εμπειρίες και τη στενή παρακολούθηση των γεγονότων δίνει μια σαφή, ανάγλυφη και αντικειμενική εικόνα της σύγχρονης σοβιετικής κοινωνίας όπως αυτή διαμορφώθηκε στην 70χρονη πορεία της εξέλιξής της.

ΙΣΟΝΟΜΙΚΕΣ ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΕΙΣ ΚΑΙ ΓΥΝΑΙΚΕΙΕΣ ΔΙΕΚΔΙΚΗΣΕΙΣ

της Άννας Τσάτσου - Παπαδημητρίου Υποψήφιας του Συνασπισμού στην Α' Αθήνας

Το τελευταίο τρίμηνο οι μεταρρυθμίσεις και η αναζωογόνηση των θεσμών βρέθηκαν στο επίκεντρο της πολιτικής ζωής μας. Θα μπορούσε μάλιστα να πει κανείς μέσα στη γενικευμένη αθεσμία που προηγήθηκε, ότι η ενασχόληση με αυτούς υπήρξε πληθωρική. Εύλογα λοιπόν προβάλλει το ερώτημα αν η σχετική συζήτηση επικεντρώθηκε ειδικότερα στη θέση της γυναίκας στην πολιτική και κοινωνική ζωή μας.

Η απάντηση στο ερώτημα αυτό είναι ασφαλώς αρνητική. Η σύντομη θητεία κυβέρνησης και Βουλής, ενόψει και των επίκαιρων προβλημάτων που έπρεπε να αντιμετωπισθούν, μπορεί ίσως να αποτελέσει εξήγηση. Με καθυστέρηση προβλήθηκε, ή μάλλον αναθερμάνθηκε η διεκδίκηση του γυναικείου κινήματος για την ποσοστιαία συμμετοχή γυναικών στην κρίσιμη διαδικασία της εκλογής των αντιπροσώπων του λαού - σύστημα ποσοστώσεων. Ίσως, έτσι, δημιουργείται η εσφαλμένη εντύπωση ότι η ισονομία ανδρών και γυναικών προχώρησε σημαντικά στο επίπεδο της κοινωνικής ζωής μας. Η εντύπωση αυτή είναι όμως εσφαλμένη και μας οδηγεί στην ανάγκη να αποτιμήσουμε με κάθε δυνατή συντομία τις γυναικείες διεκδικήσεις και τις θεσμικές μεταρρυθμίσεις που αποσκοπούν στην ικανοποίησή τους.

Με την κατάρρευση της δικτατορίας αρχίζει οπωσδήποτε μια αργόσυρτη διαδικασία αναβάθμισης, σε επίπεδο θεσμών της θέσης της γυναίκας στην Ελλάδα. Πρέπει να παραδεχτούμε ότι ορόσημο στην πορεία αυτή αποτέλεσε η συνταγματική αρχή της ισονομίας ανδρών και γυναικών του άρθρου 4 παρ. 2 του Συντάγματος του 1975 και η προθεσμία που έθεσε ο συντακτικός νομοθέτης (τέλος του 1982) προς τον νομοθέτη για τη συμμόρφωση προς την αρχή.

Σταθμός εδώ είναι ο νόμος για την μεταρρύθμιση του οικογενειακού δικαίου και ο νόμος για την ισότητα στις εργασιακές σχέσεις. Είναι αλήθεια ότι με τους νόμους αυτούς δημιουργήθηκαν νέες συνθήκες για τη θέση της γυναίκας στην κοινωνία μας. Ο πρώτος από αυτούς εισάγει αξιολογες καινοτομίες, ικανές να συμβάλουν στο επίπεδο των προσωπικών και οικογενειακών σχέσεων τις θέσεις που ανήκουν στη γυναίκα στη σύγχρονη κοινωνία. Το νομοθέτημα χωρίς υπερβολή αποτελεί ένα από τα πιο

σύγχρονα νομοθετήματα που υπάρχουν στον κόσμο. Αν και οι χαρακτηρισμοί αυτοί δεν μπορεί να χρησιμοποιηθούν και για τον δεύτερο, οι ρυθμίσεις του συνιστούν την απαρχή για την κατάκτηση της θέσης που αρμόζει στη γυναίκα στις παραγωγικές δομές της χώρας μας.

Αν τώρα προσπαθήσει κανείς να αποτιμήσει, τους καρπούς των μεταρρυθμίσεων αυτών στην πράξη, θα διαπιστώσει ότι τα αποτελέσματα είναι μάλλον απογοητευτικά. Έτσι, η κοινωνική πραγματικότητα, εξακολουθεί να κυριαρχείται από κραυγαλέες ανισότητες ανδρών και γυναικών και τη διάσταση μεταξύ της οργάνωσης των θεσμών και της λειτουργίας τους στην πράξη. Εξηγήσεις μπορούν να αναζητηθούν προς πολλές κατευθύνσεις. Γι' αυτό θα περιοριστούμε να εντοπίσουμε τις κυριότερες. Η κυβέρνηση του ΠΑΣΟΚ που κατά την πρώτη φάση διακυβέρνησης της χώρας είχε την πρωτοβουλία των μεταρρυθμίσεων αυτών, τις εισήγαγε με βαρεία καρδιά και με την πεποίθηση ότι δεν νομοθετεί για το παρόν αλλά για το μέλλον. Έτσι, δεν φρόντισε να περάσουν οι βασικές επιλογές των μεταρρυθμίσεων στο κοινωνικό σώμα και να ριζώσουν. Έλλειψε κάθε συστηματική προσπάθεια ιδεολογικής ζύμωσης. Αν στους λόγους αυτούς προσθέσει κανείς και τη μεγάλη απόσταση που γενικότερα διακρίνει κανείς, στη χώρα μας μεταξύ οργάνωσης και λειτουργίας των θεσμών, τότε είναι εύκολο να

καταλάβει γιατί οι ισονομικές μεταρρυθμίσεις του 1983 και 1984 αποτελούν σε τελευταία ανάλυση για τις γυναίκες περισσότερο επίπεδο διεκδίκησης παρά, όπως θα περίμενε κανείς, επίπεδο κατάκτησης.

Οι σκέψεις που προηγήθηκαν, μας δείχνουν καθαρά πόσο επίκαιρη παραμένει ακόμα η διεκδίκηση της πραγμάτωσης της ισονομίας ανδρών και γυναικών στο επίπεδο της κοινωνίας. Διεκδίκηση που πάντως μεταφέρεται με ολόένα και μεγαλύτερη πίεση και στο επίπεδο της πολιτείας. Αποκαλυπτική εδώ είναι η διευρυνόμενη και εντεινόμενη προσπάθεια επιβολής του συστήματος των ποσοστώσεων. Όπως σημειώθηκε στην αρχή διαμέσου αυτής της επιβολής επιδιώκεται όχι η ίση συμμετοχή της γυναίκας για την εκλογή της σε όργανα της πολιτείας αλλά η ευρεία διαβαθμισμένη (π.χ. 35%) συμμετοχή της.

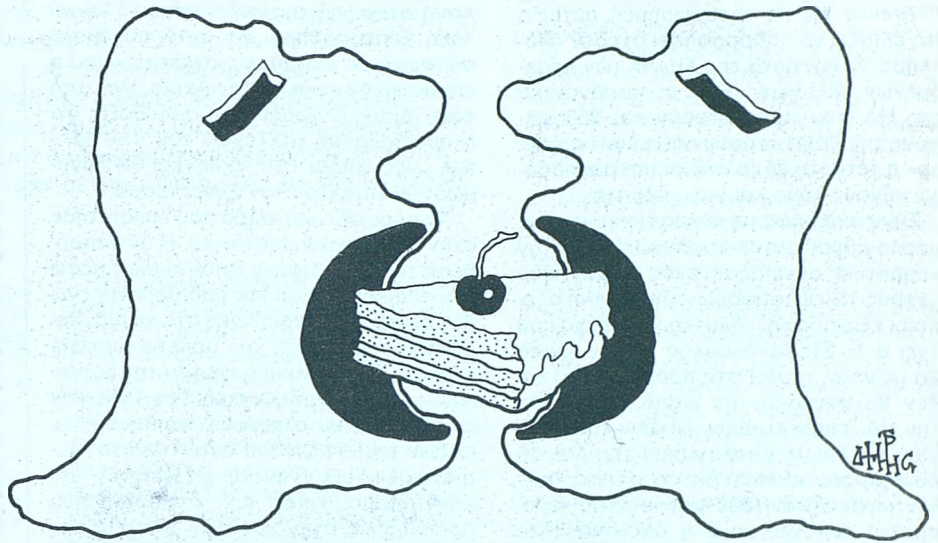
Η εμπειρία που γνωρίσαμε με τις μεταρρυθμίσεις στο χώρο των οικογενειακών και των εργασιακών σχέσεων μας δείχνει νομίζω καθαρά ότι, η θεσμική κατοχύρωση κάποιων διεκδικήσεων του γυναικείου κινήματος δεν στάθηκε ικανή, παρά την ώθηση που έδωσε να πραγματοποιήσει την ισονομία των δυο φύλων. Η σχετική διεργασία αποδείχθηκε ότι είναι περισσότερο σύνθετη από όσο αρχικά νομίστηκε.

Έτσι λοιπόν ερωτάται μήπως τηρουμένων των αναλογιών την ίδια τύχη θα είχε η καθιέρωση ενός συστήματος ποσοστόσεων σε επίπεδο υποψηφίων που πάντως δεν είναι αδύνατον να εξασφαλίσει οπωσδήποτε αντίστοιχο ακριβώς ποσοστό εκλεγμένων. Το ερώτημα δεν είναι μόνο ρητορικό αλλά αντιστοιχεί σε πραγματικούς όρους που πρέπει να μην μπορούμε να υπερβούμε.

Από τις σκέψεις που προηγήθηκαν φαίνεται καθαρά ότι οι γυναικείες διεκδικήσεις δεν είναι απλά ζήτημα θεσμικών μεταρρυθμίσεων αλλά επιπλέον ζήτημα μιας συνολικής *θεσμικής κατάστασης* που απλώνεται από τη ρύθμιση έως την τελευταία λεπτομέρεια της εφαρμογής της. Η πραγματικότητα αυτή καθιστά απτή και ανάγλυφη την τεράστια και πολύπλευρη προσπάθεια στην οποία πρέπει να αναδυθεί το γυναικείο κίνημα και οι εκπρόσωποί του στη νέα Βουλή για να επιταχυνθούν και να εμβαθύνουν τη διαδικασία ισονομίας. □

ΑΧΑΪΑ: ΣΤΟΧΟΣ ΤΩΝ «ΓΑΛΑΖΙΩΝ»

Ο νομός Αχαΐας, νομός των μεγάλων πολιτικών τζακιών παλιών και... νέων, δίκαια θεωρείται ένας από τους νομούς - κλειδιά για το αποτέλεσμα των εκλογών της 5ης Νοεμβρίου. Η ΝΔ στοχεύει εδώ στην αύξηση του ποσοστού της για να αφαιρέσει μια έδρα από το ΠΑΣΟΚ, ενώ το ΠΑΣΟΚ στοχεύει να διατηρήσει την υπεροχή σε μια από τις λίγες «πράσινες» περιφέρειες που του απέμειναν.

Ο ...ΤΕΤΑΡΤΟΣ ΤΩΝ «ΠΡΑΣΙΝΩΝ»

των Σπήλιου Ροδόπουλου και Όλγας Φωτακοπούλου

Η Αχαΐα έχει 9 έδρες και στις εκλογές του Ιουνίου σε σύνολο 185.250 εγκύρων ψηφοδελτίων πήραν: το ΠΑΣΟΚ 84.339 (45,53%) και 5 έδρες η ΝΔ 70.931 (38,29%) και 3 έδρες και ο Συνασπισμός 19.918 (10,78) και 1 έδρα. Τώρα η ΝΔ ελπίζει να ανατρέψει το αποτέλεσμα και να κερδίσει μια επιπλέον έδρα από το ΠΑΣΟΚ. Από την άλλη το ΠΑΣΟΚ στοχεύει στη διατήρηση των κεκτημένων, ενώ ο Συνασπισμός εκτιμάται ότι θα διατηρήσει την έδρα αυξάνοντας μάλιστα το ποσοστό του.

Οι επιδιώξεις αυτές αντανακλώνται και στη βάση των κομμάτων, καθώς ελάχιστοι μη αιθεροβάμονες πιστεύουν ότι θα υπάρχουν μεγάλες διαφοροποιήσεις σε σχέση με τις εκλογές της 18ης Ιουνίου. Εξάιρεση η υπεραισιόδοξη δήλωση υποψήφιου της ΝΔ —που επιβεβαιώνει όμως τα παραπάνω— «ότι η ΝΔ θα πάρει στο νομό μας 5 έδρες... Την τέταρτη θα την πάρουμε λόγω των σκανδάλων γιατί μας έλειπαν μόνο 200 ψήφοι και την πέμπτη από τις ψήφους της ΔΗΑΝΑ και θα μας περισσέψουν...!».

Αφήνοντας κατά μέρος τέτοιου είδους παρακινδυνευμένες προβλέψεις ας δούμε πώς διαμορφώθηκε η κατάσταση στο διάστημα που μεσολάβησε από τις εκλογές του Ιουνίου μέχρι τώρα.

Τον Ιούνιο το ΠΑΣΟΚ με μια οριακή διαφορά είχε εξασφαλίσει πέντε έδρες. Πρώτος βουλευτής —και με μεγάλη διαφορά από τους υπόλοιπους— είχε εκλεγεί ο Γ. Παπανδρέου. Τόσο η σχέση του με τον τ έως πρωθυπουργό Α. Παπανδρέου, όσο και η καθολική υποστήριξη του από την περιοχή της Τριταίας συνέβαλαν στην πρωτιά του. Εκλέχθηκαν ακόμη οι Δ. Σκαμνάκης (τ έως νομάρχης Ζακύνθου) που υποστηρίχθηκε από μερίδα της επιρροής Κουτσόγιωργα —ο ίδιος πρόβαλε επίσης έντονα τους δεσμούς του με τη γενιά του 114. Ο Μ. Δελούκας που εμφανίσθηκε ως το ηθικό στοιχείο, υποστηρίχθηκε κυρίως από την ΠΑΣΚΕ, η οποία έχει ισχυρή δύναμη. Ορισμένοι τώρα χαρακτηρίζουν τον κ. Δελούκα «νεόκοπο αυριανιστή» και ίσως αυτό παίζει ρόλο σε σχέση με το πρότυπο του «ήπιου» πολιτικού που πρόβαλλε στις περασμένες εκλογές. Ο Γρ. Σολωμός ήταν ο μόνος που στηριζόταν και στη δική του προσωπική επιρροή ενώ η έκπληξη των προηγούμενων εκλογών η κ. Μαρία Θωμά στηρίχθηκε στους πολύ καλούς δεσμούς της με τον Μ. Κουτσόγιωργα και τις επιρροές του στην Αχαΐα και σε μια μερίδα της ΠΑΣΚΕ.

Η ΝΔ πήρε τρεις έδρες, αφού η φθορά του ΠΑΣΟΚ, ήταν μόνο 7% σε σχέση με

τις εκλογές του 1985. Η έλλειψη κατευθυνόμενης σταυροδοσίας και ο ανταγωνισμός των υποψηφίων θεωρείται από ορισμένους ότι έπαιξε αρνητικό ρόλο στην αύξηση του συνολικού ποσοστού της ΝΔ επειδή δεν εφαρμόστηκε μια ενιαία στρατηγική.

Πρώτος βουλευτής της ΝΔ εκλέχθηκε ο υφυπουργός Εθνικής Άμυνας στην κυβέρνηση Τζαννετάκη, Γιάννης Βασιλειάδης και ακολούθησαν οι Β. Μπεκίρης και Α. Ζαΐμης.

Την ένατη έδρα πήρε ο Συνασπισμός της Αριστεράς ο οποίος εξέλεξε βουλευτή τον γιατρό και πρώην δημοτικό σύμβουλο Παναγιώτη Κοσιώνη που είναι και τώρα επικεφαλής του ψηφοδελτίου στην Αχαΐα.

Στις εκλογές της 5ης Νοεμβρίου θα διεκδικήσουν την ψήφο των Αχαιών 72 υποψήφιοι, 30 λιγότεροι από αυτούς του Ιουνίου. Η μείωση οφείλεται στην αποχή της ΔΗΑΝΑ η οποία συγκέντρωσε 6.480 ψήφους τον Ιούνιο, του ΕΡΚ και στη σύμπραξη του ΕΣΚ και της «Άμεσης Δημοκρατίας» με το ΠΑΣΟΚ στα πλαίσια της «Δημοκρατικής Συμπράταξης».

Σημαντικές αλλαγές παρατηρούμε σε ψηφοδέλτια της ΝΔ και του ΠΑΣΟΚ. Η ΝΔ με κύριο στόχο την τέταρτη έδρα —την οποία οι επιτελείς της θεωρούν ως «σί-

γουρη» — πέτυχε στις «μεταγγραφές» να προσχωρήσουν στο ψηφοδέλτιο της δυο πρώην υποψήφιοι της ΔΗΑΝΑ. Ο *Ηλίας Μαλεβίτης*, ο οποίος είχε εκλεγεί με τη ΝΔ στο 1985 και θεωρείται ότι έχει ισχυρά ερείσματα στον ακροδεξιό χώρο και ο *Γ. Τσενές*. Με τις προσχωρήσεις αυτές η ΝΔ ελπίζει να απορροφήσει σχεδόν ολόκληρο το ποσοστό της ΔΗΑΝΑ των περασμένων εκλογών. Έτσι οι παράγοντες της ΝΔ που προσμετρούν και 653 ψήφους της ΕΠΕΝ εκτιμούν ότι είναι «σίγουρη» η τέταρτη έδρα ενώ οι υπεραισιόδοξοι κάνουν λόγο και για... πέμπτη.

Σύμφωνα όμως με άλλες εκτιμήσεις οι υπολογισμοί αυτοί παραγνώνουν την κομματική συνείδηση ενός σημαντικού μέρους των ψηφοφόρων της ΔΗΑΝΑ οι οποίοι εξαιτίας της ιδιαίτερης σχέσης που έχει ο Κ. Στεφανόπουλος με την Αχαΐα θα μείνουν πιστοί στο πρόσωπό του και δεν θα ψηφίσουν σε καμιά περίπτωση την ΝΔ. Υπερεκτιμούν, λέγουν επίσης οι ίδιοι κύκλοι, οι υπολογισμοί της ΝΔ, τη δύναμη του κ. Μαλεβίτη ο οποίος συγκέντρωσε μόνον 1000 ψήφους στις περασμένες εκλογές, ενώ η υποψηφιότητα Τσενέ θεωρείται ότι είναι ουδέτερη και θα περάσει αφήνοντας «συναισθηματικά αδιάφορους» τους πρώην ψηφοφόρους της ΔΗΑΝΑ.

Ένα ακόμη στοιχείο που προβάλλεται, από τις ίδιες πάντα εκτιμήσεις, είναι η μη διάλυση της κομματικής οργάνωσης της ΔΗΑΝΑ σε επίπεδο Ν.Ε. και η τοποθέτηση του Κ. Στεφανόπουλου που σχολιάζοντας την επιλογή τους να προσχωρήσουν στη ΝΔ τη χαρακτήρισε «ιδιοτελή και μη ιδεολογική που εκπορεύεται από προσωπικές επιδιώξεις». Έτσι, σύμφωνα με αυτές τις εκτιμήσεις μια σημαντική μερίδα ψηφοφόρων της ΔΗΑΝΑ ενδέχεται να επιλέξει τελικά την αποχή ή το ΠΑΣΟΚ.

Οι δυο της ΔΗΑΝΑ μπήκαν στη θέση του Ν. Πατρώνη και του νυν προέδρου της ΛΑΡΚΟ, Κ. Αργυρόπουλου. Τη θέση του Ν. Οικονομόπουλου, που θεωρείται ένα από τα καλά στελέχη στο νομό της ΝΔ, κατέλαβε ο Θ. Μαυρομάτης που είναι στενός φίλος του πρώην προέδρου της ΟΝΝΕΔ Μιχαλολιάκου και θεωρείται προσκεείμενος στον κ. Αβέρωφ.

Στο ΠΑΣΟΚ η υποψηφιότητα του Α. Φούρα προκάλεσε την αντίδραση κύρια του Γ. Παπανδρέου. Η υποψηφιότητα αυτή που συζητήθηκε πολύ και πηγαίνονταν ανάμεσα στην Κ.Ε. και το Ε.Γ. θεωρείται ότι πλήττει άμεσα και την «οριακή» Μαρία Θωμά μιας και ο αδελφός του Φούρα λέγεται ότι έχει σημαντική επιρροή στην ΠΑΣΚΕ. Αυτές οι αντιθέσεις στο ΠΑΣΟΚ εκτιμάται ότι θα επηρεάσουν το αποτέλεσμα. Παρόμοιες αντιθέσεις εκφράσθηκαν και στη ΝΔ, το συντονιστικό όργανο της οποίας, σε μια προσπάθεια συμφιλίωσης και τόνωσης του κομματικού συλλογικού συμφέροντος, επέβαλε

την κυκλοφορία κοινών αφισών των υποψηφίων.

Ο Συνασπισμός, θεωρεί βέβαιη την επανεκλογή του κ. Α. Κοσιώνη, ενώ φαίνεται ότι το «μούδιασμα» ορισμένων οπαδών του ΚΚΕ λόγω διαφωνιών με την επιλογή στήριξης της κυβέρνησης Τζαννετάκη ξεπεράστηκε. Σε αυτό συνέβαλε σύμφωνα με εκτιμήσεις στελεχών του η επίσκεψη Φλωράκη στην Αχαΐα, ενώ από τους ίδιους εκφράζεται η αισιοδοξία ότι η προσχώρηση στελεχών του ΚΚΕ εσ. - Α.Α. (400 ψήφοι στις εκλογές) θα δυνάμωσουν επιπλέον τον Συνασπισμό.

Το προεκλογικό κλίμα που επικράτησε στην Αχαΐα ήταν υποτονικό. Η αντιπαράθεση των υποψηφίων έγινε κυρίως μέσω του τοπικού Τύπου και ραδιοφώνου ενώ δεν έλειψαν οι περιοδείες στα χωριά. Χαρακτηριστικό είναι ότι αρκετοί υποψήφιοι άνοιξαν εκλογικά κέντρα την τελευταία μόλις στιγμή. Φυσικά, δεν έλειψαν οι οδύνσεις με στημένες «επιθέσεις» οπαδών του ΠΑΣΟΚ που κινούνται στο «αυριανικό» κλίμα εναντίον υποψηφίων του Συνασπισμού όπως π.χ. επεισόδιο που προκλήθηκε στην κεντρική πλατεία της Πάτρας σε βάρος της υποψήφιας του Συνασπισμού κ. Α. Παπαδημητρίου πρώην στελέχους του ΠΑΣΟΚ και καθηγήτριας στο Πανεπιστήμιο Πατρών. Ακόμη σχολιάστηκε αρνητικά και από οπαδούς και στελέχη του ΠΑΣΟΚ η ενέργεια του δημάρχου Πάτρας να μην δεχθεί, όπως το πρωτόκολλο απαιτεί, τον τώως πρωθυπουργό Τζ. Τζαννετάκη στο δημαρχείο. Να σημειωθεί ότι ο δήμαρχος θεωρείται ότι έχει φιλικές και στενές σχέσεις με τον Γ. Παπανδρέου και πολλοί αποδίδουν στον τελευταίο αυτή την ενέργεια. Ακόμη υπήρξαν κάποιες —ευτυχώς χωρίς συνέχεια— εντάσεις μεταξύ οπαδών ΠΑΣΟΚ-ΝΔ στα χωριά της Τριταίας.

Σε όλο αυτό το διάστημα το κυνήγι της ψήφου από τους υποψηφίους των δυο μεγάλων κομμάτων συνοδεύτηκε όπως πάντα από τις υποσχέσεις, τη συναλλαγή των ρουσφετιών, την έξαρση των πελατιακών μηχανισμών, αλλά και την υποβάθμιση της συζήτησης για τα μεγάλα προβλήματα της πόλης.

Συμπερασματικά θα λέγαμε ότι η ΝΔ, αν απορροφήσει το 50% της ΔΗΑΝΑ διεκδικεί βάσιμα και με «σίγουριά» την τέταρτη έδρα. Παραμένει όμως πάντα το ερωτηματικό της συμπεριφοράς μιας σημαντικής μερίδας οπαδών της ΔΗΑΝΑ που μπορεί τελικά να αποτελέσουν το «κλειδί» των ανακατατάξεων. Σε αυτή την περίπτωση απορρόφησης του 50% της ΔΗΑΝΑ από τη ΝΔ, που θεωρείται ως η πλέον πιθανή, θα έχει ενδιαφέρον ποιος από τους πέντε του ΠΑΣΟΚ θα βρεθεί «εκτός συμφώνων». Όπως επίσης ενδιαφέρον θα έχουν και οι ανακατατάξεις σε στελεχικό επίπεδο των κομμάτων. Ίδωμεν το βράδυ της 5ης Νοεμβρίου... □

ΟΠΟΥ ΓΙΩΡΓ

Ο Γεώργιος Παπανδρέου έχει αφήσει ευχάριστες αναμνήσεις στην Αχαΐα όχι μόνο λόγω της φυσιογνωμίας του αλλά και λόγω των έργων του. Από τότε ως το 1981 ο νομός χαρακτηρίζεται επιεικώς «παρατημένος». Αυτό σίγουρα έχει να κάνει με την καταγωγή της οικογένειας Παπανδρέου και την υψηλότερη συγκριτικά με άλλους νομούς υποστήριξη που ελάμβανε σε κάθε πολιτική πρωτοβουλία της. Μπορούμε λοιπόν πολύ εύκολα να μαντέψουμε το κλίμα που ήταν διαμορφωμένο στην περιοχή τις παραμονές των εκλογών του '81. Τότε που ο Αντρέας εμφανιζόταν λίγο πολύ ως Μεσσίας, φρόντισε να εισάγει και να εδραιώσει πολιτικά το γιό του που, σημειωτέον, είχε και το όνομα του παππού να επιδρά συγκινησιακά στην Αχαΐα.

Έκτοτε στα χρόνια που μεσολάβησαν, ο «Γιωργάκης» φρόντισε να αυξήσει το προσωπικό του βεληνεκές, χτίζοντας σε «γερά θεμέλια». Όμως λόγω του ότι στην Αχαΐα υπάρχει μια ιδιόμορφη πελατιακή σχέση μεταξύ ψηφοφόρου και βουλευτή, οι συγκινήσεις, από μόνες τους λίγο κρατούν.

«Η Πάτρα (και γενικότερα η Αχαΐα) ήταν πάντα σπουδαίο εμπορικό, διοικητικό αλλά και πολιτιστικό κέντρο... Έχει μια ιστορία που περνάει από τα μεγάλα κοινωνικά και πολιτικά γεγονότα και συνεχίζεται...».

Σημειώνει ο ίδιος σε πολυτελές προεκλογικό έντυπο «που έγινε με την βοήθεια κάποιων φίλων από την Ελλάδα και τη Σουηδία». Ο Γ.Π. όταν αναφέρεται στην «έξωθεν βοήθεια» δεν ομολογεί όλη την αλήθεια. Έμμοινη ιδέα και στόχος του ήταν να αξιοποιήσει το καλό όνομα προσωπικότητων από την διεθνή ακαδημαϊκή κοινότητα, να τους οικειοποιηθεί και να εμφανίζεται κι' αυτός σαν ένας από τους «στοχαστές» και τους προδρόμους της «Ευρωπαϊστεράς»: πέσει στους Δελφούς, φέτος στο Ναύπλιο...

Και για να συνεχιστεί η ιστορία φρόντισε παράλληλα με την εισοδό του στα παλιά τζάκια να βοηθήσει στη δημιουργία καινούριων. Είναι η λεγόμενη «*Νέα μπουρζουαζία της Πάτρας*». Είναι οι εκφραστές της «νέας μεγάλης ιδέας» της Πάτρας και εκπροσωπούνται κύρια από τη γενιά των λεγόμενων «Ιταλών». Είναι αυτοί που με τη μεταπολίτευση έφθγαν ομαδικά για τη γειτονική Ιταλία φέρνοντας πίσω εύκολα πτυχία. Πολλοί από αυτούς ανήκουν στο χώρο της διανόησης του παλιού ΚΚΕ εσ. όπως ο **Φίλιππος**, αναπληρωτής καλλιτεχνικός διευθυντής του φεστιβάλ Πάτρας, ή όπως το μέλος της διοίκησης του ΔΗΠΕΘΕ ΠΑΤΡΑΣ, γνωστός ιδιοκτήτης κεντρικού βιβλιοπωλείου (με διασυνδέσεις στο χώρο της διανόησης) όπου στεγάζεται το νυν εκλογικό κέντρο του κ. Παπανδρέου. Αρχηγός όλων και μπροστάρης είναι «ο τελευταίος ρομαντικός» που εκπροσωπεί σημαντικό μέρος της διανόησης και ταυτόχρονα είναι το «δεξί χέρι» του Γιωργάκη όσον αφορά τα πολιτιστικά.

ΟΣ ΚΑΙ ΜΑΛΑΜΑ

του Μ. Αχαιοῦ

Ο Γεώργιος Α. Παπανδρέου, ευρύτερα γνωστός ως ο «Γιωργάκης» ήταν ανέκαθεν ένας επιμελής μαθητής. Φρόντισε και έμαθε πολύ καλά την τέχνη του πολιτικαντισμού την οποία ανέπτυξαν σε κορυφαία επίπεδα ο πατέρας του και ο παππούς του. Στο πρόσωπό του αντανακλάται μια πολύ ιδιόμορφη κατάσταση καισαρισμού, ηγεμόνευσης προσώπων που ελέγχουν καιρίες θέσεις και θεσμών όπως ο (τοπικός μόνον τώρα) Τύπος και ο πολιτισμός. Είναι επίσης αλήθεια ότι το τελευταίο διάστημα ο «Γιωργάκης» «χειμάζει» περιμένοντας να περάσει η «μπόρα» με την ελπίδα ότι θα ανατείλει και ο δικός του «ήλιος».

Εξάλλου, ένας από τους πιο σημαντικούς χώρους επιρροής του Γ. Παπανδρέου είναι η πολιτιστική κίνηση της Αχαΐας. Εμπνευστής και κύριος υποστηρικτής του φεστιβάλ Πάτρας καθώς και του ΔΗΠΕΘΕ εξακολουθεί να τα ελέγχει στηριζόμενος σε ένα περίπλοκο διοικητικό μηχανισμό μέρους του οποίου είναι και ο Δήμος της Πάτρας. Ταυτόχρονα χρησιμοποιεί τους θεσμούς, αυτούς, καθώς και το καρναβάλι, για λόγους γοήτρου και ενίσχυσης του προσώπου που παρουσιάζει στους ψηφοφόρους του, εξασφαλίζοντας την υποστήριξη των καλλιτεχνικών κύκλων. Επίσης, ενισχύει τις δημόσιες και διεθνείς σχέσεις του και χρησιμοποιεί αυτούς τους θεσμούς, που ανήκουν σε όλους τους Πατρινούς, περίπου σαν ιδιοκτησία του για να ενισχύσει την προεκλογική του επιχειρηματολογία. Απόδειξη των παραπάνω είναι η μη εναντίωση του Δήμου Πατρέων στην καπηλεία έργων του για εκλογικά οφέλη του Γ. Παπανδρέου Πώς όμως να εναντιωθεί, όταν η πλειοψηφούσα παράταξη (του ΠΑΣΟΚ) είναι άνθρωποι που απροκάλυπτα, για τον υπερκομματικό χαρακτήρα μιας δημοτικής αρχής, τον στηρίζουν και δεν διαστίζουν να φωτογραφηθούν μαζί του για τις ανάγκες του προεκλογικού του αγώνα;

Η επιρροή του στο χώρο της τοπικής αυτοδιοίκησης είναι ευρύτερη. Αξίζει να σημειωθεί ότι μετά τις εκλογές της 18ης Ιουνίου συγκάλεσε μυστικό συμβούλιο με τους κοινοτάρχες των περισσότερων χωριών της Τριταίας για να εξετάσουν την πολιτική που θα ακολουθούσαν ως τις επόμενες εκλογές.

Ο Γ.Π. εξασφαλίζει την υποστήριξη των προέδρων των κοινοτήτων του Νομού, ειδικά της Τριταίας, βοηθώντας τους να επιδείξουν έργο. Αυτό γίνεται μέσω της Γενικής Γραμματείας Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας και της ανάλογης αναπτυξιακής εταιρείας. Από αυτό καταδεικνύεται ότι το βελήκενός της επιρροής του Γιωργάκη ξεπερνά τα όρια του Νομού Αχαΐας. Σε αυτό συντελεί το ότι είχε στον απόλυτο έλεγχό του, την διαχείριση των ΜΟΠ Αχαΐας. Είναι κοινό μυστικό ότι γνωστή βιομηχανία παραγωγής προϊόντων γάλακτος, στήθηκε με χρήματα των ΜΟΠ και σε αντάλλαγμα στελεχώθηκε με «πράσινο» προσωπικό, δίνοντας την ευχέρεια στον Γ.Π. να κάνει... φιλικές εξυπηρετήσεις.

Η επιρροή του δεν σταματά σ' αυτά: επεκτείνεται μέσω ανθρώπων του στο χώρο της Παιδείας (πρύτανης Πανεπιστημίου Πάτρας κ. **Λυκουργιώτης** και τ. πρύτανης ο επίσης τέως γ.γ. του υπουργείου Παιδείας **Ι. Πανάρτος**), στο χώρο της ευρύτερης εκπαίδευσης (ΝΕΛΕ με πρόεδρο τον κύριο Κοσμοπούλου, άλλος ένας πρώην του ΚΚΕ εσ., πράγμα για το οποίο «παινεύεται», που δεν είχε στον ήλιο μοίρα, μέχρι που ανέτειλε ο πράσινος ήλιος του ΠΑΣΟΚ. Σε αυτό δεν έφταγε η έλλειψη αξιοκρατίας. ΕΛΚΕΠΑ με πρόεδρο, μέχρι πρότινος, τον ιδιαίτερό του Γ.Π., **Σ. Κουτσακούλλακη**. Ακόμα ήλεγχε ως υπουργός Παιδείας, και ελέγχει μέσω της τοπικής αυτοδιοίκησης, τις πιστώσεις του ΟΣΚ για τη σχολική στέγη.

Στο χώρο της υγείας της πόλης ισχυρίζεται ότι «κατόπιν ενεργειών του» χτίστηκαν Κέντρα Υγείας ως και το Πανεπιστημιακό Περιφερειακό Νοσοκομείο του Ρίου του οποίου πρόεδρος παραμένει ένας δικός του ο **Βαράκης**.

Ποια είναι όμως η τωρινή θέση του Γ.Π. στον κομματικό μηχανισμό του Νομού Αχαΐας; Αυτή που αρμόζει στο γιό του αρχηγού του κόμματος: Ηγετική, ύστερα από την απομάκρυνση και σταδιακή αποδυνάμωση του άλλοτε τοπικού «άρχοντα» **Μένιου Κουτσόγιωργα** και της επιρροής του. Μια επιρροή που μέχρι το καλοκαίρι που εκλέχθηκε η νέα Ν.Ε. του ΠΑΣΟΚ πλανιόνταν σαν φάντασμα. Θυμηθείτε πόσο αποφασιστική ήταν η ενέργειά του Γιωργάκη όταν για να αποποιηθεί τις όποιες ευθύνες του «κάρφωσε» με εντολή της Μαργαρίτας που συχνά αποφασίζει γι' αυτόν τον Μένιο επιδεικνύοντας σε συνέντευξη Τύπου στις 28-10-88 τραπεζικά έγγραφα που τον ενοχοποιούσαν. Θαυμάστε το θράσος του (από το ίδιο του το προεκλογικό φυλλάδιο):

«**Δώσαμε όλοι μαζί την μάχη της ανέναντίως της πολιτικής ζωής της χώρας και την μάχη του ήθους. Παίψαμε να επικρατήσουν νέες αρχές και νέες λειτουργίες στην Πολιτική ζωή αλλά και στο κίνημά μας. Να ακουστεί ένας νέος λόγος ήπιος συναινετικός και με το βλέμμα στραμμένο στο μέλλον (σ.σ. κυρίως σε αυτό!).** Με ποιο σκοπό; **Να δημιουργηθούν όροι συνεργασίας και συνεννόησης μεταξύ των πολιτικών δυνάμεων.** Και με πια δικαιολογία; **Σε μια προσπάθεια να προλάβουμε την εξέ-**

λιξη της τεχνολογίας, να πάρει ισχυρό στο 1992 και στο 2000... Οστόσο η μάχη για την διαφάνεια και την κάθαρση ήταν μια μάχη που έπρεπε να δοθεί κατά μέτωπο. Και σε ό,τι με αφορούσε, αυτό έκανα. Όταν στις 28.10.88 κατήγγειλα δημόσια το πλαστό έγγραφο του εκβιασμού και όταν ζητούσα από την Βουλή τη σύσταση Εξεταστικής Επιτροπής, το έκανα ως βουλευτής Αχαΐας (σ.σ. κυρίως ως βουλευτής Αχαΐας αφού ο Μένιος ήταν επίσης βουλευτής Αχαΐας) και ως μέλος ενός κινήματος που πιστεύει σε αρχές και αξίες ζωής».

Πίσω από αυτή την ενέργεια του Γιωργάκη πιστεύεται από πολλούς ότι κρύβεται η **Μαργαρίτα** η οποία δεν δίστασε να τα βάλει με τον Μένιο προκειμένου —έκτοτε— να ελέγχει και να χρησιμοποιεί το γιο της για τα μελλοντικά όσο και προσωπικά, πολιτικά σχέδιά της.

Απόδειξη αυτού είναι η εμφάνισή της, στο πλευρό του γιού της τόσο στον προεκλογικό αγώνα του Ιουνίου, όσο —κυρίως— στον τωρινό προεκλογικό αγώνα. Η Μαργαρίτα έκανε πολύ έντονη την παρουσία της στην Πάτρα συνοδεύοντας τον Γιώργο από προεμίρες μέχρι... λαϊκές αγορές.

Απορίες ίσως να δημιουργούν —και δίκαια— πως όλα αυτά δεν έχουν ασχολήσει τον τοπικό Τύπο. Την απάντηση σε αυτό το ερωτηματικό δίνει η περίπτωση, ιδιοκτήτη δεξιότατης εφημερίδας που ταυτόχρονα είναι ο επικεφαλής του Γραφείου Τύπου του Διεθνούς Φεστιβάλ Πάτρας. Ο νούν νοεϊτ...!

Το παιχνίδι που παίζει ο Γιώργος είναι εξυπνο όσο και πολύπλευρο. Κατ' αρχήν έχει εξασφαλίσει το απυρόβλητο από τη μεριά του Τύπου, που αν δεν τον υποστηρίζει φανερά («Γεγονότα», «Εβδομάδα», «Αλλαγή», «Ημέρα»), τουλάχιστον δεν τον χτυπάει («Πελοπόννησος», «Κήρυκας») και του τοπικού ραδιοφώνου έχοντας έναν «δικό» του σταθμό τον «Φάρο», με μέχρι πρότινος διευθυντή τον **Κοσμοπούλου** που ήδη αναφέραμε, και την εμφανή υποστήριξη όλων των άλλων ανεξαρτήτως «χρώματος».

Ο Γιώργος έχει κάνει πράξη τον πολύ μοντέρνο όρο «εθνική συμφιλίωση», εδών και χρόνια. Διαλακτικές, μοντέρνες, αποφεύγει τις «κόντρες» σε προσωπικό και τις αμβλύνει σε κομματικό επίπεδο, χρησιμοποιώντας ήπιους τόνους.

Έτσι, έχει εξασφαλίσει μια σιπηρή καθολική αποδοχή, έχοντας παραμερίσει τους αντιπάλους του **Κουτσόγιωργα**, **Κωστόπουλος** και έχει φέρει σε δεύτερη μοίρα, σε τοπικό πάντα επίπεδο, τον πατέρα του. Ταυτόχρονα διατηρεί άριστες σχέσεις με τους Δεξιούς, με τους οποίους κάθεται συχνά στο ίδιο τραπέζι. Πολλοί από αυτούς ήταν καλεσμένοι και στο γάμο του. Σε αυτό τον βοήθα πολύ ο πεθερός του κ. **Παπαπάνου**. Στο πρόσωπο του Γιωργάκη, οι δεξιοί έχουν βρει μια γέφυρα επικοινωνίας, με σκοπό όπως ο ίδιος «ομολογεί». «...να δημιουργηθούν όροι συνεργασίας μεταξύ των πολιτικών δυνάμεων». Όλα αυτά στο απώτερο μέλλον. Και πίσω από τις πλάτες των ψηφοφόρων του ΠΑΣΟΚ.

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΑΠΟΣΠΕΡΙΤΗΣ

Ερεσσού 9 ΑΘΗΝΑ 10680

Τηλ.: 3604161

ΙΟΥΛΙΟΥ ΒΕΡΝ

Δεκαπεντάχρονος πλοίαρχος
Μιχαήλ Στρογκόφ
Ροβήρος ο κατακτητής
Ο κυρίαρχος του κόσμου
Ο φάρος στην άκρη του κόσμου
20.000 λεύγες κάτω από τη θάλασσα
Τα 500 εκατομμύρια της Μπεγκούμ
Το αστέρι του νότου
Από τη γη στη σελήνη
Γύρω από τη σελήνη
Ο πύργος των Καρπαθίων
Ταξίδι στο κέντρο της γης
Πέντε βδομάδες με αερόστατο
Τα παιδιά του πλοίαρχου Γκραντ
Το μυστηριώδες νησί
Ο γύρος του κόσμου σε 80 μέρες
Σχολή Ροβινσόνων
Το Αιγαίο στις φλόγες
Πλωτή πολιτεία
Μαύρες Ινδίες
Δράμα στη Λιβονία
Ο υπέροχος Ορενόκος
Το μυστικό του Βίλχελμ Στόριτζ
Περιπέτειες Κινέζου στην Κίνα
Το εναέριο χωριό
Χωρίς πάνω και κάτω
Ο πιλότος του Δούναβη
Βορράς εναντίον νότου

ΧΟΡΧΕ ΑΜΑΝΤΟ

Ο παρδαλός γάτος
και η σπαθιά χελιδόνα

ΜΑΡΣΕΛΑ ΜΑΛΤΕ

Οι περιπέτειες
του χαρταετού Αετομύτη
ΡΟΥΝΤΟ ΜΟΡΙΤΣ
Ιστορίες του δάσους

ΜΑΡΙΑ ΓΚΡΙΠΕ

Τα παιδιά του γυαουργού

ΣΕΛΜΑ ΛΑΓΚΕΡΛΕΦ

Το θαυμαστό ταξίδι
του Νιλς Χόλγκερσον

ΡΑΝΤΓΙΑΡΝΤ ΚΙΠΛΙΝΓΚ

Το βιβλίο της Ζούγκλας
Ιστορίες όπως τις είπα

ΑΝΤΟΝ ΤΣΕΧΟΦ

Διηγήματα

Μ. ΓΚΟΡΚΙ

Διηγήματα και παραμύθια

-Μαδο62-

ΑΠΙΣΤΕΥΤΑ ΚΑΙ

Μεγάλην επιτυχίαν εις πλῆθος κέ πάθος εἶχεν ἡ συγκέντρωσις τοῦ ΠΑΣΟΚ εἰς τὸ Σήνταγμα. Τὸ μέγεθος κέ ὁ ὄγκος ἤμπορουσε νά συγκριθῇ μόνον μέ τόν ὄγκον τῆς ποσότητος τοῦ καλαμποκιοῦ πού παραγγείλαμε εἰς τήν Γιόυγκοσλαβίαν. Κάθε ἄνθρωπος, ἦτο κι ἕνα κραβάζων σπυρί διά τήν ὑπερήφανον κέ ἀνεξάρτητον ἐξωτερικήν μας πολιτικήν. Μετά τὸ πέρας τῆς ὁμιλίας, ὅλοι ἀποχώρησαν μέ διπλὰς σηντάξεις, τὰς ὁποίας ἡ ἀνεξάρτητος Ἑλλάς θά καλύψῃ ἀπὸ τὰ κονδύλια τῆς ΕΟΚ, ἀπὸ τήν ὁποίαν ἡ ἀνεξάρτητος Ἑλλάς εἶναι ἐξαρτημένη. Ἀφτό δέν τὸ κατάλαβα πολὺ καλά, διότι αἱ κροτίδες κέ βαρελότα πού ἐρίπτοντο συνεχῶς πρὸς τιμὴν τῆς ἀνεξαρτησίας μας, δέν μοῦ ἄφηναν περιθώρια ἡρέμου σκέψεως. "Ὅλα τὰ ἄλλα, ὅπως αἵφνης, διά τόν σεβασμὸν πού ἀπολαμβάνομεν ὡς Ἕθνος ἐξ αἰτίας τῶν Ξένων ἐντύπων πού μέ τὰ κολακευτικότερα λόγια μᾶς ἀνέφεραν συνεχῶς ἀπὸ τὴν ἐποχὴν τοῦ Χέρφελδ, τὰ κατάλαβα.

★ ★ ★

Τὴν παρελθοῦσα Κυριακὴν, ἡ ἐφημερίς "Ἕθνος" ἐζήτησεν ἀπὸ 57 καλλιτέχνας τοῦ Ἕθνους, νά πούν τί θά ψηφίσουν στάς ἐκλογάς. Κέ ἄλλοι μὲν ἀπήντησαν ἐφθές, ἄλλοι πλαγίως κέ ἄλλοι σιβυλικῶς. Ἐβρέθησαν ὅμως πάλιν μερικοὶ Ἕθνικοὶ καλλιτέχνη, πού ἀντὶ νά ἀπαντήσουν ἐπρωτίμῃσαν νά δώσουν μαθήματα Σηνταγματικοῦ δικέου κέ νά προτοτυπήσουν: «Ἡ ψῆφος», εἶπαν «εἶνε μυστική. Νομίζομεν ὅτι ἕνας καλλιτέχνης, δέν εἶνε ὀρθόν νά ἐκμηστηρέβεται δημοσίως τὰς πολιτικές του πεποιθήσεις, διότι διά τῆς προσωπικότητός του πιθανόν νά παρασῶρει μέ τὰς προτιμήσεις του κτλ. κτλ.».

Κατὰ σατανικὴν ὁμως σύμπτωσιν κέ ἐξ ὅσων ἐνθυμοῦμαι, ὅλοι οἱ κατ' ἀφτόν τὸν τρόπον ἀπαντήσαντες «Σηνταγματολόγοι», οὐδέποτε ἔχουν βάλει ὑπογραφήν κέ εἰς τὸ πιὸ ἀθῶον Σηνταγματικὸν κείμενον, εἴτε τοῦτο ἀφοροῦσε "Ἰδρυσιν παιδικῆς χαρᾶς" στήν συνοικίαν των, εἴτε ἐπρόκειτο διά ὁμαδικὴν διαμαρτηρίαν «διά τὴν μὴ κατεδάφισιν παραδοσιακοῦ κτηρίου».

Ἀφτό τὸ ἀπόρητον κέ τὸ ἱνκόγνιτο, μοῦ φένηται ἀνεξήγητον. Διατὴ τόσος τρόμος μὴν τυχόν καὶ παρασύρουν ἄνθρώπους πρὸς λανθασμένας κατευθύνσεις κέ βλάψουν τὸ Ἕθνος. Μά δέν τοὺς ἐζητήθη νά ὑπογράψουν οὔτε διά τὴν ἀπομάκρυνσιν τῶν βάσεων, οὔτε διά τὴν ματαίωσιν τῆς ἐκτελέσεως τοῦ Μπελογιάνη. Τί θά ψηφίσουν τοὺς ἐρωτήθη, πρᾶγμα πού δέν ἐχρειάζετο τὴν λεβεντιά

κέ τὸ θάρος ἐνός Κατσαντώνη, οὔτε ἡ ἀπερίσκεπτος τόλμη ἐνός Ἀθανασίου Διάκου διά μίαν ἀπλὴν ἀπάντησιν. Μέ τὴν ἀπάντησιν 57 καλλιτεχνῶν (ἐπὶ συνόλου 5.000 ἀνθρώπων τοῦ πνέβματος) δέν ἤμπορεῖ νά ἀλλάξῃ ἕνα ἐκλογικὸν ἀποτέλεσμα, οὔτε τὰ γκάλοπ νά ὑποστοῦν σοβαράν ἀπόκλισιν. Προσωπικὸς πιστέβω ὅτι ἕνας καλλιτέχνης, ὅσον διάσημος κέ δημοφιλὴς νά εἶναι, δέν μπορεῖ νά παρασύρῃ οὔτε ἕνα τοῖς ἑκατὸ κέ νά τὸ μεταφέρῃ πρὸς ἐκεῖ πού ἀφτός ψηφίζει. Διά τὸ τρισπόθητον 1%, ὁ ἀρχηγὸς τοῦ ΠΑΣΟΚ προσέλαβε 8 προσωπικότητας, μέ πρωτοφανὴ ἀκτινοβολίαν διά νά τὸ ἐπιτύχῃ κέ νά βγῇ κάπως ἐνισχυμένος, διότι γνωρίζει ὅτι οἱ ψηφοφόροι δέν μετακινοῦνται τόσον ἐφκολα. Ἄν ἦτο ἔτσι, τότε οἱ 19 καλλιτέχνη πού ἐδήλωσαν ὅτι θά ψηφίσουν Συνασπισμόν, θά ἔφερναν ἀφτοὶ μόνον 19% ἀναποφάσιστους εἰς τὸ Κόμμα «τῆς Ἀριστερᾶς κέ τῆς Προόδου». Ἐάν πάλιν φαντάζονται μερικοὶ «ἄνθρωποι τοῦ πνέβματος» ὅτι ἐάν ἕνας καλλιτέχνης δηλώσῃ π.χ. «Ψηφίζω Συνασπισμόν», ὅλοι οἱ ὁπαδοὶ τοῦ ΠΑΣΟΚ πού εἰς τὰς προηγούμενας ἐκλογάς ἐβαιοπράγησαν κατὰ τοῦ Κύρκου, θά μεταστραφῶν ἀποτόμως κέ θά ψηφίσουν δαγκωτὸ τὸ κόμμα πού ψηφίζει ὁ καλλιτέχνης, πλανῶνται πλάνην οἰκτρὰν. Καλῆτερον ὅλων εἶναι νά λέγουν οἱ διάφοροι «πνευματικοὶ ἄνθρωποι» πού δέν θέλουν νά ἀποκαλύψουν τὰς πολιτικές των πεποιθήσεις: «Δέν θέλομε νά ἐκτεθοῦμε, γιὰ νά τὰ ἔχουμε καλὰ μέ ὅλας τὰς κηβερνήσεις. Κέ προτιμώμεν νά τὸ "παίζομαι" ὑπερκομματικοί, ὥστε νά ἐξασφαλίζετε τὸ κύρος μας. Ἐάν ἄβριον, δέν πάρῃ ἀφτοδυναμίαν ἡ Νέα Δημοκρατία κι ἀπερισκέπτως δηλώσομεν Φιλελέφθεροι Θεατρικοί, πιθανόν τὸ ΠΑΣΟΚ πού τώρα μέ τοὺς Τσάρους καὶ τοὺς ἀρχιστράτηγους ἐρυθρῶν ἔχει ἀποκτήσει ρέβμα, νά μὴ μᾶς χρησιμοποίησῃ εἰς τὰς μεγάλας πολιτιστικές ἐξορμήσεις πού σχεδιάζει. Ὅμορφα κέ τακτικά, καλόν εἶναι νά πηγένομεν μέ ἐκεῖνον πού νικᾷ. Πιστέβομεν εἰς τὴν ἀξιοκρατίαν (ἡ ἀξία μας δέν ἀμφισβητεῖται κέ δέν ἔχουμε ἀνάγκην ἐβνοιῶν) ἀλλὰ καλόν εἶναι νά κρατᾶμε (μετὰ συγχωρήσεως) κέ καμίαν πεισινή».

★ ★ ★

Τὰς ἡμέρας ἀφτάς, δέν ξέβρω διατὴ, ἡ σκέψις μου στρέφεται μέ ἔντονον νοσταλγίαν, πρὸς τὸν ἥρωα τοῦ θεάτρου Σκιῶν Χατζηαβάτην. Ὁ Χατζηαβάτης, πάντοτε μέ σύνεσιν κέ περίσκεψιν, οὐδέποτε ἐξεδήλωνε τὰ φρονήματά του παραμένων ἀγνώστων πολιτικῶν πεποιθήσεων, ἀποβλέπων μόνον εἰς τὸν ἐκάστοτε

ΟΜΩΣ ΑΛΗΘΙΝΑ

πολυχρονομένον Βεζύρην. Τό περίεργον δέ μέ τόν δειλόν κέ κουτοπόνηρον Χατζηαβάτην είνε ότι ένώ 'Αγάδες, Πασάδες καί Δερβισάδες, γνωρίζουν ποιου κόμματος είναι ύπηρέτης, ό ίδιος πιστέβει ότι μέ τās προφηλάξεις πού έχει πάρει, μή έκδηλώνων τά φρονήματά του, κρατεί ζηλότυπα τό μυστικό του κέ κινείται μέ άνεσιν εις τούς χώρους τών Τεχνών ως άκομάτιστος πνευματικός άνθρωπος.

★ ★ ★

Πόσος είναι άκριβώς ό μισθός ενός βουλευτοϋ: "Όλοι μου δινουν διαφορετικούς αριθμούς. "Άλλος μου λέγει 200 χιλιάδες καθαρές, άλλος 300 κέ άλλος μέ διαβεβόνει ότι ό βουλευτικός μισθός έχει πάει σιωπηρώς εις τίς 400. "Άλλά άναρωτώμαι διατί «σιωπηρώς»; Εις εποχήν διαφανείας, άφτά είνε άπαράδεκα. "Όπος όλοι γνωρίζομαι ότι τό λάδη έχει 494, ό γάβρος 648 κέ τό άρνάκη 1.300, γιατί ό μισθός ενός βουλευτοϋ νά είναι κάτι τό άγνωστον όπος ή τιμή ενός Μιράζ; 'Εγώ εάν δέν γνωρίζω έπακριβώς όρισμένα γνωστά στοιχειά, δυσκολέβομαι εις τούς λογαριασμούς μέ άποτελεσμα νά μήν μπορώ νά προτείνω λύσεις. 'Εξήγησα εις τό προηγούμενον τέφχος τοϋ ΑΝΤΙ ότι ύποψήφιος πού έξοδέβει 10 έκατομήρια γιά νά βγή βουλευτής άποβλέπων εις μισθόν 200 χιλιάδων μηνιαίως, τελικώς ζημιώνει. Κέ εξήγησα ότι μέ 80 δραχμάς τελικώς εις τήν τσέπη, είνε άδήνατον ένας βουλευτής νά άνέλθη εις τό βήμα κέ νά ρητορέψη προτείνων λύσεις δια νά κλείσουν τά έλείματα τοϋ Δημοσιονομικού τομέως. Κέ έρότση, επί πόσον διάστημα ήμπορεί νά άνθέξη ένας βουλευτής δυναμικός διατρεφόμενος συνεχώς μέ μισό κιλό γάβρον κέ πίνων δια οίκονομϊαν νερόν από τό βήμα τής Βουλής;

'Ό γάβρος προκαλεί ακατάσχετον δίψαν κέ άφυδάτοσιν. Κέ άν μέν ό πάσχων βουλευτής είναι επί τοϋ βήματος, έχει καλώς, διότι θά πίνη έκ τοϋ νεροϋ πού θά τοϋ άκουμβά ό κλητήρ. 'Εάν όμως καθήμενος εις τά έδρανα καί διψών, έβρη ως λύσιν νά ζητά τόν λόγον επί προσοπικού θέματος δια νά ξεδιψά επί τοϋ βήματος, τότε θά νοσεί ή έβρυθος λειτουργία τοϋ κοινοβουλευτίου.

'Αλ' άς μήν λάβομεν ύπ' όψιν τήν περίπτωσιν τοϋ μικρομεσαίου άφτοϋ ύποψηφίου πού κατέρχεται εις τόν στίβον τής πολιτικής μ' ένα κομπόδεμα 10 μόνον έκατομηρίων κέ άς πάρομεν έναν ήποψήφιον μεγαλητέρας οίκονομικής επιφανείας πού ρίπτει 15 έκατομήρια εις τόν άγόνα δια τήν άπόκτησιν βουλευτικής έδρας, ύπολογίζων εις μηνιαίον μισθόν 300 χιλιάδων καθαρών. Πάλιν κάνοντες

λογαριασμόν (Οί δικοί μου λογαριασμοί είνε εις τήν διάθεσιν παντός ένδιαφερομένου) βλέπομεν ότι κέ ό βουλευτής άφτός πάλιν ζημιώνει, διότι τό καθαρόν του κέρδος, άφαιρουμένων τών κεφαλών, μόλις έγγίζει τās 1.230 δραχμάς.

'Αφτά τά χρήματα πού θά κερδίζει ήμερησίως, φθάνουν δέ φθάνουν μηνιαίως δια τό ένοίκιον δύο δωματίων εις άξιопρεπή περιοχήν. Καί πώς θά άνέρχεται εις τό βήμα νηστικός δια νά όμιλήσ η καί νά ύβρίση τούς βουλευτάς τής αντιπολιτέφσεως μέ άσθενείς πνέβμονας, άρκούμενος κέ άφτός εις όλίγον νερό; Είναι τραγική ή κατάστασις άμφοτέρων άφτών τών περιπτώσεων. Κέ αλοίμονον εις τόν σιωπηρόν μισθόν τών 400 χιλιάδων μηνίως. 'Αφτός κέ νά επιτύχη, είναι δια κλάματα. Ναί μέν τό ήμερησίον κέρδος του θά άνέλθη εις 1.640, αλλά εάν κάτι πάθη τό μπάνιο του ή βουλώσει ό νιπτήρ τής κατοικίας του κέ φωνάξη ύδραβλικόν, ό ύδραυλικός πού θά έλθ η, θά ζητήσ η δια δίωρον έργασίαν 6.000 δραχμάς καί μάλιστα όχι σιωπηρώς. Οί μικρομεσαίοι τεχνίται έχουν Σοσιαλιστικόν τιμολόγιον, πού πολάκις είνε κραβγαλέον. 'Ό έπιτυχών βουλευτής τών 20 έκατομηρίων, θά είναι άναγκασμένος τότε επί μίαν τετραετίαν, έλείψει έκλογικου γραφείου, νά δέχεται όρθιος υπό βροχήν κέ κάφσονα εις τήν πλατεϊαν Σηνατάματος τούς πολιτικούς του φίλους υπό όμβρέλαν χωρίς νά διανοηθ η ποτέ νά καταφύγη εις ράπτ ην γιά νά ράψ η άφτός ένα όρέον σακάκη όπος τοϋ κ. Πεπονή. 'Αφτά είναι άπηγορευμένα γιά τούς έπιτυχόντας.

Γιά τόν λόγον άφτόν προτείνω, οι μισθοί τών βουλευτών νά γίνουν 500 χιλιάδες μηνιαίως. Τών ύπουργών 600. Καί τών πρωθυπουργών 700, γιά νά έχουν έφχέρειαν καί νά μήν καταφέβουν εις τά ξένα κράτη δια φαγητόν.

Στό χρονικόν δέ διάστημα τής έπομένης διετίας, οι άνωτέρω μισθοί νά διπλασιασθούν καί νά άντιστοιχούν στο 80% τοϋ μισθοϋ τοϋ άνειδικέφτου έργάτη ώστε ό βουλευτής νά λαμβάν η πολύ περισσότερα τών 1640 δραχμών. Δέν είναι δίκειον όλοι οι συνταξιούχοι κέ άγρόται νά πέρνουν διπλούς μισθούς κέ αι βουλευτικάί άποζημιώσεις νά είναι καθηλόμενοι. Θά μου ειπής η, πώς θά βρεθούν πόροι γιά τόσες απλόχερες άφξήσεις; 'Η άπάντησίς μου εις άφτό, είναι μία. Θά μάς τά δόση ή ΕΟΚ. 'Εφ' όσον ή ΕΟΚ, διπλασίασε μέ τόσην έφκολίαν τήν παρελθούσαν Κυριακήν τās συντάξεις 400.000 συνταξιούχων, δέν φαντάζομαι νά φέρ η δυσκολίας δια τόν διπλασιασμόν τοϋ μισθοϋ 300 σιωπηρώς πενομένων.

ΝΕΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ

ΓΙΑΝΝΗΣ ΤΣΕΚΟΥΡΑΣ

ΕΝΑ
ΑΝΤΙΑΔΩΡΟ

ΓΙΑ ΚΑΘΕ
ΣΚΕΠΤΟΜΕΝΟ ΠΟΛΙΤΗ
GUTENBERG

ΜΑΝΟΛΗΣ Γ. ΔΡΕΤΤΑΚΗΣ

Η
ΠΟΡΕΙΑ
ΤΟΥ ΤΟΠΟΥ
ΚΑΙ
Η ΑΠΛΗ
ΑΝΑΛΟΓΙΚΗ

GUTENBERG

ΒΑΣΙΛΗ Γ. ΦΙΛΙΑ

ΚΟΙΝΩΝΙΑ ΚΑΙ ΕΞΟΥΣΙΑ
ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Ι. Η ΝΟΘΑ ΑΣΤΙΚΟΠΟΙΗΣΗ
1890-1894

ΚΟΙΝΩΝΙΟΛΟΓΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ - GUTENBERG

ΕΚΔΟΣΕΙΣ
Gutenberg

ΤΟ ΕΤΟΙΜΟΡΡΟΠΟ ΣΥΣΤΗΜΑ ΚΑΙ

Αγαπητέ σύντροφε Γράφα,

Παρακολουθώ στιγμή προς στιγμή, την κρίση της ΚΝΕ, όλο αυτό τον τελευταίο καιρό. Δεν σου κρύβω ότι νιώθω σαν να ξαναζώ την ιστορία της Β' Πανελλαδικής. Την προ ενδεκαετίας κρίση του «Ρήγα Φεραίου». Που τότες, ομοιότητες έχει με την τωρινή, δική σας περιπέτεια...

Μα τότες ομοιότητες... Αλλά και τότες —μεγάλες— διαφορές...

Ας είναι όμως. Τα δραματικά γεγονότα της ΚΝΕ ήταν μόνο η αφορμή για την παρούσα μου. Μια άλλη αφορμή θα μπορούσε να είναι οι πρόσφατες επιλογές του —πάντα αγαπημένου μου φίλου— Αντώνη Μπριλλάκη.

Διάλεξα, όμως να γράψω ειδικά σε σένα διότι και μαζικότερο είναι το φαινόμενο της διαφωνίας που εσείς εκπροσωπείτε, και πιο συνολικές οι αντιρρήσεις σας με τις πρόσφατες επιλογές του «Συνασπισμού». Συνεπώς και η αντίκρουση των αντιρρήσεων αυτών παρουσιάζει μεγαλύτερο ενδιαφέρον...

Αντιρρήσεις ΜΗ πολιτικές...

Κατ' αρχήν ας ξεκαθαρίσουμε τούτο:

Οι αντιρρήσεις σας δεν αντιμετωπίζονται αυστηρά στη σφαίρα της πολιτικής τακτικής. Γιατί η Αριστερά τον Ιούλη είχε τρεις πολιτικές δυνατότητες:

- Πρώτον, να κάνει αυτό που έκανε, δηλαδή προσωρινή συγκυβέρνηση καθαρή με τη ΝΔ.

- Δεύτερον, να κάνει συγκυβέρνηση μη καθαρής με το ΠΑΣΟΚ! Και εδώ ας μην έχουμε καμιά αμφιβολία: Ούτε τον Αθανασόπουλο δεν θέλησαν να παραπέμψουν οι άνθρωποι, για σκάνδαλο «καραμπίνατο», του οποίου την ποινική διάσταση οι ίδιοι ομολόγησαν.

Όχι για να παραπέμψουν πιο «υψηλά ιστάμενα» πρόσωπα!

- Τρίτον, να μη κάνει τίποτε. Και να αφήσει να ξαναγίνουν εκλογές, ταυτίζοντας την απλή αναλογική, που τόσο κουράστηκε να επιβάλει (κι αυτή «κολοβή»), με τη δημιουργία αδιέξοδων διακυβέρνησης...

Ό,τι από τα τρία κι αν έκανε η Αριστερά, θα είχε σοβαρότατο πολιτικό πρόβλημα μετά:

- Κάνοντας το πρώτο, προσέκρουσε στα «αντιδεξιά» ανακλαστικά μερίδας της βάσης της...

- Κάνοντας το δεύτερο, θα προσέκρουε στις πολύ πιο πολιτικές «αντιστάσεις» όλων εκείνων, στελεχών, μελών και οπαδών της, που συμβαίνει να θεωρούμε το ΠΑΣΟΚ, το πιο διεφθαρμένο αντιδημοκρατικό και αντισοσιαλιστικό κόμμα που

έχει εμφανιστεί.

Το γιατί είναι διεφθαρμένο, βέβαια, το γνωρίζετε καλώς.

Το γιατί είναι αντιδημοκρατικό, είναι πασιφανές...

Το γιατί είναι αντισοσιαλιστικό, δεν χρειάζεται ιδιαίτερη απόδειξη. Χρόνια τώρα το ΠΑΣΟΚ έφθειρε τις αριστερές ιδέες, τα αριστερά προγράμματα και τα αντίστοιχα συνθήματα υιοθετώντας τα στην παντελώς αλλοπρόσκληση και ιδιοτελέστατη πρακτική του.

Αν εμείς τώρα ταυτιζόμασταν με το ΠΑΣΟΚ θα σώζαμε το ίδιο από την επαπειλούμενη κάθαρση, αλλά θα ενταφιάζαμε την αριστερή πολιτική για πάντα! Και θα δυναμώναμε τη στροφή του λαού στο συντηρητισμό...

Αν συμμαχούσε με το ΠΑΣΟΚ, η Αριστερά, σύντροφε Γράφα, θα έχανε πολύ περισσότερους από όσους «χάνει» τώρα...

- Και αν δεν έκανε τίποτε κι άφηνε τα πράγματα να πάρουν το δρόμο των νέων εκλογών, αμέσως μετά τις προηγούμενες του Ιουνίου, τότε θα έμπαινε και οικειοθελώς στο περιθώριο. Και θα έχανε όχι κάποιους, όχι κάμποσους, αλλά τους πάντες.

Γιατί κανείς δεν στρατεύεται στην πολιτική μέσα από ένα κόμμα που επιλέγει

να μην παρεμβαίνει, στα μείζονα πολιτικά γεγονότα...

Χρόνια τώρα, η Αριστερά είχε αναπτύξει μια αυτοσυντηρούμενη ιδεολογία —ξένη με τον μαρξισμό, αλλά και με τη λενινιστική πρακτική— για να νομιμοποιεί την παραμονή της στο περιθώριο και τον «απολογητισμό» της προς τα καθεστώτα των σοσιαλιστικών χωρών που τώρα καταρρέουν.

Κακά τα ψέματα! Μ' αυτή την ιδεολογία διαπαιδαγωγηθήκαμε πολιτικά, λίγο-πολύ όλοι! Άλλοι την ξεπεράσαμε. Οι περισσότεροι όχι. Και τώρα που τα πάντα αλλάζουν τόσο γρήγορα και τόσο δραματικά, η ιδεολογία της «επαναστατικής αδράνειας» αντιστέκεται στην πολιτική της Αριστερής παρέμβασης.

Χωρίς αμφιβολία, οι επαναστατικές «ευαισθησίες» σας είναι απολύτως επλεκτικές, σύντροφε Γράφα! Και οι διαφωνίες σας ξεφεύγουν κατά πολύ της αυστηρά πολιτικής σφαίρας...

Γι' αυτό ας μετακινηθούμε στο επίπεδο της ιδεολογίας. Γιατί μόνο εκεί μπορούμε να αποκαλύψουμε όχι μόνο το συντηρητισμό, των αντιρρήσεων σας, αλλά και το ριζοσπαστισμό που απελευθερώνει η ιστορική πρωτοβουλία του «Συνασπισμού» τον προηγούμενο Ιούλιο.

Η ΑΡΙΣΤΕΡΑ

του Χρύσανθου Λαζαρίδη

Ποιο σύστημα και ποια «διαχείριση»...

Σας απασχολεί φαίνεται το βασανιστικό ερώτημα:

Πώς μπορεί η Αριστερά —εξ ορισμού δύναμη «ανατροπής» του συστήματος— να γίνει δύναμη «διαχείρισής» του;

Κατ' αρχήν σύντροφε Γράψα, για ποιο «σύστημα» μιλάμε;

Μήπως μιλάμε για το σύγχρονο καπιταλισμό; Μα πού τον είδατε στην Ελλάδα; Όταν η μεγάλη αγωνία του αστισμού είναι ο εκσυγχρονισμός του, και η μεγάλη «τραγωδία» του είναι ότι δεν καταφέρνει να εκσυγχρονιστεί...

Μήπως μιλάμε για το αστικό πολιτικό σύστημα στην Ελλάδα; Μα αυτό δεν μπορεί να παράγει ούτε εύρυθμη «διαχείριση», ούτε αστικό εκσυγχρονισμό.

Παράγει δημοσιούπαλληλία, παράγει παρασιτισμό, παράγει διαρκώς διευρυνόμενα ελλείμματα, παράγει διογκούμενο χρέος, παράγει πολιτισμική εξαχρείωση, παράγει υδροκεφαλισμό της πρωτεύουσας, παράγει ερήμωση της υπαίθρου, παράγει καταστροφή του φυσικού περιβάλλοντος, παράγει οικονομική και τεχνολογική υστέρηση, αποεπένδυση και αποβιομηχάνιση, παράγει ιδεολογίες «ατομικής λύσης», «ωχαδελφισμού» και «βολέματος», παράγει νοοτροπίες εγκατάλειψης και συνθηκολόγησης, παράγει σκάνδαλα, παράγει πολιτικά αδιέξοδα...

Αλλά δεν παράγει την ίδια την ανανέωση του.

● Η Δεξιά είδε, το 1981, να χάνεται το έδαφος κάτω από τα πόδια της, ακριβώς γιατί επιχείρησε κάποια, έστω και δειλά, εκσυγχρονιστικά βήματα, και προσέκρουσε σε φοβερές αντιστάσεις της κοινωνίας.

● Το «πολυσυλλεκτικό» ΠΑΣΟΚ, που εξέφραζε πριν το 1981 όλες αυτές τις αντιεκσυγχρονιστικές αντιστάσεις της κοινωνίας, δεν μπορούσε, βέβαια, να γίνει το ίδιο, φορέας του αστικού εκσυγχρονισμού χωρίς να... αυτοκτονήσει.

Όχι πως δεν υπήρχαν και εκσυγχρονιστικές δυνάμεις μέσα στο ΠΑΣΟΚ! Όχι πως δεν έγιναν κάποιες απόπειρες εκσυγχρονιστικών μέτρων, ιδιαίτερα στην πρώτη τετραετία του ΠΑΣΟΚ. Αλλά όλα αυτά τα ακύρωσε η σύσταση της ετερόκλητης κοινωνικής συμμαχίας που διατηρούσε το ΠΑΣΟΚ, στην εξουσία...

Στη δεύτερη τετραετία του, το ΠΑΣΟΚ γνώριζε ότι δεν μπορούσε να κάνει εκσυγχρονισμό πλέον. Και ο κ. Παπανδρέου είχε ήδη συνειδητοποιήσει ότι το ανεκπλήρωτο αίτημα του αστικού εκσυγχρονισμού δημιουργούσε κοινωνική κρίση που απειλούσε να τον γκρεμίσει από την εξουσία. Γι' αυτό και προσπάθησε να διαιωώσει την παραμονή του με... «ανορθόδοξους» τρόπους. Εξ ου και τα «νέα τζάκια» που ετοίμαζε, το φαινόμενο Κοσκωτά, τα ποικίλα σκάνδαλα και, πανω α-

πό όλα, η δόλια ΤΑΥΤΙΣΗ πολιτικής, οικονομικής, εκδοτικής και... ποδοσφαιρικής εξουσίας, που υπονόμωσε όλες τις «ασφαλιστικές δικλίδες» ενός αστικού καθεστώτος, απείλησε τη σταθερότητα της αστικής δημοκρατίας και έγινε, τελικά το «Βατερλώ» του ίδιου του ΠΑΣΟΚ...

Η Ν. Δημοκρατία έχασε το 1981 διότι αποτόλμησε, έστω και δειλά, τον εκσυγχρονισμό...

● Το ΠΑΣΟΚ έχασε το 1989 διότι δεν τον αποτόλμησε κατ' αρχήν, και διότι, αργότερα, προσπάθησε να τον παρακάμψει με «ανορθόδοξες» μεθόδους που έγιναν «μπούμεραγκ» εναντίον του...

Κι εδώ είναι η κρίση συστήματος:

Στο κοινωνικό επίπεδο (οικονομία, παραγωγή, παιδεία, υγεία, μέσα μαζικής ενημέρωσης) απαιτείται μια *εκσυγχρονιστική* στρατηγική.

Στο πολιτικό επίπεδο δεν μπορεί να την παράγει! Αντίθετα, παράγει αντιστάσεις *ισχυρότερες* από τους «υποκειμενικούς φορείς» του εκσυγχρονισμού.

Παράγει την *κρίση* του και τη *βαθαίνει!*

Αυτή την κρίση, σύντροφε Γράψα, η συλλογιστική σας ούτε που την υποψιάζεται καν...

Η ιδιορρυθμία του ελληνικού αστικού συστήματος, είναι ότι όχι μόνο δεν αναπαράγει διευρυμένα τον εαυτό του, αλλά αναπαράγει διευρυμένα την κρίση του!

Ένα τέτοιο σύστημα η Αριστερά, και να ήθελε, δεν θα μπορούσε να το «διαχειριστεί»! Όπως ένα καράβι που βουλιάζει δεν κινδυνεύει από... ανταρσία.

Βασικό χαρακτηριστικό του συστήματος και προσδιοριστικό της κρίσης του: Ο *κρατισμός!* Η ταύτιση, όχι απλώς κράτους - οικονομίας, αλλά *κράτους - κοινωνίας!*

Αυτό το τεράστιο «χωνευτήριο» που απορροφάει τις διαφορετικές ταξικές συνειδήσεις και τις μεταλλάθει σε μια ενιαία *δημοσιούπαλληλική* συνείδηση! Απορροφά την κοινωνία, τηνισοπεδώνει και την κατακερματίζει σε *συντεχνίες*. «Καταπίνει» τις *ταξικές* αντιθέσεις, τις «αφυδατώνει» και τις... αποβάλλει ως *συντεχνιακές* απαιτήσεις.

Άντε εσύ μετά να κάνεις... «ταξικούς» αγώνες σε μια κοινωνία δημοσίων υπαλλήλων και κρατικά επιχορηγούμενων βιομηχάνων (δες προβληματικές), τραπεζιτών (δες Κοσκωτάδες), τοκογλύφων (δες Γούκους), εκδοτών (ας μην αναφέρουμε ονόματα), αγροτών (με ολόκληρο το κύκλωμα των αντιπαραγωγικών επιδοτήσεων, των «χωματερών», των «σκυλάδικων» και των καταπατητών της υπαίθρου).

Κρατισμός και μονοκομματισμός

Στο πολιτικό επίπεδο, αυτή η «μήτρα» του κρατισμού γεννάει την ανάγκη *μονοκομματικών* κυβερνήσεων. Κυβερνήσε-

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΒΑΝΙΑΣ

ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ 1989

ΝΕΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ

HOPPER

ΟΙ ΠΡΩΤΟΙ ΕΛΛΗΝΕΣ

R. J. HOPPER

ΟΙ ΠΡΩΤΟΙ ΕΛΛΗΝΕΣ

Από την προϊστορία ως τις απαρχές της Ιστορίας

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΒΑΝΙΑΣ
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ 1989

ΧΡΥΣΑΝΘΟΣ ΧΡΗΣΤΟΥ
Η ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΖΩΓΡΑΦΙΚΗ
ΤΟΥ 17ου αι.

ΧΡΥΣΑΝΘΟΣ ΧΡΗΣΤΟΥ

Η ευρωπαϊκή ζωγραφική του 17ου αιώνα
Το μπάροκ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΒΑΝΙΑΣ
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ 1989

ΦΙΛΙΠ ΣΟΥΠΩ
Ο ΝΕΓΡΟΣ

ΦΙΛΙΠ ΣΟΥΠΩ

Ο
ΝΕΓΡΟΣ

επίπεδο:
για συνέντευξη στο Σαν Ζακ Μισουά

ΒΑΝΙΑΣ

ων που δεν επιτυγχάνουν —όπως έδειξε η πείρα των τελευταίων χρόνων— ούτε πολιτική σταθερότητα, ούτε συνέχεια πολιτικής.

Κυβερνήσεις που δεν έχουν μηχανισμούς αυτοδιόρθωσης, ούτε παράγουν συσχετισμούς εκσυγχρονισμού. Κυβερνήσεις που χάνουν και τον ίδιο τον αυτο-έλεγχό τους και καταρρέουν, σχεδόν μόνες τους, μετά από ένα «κύκλο» που διαρκεί όπως αποδείχθηκε ως τώρα, εφτά έως οκτώ χρόνια (1974-81 για τη ΝΔ, 1981-89 για το ΠΑΣΟΚ).

Οι μονοκομματικές κυβερνήσεις είναι απαραίτητες για το σύστημα γιατί εξασφαλίζουν σταθερότητα πολύ διαφορετικού τύπου: Σταθερούς «πελατειακούς» δεσμούς της κοινωνίας με το κόμμα που κυβερνά. Σταθερές «διασυνδέσεις» για την αναπαραγωγή των «προνομιών» κάθε κοινωνικής μερίδας. Σε τελευταία ανάλυση, σταθερότητα στην αναπαραγωγή του κρατισμού.

Κι όταν πλησιάζει ξανά ο καιρός των εκλογών, μοιράζονται «αναγκαστικά» (γιατί το επιβάλλει η «λογική» του συστήματος) κι άλλα «προνόμια», δίνονται κι άλλες «παροχές», γίνονται νέες αθρόες «προσλήψεις», νέες «επιδότησεις», νέες «δανειοδοτήσεις», σκορπώνται απλόχερα νέα «κεκτημένα» σε πάσης φύσεως «συντεχνίες», νέες «χάρητες» σε πάσης φύσεως παρανομούντες.

Κι έτσι, ο κρατισμός *διευρύνεται* σταθερά ολόκληρη τη μεταπολεμική περίοδο. Και εμπεδώνεται μέσα από κόμματα, κατ' ανάγκην, εξόχως *πολυσυλλεκτικά*.

Κρατισμός και δικομματικό σύστημα...

Πέρα από τις μονοκομματικές κυβερνήσεις, ο κρατισμός παράγει τον *δικομματισμό* σαν ασφαλιστική δικλείδα: Αν παρ' όλες τις «παροχές» ένα κόμμα δεν μπορεί να κυβερνήσει, βυθισμένο στη δική του παραλυσία, να δίνει τη θέση του σε ένα άλλο: Την «εφεδρεία» του συστήματος! Που θα κυβερνήσει επίσης *μονοκομματικά*! Θα δημιουργήσει νέες σταθερές διασυνδέσεις με την κοινωνία (στη βάση πελατειακών σχέσεων με τις ομάδες —συντεχνίες των ψηφοφόρων), νέο δικό του «ιστό» ρουσφετολογίας, νέους δικούς του «μηχανισμούς» διαμεσολάβησης των συντεχνιών στο κράτος, αλλά για την αναπαραγωγή των *ιδίων* προνομίων, του *ιδίου* κρατισμού. Και της ακόμα μεγαλύτερης *διεύρυνσής* του...

Σε αυτόν τον πειρασμό, άλλωστε, είδαμε να «ενδίδει» και το «ριζοσπαστικό» ΠΑΣΟΚ την τελευταία οκταετία. Αυτό τον «γλυκό καρπό» του «κρατισμού» να «γεύεται», σε αυτή την εκμαυλιστική παγίδα, να γλιστράει, για να εισπράξει, στο τέλος, το τίμημα της «αμαρτίας»...

Αν «κοινωνικοποίησης» κάτι, ήταν η συντεχνιακή διαμεσολάβηση στο κράτος. Αν «εκσυγχρόνισε» κάτι, ήταν την *υπαγωγή* της κοινωνίας στο κράτος. Αλλά αυτό, ταυτόχρονα σήμανε και την *τελική κρίση* του κρατισμού. Που σημάδεψε και το οδυνηρό τέλος του ΠΑΣΟΚ στην εξουσία...

Αυτό που ζούμε σήμερα, είναι η *πολιτική* κρίση του κρατισμού. Όταν αμφότε-

ροι οι πολιτικοί φορείς αυτού του *δικομματικού* παγιδιού — ανταγωνισμού, για τη διαμεσολάβηση της κοινωνίας στο κράτος, έχουν χάσει πια την αξιοπιστία τους.

Η κρίση του κρατισμού

Και η κρίση αυτή, όχι μόνο δεν είναι εύκολο να ξεπεραστεί, αλλά διαπερνάει πια όλα τα κόμματα. Κι αυτό είναι που δημιουργεί τεράστιες δυνατότητες για την Αριστερά:

Να σπάσει τον δικομματισμό, και να βγει από το «περιθώριο», όχι για να «διαχειριστεί» το σύστημα που, έτσι κι αλλιώς, έχει *χρεωκοπήσει*, αλλά για να συνδιαμορφώσει τους όρους της *μετεξέλιξής* του. Και να εγγράψει με έγκυρο τρόπο στην ημερήσια διάταξη —πλάι στην προοπτική του αστικού εκσυγχρονισμού— το αίτημα ενός εκσυγχρονισμού με άλλες κοινωνικές προοπτικές.

Με ορίζοντά του τον *σοσιαλισμό*. Με το *ελάχιστο* δυνατό κράτος! Με τη *μέγιστη* δυνατή αποκέντρωση. Με θεσμούς εκπροσώπησης μέσα στην διοίκηση. Με *αυτοδιαχείριση* και *κοινωνική ευθύνη* των εργαζομένων στην παραγωγή. Με τη *διεύρυνση* της δημοκρατίας, με την *απελευθέρωση* της κοινωνίας, με την υποκατάσταση του καταναγκασμού, από τη *συμμετοχή* και τη μετατροπή της καταπιεστικής εξουσίας σε *συλλογική διαχείριση*.

Μόνο που για να τα κάνει όλα αυτά η Αριστερά, πρέπει και η ίδια να αλλάξει: Να ξαναβρεί τις *ριζοσπαστικές* παραδόσεις της. Αλλά και να προσαρμοσθεί στο πνεύμα των *σύγχρονων* εξελίξεων...

Η ρήξη με τον κρατισμό

Όλα αυτά τα συναρπαστικά, δεν αξίζουν ούτε το χαρτί πάνω στο οποίο είναι γραμμένα αν δεν σπάσει ο *κρατισμός*.

Και με τον κρατισμό είναι η *μεγάλη ρήξη* που πρέπει να γίνει. Με *πρωτοπόρα* την Αριστερά. Γιατί οι υπόλοιπες «καθεστωτικές» δυνάμεις των δυο μεγάλων κομμάτων, είναι *προϊόντα* της «μήτρας» του κρατισμού, *πολυσυλλεκτικές* από τη φύση τους, και βαθιά *εγκλωβισμένες* στο διπολισμό που ο κρατισμός επιβάλλει.

Χαρακτηριστικό παράδειγμα ο χώρος της συντηρητικής παράταξης: Μέσα στη ΝΔ αρκετοί διακηρύσσουν την ανάγκη «ρήξης» με τον κρατισμό. Το πρώτο σημαντικό πρόβλημα με τους «φιλελεύθερους» - αντικρατιστές είναι ότι βλέπουν τον κρατισμό πολύ περιορισμένο: Στο *οικονομικό* κυρίως επίπεδο. Σαν «απελευθέρωση» της *ιδιωτικής* πρωτοβουλίας από το κράτος, που χρόνια τώρα όμως *αναπαράγεται* μέσα από το κράτος. Όχι σαν *σπάσιμο* της «*συντεχνιακής λογικής*» που ισοπεδώνει ολόκληρη την κοινωνία, ούτε σαν *απελευθέρωση* της *κοινωνικής* πρωτοβουλίας ούτε σαν *παράλληλη αποκέντρωση* και *αυτοδιαχείριση*...

Το δεύτερο και σημαντικότερο πρόβλημα με τους φιλελεύθερους - αντικρατιστές της Δεξιάς, είναι ότι επιμένουν να θέλουν να «σπάσουν» τον κρατισμό μέσα από ένα απόλυτα *κρατικιστικό* πολιτικό σύστημα *μονοκομματικής* διακυβέρνησης, και με «φορέα» ένα εξαιρετικά *πολυ-*

συλλεκτικό κόμμα, όπως η ΝΔ.

Επιμένουν και *διατηρούν* τις *πολιτικές* προϋποθέσεις του κρατισμού, για να *αποδυναμώσουν* τον κρατισμό στην *οικονομία*!

Και δεν υποπεύονται καν τι τους περιμένει όταν —και αν— πάρει το κόμμα τους την περιπόθητη αυτοδυναμία. Πού θα υπάρξουν τέτοιες «πιέσεις» και τόσες εσωτερικές προστριβές ρουσφετολογικής υφής, ώστε θα υποταχθούν, θέλοντας και μη, στις *εκλογικές* προετοιμασίες (νομής και αναπαραγωγής) μιας *εξουσίας* στηριγμένης απόλυτα στον *κρατισμό* (που τόσο μισούν σήμερα).

Αντικρατιστές:

Εμείς και οι «άλλοι»...

Μαντεύω ήδη πολλές αντιρρήσεις σου, σύντροφε Γράφα. Και τη σπουδαιότερη ίσως: Ότι το χτύπημα του κρατισμού είναι σύνθημα των φιλελεύθερων (νεο)συντηρητικών...

Ας είμαστε λίγο πιο προσεκτικοί:

Είναι αλήθεια ότι στα μέσα της δεκαετίας του '60 δημιουργήθηκε ένα νεοφιλελεύθερο — «αντικρατικό» ρεύμα στους κόλπους του διεθνούς *συντηρητισμού*...

Αλλά είναι επίσης αλήθεια, ότι οι Μαρξιστές είναι *αντικρατιστές* από *γενέσεως* Μαρξισμού! Γιατί, βεβαίως, το κράτος είναι για τους Μαρξιστές, η κατ' εξοχήν θεσμική σχέση ταξικής εξουσίας - υποταγής. Και όπως είπε κάποιος —ξέρεις ποιος— η γέννηση της σοσιαλιστικής εξουσίας δεν είναι παρά το πρώτο βήμα για τον *μαρσμό* του κράτους.

Ίσως οι Αριστεροί να ξέχασαν, στο μεταξύ, τις *αντικρατικές* τους καταβολές.

Ε, καιρός να τις ξαναβρούμε! Κι όχι να τις... «χαρίζουμε» στους νεοφιλελεύθερους συντηρητικούς.

Για κείνους, ο «αντικρατισμός» είναι συγκυριακό, μάλλον, χαρακτήρα ιδεολογική «μόδα», έχει *οικονομικό* περιεχόμενο, και αποσκοπεί, πρωτίστως, στην *απελευθέρωση* της *ιδιωτικής* πρωτοβουλίας και του κέρδους.

Για μας, ο αντικρατισμός είναι συστατικό στοιχείο της ιδεολογίας μας και *αποβλέπει* στην *απελευθέρωση* της κοινωνίας, στον *απεγκλωβισμό* των ταξικών σχέσεων από το θανάσιμο εναγκαλισμό του κράτους, και στην *αυτόνομη* ανάπτυξη των ταξικών αγώνων και της ταξικής συνειδήσης.

Η επιθετική στρατηγική

Η Αριστερά έχει την ευκαιρία να δραματίσει ένα *ρόλο-κλειδί* μέσα στη σημερινή συγκυρία. Προτείνοντας ένα σύγχρονο πρόγραμμα *συναινετικών μεταρρυθμίσεων* με στόχο το «σπάσιμο» του κρατισμού, με έμφαση την *αποκέντρωση*, και με *σαφείς ιεραρχήσεις* (που θα επιμένει, τι είναι διατεθειμένη να διαπραγματευθεί, και *πού* να υποχωρήσει), μπορεί να δώσει ώθηση στην επικράτηση *ανανεωτικών* δυνάμεων σε όλα τα κόμματα! Και στην παράλληλη υποχώρηση τόσο του «παλαιοσυντηρητισμού» μέσα στη ΝΔ όσο και του «αυριανισμού» στο ΠΑΣΟΚ.

Άλλωστε, *επαναστατική* στρατηγική είναι αυτή που διαμορφώνει *ευνοϊκούς*

συσχετισμούς παντού: Ακόμα και μέσα στην ενδοχώρα των αντιπάλων σου...

Ένα τέτοιο πρόγραμμα μπορεί να παίξει καταλυτικό ρόλο στις πολιτικές εξελίξεις, ακόμα κι αν πάρει αυτοδυναμία η ΝΔ.

Πολύ περισσότερο αν δεν πάρει... (Ή αν η αυτοδυναμία της είναι «ισχνή» και επισφαλής).

Στο τέλος-τέλος, ο κρατισμός θα πεθάνει αργά ή γρήγορα. Ή θα συμμετάσχει με αποφασιστικά στη διαμόρφωση του μέλλοντος, ή θα αφήσουμε άλλοι να το διαχειριστούν κατ' αποκλειστικότητα, ακυρώνοντας κάθε σοσιαλιστική δυναμική.

Το «σπάσιμο» του κρατισμού θα γίνει αναπόφευκτα κάποτε: Μαζί με μας, ή ενάντιά μας...

Η «ατζέντα» του μέλλοντος...

Αυτή είναι σήμερα η στρατηγική διάσταση της «συναίνεσης» για την Αριστερά...

Δεν κλείνει μόνο «πληγές του παρελθόντος». Ανοίγει και δρόμους για τον μελλοντικό ρόλο της Αριστεράς...

Καθιστά εφικτές συμμαχίες που θα επιφέρουν το «σπάσιμο» του κρατισμού. Και θα ξεμπλοκάρουν ταυτόχρονα δυο μακροπρόθεσμα αντίθετες προοπτικές: Την στρατηγική του αστικού εκσυγχρονισμού και τη δυναμική του δημοκρατικού δρόμου για το σοσιαλισμό...

Εκεί που μέχρι σήμερα η ελληνική κοι-

νωνία φαίνεται να μην έχει προοπτική, θα αποκτήσει δυο αντίθετες προοπτικές. Πράγμα που θα δώσει τελείως νέα διάσταση στους ταξικούς αγώνες και στην πολιτική διαπάλη.

Το ποια ακριβώς από τις δυο θα επικρατήσει, θα κριθεί, φυσικά, από τις μελλοντικές συγκρούσεις. Όσο πιο ισχυρή είναι η Αριστερά, και όσο σαφέστερη στρατηγική διαθέτει (ακριβώς για να μην «ενσωματωθεί» στην πορεία), τόσο περισσότερες ελπίδες έχει ο σοσιαλιστικός μετασχηματισμός.

Η «συναίνεση» τώρα και στο εγγύς μέλλον, μας επιτρέπει —όχι βέβαια μια απώτερη «στρατηγική σύγκλιση» με τη συντήρηση— αλλά να συνδιαμορφώσουμε το πλαίσιο των μελλοντικών μας αναμετρήσεων, να φτιάξουμε από κοινού την «ατζέντα» των ταξικών αγώνων του μέλλοντος.

Γιατί αν δεν την φτιάξουμε μαζί, θα την φτιάξει —κάπως, κάποτε— μόνη της η συντηρητική παράταξη. Και σε βάρος μας...

Συναίνεση: Επιλογή ρήξης

Τα πρόσφατα φαινόμενα των σκανδάλων (και ιδιαίτερα αυτό του Κοσκωτά) όχι μόνο αποτελούν «ξέσπασμα» της κρίσης του συστήματος, αλλά και δημιούργησαν σοβαρά ρήγματα σε αυτό.

Η παρέμβασή μας σε αυτά τα ρήγματα, έγινε δυνατή με το «όχημα» της συναίνεσης ενός —ετοιμόρροπου.

άλλωστε— συστήματος, αλλά η κύρια μορφή παρέμβασης στην κρίση του, και όρος για την μελλοντική συμμετοχή μας στην πάλη για την αντικατάστασή του.

Μια στρατηγική «ρήξης» με το σύστημα» δεν αποκλείει μια περίοδο συναίνεσης. Πολύ περισσότερο που μια συναινετική τακτική μπορεί να είναι, ταυτόχρονα, επιλογή ρήξης!

Τέτοια, ακριβώς, ήταν η τακτική που εγκαινιάστηκε από τον «Συνασπισμό» φέτος τον Ιούλιο (με τη συγκυβέρνηση) ή αν προτιμάς πέροι το φθινόπωρο (με τη «συμφωνία των 4»):

Τακτική ρήξης, με τον κύριο φορέα του κρατισμού, και των σκανδάλων σήμερα (ΠΑΣΟΚ), τακτική ρήξης με τους μηχανισμούς συγκάλυψης των σκανδάλων (παραγραφή), τακτική ρήξης για τη λογική των αυτοδυναμιών και των μονοκομματικών κυβερνήσεων, τακτική ρήξης με μηχανισμούς της αναπαραγωγής των αυτοδυναμιών και του κρατισμού.

Οι απόψεις σας, σύντροφε Γράψα, δεν αντιτίθενται στη συναίνεση, γιατί —τάχα— πλειοδοτείται σε μια «στρατηγική ρήξης»! Οι απόψεις σας αντιτίθενται και στη «συναίνεση» και στη «ρήξη». Και οδηγούν κατ' ευθείαν στην «καθαρότητα» του περιθωρίου!

Με δυο λόγια, οι απόψεις σας εμποδίζουν την Αριστερά να παρεμβεί εκεί που πρέπει, διαιωνίζουν ένα ετοιμόρροπο σύστημα και αναβάλλουν επ' άπειρον, τον αγώνα για την ανατροπή του.

από τα βιβλία της «γνώσης»

ΕΚΔΟΣΕΙΣ «ΓΝΩΣΗ»
βιβλία που ξεχωρίζουν

ΚΩΣΤΑΣ ΣΗΜΙΤΗΣ

**Ανάπτυξη
και εκσυγχρονισμός
της Ελληνικής
κοινωνίας**

ΤΟΜΑΣ ΧΟΜΠΣ

Λεβιάθαν
ή
Υψηλ, Μορφή και Εξουσία
μιας Εκκλησιαστικής και Λαϊκής
Πολιτικής Κοινότητας

Τόμος Α': Μετάφραση:
ΓΡΗΓΟΡΗΣ ΠΑΣΧΑΛΙΔΗΣ
ΑΙΜΙΛΙΟΣ ΜΕΤΑΞΟΠΟΥΛΟΣ

Τόμος Β': Μετάφραση:
ΓΙΑΝΝΗΣ ΔΗΜΗΤΡΑΚΟΠΟΥΛΟΣ
ΑΙΜΙΛΙΟΣ ΜΕΤΑΞΟΠΟΥΛΟΣ

Ν. ΓΚΑΡΚΑΝΑΣ - Τ. ΘΩΜΟΠΟΥΛΟΣ
Κ. ΣΗΜΙΤΗΣ - ΓΙΑΝ. ΣΠΡΑΟΣ

**Η πολιτική
της οικονομικής
σταθεροποίησης**

Εισαγωγή - Παρουσίαση
ΚΩΣΤΑΣ ΣΗΜΙΤΗΣ
ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΨΗΜΜΕΝΟΣ

**Η Ελληνική Φιλοσοφία
1453 - 1821**

Τόμος Α': Η κυριαρχία
του Αριστοτελισμού
Τόμος Β': Η επικράτηση
της νεωτερικής φιλοσοφίας

Ν. ΜΟΥΖΕΛΗΣ
Θ. ΛΙΠΟΒΑΤΣ - Μ. ΣΠΟΥΡΔΑΛΑΚΗΣ

**Λαϊκισμός
και Πολιτική**

Εισαγωγή
ΚΩΣΤΑΣ ΣΗΜΙΤΗΣ
ΑΛ. ΑΛΕΞΑΝΔΡΗΣ - Θ. ΒΕΡΕΜΗΣ
Π. ΚΑΖΑΚΟΣ - ΒΑΓ. ΚΟΥΦΟΥΔΑΚΗΣ
ΧΡ. Α. ΡΟΖΑΚΗΣ - Γ. ΤΣΙΤΣΟΠΟΥΛΟΣ

**Οι Ελληνοτουρκικές
σχέσεις
1923 - 1987**

ΖΗΤΗΣΤΕ ΤΟΝ ΑΝΑΛΥΤΙΚΟ
ΚΑΤΑΛΟΓΟ ΤΩΝ ΕΚΔΟΣΕΩΝ ΜΑΣ

εκδόσεις «γνώση»

Ιπποκράτους 31, 106 80 Αθήνα,
Τηλ. 3620941 - 3621194

ΣΤΙΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ
«δόμος»

Χρήστου Γιανναρά

Τό πραγματικό
καί τό φαντασιώδες
στήν Πολιτική Οικονομία

•
Όρθός λόγος
καί κοινωνική πρακτική

•
Προτάσεις
κριτικής όντολογίας

•
Σχεδιάσμα Εισαγωγής
στή Φιλοσοφία

•
Τό πρόσωπο καί ό έρως

•
Χάϊντεγκερ
καί Άρεοπαγίτης

ΣΤΑ ΚΕΝΤΡΙΚΑ ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΑ

ΚΥΠΡΟΣ: ΣΗΜΑ Κ

Στη Νέα Υόρκη, έδρα του ΟΗΕ, μετατοπίστηκε το τελευταίο διάστημα το επίκεντρο των διπλωματικών δραστηριοτήτων για το Κυπριακό. Το πυκνό, ωστόσο, πλέγμα διεθνών επαφών που πραγματοποίησε ο Κύπριος πρόεδρος Γ. Βασιλείου, συνεπικουρούμενος και από τον Έλληνα υπουργό Εξωτερικών Γ. Παπούλια, δεν στάθηκε ικανό να αποφέρει κανένα ορατό αποτέλεσμα για την άρση του αδιεξόδου που έχει δημιουργηθεί μετά τη διακοπή του ενδοκυπριακού διαλόγου με ευθύνη της τουρκικής πλευράς.

Αναγκαστικά οποιαδήποτε νέα εξέλιξη γύρω από τις ελληνοτουρκικές σχέσεις και το κυπριακό μετατίθενται για ένα χρονικό διάστημα όχι μικρότερο του δίμηνου ή τρίμηνου. Μετά, δηλαδή, την απάντηση της κάλπης των βουλευτικών εκλογών του Νοέμβρη στην Ελλάδα, αλλά και των διαδικασιών ανάδειξης νέου προέδρου στην Τουρκία, που άρχισαν στο τουρκικό Κοινοβούλιο την Παρασκευή 20/10/89, και τη σταθεροποίηση του εσωτερικού πολιτικού σκηνικού στις δύο χώρες.

Εάν, όμως, οι διαδικασίες των εκλογών στην Ελλάδα και στην Τουρκία αποτελούν πράγματι έναν αντικειμενικό παράγοντα που παρεμπόδισε τις άμεσες εξελίξεις, θα ήταν λάθος να αποδοθεί σε αυτόν η αιτία για το γεγονός ότι οι διπλωματικές προσπάθειες Αθηνών και Λευκωσίας έμειναν έτσι κι αλλιώς άκαρπες, έστω για αργότερα. Ούτε, βέβαια, το αρνητικό αυτό αποτέλεσμα, θα ήταν φρόνιμο να πιστωθεί, στην ιδιαίτερη διπλωματική «δεινότητα» του Τούρκου υπουργού Εξωτερικών Μ. Γιλμάζ και του υποτακτικού του Ρ. Ντενκτάς, που με αντίστοιχες επαφές στη Νέα Υόρκη προσπάθησαν να εξουδετερώσουν τις κινήσεις της ελληνικής πλευράς και το πέτυχαν. Αν κάτι, λοιπόν, φταίει γι' αυτές τις αποτυχίες είναι η ίδια η γραμμή Αθηνών -

Λευκωσίας και κανένας άλλος παράγοντας.

Ας δούμε γιατί:

Όταν στις 21/8/89 η λεγόμενη «Βουλή» του ψευδοκράτους, αποφάσισε να διακόψει τον ενδοκυπριακό διάλογο, στην ουσία αποφάσιζε με δική της πρωτοβουλία να θέσει οριστικό τέρμα στην «περίοδο Νταβός», δύο μόλις μήνες μετά την ανατροπή του Α. Παπανδρέου από την εξουσία.

Η απαίτηση για την απόσυρση του εγγράφου Κουεγιάρ από το τραπέζι των διαπραγματεύσεων, διότι η τουρκική πλευρά το θεωρούσε «επιζήμιο» για τα εθνικά (!) της συμφέροντα, υπήρξε μόνον η αφορμή γι' αυτή την απόφαση.

Η απάντηση στο ερώτημα γιατί, τελικά πήρε μια τέτοια απόφαση η Άγκυρα, βρίσκεται στην συνάντηση Μητσotάκη - Οζάλ στην Αττάλεια, που πραγματοποιείται 4 μόλις μέρες μετά την απόφαση της τουρκοκυπριακής ψευδοβουλής.

Στη συνάντηση αυτή ο πρόεδρος της ΝΔ εκλιπαρεί τον Τούρκο πρωθυπουργό «να ασκήσει την επιρροή του» στον κ. Ντενκτάς για να επιστρέψει στο τραπέζι των διαπραγματεύσεων και τον διαβεβαιώνει ότι η ελληνική πλευρά δεν πρόκειται να προσφύγει στον ΟΗΕ διότι «δεν θα συμβάλει σε τίποτα» η διεθνής απομόνωση της Τουρκίας (!). Ακόμη του υπό-

ΙΝΔΥΝΟΥ

του Ανδρέα Μπιστή

σχετάι ότι σε περίπτωση αυτοδυναμίας, η ΝΔ θα προχωρήσει σε διάλογο με την Τουρκία για «όλα τα μεγάλα ζητήματα» (ακόμη και για το θρακιώτικο) και του προαναγγέλλει την «ανεπιφύλακτη» ελληνική υποστήριξη για ένταξη της Τουρκίας στην ΕΟΚ «εφ' όσον δοθεί το μήνυμα ότι οι δυο χώρες μπορούν να συνυπάρξουν», ξεκινώντας από την Κύπρο.

Και αναρωτιέται κανείς μπροστά σε μια τέτοια γραμμή, γιατί άραγε το καθεστώς Εβρέν - Οζάλ, να σπεύσει να εγκαταλείψει την αδιάλλακτη στάση του τώρα, όταν το πλεονέκτημα της ισχυρής του θέσης με τον «Αττίλα» στην Κύπρο του προσφέρει ένα ακαταμάχητο «ατού» για να επιχειρήσει να αποσπάσει ευνοϊκές για τις βλέψεις του ρυθμίσεις και στο Αιγαίο και στη Θράκη, σε μια διαπραγμάτευση πακέτο μετά το Νοέμβριο;

Ακόμη, γιατί να προξενεί έκπληξη και οργή το θράσος του κ. Οζάλ, που φθάνει ακόμη και την ίδια την ΕΟΚ να εκβιάζει, απαιτώντας την ένταξη της Τουρκίας πρώτα, προκειμένου στη συνέχεια να αποσύρει τα στρατεύματα κατοχής από την Κύπρο;

Στο ίδιο μήκος κύματος αναπτύχθηκε και η γραμμή της κυβέρνησης Βασιλείου, που εξαντλείται στο να απαιτεί τη μεσολάβηση κάποιων τρίτων για να πεισθεί η τουρκική πλευρά να επιστρέψει στις διαπραγματεύσεις με το έγγραφο Κουεγιάρ πάνω στο τραπέζι. Με αυτή τη γραμμή κινείται όλο αυτό το διάστημα ο πρόεδρος Βασιλείου, τόσο στη σύνοδο των αδελφών στο Βελιγράδι, όσο και στην ομιλία του στη Γ.Σ. του ΟΗΕ αλλά και στη συνάντησή του με τον αμερικανό πρόεδρο Μπους.

Γιατί λοιπόν να απορεί και να εκφράζει δυσφορία η Λευκωσία για τις εκθέσεις Κουεγιάρ και Μπους, προς τη Γ.Σ. του ΟΗΕ και το Κογκρέσο αντίστοιχα, όπου όχι μόνο κυρώσεις δεν απαιτούνται αλλά ούτε η παραμικρή επίκριση δεν απευθύνεται προς την Τουρκία για την παρασπονδία της, όταν η ίδια η κυπριακή κυβέρνηση αποφεύγει να αναθεωρήσει την έως σήμερα αναποτελεσματική γραμμή της σε μια αγωνιστική και δυναμική κατεύθυνση για να αντιμετωπίσει τη δολιότητα και την κατακτητική βουλημία του θύτη της;

Σε μια στιγμή ιδιαίτερα δύσκολη για τους στρατοκράτες της Άγκυρας πλήρους αποτυχίας της τυχολογικής τους πολιτικής με τους μουσουλμάνους της Βουλγαρίας, σοβαρών στρατιωτικών ανατροπών στην αναμέτρησή τους με το εθνικοαπελευθερωτικό κίνημα των Κούρδων, οξυτάτης οικονομικής κρίσης

αλλά και βαθιών ενδοκαθεστωτικών αντιθέσεων για την εκλογή νέου προέδρου, από όπου δεν έλειψαν ακόμα και φήμες για ένα νέο πραξικόπημα, το «πνεύμα της Αττάλειας και η υποχωρητική γραμμή Βασιλείου», υπήρξαν ένα ανέλπιστο δώρο προς την Άγκυρα για να αντιμετωπίσει τον κυκλώνα αυτών των προβλημάτων της, χωρίς καμιά πίεση από την πλευρά μας και χωρίς κανένα αντάλλαγμα.

Να γιατί οι επαφές του κ. Βασιλείου στη Νέα Υόρκη, δεν ανέφεραν τίποτε περισσότερο από κάποιες αόριστες και ανεπίσημες αμερικανικές υποσχέσεις για κάποιες διαδικασίες «εντατικών διαβουλεύσεων» Βασιλείου - Κουεγιάρ - Ντενκτάς στο άγνωστο μέλλον, με το έγγραφο Κουεγιάρ «να αιωρείται» πάνω από το τραπέζι, καθώς η Άγκυρα δεν έχει πάψει να το αμφισβητεί.

Να γιατί ο κ. Ντενκτάς, αισθάνεται ασύδωτος και ελεύθερος να κλιμακώνει τις προκλήσεις του, πότε με τη θρασυτατή συνέχιση του ψευδοκράτους με βούλγαρους μουσουλμάνους, πότε με την ιταμή απαίτηση για αναγνώριση του ψευδοκράτους τους, για να μας κάνει τη χάρη να επιστρέψει στις διαπραγματεύσεις. Και το θλιβερότερο είναι ότι έχουν ήδη αρχίσει να ακούγονται κάποιες φωνές στην Αθήνα και στη Λευκωσία, υπέρ αυτής της ιδέας.

Αλλά και να γιατί, η αποτυχημένη αυτή γραμμή Αθηνών-Λευκωσίας, που έχει βαθεία διχάσει τον κυπριακό ελληνισμό, που έχει φέρει τον κ. Βασιλείου σε πλήρη αντίθεση με τις προγραμματικές του δεσμεύσεις, οδηγώντας τον σε ολοένα αυξανόμενη πολιτική απομόνωση με μοναδικό σύμμαχο σήμερα τον αντιπαλό του (!) στις προεδρικές εκλογές κ. Κληρίδη, είχε την τραγική κατάληξη να έχει ανάγκη των «συμβουλών» του κ. Κίσιγκερ (!) για να «ενισχυθεί» σε μια συνάντηση που μάταια ο Κύπριος πρόεδρος προσπάθησε αρχικά να την διατηρήσει για ευνόητους λόγους, κρυφή!...

Ένα πάντως είναι βέβαιο. Όσο οι κυβερνήσεις Αθηνών και Λευκωσίας θα συνεχίσουν να κινούνται σε αυτή τη γραμμή υποχωρητικότητας και ενδοτισμού τόσο θα αυξάνονται οι ευθύνες για ενεργοποίηση των στην Ελλάδα αλλά και στην Κύπρο, διαπιστώνουν την ανάγκη προβολής αντιτάσεων σε αυτό τον επιζήμιο κατήφορο.

Η προσπάθεια των Μορφιτών να καταλύσουν τη «γραμμή Αττίλα» στα χνάρια των αντίστοιχων προσπαθειών των Κυπρίων γυναικών είναι ένα μήνυμα προς τη σωστή κατεύθυνση.

ΕΛΕΥΘΕΡΗ
ΡΑΔΙΟΦΩΝΙΑ Τ.Υ.

ρωτείστε
για μας τους
πελάτες μας

- 902 ΑΡΙΣΤΕΡΑ ΣΤΑ FM
- 941 ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ FM
- (ΔΗΜΟΣ ΗΡΑΚΛ. ΚΡΗΤΗΣ)
- ΡΑΔΙΟ-ΚΛΙΚ
- ΔΗΜΟΣ ΟΡΕΣΤΙΑΔΑΣ
- ΔΗΜΟΣ ΤΡΙΠΟΛΗΣ
- ΔΗΜΟΣ ΛΑΡΙΣΑΣ
- ΔΗΜΟΣ ΠΤΟΛΕΜΑΪΔΑΣ
- ΜΗΤΡΟΠΟΛΗ ΠΑΤΡΑΣ

& 150 ακόμη
ευχαριστημένοι
πελάτες μας

- ΡΑΔΙΟΦΩΝ. ΣΤΑΘΜΟΙ
- ΤΗΛΕΟΠΤΙΚΟΙ ΣΤΑΘΜΟΙ
- STUDIO TV και
ΡΑΔΙΟΦΩΝΙΑΣ
- ΑΝΑΜΕΤΑΔΟΤΕΣ

μελέτη-προμήθεια
εγκατάσταση-service

DB

mbi
MBI BROADCAST
SYSTEMS LIMITED

LAD
LONDON ADVERTISING
DEVELOPMENT LTD

Smart Kit
Electronics

ΑΠΟΚΛΕΙΣΤΙΚΟΙ ΑΝΤΙΠ/ΣΟΠΟΙ ΕΛΛΑΔΟΣ & ΚΥΠΡΟΥ

SMART ELECTRONICS ΕΠΕ

Αγ. Κωνσταντίνου 39, Αθήνα 104 37
Τηλ. 5230453-5230454-5241900
Fax. 5245474, Telex: 222360 CMOS

ΑΝΤΙ ΔΕΣΕΙΣ ΣΤΟΝ ΚΟΣΜΟ

ΙΣΠΑΝΙΑ:

Στην κόψη του ξυραφιού

Η έλλειψη αξιόπιστης και ισχυρής συντηρητικής αντιπολίτευσης, η απουσία «αντίπαλου δέους» και το εκλογικό σύστημα έδωσαν ξανά στον αρχηγό του Σοσιαλιστικού Κόμματος και πρωθυπουργό Φελίπε Γκονζάλες την εκλογική νίκη. Είναι η τρίτη κατά σειρά κυβερνητική θητεία του Γκονζάλες. Αυτή τη φορά όμως δεν πρόκειται να είναι ρόδινη.

Η πλειοψηφία της μιας έδρας που κέρδισε το Σοσιαλιστικό Κόμμα, 176 έναντι συνόλου 350 της κάτω Βουλής, είναι επισημής και προοιωνίζει δύσκολες μέρες. Η απώλεια 8 εδρών σε σχέση με την προηγούμενη Βουλή και ποσοστού ψήφων 3,65% (39,55% έναντι 43,10% στις εκλογές του 1986) δεν είναι βέβαια μεγάλη. Καθίσταται όμως σημαντική όχι μόνο λόγω της οριακής αυτοδυναμίας όσο της μεγάλης ανόδου της Αριστεράς.

Φαίνεται ότι μετά από πολλά χρόνια αλλεπάλληλων κρίσεων και αναζητήσεων η Αριστερά ξαναβρίσκει τη δυναμική της θέση στην ισπανική πολιτική. Είναι πραγματικά ο μεγάλος νικητής των εκλογών. Η εντυπωσιακή εκλογική επιτυχία της «Ενωμένης Αριστεράς» εκφράζεται και ποσοστιαία και σε απόλυτους ψήφους. Από 4,61% το 1986 σε 9,05% τώρα και από 768.000 ψήφους σε 1.851.000. Ο επικεφαλής του σχήματος Χούλιο Ανγκουίτα, γενικός γραμματέας του ΚΚ Ισπανίας έχει κάθε λόγο να είναι ευχαριστημένος για το αποτέλεσμα το οποίο δημιουργεί μια ισχυρή πολιτική βάση για την ισπανική αριστερά, η οποία καρπώθηκε τη φθορά του Σοσιαλιστικού Κόμματος, κάπου 800.000 ψήφους. Οι έδρες της «Ενωμένης Αριστεράς», αυξήθηκαν επίσης από 7 σε 17.

Ο Ανγκουίτα δήλωσε ότι οι Ισπανοί εξέφρασαν με την ψήφο τους τη δυσανεμία τους για την αντιλαϊκή πολιτική της κυβέρνησης, εκτίμηση στην οποία συμφωνούν όλοι οι πολιτικοί παρατηρητές.

Τα εκλογικά αποτελέσματα, με δεδομένη την εκλογική στασιμότητα της Δεξιάς, δεν αποκλείεται να αποτελούν την απαρχή μιας νέας πολιτικής κινητικότητας που θα ανατρέψει τους σχεδιασμούς του Γκονζάλες για δημιουργία δικομματικού συστήματος με την Αριστερά στη γωνία. Και δεν είναι καθόλου τυχαίο ότι η ηγεσία της «Ενωμένης Αριστεράς» δεν πρόκειται να στηρίξει «άνευ όρων» τη νέα κυβέρνηση του Γκονζάλες, ο οποίος αν θελήσει να ακούσει το μήνυμα των εκλογών θα πρέπει να προσφέρει προγραμματικές εγγυήσεις στο οργανωμένο εργατικό κίνημα το οποίο έχει αγνοήσει. Η Αριστερά απέκτησε κι εκεί αυτόνομη φωνή.

Σε ποια κατάσταση αναλαμβάνει την Ισπανία ο Γκονζάλες; Σε μια κατάσταση που είναι κυρίως δική του δημιουργία. Ο Γκονζάλες ανήλθε στην πρωθυπουργία το 1982, σε ηλικία 40 ετών. Ακολούθησε μια φιλελεύθερη οικονομική πολιτική με τρομακτικό κοινωνικό κόστος. Τεράστια ανεργία, (16%) φτώχεια σε πολλά μέρη της χώρας που θυμίζουν Λατινική Αμερική.

Η πιο ταχύτατα αναπτυσσόμενη οικονομία της Ευρώπης δημιούργησε νέα μεγάλα στρώματα νεόπλουτων αλλά ταυτόχρονα τεράστια κοινωνικά προβλήματα. Νέα εποχή σκληρών μέτρων λιτότητας, περιμένει τη χώρα κι αυτός είναι ο λόγος που ο Γκονζάλες διεξήγαγε εκλογές 8 μήνες πριν την κανονική λήξη της δεύτερης κυβερνητικής του θητείας. Ο ασφυκτικός κομματικός έλεγχος της κρατικής τηλεόρασης, ο κομματικός εποικισμός της κρατικής μηχανής και το πολιτικό ρουσφέτι δεν έχουν να ζηλέψουν τίποτα από τις ημέρες του ΠΑΣΟΚ.

Η Ισπανία άλλαξε επί Γκονζάλες σε πολλά, αλλά τροφοδοτώντας κοινωνικές αντιθέσεις που ίσως είναι δύσκολο να ελεγχθούν στο μέλλον αν ο Γκονζάλες ακολουθήσει την ίδια πολιτική. Ο Γκονζάλες θεωρείται ένας πετυχημένος πολιτικός ηγέτης που χαίρει κύρους στο εξωτερικό. Δεν είναι τυχαίο που συναντήθηκε στην Ουάσινγκτον με τον Αμερικανό πρόεδρο Μπους στις παραμονές των εκλογών.

Προφήτης της καπιταλιστικής ευημερίας ο Φελίπε αποτελεί πλέον το νέο πολιτικό και κοινωνικό κατεστημένο της Ισπανίας. Ένα κατεστημένο νεαρής ηλικίας καθώς η παλιά γενιά του δικτάτορα Φράνκο είχε χάσει τελείως την αξιοπιστία της σαν ηγετική κοινωνική δύναμη. Ο ίδιος ο Γκονζάλες είναι 47 ετών. 13 από τα 17 μέλη του υπουργικού Συμβουλίου γεννήθηκαν μετά τον εμφύλιο πόλεμο (1936-39). Ο εκδότης της El Pais είναι 38 ετών. Τις ίδιες ηλικίες συναντά κανείς σε διευθυντικές θέσεις στα μέσα μαζικής ενημέρωσης, στις Τράπεζες, στις δημόσιες και ιδιωτικές επιχειρήσεις.

Ωστόσο, η καλλιτεχνική, πολιτιστική και πολιτική έκρηξη που σημειώθηκε με-

Ο Φελίπε Γκονζάλες και η σύζυγός του Κάρμεν Ρομέρο. Αυτοδυναμία της μιας.

τά το θάνατο του δικτάτορα Φράνκο το 1975 παρουσιάζει σημεία κόπωσης καθώς οι νέες γενιές και η νέα ευημερία οδηγούνται στην απάθεια και στην υιοθέτηση αξιών που ελάχιστη σχέση έχουν με οποιοδήποτε «σοσιαλιστικό όραμα». Τις κοινωνικές αυτές ροπές και τάσεις επιβεβαιώνουν πλήθος σφυγμομετρήσεων της στάσης της νέας γενιάς. Δεν είναι καθόλου τυχαίο ότι κατά την προεκλογική εκστρατεία τα κόμματα συναγωνίζονται σκληρά για να προσφέρουν στους νέους τη μεγαλύτερη μείωση της υποχρεωτικής στρατιωτικής θητείας.

Οι επόμενες εβδομάδες θα δείξουν αν ο Γκονζάλες και το κόμμα του συνέλαβαν το μήνυμα των εκλογών. Αν θα ακολουθηθεί η ίδια πολιτική ή εάν το μέλλον της Ισπανίας χαραχθεί με την ενεργό συμμετοχή των αριστερών δυνάμεων με νέες κοινωνικές αξίες και με κοινωνική δικαιοσύνη.

Books and comics from USA

at very cheap prices

*Fiction
and non-fiction
books*

We have thousand titles of books: Novels, scientific books (computer, economy, psychology, biology, history, geography etc.).

Movie classics, rare art books and magazines for collectors.

Rare Comics (Marvel, DC etc.).

ΣΤΕΛΙΟΣ ΣΤΑΘΟΠΟΥΛΟΣ
ΦΙΛΟΛΑΟΥ 151, ΤΗΛ. 7015292
Τέρμα Τρόλεϋ Αγ. ΑΡΤΕΜΙΟΥ No 4

ΒΙΒΛΙΑ ΓΙΑ ΠΑΝΤΑ από τις εκδόσεις ΛΙΒΑΝΗ

ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ ΠΑΡΑΓΓΕΛΙΕΣ: ΣΟΛΩΝΟΣ 94, ΑΘΗΝΑ 106 80 ΤΗΛ. 3600398-3610589

ΒΙΒΛΙΑ ΓΙΑ ΠΑΝΤΑ από τις εκδόσεις ΛΙΒΑΝΗ

Nine Moati

Η ΑΝΑΤΟΛΙΤΙΣΣΑ

Noubéja

ΝΕΑ ΣΥΝΟΡΑ
Α.Α. ΛΙΒΑΝΗ

Frédérique
Hébrard

ΤΟ ΧΑΡΕΜΙ

Noubéja

ΝΕΑ ΣΥΝΟΡΑ
Α.Α. ΛΙΒΑΝΗ

Heinrich Harrer

ΕΠΤΑ ΧΡΟΝΙΑ ΣΤΟ ΘΙΒΕΤ

ΜΕ ΤΟΝ ΔΑΛΑΪ ΛΑΜΑ

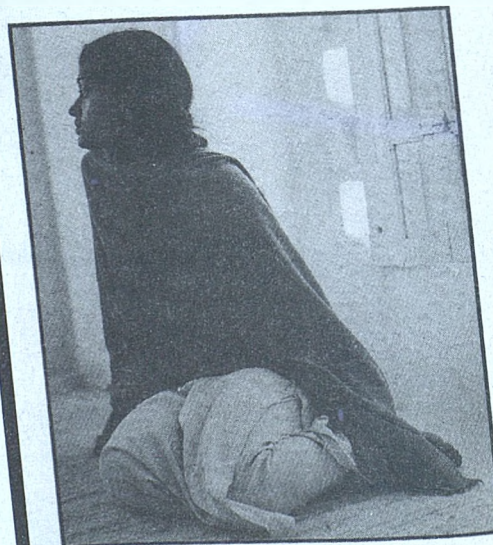
ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΤΟ ΚΛΕΙΔΙ

ΚΑΤΙΑ ΑΝΤΩΝΟΠΟΥΛΟΥ

ΟΙ ΙΝΔΙΕΣ ΜΟΥ

ΟΙ ΙΝΔΙΕΣ ΜΟΥ ΕΙΝΑΙ ΕΝΑ ΒΙΒΛΙΟ ΓΡΑΜΜΕΝΟ ΜΕ ΚΟΜΕΝΗ ΤΗΝ ΑΝΑΛΑ-
ΜΕ ΕΝΘΟΥΣΙΑΣΜΟ ΚΑΙ ΒΙΑΣΥΝΗ ΑΝΘΡΩΠΟΥ ΠΟΥ ΘΕΛΕΙ ΝΑ ΤΑ ΠΕΙ ΟΛΑ
ΚΙ ΑΜΕΣΩΣ ΣΕ ΑΓΑΠΗΜΕΝΟ ΠΡΟΣΩΠΟ.
ΘΕΛΕΙ ΝΑ ΜΟΙΡΑΣΤΕΙ ΜΕ ΤΟΥΣ ΑΝΑΓΝΩΣΤΕΣ ΟΣΑ ΕΖΗΣΕ ΚΙ ΟΧΙ ΛΙΠΑ
ΝΑ ΤΟΥΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΗΣΕΙ ΓΙΑ ΟΣΑ ΕΓΙΓΕ.

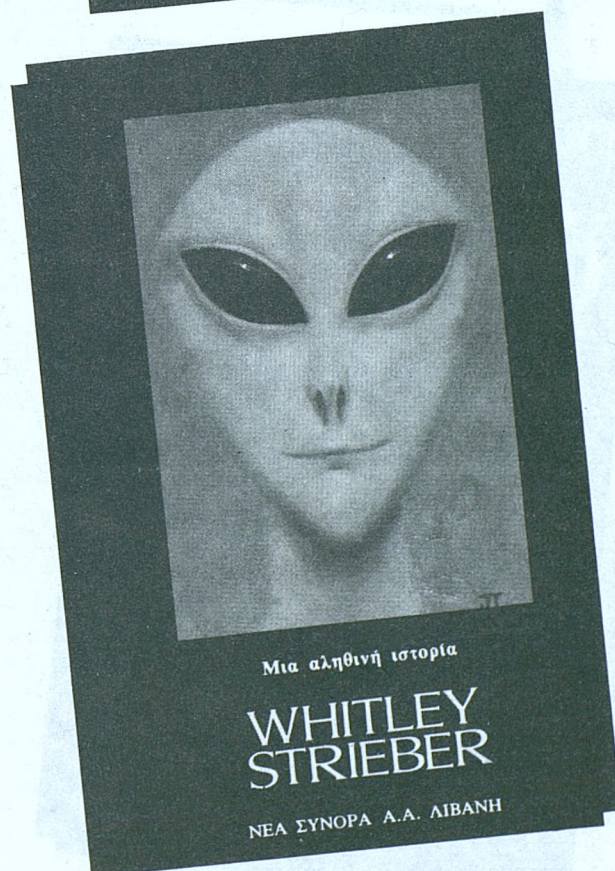
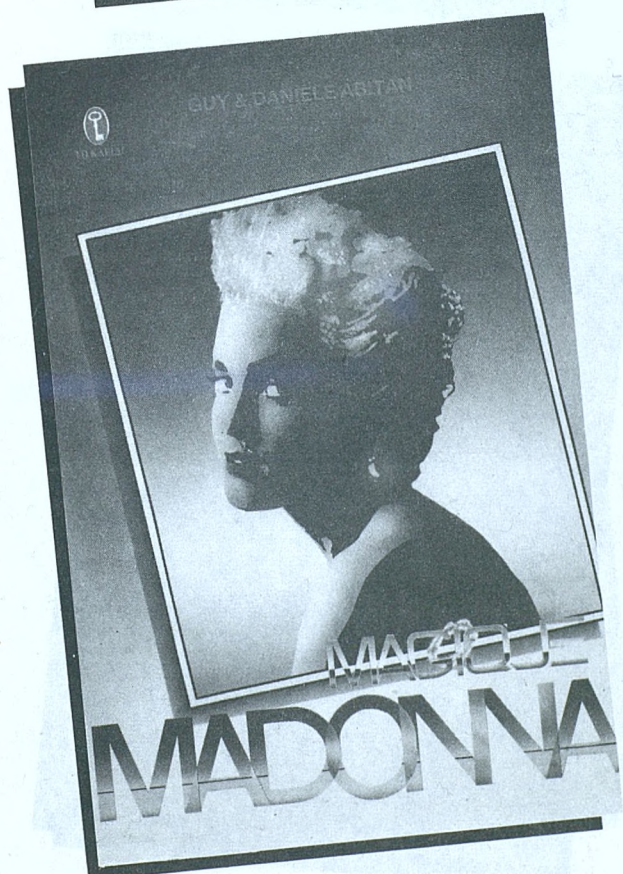
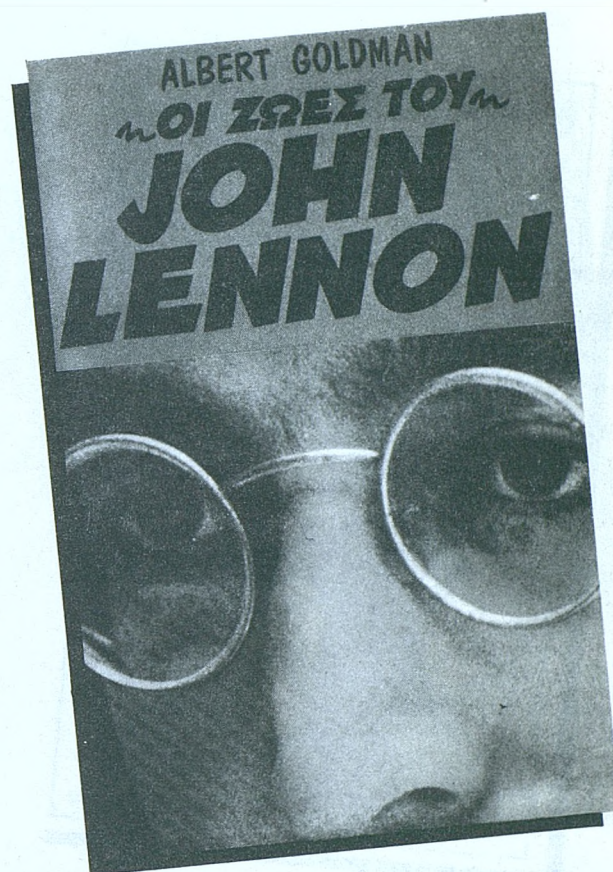
ΠΕΤΡΟΣ ΑΜΠΑΤΖΟΓΛΟΥ, ΤΟ ΒΗΜΑ 17-7-88

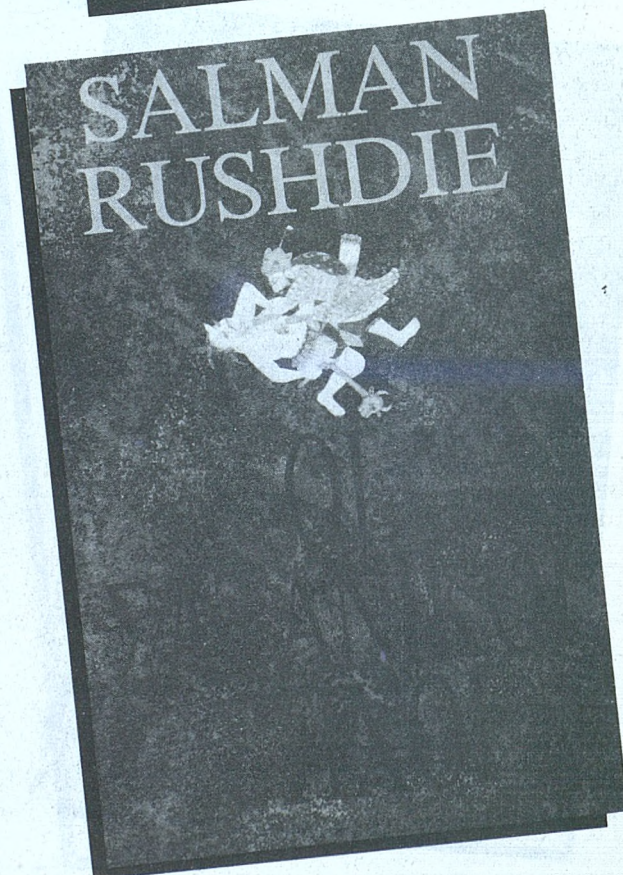
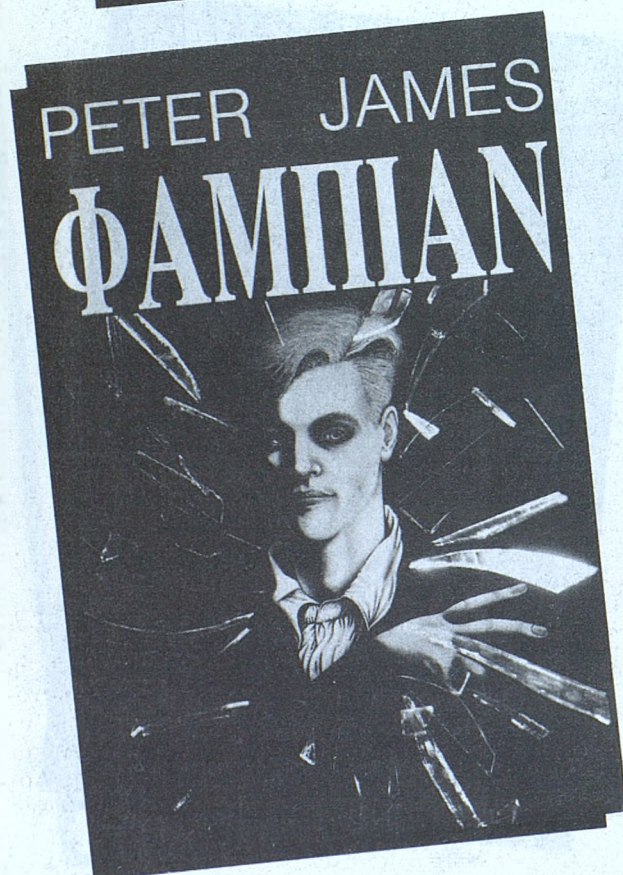
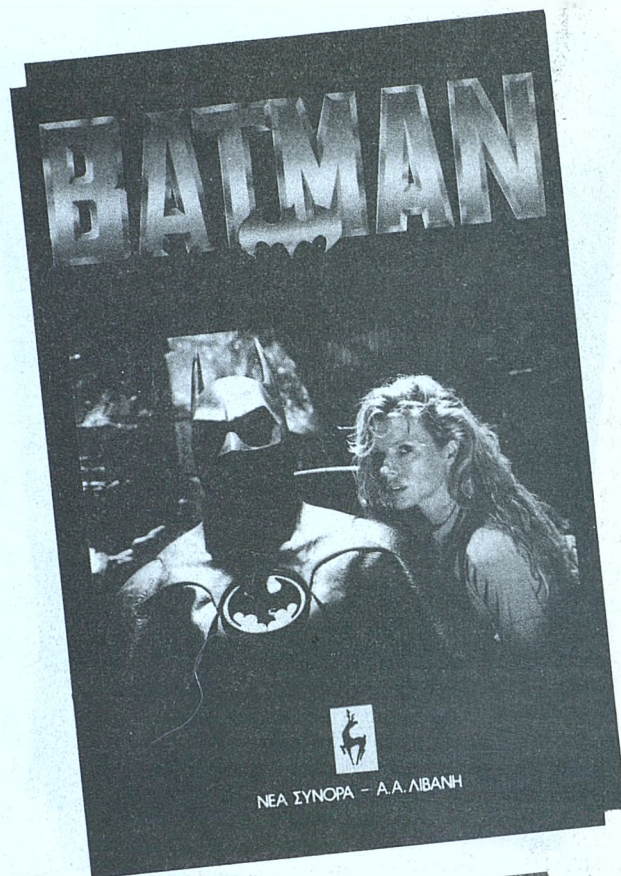
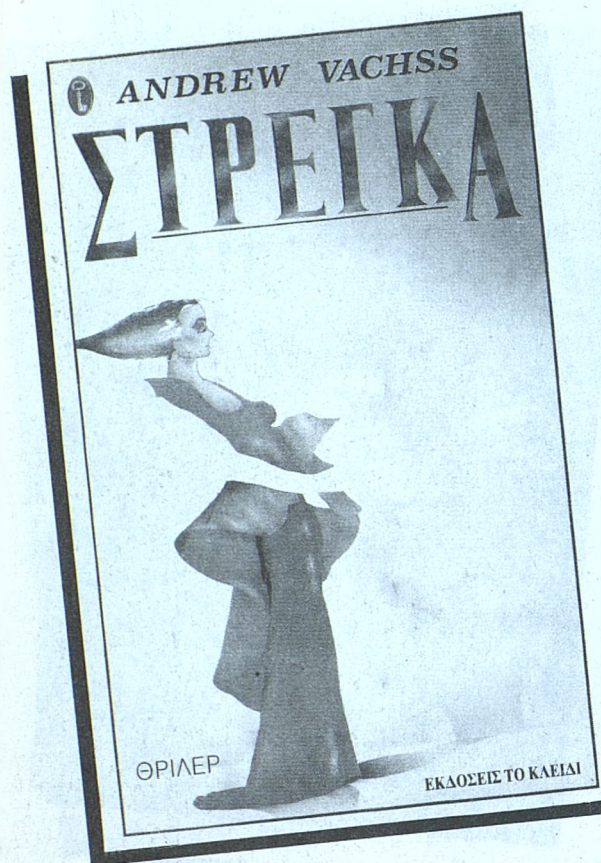
ΤΡΙΤΗ ΕΚΔΟΣΗ

ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ ΠΑΡΑΓΓΕΛΙΕΣ: ΣΟΛΩΝΟΣ 94, ΑΘΗΝΑ 106 80 ΤΗΛ. 3600398-3610589

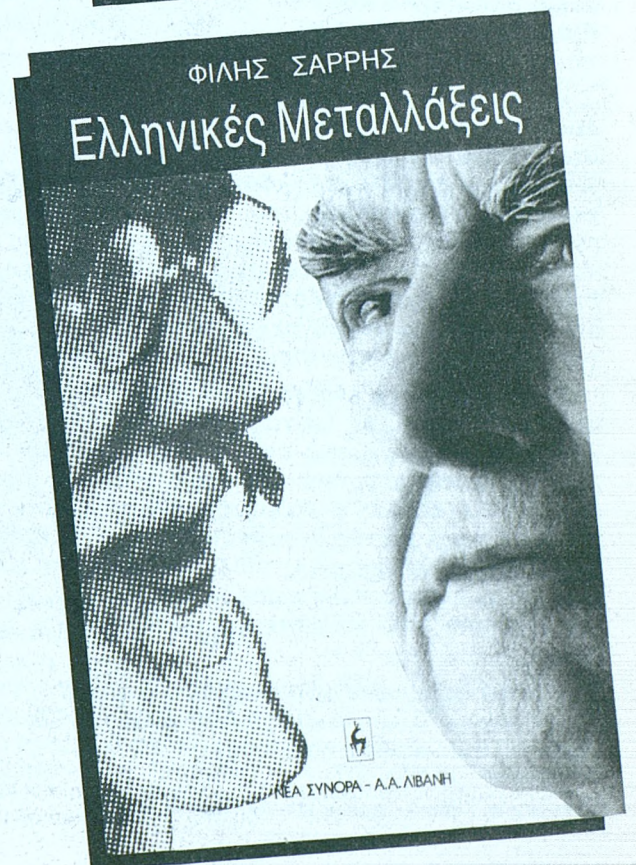
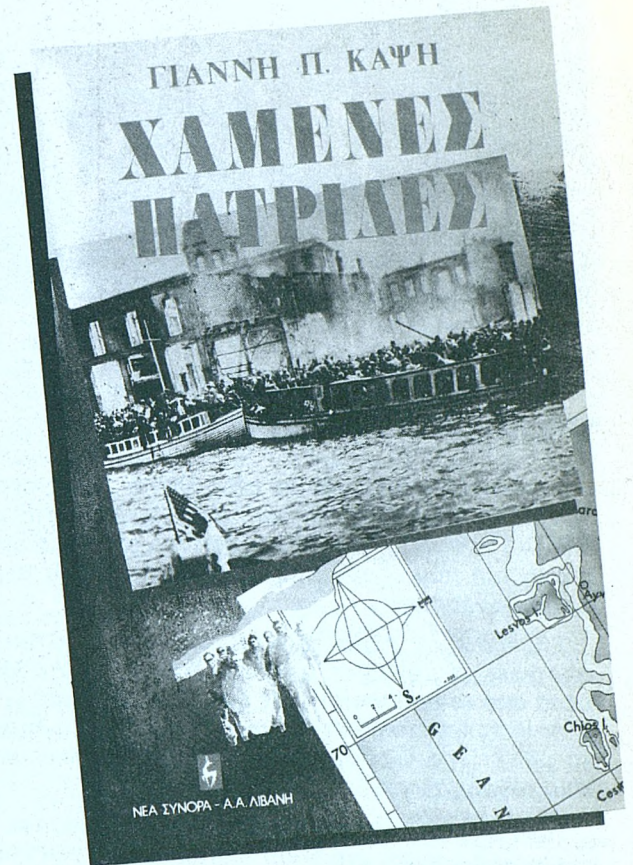
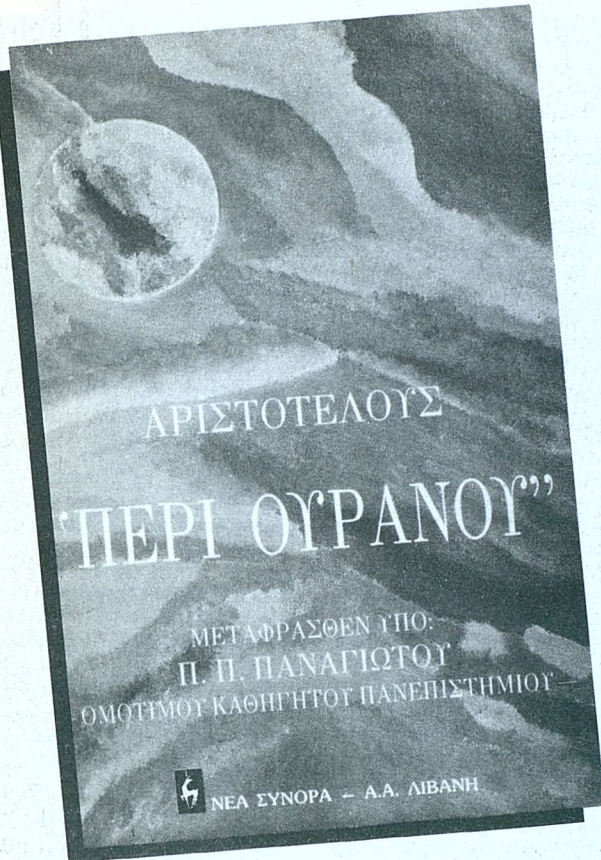
ΒΙΒΛΙΑ ΓΙΑ ΠΑΝΤΑ από τις εκδόσεις ΛΙΒΑΝΗ

ΒΙΒΛΙΑ ΓΙΑ ΠΑΝΤΑ από τις εκδόσεις ΛΙΒΑΝΗ

ΒΙΒΛΙΑ ΓΙΑ ΠΑΝΤΑ από τις εκδόσεις ΛΙΒΑΝΗ

Πολιτιστική παρέμβαση σημαίνει Αντι-παράθεση

«...πολιτιστικό μπορεί να ονομάζεται χωρίς αιδώς μόνον ό,τι πραγματώνεται χάρη στην ακεραιότητα της δικής του μορφής...»* Μετά το λήθαργο επήλθε η αποστασιοποίηση που έφερε μαζί της και τα πρώτα σημάδια της αυτονόμησης.

Σήμερα λίγες μέρες πριν από τις εκλογές η Αριστερά αποτελεί τη μοναδική πολιτική δύναμη που αρθρώνει μέσα από το πρόγραμμά της έναν αυτόνομο και γι' αυτό γνήσιο πολιτιστικό λόγο, ικανό να ταραξει τα λιμνάζοντα ύδατα της ωφελιμιστικά χειραγωγημένης μαζικής κουλτούρας των τελευταίων χρόνων.

Γιατί ο δικός της λόγος βλάστησε και ωρίμασε, τόσο νοηματικά όσο και στη δομή του, τα χρόνια πριν και στη διάρκεια της δικτατορίας. Πριν προλάβει να δώσει καρπούς.

Μεσολάβησε η «πολιτοποίηση» του στα γρανάζια των λαϊκιστικών μηχανισμών του ΠΑΣΟΚ. Ενσωματωμένος στους «πολιτιστικούς» και χρηματοδοτούμενους οργανισμούς του αποτέλεσε το «δεκανίκι» για τη στήριξη των εκάστοτε εκτροχιασμών του, ανταλλάσσοντας συχνά την ακεραιότητα της έκφρασης και της κρίσης του με το παραπλανητικό και εκτυφλωτικό ναρκισσισμό των κρατούντων. Για να σηματοδοτήσει, στους μήνες που πέρασαν, το τέλος της εποχής των κίβδηλων υποσχέσεων και της μονόδρομης συναίνεσης.

Τώρα απομένει η ενεργοποίηση της Αριστεράς και η πραγματοποίηση του πολιτιστικού της λόγου. Που θα τεθεί τότε μόνον σε ισχύ, όταν οι εκφραστές του παραμείνουν αποδεσμευμένοι από τους εκάστοτε μηχανισμούς της εξουσίας, ανεξάρτητοι, εναργείς παρατηρητές των καιρών που θα έχουν την τόλμη να αντιπαραθέσουν κάθε στιγμή, και μέσα από μια εναλλακτική λογική, τη δική τους προσωπική κρίση, δρώντας ως ρυθμιστές και καταλύτες του κοινωνικού και πολιτιστικού γίγνεσθαι.

«Πρέπει να είμαστε προετοιμασμένοι για τη σύγκρουση» δήλωσε ο Τίτος Πατρίκιος στην Αυγή (29.10), από τη θέση της αυτόνομης αναζήτησης.

* Theodor W. Adorno «Θεωρία της Ημιμόρφωσης».

Κουκουλώματα (;)

Η υπόθεση αφορά το ΥΠΠΟ και τον εις αυτό εδρεύοντα υπουργό που λίγες μόλις μέρες μετά την ανάληψη των νέων καθηκόντων του προσπάθησε να μας πείσει ότι δεν υπάρχει τίποτα μεμπτόν να προσάψει στην προκάτοχό του, παρά τις κάποιες αντιρρήσεις συναδέλφων του και τα χιλιάδες ερωτηματικά που περιστοιχίζουν τα έργα και τις ημέρες της κ. Μερκούρη.

Όμως τα λόγια μόνα τους δεν αρκούν και αυτό θα πρέπει να το γνωρίζει ο υπουργός. Τα ερωτηματικά συνεχίζουν να χάσκουν και εμείς θα θέλαμε να του υπενθυμίσουμε μόνον δύο από αυτά:

- Το θέμα των φακέλων «Αθήνα, πολιτιστική πρωτεύουσα της Ευρώπης», οι οποίοι σύμφωνα με πληροφορίες του περιοδικού δεν έχουν ακόμα παραδοθεί. Υπεύθυνος, «σύμφωνα με το νόμο» είναι ο κ. Σπύρος Μερκούρης. Και αν στο μεταξύ παραδόθηκαν —μετά ένα ολόκληρο τετράμηνο!— τι απέδωσε ο έλεγχος των φακέλων;

- Τι γίνεται με την έκθεση της Ελλάδας στο Dallas των ΗΠΑ; Κατά πόσο οι χώροι που έχουν βρεθεί είναι κατάλληλοι για τη στέγαση πολύτιμων αρχαιοτήτων και κατά πόσο η σύνδεση του πολιτισμού της Ελλάδας με το Dallas είναι προς όφελος της πρώτης; Και το πιο βασικό, ποιο ρόλο παίζει και πάλι ο κ. Σπύρος Μερκούρης ο οποίος επί «υπουργίας» της αδελφής του στο ΥΠΠΟ διαπραγματευόταν το θέμα της έκθεσης ως εκπρόσωπος του ΥΠΠΟ, της ελληνικής δηλαδή, πλευράς και τώρα εμφανίζεται ως εκπρόσωπος της πολιτείας του Dallas; Τίνος συμφέροντα τελικά εξυπηρετεί; (Εμείς νομίζουμε, τα δικά του προσωπικά συμφέ-

ροντα).

Ας ελπίσουμε ότι ο κ. Μυλωνάς θα θελήσει να μας απαντήσει.

Αγαπητέ Ιωσήφ Βησαριόνοβιτς

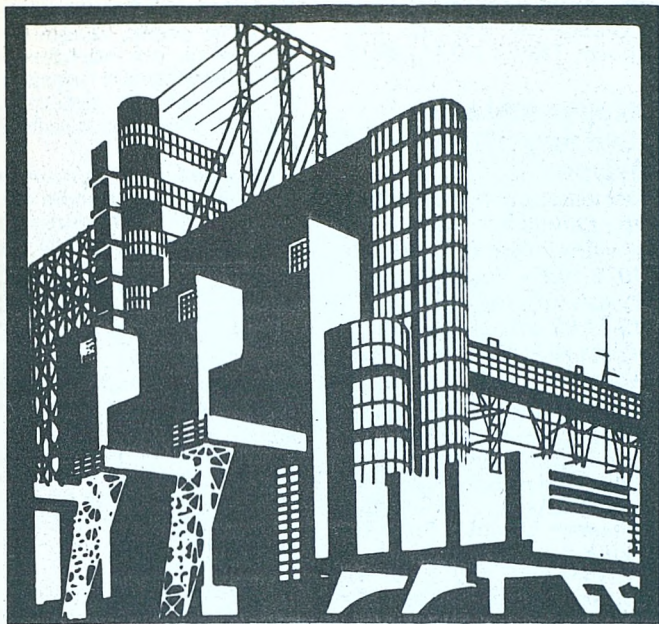
«Είμαι ένας αρχιτέκτονας που ασχολείται σε κύριο λόγο με τα προβλήματα της έρευνας και του πειραματισμού στον τομέα των αρχιτεκτονικών εικόνων και μορφών, που είναι ουσιαστικής σημασίας για την ένδοξη σταλινική εποχή μας».

Έτσι αρχίζει το γράμμα που έστειλε το 1938 ο πολύς **Γιάκοβ Τσέρνικωφ** στο Στάλιν, παρακαλώντας να του επιτραπεί να επιστρέψει στην ακαδημαϊκή και επαγγελματική καριέρα του. Η επιθυμία του όμως δεν πραγματοποιήθηκε: αν είναι ποτέ δυνατό, να συντηρεί το σύστημα τέτοιες ανορθόδοξες απόψεις για την αρχιτεκτονική, τέτοιες πολυτέλειες για τους λίγους, όταν τα προβλήματα της «ανοικοδόμησης της χώρας» είναι τόσο επιτακτικά, ώστε να μη μένει κανένα περιθώριο. Έτσι, ο Τσέρνικωφ θα ζήσει άλλα 13 χρόνια στην αφάνεια, για να πεθάνει το 1951, τελείως αγνομένος.

Η έκθεση του Τσέρνικωφ, οργανωμένη από το Πνευματικό Κέντρο του Δήμου Αθηναίων και το Διεθνές Φόρουμ Νέων Αρχιτεκτόνων (IFYA), με γενικό τίτλο «Αρχιτεκτονικές Φαντασίες», στη Δημοτική Πλακοθήκη θα έχει κλείσει τις πύλες της πριν δημοσιευτούν αυτές οι γραμμές. Αξίζει όμως να συζητήσουμε πάνω στο τι θα μας έχει αφήσει, έστω και τόσο καθυστερημένα. Άλλωστε, ο χρόνος είναι κάτι που λίγο μέτρησε στην περίπτωση του Τσέρνικωφ.

Γιατί πέρασε πολύς καιρός ώπου να βρεθούν οι νέοι εκεινοί ζηλωτές της κάθε είδους πρωτοπορίας, που θα τον ανασύρουν από τη λήθη και θα τον βαφτίσουν «οραματιστή» και «ουτοπιστή», μια και κατάφερε να προφητέψει

τόσα μεταγενέστερα κινήματα. Αυτή την αίσθηση την έχετε πολύ έντονα, είναι η αλήθεια, έτσι που περιφέρεσαι μέσα στις αίθουσες της Δημοτικής Πινακοθήκης, συντροφιά με τα έργα του.

Για παράδειγμα, η μακέτα της σύνθεσης «Πόλη - ουρανοξύστης» από τον κύκλο *Αρχές της σύγχρονης αρχιτεκτονικής* θυμίζει έντονα Γαίτη, η διπλανή της μακέτα «Μνημείο αγωνιστών της Επανάστασης» έχει καταντήσει κοινοτυπία στις μέρες μας, και όσο για μια τρίτη μακέτα, της σύνθεσης Νο 56 «Αρχιτεκτονική σύνθεση φανταστικής σειράς» από τον κύκλο *Αρχιτεκτονικές φαντασίες: 101 συνθέσεις* θα μπορούσε να σταθεί μια χαρά δίπλα στη σύγχρονη μας Ζάχα Χαντίντ.

Δικαιολογημένος λοιπόν ο θαυμασμός, τα λιβανωτά, οι δημοσιεύσεις γύρω από τις θεωρητικές του θέσεις, για όλα εκείνα τα αδημοσίευτα βιβλία του με τα εκπληκτικά σχέδια. Η ποιότητα των οραματισμών του, η ποιότητα του τελειώματος στα σχέδιά του είναι σχεδόν άπιστευτα: ποτέ άλλοτε η πίστη στη μηχανή, η πίστη στην πρόοδο και στο νέο κόσμο που ξημέρωνε στις αρχές του αιώνα δεν είχε εκφραστεί με τέτοια αιχμηρότητα και τόλμη.

Ε και; Κανείς δεν είχε ανάγκη από αυτά τα οράματα, ούτε τότε ούτε και τώρα —για να είμαστε πιο ειλικρινείς. Η αφορμή για την ανάδυση του Τσέρνικωφ από τη λήθη ήταν ευκαιριακή: χρειαζόταν κάποια «ιστορική» υποστήριξη

για τις πιο πρόσφατες αρχιτεκτονικές εξάρσεις, άρα ένα ανανεωμένο ενδιαφέρον για τις πηγές του μοντέρνου κινήματος, όταν ήταν «ακόμα» επαναστατικό και πριν θαφτεί στη μεταπολεμική κοινοτυπία. Αλλά η σημερινή αρχιτεκτονική, είτε το θέλουμε είτε όχι, δεν έχει τίποτε το πραγματικά επαναστατικό επάνω της. Φορτωμένη αναφορές και μνήμες, πιθηκίζει και ακκίζεται, αλλά δεν «σπάει» κανένα καθρέφτη.

Τον βλέπουμε λοιπόν, στην οικογενειακή του φωτογραφία στο τυπικό σαλόνι της εποχής, αγκαλιά με το σκύλο του. Τι καταλάβαινε από όσα γίνονταν γύρω του; Δηλαδή, είχε συνείδηση του ρόλου του τη συγκεκριμένη ιστορική στιγμή και εκείνου που θα έπαιζε μετά μισό αιώνα; Ή, για να το πούμε αλλιώς, ήξερε πόσο κοντά βρισκόταν στους μεγαλομανιακούς αρχιτέκτονες —τους άλλους «οραματιστές»— τύπου Ledoux, Boullée και Speer;

Πριν κάτσει να γράψει το γράμμα του στο Στάλιν, ο Τσέρνικωφ είχε ήδη υποταχθεί στις επιταγές των καιρών, παράγοντας μια αφόρητη αρχιτεκτονική, μίγμα Beaux-Arts και χυδαίου ιστορισμού. Όλα εκείνα τα «Μέγαλα του κομμουνισμού» (1934-41), όπως εκείνος ο πύργος της Βαβέλ τριγυρισμένος από κρεμαστές γέφυρες, ή τα «Πάνθεον του μεγάλου πατριωτικού πολέμου 1941-45» (1942-45), όπως εκείνος ο αναποδογυρισμένος μασταμπάς με τους οβελίσκους στο βά-

θος, το πιστοποιούν πέρα από κάθε αμφιβολία. Αλλά και αυτό δεν είναι άραγε χρήσιμο, ιδιαίτερα σήμερα, στην εποχή της περεστρόικα; Η «διδασκότητα» των μεταγενέστερων έργων του Τσέρνικωφ, με όλη τους την τραγική επιβλητικότητα, δεν πρόκειται ασφαλώς να αφήσει κανένα θεατή ασυγκίνητο.

Από τη μια λοιπόν μεριά, η «πρωτοπορία»: η αντίληψη της «εποχής» ως «έκφραση “συνθετικού” ρυθμού» όπως μονίζει ο εγγονός του, Αντρέι Τσέρνικωφ. Από την άλλη, η «οπισθοχώρηση» του ιδεολογικού καταναγκασμού ως μαύρη σελίδα της ιστορίας. Και τώρα να ‘μαστε και εμείς, στο επόμενο κατώφλι, όποιο και αν είναι αυτό. Μήπως όμως αυτά τα δύο ανήκουν στην ίδια κατηγορία, και αντανakλούν ισότιμα κάποιες τραγικές καταστάσεις, σαν και εκείνες που γέννησαν τα «Καπρίτσια» του Γκόγια ή τις εφιαλτικές φυλακές του Πιρανέζι;

Έξω, στη βραδυνή Πειραιώς, η Πινακοθήκη φωτίζεται παράδοξα από τους στήλους του δρόμου, έτσι όπως είναι μπανταρισμένη για επίσκευές. Πιο πάνω, στην Ομόνοια, ο γυάλινος «Δρομέας» και αυτός τυλιγμένος με σκαλωσιές και τσουβάλια. Χωρίς ορόσημα, η πόλη χαμένη στην ανωνυμία της, πιο κοντά στις μεταφυσικές ονειροπολήσεις του Ντε Κίρικο παρά στα φουτουριστικά οράματα για μια «δυναμική ισορροπία» της σύγχρονης κοινωνίας. Κάτι έπρεπε να είχε μυριστεί ο σοφός Ιωσήφ Βησαριόνοβιτς και δεν απάντησε ποτέ στο γράμμα εκείνου του «καθηρημένου»!

Δημήτρης Φιλιππίδης

**Και όμως υπάρχει:
«Η νεοελληνική εθνική
μουσική σχολή»**

Έργα δυο συνθετών, εκπροσώπων διαφορετικών τάσεων (και εποχής) που ανήκουν και οι δύο όμως στην ονομαζόμενη «Νεοελληνική εθνική σχολή», περιλαμβάνει ο δίσκος

που πρόσφατα κυκλοφόρησε από την εταιρεία Λύρα.

Πέτρου Πετρίδη: «Κοντσέρτο γκρόσσο για πνευστά και τύμπανα» έργο 11.

Διονυσίου Λαυράγκα: «Λυρικά Ιντερμέτζο 1 και 2».

«Η γερή αντιστιχτική εργασία του Πέτρου Πετρίδη μας δίνει μια περίεργη εντύπωση κλασικισμού, που δεν κατορθώνει να ταραξει τα συχνά και με τόση ασφάλεια υπολογισμένα αρμονικά του τολμήματα». Ο εύστοχος αυτός χαρακτηρισμός (ενός Γάλλου μουσικοκριτικού) αντικατοπτρίζει τα κύρια χαρακτηριστικά του ύφους του. Όπως και η στέρα δομή των έργων του, που στη διαμόρφωση της μελωδικής και αρμονικής του γλώσσας είναι επηρεασμένα απ' τους βυζαντινούς και νεοελληνικούς «τρόπους», συνεχίζουν - προεκτείνουν το δρόμο της εθνικής μουσικής σχολής που άνοιξαν οι συνθέτες της γενιάς Καλομοίρη.

Στο δίσκο υπάρχουν δύο έργα του Πετρίδη με χρονική διαφορά σύνθεσης δέκα χρόνων. Το πρώτο, «Κοντσέρτο γκρόσσο, για ξύλινα πνευστά, χάλκινα πνευστά και τύμπανα» έργο 11, είναι γραμμένο το 1929, και απηχεί την τάση της ενασχόλησης με τις παραδοσιακές φόρμες, μέσα από μια καινούργια αισθητική αντίληψη. Μια τάση που ευνοήθηκε μέσα στο αντιρομαντικό πνεύμα της εποχής εκείνης.

Το «κοντσέρτο» διατηρεί την κλασική τριμερή μορφή Αλλέγκρο - Λάργκο - Αλλέγκρο Βιβάτσε, καθώς και το διαχωρισμό της ορχήστρας σε δυο ομάδες. Ιδιαίτερη σημασία μάλιστα δίνεται στα αγαπημένα πνευστά της αισθητικής της εποχής του Μπαρόκ (φλάουτο, όμποε, κόρνο) που χρησιμοποιούνται στην ομάδα των «σόλο οργάνων».

Το επόμενο έργο του (του 1939-40) «Κοντσέρτο αρ. 1 για ορχήστρα εγχόρδων» «δίνει την αίσθηση μιας στροφής προς έναν αυστηρό κλασικισμό... Η ευλυγισία της γενικότερης ρυθμικής και φραστικής αγωγής δίνει ταυτόχρονα την εντύπωση ενός λαμπερού δεξιολογικού παιχνιδιού συμβολιστικών ηχητικών μονογραμμάτων».

Η αντιστιχτική γραφή του, τα φουγάτο, και η φόγκα (τέταρτο μέρος) με την οποία τελειώνει το «κοντσέρτο» δικαιολογούν τις παραπάνω φράσεις, απ' το αναλυτικό σημείωμα που υπάρχει στην έκδοση αυτή.

Αντίθετα τα δυο έργα του Διονυσίου Λαυράγκα (ιδρυτή του Ελληνικού Μελοδράματος) που περιλαμβάνει ακόμα ο δίσκος, απηχούν ένα αρκετά διαφορετικό αισθητικό κλίμα. Η Επτανησιακή καταγωγή του συνθέτη, και οι μουσικές σπουδές του στην Ιταλία, όπως ήταν φυσικό επηρέασαν το έργο του, που απόκτησε κάποια κοινά χαρακτηριστικά με την ιταλική μουσική, όπως είναι η προβολή του μελωδικού στοιχείου και η έλλειψη συμφωνικής πλοκής.

Το «πρώτο λυρικό ιντερμέτζο» στη δεύτερη γραφή του του 1924, και το «δεύτερο λυρικό ιντερμέτζο για έγχορδα με τόξο και άρπα» (1885;) με τη «χαρακτηριστική λεπτή μελωδικότητα, και τη ρευστότητα της δυναμικής γραμμής», είναι δείγματα - αναφορές στο ύφος των ορχηστρικών επερισσοδίων μιας όπερας, κατά την αντίληψη που επικρατούσε στο νεώτερο ιταλικό μελοδράμα (της εποχής).

Το «Κοντσέρτο αρ. 1 για ορχήστρα εγχόρδων» του Πετρίδη, και τα δυο «ιντερμέτζο» του Λαυράγκα, ερμηνεύουν τα έγχορδα της συμφωνικής ορχήστρας της ΕΡΑ με σολίστ (στο πρώτο) τους: Δ. Βράσκο (βιολί), Κ. Κύρκου (βιολοντσέλλο) και Α. Κριθάρη (άρπα).

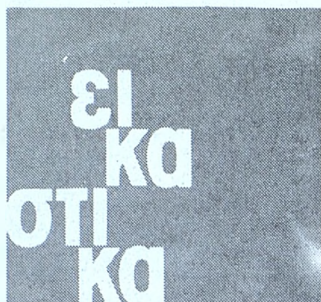
Το «Κοντσέρτο Γκρόσσο για πνευστά και τύμπανα» του Πετρίδη, ερμηνεύεται από —ένα από τα πιο δραστήρια συγκροτήματα μουσικής δωμάτιου της χώρας— το συγκρότημα «Μάντζαρος».

Την αρκετά επιτυχημένη απόδοση των έργων αυτών, διηύθυνε ο Βύρωνας Φιδετζής, γνωστός τα τελευταία χρόνια για τη συμβολή του στην ανάπτυξη της δισκογραφίας Ελλήνων συνθετών, όσο και τη γενικότερη μουσική προσφορά του, για την οποία η Ένωση Ελλήνων Μουσουργών τον έχει εκλέξει ως επίτιμο μέλος της.

Σημειώνουμε ότι η έκδοση του δίσκου συνοδεύεται από ένα εκτενές βιογραφικό σημείωμα για τους δυο συνθέτες, και την «τοποθέτησή» τους μέσα στα μουσικά ρεύματα της εποχής τους, καθώς και από μια ενδιαφέρουσα ανάλυση - σχολιασμό των έργων. Των έργων αυτών, που χωρίς ίσως να συγκαταλέγονται στις κορυφαίες στιγμές της μουσικής, πιστεύουμε πως η έκδοσή του είναι ένα θετικό βήμα στην προσπάθεια να καλυφθεί το μεγάλο

κενό που υπάρχει στη δισκογραφία της «έντεχνης ελληνικής μουσικής».

Νεκτάριος Μητρόπουλος

Δημοσθένης Κοκκινίδης:

30 χρόνια ενεργού παρουσίας στο χώρο των εικαστικών τεχνών

Πλούσια σε εναλλαγές τόσο θεματικά όσο και από την πλευρά της τεχνοτροπίας η πορεία του Δημοσθένη Κοκκινίδη μέσα στο χώρο των εικαστικών αντικατοπτρίζει την ευαισθησία του δημιουργού απέναντι στα ερεθίσματα του κοινωνικού γίγνεσθαι στην Ελλάδα και το εξωτερικό, τα τελευταία τριάντα χρόνια.

Η ματιά του ξεκινά από το οικείο περιβάλλον των συνοικιών της Αθήνας του '60 για να σταθεί στο παιχνίδι του φωτός με την έντονη χρωματική παρουσία των Κυκλάδων, να διαμορφωθεί στα χρόνια της δικτατορίας και της μεταπολίτευσης και να φτάσει τέλος στην αναζήτηση της ταυτότητας της τέχνης αυτής από την καθαρά εικαστική της οντότητα. Εκφράζει με άλλα λόγια μια διαρκή αναζήτηση της σχέσης της ζωγραφικής με τα κοινωνικά, πολιτικά γεγονότα, ένα ανήσυχο πνεύμα που δεν έπαψε ποτέ να επαναπροσδιορίζει το ρόλο της τέχνης μέσα στο ευρύτερο κοινωνικό πλαίσιο.

Η αναδρομική έκθεση που διοργανώνεται στη Θεσσαλονίκη από το Μακεδονικό Κέντρο Σύγχρονης Τέχνης και το Δήμο Θεσσαλονίκης στα πλαίσια των ΚΔ' Δημητρίων δίνει μια μοναδική ευκαιρία στον επισκέπτη να παρακολουθήσει την εξέλιξη του καλλιτέχνη σε όλο της το εύρος μια και αποτελείται από περισσότερα από εκατό έργα αντιπροσωπευτικά των διαφόρων φάσεων της δουλειάς του.

Ακριβώς λόγω του μεγάλου αριθμού των πινάκων τα έργα κατανέμονται σε 2 χαρακτηριστικούς χώρους της Θεσσαλονίκης το Γενί τζαμί (7.11.10,

12) και τον εκθεσιακό χώρο Μακεδονικού Κέντρου Σύγχρονης Τέχνης (10.11 - 20.12).

Χέρμαν Μπλάουτ - Ένα παιχνίδι με το όνειρο.

(Με αφορμή την έκθεση του ζωγράφου με τον τίτλο: «Σοφία ο ήλιος μου 1970-1989» που εγκαινιάζεται στις 13.11.89 στις 8.30 στο Ινστιτούτο Goethe Αθηνών).

Το παιχνίδι μεταξύ ψευδαισθησης, φαντασίας και πραγματικότητας, αλήθειας και ψέματος ενυπάρχει στο σύνολο της δουλειάς του Χέρμαν Μπλάουτ. Ο θεατής βρίσκεται αντιμέτωπος με έργα που ενεργοποιούν τις αισθήσεις του και παράλληλα τις ονειρικές του, ψευδαισθησιακές εικόνες και τα πραγματικά βιώματά του.

Έγραψε κάποτε ο Μπουνιουέλ: «η μνήμη διακρώσ δέχεται επιθέσεις από τη φαντασία και την ονειροπόληση. Και καθώς υπάρχει ο πειρασμός να πιστεύουμε στην αλήθεια του φανταστικού, καταλήγουμε να μετατρέπουμε το ψέμα μας σε αλήθεια». Η ζωγραφική του Μπλάουτ μοιάζει να επεκτείνει τη σκέψη του Μπουνιουέλ καθώς δηλώνει: «η αλήθεια μας σε ψέμα».

Η έννοια της ψευδαισθησης στην τέχνη συναντάται από παλιά. Πηγάει συνήθως από την επιθυμία του καλλιτέχνη να αποδείξει την τεχνοτροπική δεξιότητά του και τη διάθεσή του να καταγράψει πιστά τον εξωτερικό κόσμο. Η ακριβής μίμηση της καθημερινής πραγματικότητας είναι άλλωστε η αρχή του κλασικού ρεαλισμού όπως την διατύπωσε ο COURBET τον 19ο αιώνα.

Στην περίπτωση όμως του Μπλάουτ έχουμε να κάνουμε με έναν αντι-ρεαλιστή ρεαλιστή και η πιστή μίμηση του εξωτερικού κόσμου στα έργα του είναι απλά και μόνο αποσπασματική.

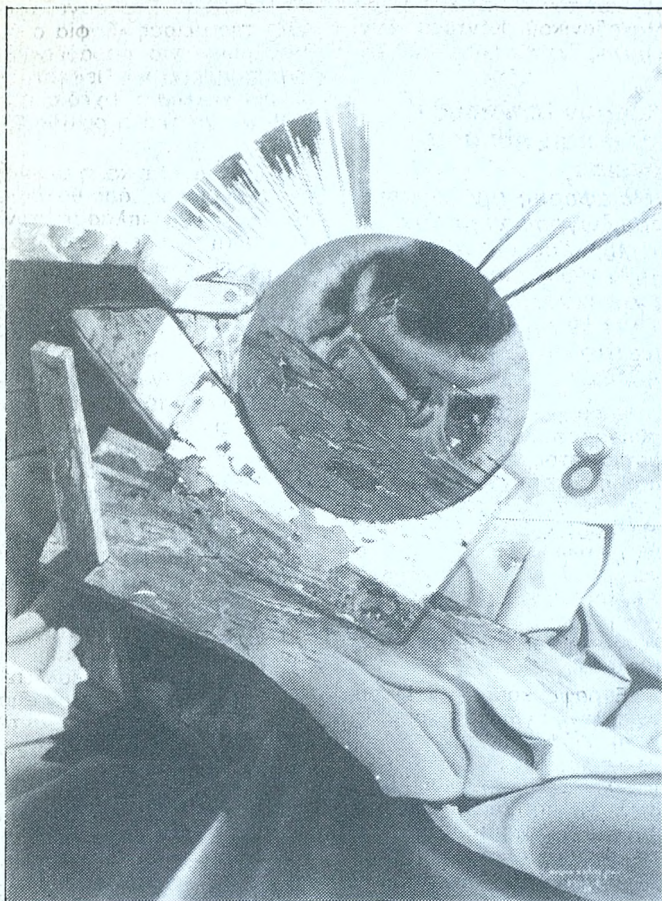
Το παιχνίδι μεταξύ αλήθειας και ψέματος στη ζωγραφική του εμφανίζεται με δυο πτυχές. Στους μεν πρώιμους σουρεαλιστικούς, μυθολογικούς και οικολογικούς πίνακες αποδίδεται μέσα από την φαντασιακή συνύπαρξη, στον ίδιο χώρο, ετερόκλητων αντικειμένων, μέσα από την ρεαλιστική απεικόνιση αντι-

λο, εικόνων. Στο έργο του 1971 της σειράς «Σοφία ο ήλιος μου», για παράδειγμα, αντιπαραθέτει η Νεφερίτη με μια εκκλησία, σχέδια DESIGN με μοντέρνα οικοδομήματα.

Εδώ εισάγεται και η έννοια του χρόνου που τόσο θα απασχολήσει τον Μπλάουτ στην μετέπειτα δουλειά του και που και αυτή ακόμα θα εκφραστεί αργότερα διαφορετικά. Στην προκείμενη περίπτωση γίνονται νύξεις σε διαφορετικές ιστορικές περιόδους, από την αρχαία Αίγυπτο στον μεσαιώνα και από κει στη σύγχρονη εποχή, ονειρικοί συνειρμοί από το παρελθόν και εικόνες βιωμένες από την τρέχουσα πραγματικότητα, ένα ταξίδι, με άλλα λόγια, μακρινό μέσα στο χρόνο και το χώρο.

Η δεύτερη πτυχή αυτού του παιχνιδιού μεταξύ αλήθειας και ψέματος εμφανίζεται στη δουλειά του Μπλάουτ από το 1983 και μετά, όταν ο καλλιτέχνης αντιπαραθέτει στον ίδιο πίνακα την εικόνα ενός αντικειμένου με την πραγματική, αυτούσια υπόστασή του. Σε αυτό το σημείο αξίζει να συγκριθεί η ζωγραφική του Μπλάουτ με αυτή του σουρεαλιστή Magritte.

Διότι αν ο Μπλάουτ οικειοποιείται συχνά στη δικιά του δουλειά ένα καθαρά Μαγκρετικό χαρακτηριστικό, «τον πίνακα μέσα στον πίνακα», την απεικόνιση δηλαδή ενός ζωγραφικού έργου μέσα στο πραγματικό έργο, διαφοροποιείται απ' τον Magritte όσον αφορά αυτό που θα αποκαλέσουμε «συνέχεια της εικόνας». Το αληθοφανές έργο που εμφανίζεται στους πίνακες του Μπλάουτ αποποιείται κάθε θεματολογική σχέση με το αληθινό του έργο σε αντίθεση με τον Magritte που απεικονίζει στον ψευδαισθησιακό πίνακα τη συνέχεια της εικόνας του πραγματικού έργου. Έτσι, στην «Ανθρώπινη κατάσταση» του 1934 του Magritte ο πίνακας μέσα στον πίνακα, τοποθετημένος πάνω σε ένα καβαλέτο μπρος σε ένα παράθυρο, παρουσιάζει τη συνέχεια της θέας που βλέπει ο θεατής από το ζωγραφιστό παράθυρο, την προέκταση δηλαδή της ίδιας φύσης, μιας προέκτασης που μοιάζει να διεισδύει και να γίνεται έτσι ένα με την αρχική διαδιάστατη εικόνα. Σε αντίθεση, ο Μπλάουτ προεκτείνει τη ζωγραφική εικόνα στον τρισδιάστατο χώρο και αντί να τονίζει την αναγεννησιακή αίσθηση του βάθους, όπως κάνει ο Magritte,

Γερμαν Μπλάουτ, Έργο 1988, λαδί

te, την καταργεί και δίνει έμφαση στα ανάγλυφα ενσωματωμένα στοιχεία. Έτσι προκαλεί την ψευδαίσθηση του θεατή μια που σε ένα πρώτο επίπεδο δυσκολεύεται κανείς να ξεχωρίσει το ζωγραφιστό από το τρισδιάστατο κομμάτι.

Παράλληλα όμως αναφέρεται ταυτόχρονα στην όραση και την αφή του θεατή και έτσι δηλώνει διπλά την υπόσταση

του αντικειμένου.

Όσον αφορά την έννοια του χρόνου σε αυτά τα έργα του Μπλάουτ δεν εκφράζεται μέσα από την αντιπαράθεση διαφορετικών περιόδων αλλά μέσα από τη φθορά. Είναι η φθορά που προκαλεί η φύση στα εκτεθειμένα στις καιρικές συνθήκες αντικείμενα, στα πεταγμένα ξύλα που μαζεύει ο καλλιτέχνης από τις ελληνικές ακτές, στους σαπισμέ-

νους τενεκέδες με τα γεράνια μπρος από ένα νησιώτικο τοίχο που έχει αρχίσει να φθείρεται η μπογιά του απ' το χρόνο.

Αυτές οι εικόνες, εμπνευσμένες απ' τα νησιώτικα τοπία, είναι γεμάτες ζεστασιά και νοσταλγία, δοσμένες μέσα από την ευαισθησία ενός ζωγράφου που μπορεί να γεννηθήκε και να μεγάλωσε στον βορρά αλλά που έζησε και δόθηκε στον τόπο μας και που η αγάπη του διαμόρφωσε με τον καιρό την τέχνη του έτσι ώστε να διαπνέεται τώρα πια από ένα πνεύμα καθαρά ελληνικό. Είναι και η συμβολή της γυναίκας του Σοφίας στην οποία είναι αφιερωμένη η σειρά των έργων που εκτίθεται τώρα για πρώτη φορά στο Ινστιτούτο Goethe και που εμφανίζεται στο έργο του 1974 σαν μούσα, σαν πηγή έμπνευσης και προστασίας αφού από το χέρι της εκπέμπεται το δημιουργικό φως που πέφτει πάνω στο καβαλέτο του ζωγράφου ωθώντας τον σε μια σημαντική καλλιτεχνική, γεμάτη στοχασμούς και αναζητήσεις, πορεία.

Σοφία ο ήλιος μου: Είναι μια σειρά που θυμίζει ερωτικό συμφωνικό ποίημα όπου τη θέση των μουσικών οργάνων πέρνουν τα εικονογραφικά, φορμαλιστικά και συμβολικά στοιχεία που εισάγονται στα έργα και που αντικατοπτρίζουν την εικοσιπεντάχρονη εικαστική διαδρομή του Μπλάουτ όπως αυτή ζυμώθηκε μέσα από τις εμπειρίες και τις καταστάσεις μιας τρυφερής ερωτικής συνύπαρξης.

Μπία Παπαδοπούλου
Ιστορικός τέχνης

Προδημοσίευση από τον κατάλογο της έκθεσης

● Εγκαινιάζεται στις 15 Νοεμβρίου και ώρα 7.30 στην γκαλερί ΙΟΝΗ (Δ. Κυριακού 15 Κηφισιά, τηλ. 80.18.581) έκθεση ακουαρέλλας του ζωγράφου Πέρη Ιερεμιάδη. Η έκθεση θα διαρκέσει μέχρι τις 2 Δεκεμβρίου.

● Την Πέμπτη 9 Νοεμβρίου εγκαινιάζεται στην αίθουσα τέχνης «Μέδουσα» έκθεση με την καινούργια δουλειά του Τάσου Μαντζαβίνου, που αποτελείται από έργα ζωγραφικής, χαρακτικής και σχέδια.

● Το Πνευματικό Κέντρο του Δήμου Αθηναίων (Ακαδημίας 50) παρουσιάζει μέχρι τις 26 Νοεμβρίου έργα ζωγραφικής και γλυπτικής του Γιώργου Λάμπρου με τίτλο «20 χρόνια σιωπής - δημιουργίας».

● Εγκαινιάζεται την ερχόμενη Πέμπτη 9 Νοεμβρίου στην γκαλερί «7» Ζαλοκώστα (Ζαλοκώστα 7, τηλ. 36.12.050) έκθεση της Νίκης Νικολαΐδου με γλυπτικές κατασκευές από ξύλο. Η έκθεση θα διαρκέσει μέχρι τις 25.11.89.

● Έκθεση αγιογραφίας της Ελένης Φουντούκα παρουσιάζει το Πνευματικό Κέντρο. Η έκθεση θα διαρκέσει μέχρι τις 15 Νοεμβρίου.

● Κατασκευές του Γερμανού καλλιτέχνη Harald Klingelhöller από φθαρτά υλικά όπως το χαρτόνι και το γύψο παρουσιάζει για πρώτη φορά στην Ελλάδα η γκαλερί Jean Bernier (Μαρασλή 51, τηλ. 72.35.657). Η έκθεση θα διαρκέσει μέχρι τις 7 Νοεμβρίου.

Jean-Pierre Vernant - Pierre Vidal-Naquet

**ΜΥΘΟΣ ΚΑΙ ΤΡΑΓΩΔΙΑ
ΣΤΗΝ ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΑΔΑ**

ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΑΡΧΑΙΟΓΝΩΣΤΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
Ι. ΖΑΧΑΡΟΠΟΥΛΟΣ

Jean-Pierre Vernant

**ΜΥΘΟΣ ΚΑΙ ΣΚΕΨΗ
ΣΤΗΝ ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΑΔΑ**

ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΑΡΧΑΙΟΓΝΩΣΤΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
Ι. ΖΑΧΑΡΟΠΟΥΛΟΣ

ΔΑΙΔΑΛΟΣ - Ι. ΖΑΧΑΡΟΠΟΥΛΟΣ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ - ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟ

ΣΤΡΑΤ. 7, 106 80 ΑΘΗΝΑ, ΤΗΛ. 3604829
ΑΡΣΑΚΗ 16, 105 64 ΑΘΗΝΑ, ΤΗΛ. 3233271

MARTIN L. WEST

**ΚΡΙΤΙΚΗ ΤΩΝ ΚΕΙΜΕΝΩΝ
ΚΑΙ ΤΕΧΝΙΚΗ ΤΩΝ ΕΚΔΟΣΕΩΝ**

Ι. ΖΑΧΑΡΟΠΟΥΛΟΣ

Διαμαντής Αϊδίνης

THERE IS NO BUSINESS
LIKE SHOW BUSINESS

ΒΙΒΛΙΟ

Ο Θανάσης Ντόκος γράφει για το βιβλίο του Ευγένιου Αρανίτση «Αφρική», εκδόσεις Ίκαρος, Αθήνα 1989.

Εδώ κάθεται κάποιος κι εγώ είμαι
μέσα του, όμως ποιος είναι αυτός;

ΖΑΝ ΠΩΛ

Τα πέντε βιβλία, που εξέδωσε μέχρι τώρα ο Ευγένιος Αρανίτσης, θα πρέπει να θεωρηθούν σαν η γενική δοκιμή πριν από το μεγάλο σε όγκο μυθιστόρημα, που είναι η «Αφρική». Αν κάτι πρέπει να προσέξει κανείς στο βιβλίο αυτό είναι να το διαβάσει σωστά. Ήδη έγινε μια παρανόηση στο περιοδικό «Διαβάζω» (τχ. 215). Το επιχείρημα του Αρανίτση είναι ταυτόχρονα σοβαρό και παιγνιώδες. Τυπικά στο βιβλίο αυτό αποδομείται η φόρμα του κλασικού μυθιστορήματος. Ουσιαστικά παρωδούνται η πλοκή, οι χαρακτήρες και το σκηνικό πλαίσιο, δηλαδή τα συστατικά στοιχεία του παραδοσιακού μυθιστορήματος.

1. ΘΕΜΑΤΙΚΟ

Θα το χαρακτηρίζα κυκλικό μυθιστόρημα με θεματικό άξονα. Κυκλικό επειδή αρχίζει κάνοντας συνεχής αναφορές σε γεγονότα που ο αναγνώστης μόνο τελειώνοντας το βιβλίο γίνεται μέτοχος. Έτσι υποβάλλει από την ίδια τη φόρμα του την πολλαπλή ανάγνωση. Θεματικός άξονας είναι η εφηβική ηλικία και ο έρωτας ενός ψυχοπαθτικού ε-κατομυριούχου του Άλεξ.

Η αφήγηση είναι αναδρομική. Αφορά έναν έρωτα που διαρκώς μεταιώνεται. Μια φορά ο Άλεξ έρχεται σε ερωτική επαφή με την Όλγα. Έτσι ο έρωτας αυτός που ξεκινάει ως κύριο θέμα του μυθιστορήματος καταλήγει ως δευτερεύον. Από την αρχή ο ήρωας δηλώνει την απώλεια της πραγματικότητας («η πραγματικότητα μέσα μου έχανε εδαφος» σελ. 42), κάπου στη μέση συμβαίνει η ολική έκλειψή της (στο κεφάλαιο της εξαφάνισης του Νικολαΐδη σ. 171-180) και η εξομολόγησή του περατώνεται με την ίδια αυτή απώλεια («η πραγματικότητα μου ξέφευγε πάλι» σ. 488). Όλα τελικά οδηγούν στην αφήγηση, στο γράψιμο, που κρατάει μέσα του όλη την ασθμαίνουσα προφορικότητα («Περιμένω το οτιδήποτε, δίχως μάτια, δίχως νευρικό σύστημα. Δεν υπάρχει παρά το γράψιμο, τέλος πάντων» σ. 23).

Οι χαρακτήρες δίνονται μέσα από την οπτική γωνία του Άλεξ και μόνον. Διαρκώς αντιφάσκουν. Δεν μπορούμε να διαμορφώσουμε μια άποψη γι' αυτούς. Και είναι φυσικό, αφού η παρουσίαση και η περιγραφή των προσώπων γίνεται με το στόμα μιας διαταραγμένης προσωπικότητας. Παρωδείται κατ' αυτόν τον τρόπο το μυθιστόρημα χαρακτήρων με το τέχνασμα της περιγραφής τους από έναν ψυχοπαθητικό.

Κατά τον ίδιο τρόπο αλλοιώνεται το σκηνικό πλαίσιο με το να χρησιμοποιείται στο μισό μυθιστόρημα ο αστικός χώρος (Κηφισιά, Ξενοδοχείο), στο άλλο μισό ο αγροτικός - εξωτικός (Αφρική) και ο κοσμοπολίτικος - ευρωπαϊκός ενδιάμεσος (Λονδίνο, Ιταλία). Επειδή η γλώσσα του Άλεξ είναι σκανδαλωδώς μεταφορική υπάρχει μια διαρκής αμφιβολία για την πιστότητα αυτής της θολωμένης ματιάς.

2. Η ΜΕΤΑΦΟΡΙΚΗ ΧΡΗΣΗ ΤΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ

Ο Αρανίτσης χρησιμοποιεί μια γλώσσα με σύνθετες μεταφορές, μέσα στις οποίες ελλίσσεται ένας διαρκής πλάγιος λόγος. Παρατάσσονται εν εκτάσει όλοι οι γλωσσικοί ακροβατισμοί της μεταφοράς (συνεκδοχή, μετωνυμία, παρομοίωση) μ' έναν πολύ επιδέξιο τρόπο. Η χρήση της μεταφοράς διευρύνει τη γλώσσα και συνεπώς την πραγματικότητα (επειδή η γλώσσα είναι η πραγματικότητα). Δημιουργεί μια νέα πραγματικότητα με την αντιπαράθεση των στοιχείων, που η αλληλεπίδρασή τους δίνει νέες διαστάσεις στα πράγματα. Εδώ προκαλεί τη δημιουργία των πραγμάτων σαν υποκατάστατο της πραγματικής εμπειρίας («η ψυχή της αραιωμένη με αλκοόλ, ήταν ένα ανθρώπινο συννεφάκι κρέατος πολύ επιρρεπές στο γαργάλημα» σ. 143).

Στη μεταφορική χρήση της γλώσσας του Αρανίτση δύο σκέψεις για διαφορετικά

πράγματα τοποθετούνται μαζί και υποστηρίζονται από μια και μοναδική λέξη ή φράση, που η έννοιά της είναι αποτέλεσμα αυτής της συναλλαγής («επιθεωρώντας όλων των ειδών τις παλιατσαρίες από φλαμανδική ζωγραφική, πρᾶσινη και ροζ, σαν πίτσα» σ. 127). Στον Αρανίτση επίσης η μεταφορική χρήση της γλώσσας έχει σαν αποτέλεσμα αποκλειστικά σχεδόν την κατασκευή λεκτικών εικόνων. Στην «Αφρική» η μεταφορά είναι η πανταχού παρούσα αρχή όλης της γλώσσας και είναι φυσικό μια διαταραγμένη προσωπικότητα, όπως ο Άλεξ, να επιστρέφει τη γλώσσα στην πηγή της, στην αρχέτυπη εικόνα του πρώτου βλέμματος (πρωτόγονος, παιδί, τρελός).

3. ΜΟΡΦΟΛΟΓΙΑ - ΣΤΥΛ ΜΠΑΡΟΚ

Η «Αφρική» είναι ένα δαιδαλώδες οδοιπορικό στους σκοτεινούς διαδρόμους του υποσυνειδήτου, ειδικά με μέσα από τη γελαστή μάσκα της κωμωδίας. Η γλώσσα υποδύεται το ύφος ενός ψυχοπαθτικού, που γράφει τα απομνημονεύματά του μέσα σε μια ξαφνική κρίση γέλιου. Αντί ο Αρανίτσης να διαλέγει μια σταθερή φόρμα για να αφηγηθεί την ιστορία, αφήνεται στο έλεος της μορφής.

Το ίδιο το κείμενο αποκαλύπτει αυτό το κρυφό χαρτί στον προσεκτικό αναγνώστη. Υπαινίσσεται την ταύτιση περιεχομένου και μορφής με την ταύτιση σώματος και λόγου. Πρόκειται για τους δύο πρωταγωνιστές: την Όλγα - μορφή που γλιστράει συνεχώς σαν υδράργυρος μέσα από τα χέρια του Άλεξ - λόγου:

για να μπορεί να στηρίζει την ύπαρξή της πάνω στο ακατανόητο (σ. 69), το νόημα ήταν αυτή η ίδια, όπως η τέχνη (σ. 78), αποτελούσε η ίδια, ολόκληρη, αυτό που ήθελε να πει (σ. 119), είχε φτιάξει ένα έργο τέχνης, η Όλγα, απ' τον ίδιο της τον εαυτό (σ. 134).

Στην «Αφρική» το παραφούσκωμα του ύφους μας οδηγεί στο στυλ μπαρόκ. Το στυλ μπαρόκ εγκαινιάσε μια ψυχολογική λογοτεχνία ανακαλύπτοντας το μη ορθολογικό, χωρίς όμως να χάσει τον αντικειμενικό πληθωρισμό της ζωής που τόσο το γοήτευε. Στο στυλ μπαρόκ μας οδηγούν τα εξής χαρακτηριστικά:

α) Το συγκινησιακό στοιχείο. Η υπερβολική συγκίνηση που διακρίνεται για την έν-

ταση και το πάθος. Μια συγκίνηση χωρίς όρια, όπου η κοινωνικότητα δεν παίζει κανένα ρόλο. Το όριο είναι η απύθμενη φαντασία του αφηγητή. Το συγκινησιακό στοιχείο κρούει όλες τις αισθήσεις του αναγνώστη, που διαρκώς σπρώχνεται στις πιο απόκρυφες πλευρές των αισθήσεών του.

β) Η υποκειμενικότητα. Η προσωπική άποψη αποτελεί το κέντρο του κόσμου και αποδίδεται με ποιητική χρεία. Παρ' ότι δεν υπακούει σε κανένα συγκεκριμένο στοιχείο της λογοτεχνίας, ωστόσο δεν παραμελεί και κανένα. Η «Αφρική», είναι δραματική στην πλοκή και κωμική στην έκφραση. Όπως στο στυλ μπαρόκ το μοναδικό σταθερό στοιχείο της φόρμας είναι η αστάθεια. Παρατηρούμε συνεχώς μεταπτώσεις από την μια ατμόσφαιρα στην άλλη: από το αστικό (σπίτι Κηφισιάς) στο εμπρεσιονιστικό (Ιταλία), από το λυρικό (περιγραφές Αφρικής) στο τελετουργικό (μαγεία: Λονδίνο, Λεπρένς), από το γκροτέσκο (πάρτυ) στο χιουμοριστικό (Έλενα). (Όλα αυτά, βέβαια, όχι με τη σειρά του βιβλίου). Αυτές οι αλλαγές τις ατμόσφαιρας, που διαδέχονται ακανόνιστα η μία την άλλη κάνει το διάβασμα του βιβλίου απαιτητικό. Εκτός από τον Άλεξ τα υπόλοιπα πρόσωπα παίζουν ρόλο διακοσμητικό. Μοιάζει μ' ένα κουκλοθέατρο που παίζουν σπασμωδικά, νευρωτικά ανδρείκελα που πολύ μικρή σχέση έχουν με τα πραγματικά τους μοντέλα. Μου φέρνει στο νου το «Λεόντιος και Λένα» του Μπύχνερ, που γίνεται μια παρόμοια χρήση.

Το βιβλίο έχει χαρακτήρα ονειρικό. Η πραγματικότητα διαρκώς αμφισβητείται. Μήπως «η ζωή είναι όνειρο»; ανρωτιέται ο αναγνώστης, όπως ο ήρωας του Καλντερόν, έναν απ' τους συγγραφείς που εγκαινίασαν το στυλ μπαρόκ. Η γραφή κρατάει μεγάλο μέρος προφορικότητας. Τελικά ο ήρωας μιλάει ή γράφει; Άλλο παιχνίδι του συγγραφέα. Και η αταξία που λέγαμε: ακυριολεξίες, αποσιωπήσεις, ακραίες μεταφορές, σπινθηροβόλες παρομοιώσεις κατακερματίζουν την αφήγηση.

γ) Η διακόσμηση. Το τρίτο από τα κύρια στοιχεία του μπαρόκ. Στην «Αφρική» μια θύελλα επιθέτων και επιθετικών προσδιορισμών δημιουργούν κρουστική κομψότητα. Ένας λόγος λαμπυρισμένος και διάφανος. Όλο το βιβλίο είναι μια ταπεταρία συναισθημάτων ενός ψυχο-

παθητικού που εξηγεί τη Ζωή, τον Άνθρωπο, τον Κόσμο. Αστραφτερά επινοήματα ποιητικής εμπνευσης διατρέχουν το κείμενο.

4. ΚΕΙΜΕΝΟ

Αυτός ο διαταραγμένος λόγος, που είπαμε παραπάνω, είναι τοποθετημένος με τέτοια σοφή αναρχία, ώστε στο τέλος να σου μένουν περισσότερα ερωτηματικά παρά απαντήσεις, όπως σ' ένα όνειρο. Δεν ξέρεις αν τον Άλεξ τον κυνηγούν πραγματικά ή όχι, αν η παρουσία του Νικολαΐδη είναι υπαρκτή ή ανύπαρκτη, αν η Ηλέκτρα η μητριά του Άλεξ θέλει να αρπάξει την περιουσία του ή να τον προστατέψει. Ακόμα και τα ονόματα των χαρακτήρων σε υποψιάζουν κρυφά ή φανερά. Η Ηλέκτρα - ηλεκτρισμός, Όλγα - οργασμός, Λεπρένς - λέπρα, Ιωσήφ - εβραίος, Τεό - ομοφυλόφιλος, Μπαλάνος - βάλανος. Ας σημειωθεί ότι η Λεπρένς είναι η προσωποποίηση της Αφρικής και Αφρική στη γλώσσα της ψυχανάλυσης σημαίνει το υποσυνείδητο. Ας σημειωθεί επίσης ότι στο κεφάλαιο που ο Άλεξ πηγαίνει στην Ιταλία ακούγεται η μοναδική τρυφερή φράση του σ' ολόκληρο το μυθιστόρημα («χάιδεα μάλιστα τις γατούλες και τις πετούσα κανένα ψαράκι. Ήταν σεμνές αυτές οι γάτες και προσεκτικές γιατί είχαν ακούσει στην παραλία το τραγούδι των πνιγμένων» σ. 323). Τέλος το γκροτέσκο που εμφανίζεται στο τελευταίο κεφάλαιο του βιβλίου. Εδώ ο Αρανίτης φανερώνει το εκρηκτικό ταλέντο του. Το καρναβάλι, που από τον Μπαχτίν θεωρείται η κατ'εξοχήν γκροτέσκινη εκδήλωση, μετατρέπεται εδώ σ' ένα τρελό πάρτυ, που οδηγεί στην τελική σκηνή του παροξισμού. Στάθηκε αδύνατον να μετρήσω τα ευρήματα που διαδέχονται το ένα το άλλο στο τελευταίο κεφάλαιο.

5. ΓΡΑΜΜΑΤΟΛΟΓΙΑ

Η «Αφρική» κατάγεται από τα μυθιστορήματα εκείνα που διακρίνονται για την εσωτερικότητα και την έντασή τους. Όπως η Λολίτα του Ναμπόκωφ, ολόκληρος ο Ζενέ και ο Μπέλλου. Γλωσσικά γίνεται φανερό ότι ο Αρανίτης έχει μαθητεύσει στον Γκόμπροβιτς και στον Σελίν του «Ταξίδι στα βάθη της νύχτας».

Στο μπαρόκ ασκείται με μεγάλη επιτυχία τριάντα χρόνια τώρα η πεζογραφία του Γ. Χειμώνα.* Αλλά βέβαια μ' έναν πέρα για πέρα διαφορετικό τρόπο. Ωστόσο, θα ήθελα

να σταθώ σ' ένα ελληνικό προηγούμενο. Αφορά στο βιβλίο του Θανάση Βαλτινού «Βαθύ μπλε σχεδόν μαύρο». Εκεί ακούγεται ο μονόλογος μιας γυναίκας εδώ ενός άντρα. Εκεί περιγράφονται όπως στην «Αφρική» παραδεισένια παιδικά χρόνια, αποτυχημένες ερωτικές σχέσεις, κακοί υπολογισμοί, απέραντη μοναξιά, πάμπλουτοι γονείς, απουσία του πατέρα στη διαπαιδαγώγηση· τέλος οι χαρακτηριστικές αφήνονται σ' ένα ανοιχτό σε πρόβλεψη μέλλον. Αλλά και βασικές διαφορές: σπειροειδής αφήγηση στο «Βαθύ μπλε σχεδόν μαύρο» που διακόπτεται δεν τελειώνει, γραμμική πλοκή της αφή-

γησης στην Αφρική που τελικά κορυφώνεται. Αλλά να εξηγούμαστε, τα βιβλία έχουν διαφορετικό στόχο. Θα έλεγα χαριτολογώντας ότι το βιβλίο του Βαλτινού είναι η σοβαρή εκδοχή της «Αφρικής».

Η «Αφρική» είναι μυθιστόρημα -παρωδεία, οικοδομημένο σε ποιητικές μεταφορές, με ήρωα την γλώσσα και πλαίσιο το υποσυνείδητο. Κι ο Αρανίτης βάζει σοβαρή υποψηφιότητα για μυθιστοριογράφος πρώτης σειράς αξίας. Σίγουρα όμως η «Αφρική» είναι ένα λαμπερό δείγμα του δυναμικού ταλέντου του.

*Πρβλ. το βιβλίο της Δέσποινας Λάλα Κριστ «Στο καλειδοσκόπιο του Γ. Χειμώνα», εκδ. Καστανιώτη.

ΑΠΟ ΤΟΝ ΚΡΟΥΜΠΑΧΕΡ ΣΤΟΝ ΜΠΕΚ

*Hans - Georg Beck, Ιστορία της Βυζαντινής
Δημώδους Λογοτεχνίας (μετ. Νίκη Eideneier),
εκδ. Μορφωτικό Ίδρυμα Εθνικής Τράπεζας,
Αθήνα 1989*

Ο καθηγητής της Βυζαντινολογίας στο Πανεπιστήμιο του Μονάχου Χ. Γκ. Μπεκ καταπιάνεται με την αναθεώρηση και συμπλήρωση μέρους της Ιστορίας της Βυζαντινής Λογοτεχνίας του Κ. Κρουμπάχερ: της περιόδου που οριοθετείται από την εποχή του Ιουστινιανού έως το τέλος του ανατολικού ρωμαϊκού κράτους και τιτλοφορείται από τον Κ.Κ. «Δημώδης Ελληνική Λογοτεχνία».

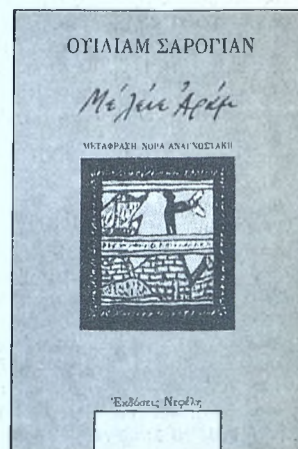
Ο Χ. Γκ. Μπεκ υιοθετεί, εν επιγνώσει, τον αυθαίρετο διαχωρισμό της βυζαντινής λογοτεχνίας σε λόγια και δημώδη. Ορίζει, πάντως, ως αντικείμενο της Ιστορίας αυτής, «κάθε έργο της βυζαντινής λογοτεχνίας που δεν διαπνέεται από ένα κλασικιστικό αίσθημα υποχρέωσης απέναντι στην αρχαιότητα (...), κάθε έργο δηλαδή που δεν βρίσκεται ευθύς εξαρχής υπό την επίδραση περίπου αττικιστικών γλωσσικών κανόνων και έχει θέματα που ο Βυζαντινός δεν τα άντλησε από την αρχαιότητα εξαιτίας της μορφής τους, που δεν υποτάσσονταν στις εντολές της παραδοσιακής φιλολογικής δεοντολογίας και που ήταν τελείως κατανοητά σε ένα πλατύτερο κοινό».

Είναι ενδιαφέρουσα η επιλογή του όρου «βυζαντινός», ο οποίος δικαιολογείται από τον συγγραφέα, όχι ως εδαφικός ή κρατικός προσδιορισμός αλλά ως περιοχή πολιτισμικής επιρροής, που από αυτή την άποψη εκφράζει μια νοοτροπία με λογοτεχνική σημαντική. Είναι ενδιαφέρον, επίσης, ότι ο ίδιος ο Χ. Γκ. Μπεκ δηλώνει πως θα θεωρούσε πιο σωστό τον όρο «ελληνική μεσαιωνική λογοτεχνία» — αν και στον όρο «βυζαντινός» εμπεριέχεται ο όρος «ελληνικός» — αλλά τον αποφεύγει γιατί θεωρεί πως εμπλέκεται στη «συζήτηση» για τα όρια της νεοελληνικής λογοτεχνίας και στις απόψεις μελετητών που τοποθετούν αυτή την αρχή στον 12ο αιώνα περίπου. Ένα θέμα, βέβαια, που θα πρέπει να τεθεί εκ νέου υπό συζήτηση.

Τα περιεχόμενα της Ιστορίας (...) είναι τα ακόλουθα: 1. Λαϊκότροπη λογοτεχνία της πρώιμης και μέσης βυζαντινής εποχής, 2. Μνημεία του 12ου και 13ου αιώνα, 3. Το υστεροβυζαντινό μυθιστόρημα, 4. Ιστορικά τραγούδια και «χρονικά», 5. Μυθολογική ποίηση. Ο υστεροβυζαντινός φυσιολόγος, 6. Στο κατώφλι των νεότερων χρόνων.

ΟΥΪΛΙΑΜ ΣΑΡΟΓΙΑΝ

Μέ λένε 'Αράμ

Τά διηγήματα αυτά, σέ μεγάλο βαθμό αυτοβιογραφικά, διακρίνονται για τό λυρισμό, τήν άμεσότητα καί τόν αυθορμητισμό τους. Βρίσκουμε σ' αυτά τή θαλπωρή τής 'Αρμένικης κοινότητας, πού στήριξε καί έθρεψε καί τόν ίδιο τόν Ούϊλιαμ Σαρογιάν στά δύσκολα χρόνια τού μεσοπολέμου. Μέσα από τά καθημερινά προβλήματα πού άγγίζει στά κείμενά του, αναδύεται ένας κόσμος — όραμα ζωής για τούς ανθρώπους πού έβγαιναν από τά δεινά τού Β' Παγκοσμίου Πολέμου.

Τό Μέ λένε 'Αράμ, τό βιβλίο πού καθιέρωσε τόν Ούϊλιαμ Σαρογιάν, θεωρείται ένα από τά σημαντικότερα κείμενα τής Παγκόσμιας λογοτεχνίας. Στη γλώσσα μας ετύχησε νά μεταφραστεί από τήν Νόρα 'Αναγνωστάκη.

Μόλις κυκλοφόρησε

ΕΚΔΟΣΕΙΣ

ΝΕΦΕΛΗ

Μαυρομιχάλη 9, Αθήνα 106 79
Τηλ. 360.77.44 — 36.47.93

ΜΕΛΕΤΕΣ

**Αίθουσες Τέχνης στην Ελλάδα
Αθήνα - Θεσσαλονίκη 1920-1988**
Εισαγ. Δημήτρης Τσούχλου

Η μελέτη αυτή συγκεντρώνει ένα πλούσιο υλικό σχετικό με τους εκθεσιακούς χώρους και τις αίθουσες Τέχνης στα δύο μεγάλα αστικά κέντρα, Αθήνα και Θεσσαλονίκη, από το 1920 έως το 1988. Η καταγραφή όλων αυτών των πληροφοριών δίνει μια πρώτη «χαρτογράφηση», που συνιστά από μόνη της το χώρο ανάπτυξης της τέχνης, τις μορφές διακίνησης αλλά και τις ποσοτικές συνιστώσες. Είναι, βέβαια, μια πρωτογενής κατάθεση, υλικού που διεκδικεί την περαιτέρω μελέτη. Αυτές, όμως, οι δουλειές υποδομής περιέχουν όλο το μόχθο του πρώτου «ξεχερώματος» και δίνουν το μέτρο της αφοσίωσης των συντελεστών τους στο αντικείμενο έρευνας.

ΓΙΑΝΝΗΣ ΤΣΕΚΟΥΡΑΣ

Ένα αντίδωρο για κάθε σκεπτόμενο πολίτη
Εκδ. Gutenberg, Αθήνα 1989

Το βιβλίο του Γιάννη Τσεκούρα είναι επίκαιρο: μας προσφέρει μια εναλλακτική αντιμετώπιση της πολιτικής στις παραμονές των εκλογών. Προτείνει, δηλαδή, μια συλλογική δράση καταθέτοντας τη δική του ανάλυση, που απευθύνεται σε «κάθε σκεπτόμενο πολίτη». Η πρότασή του στοχεύει στη δημιουργία ενός νέου πολιτικού σχηματισμού με πλήρη επίγνωση των δυσχερειών που εμπεριέχει μια τέτοια πρόταση στους τωρινούς «δύσκολους καιρούς».

Η εντιμότητα της πρότασής του είναι ευανάγνωστη και η έγνοια του για τα βασικά ανανθρώπινα ιδανικά της ελευθερίας, της δικαιοσύνης της ισότητας και της ειρήνης ολοφάνερη.

Αξίζει να διαβαστεί από όσους ακόμη διάγουν τον βίο εν ανασχημία.

ΚΩΣΤΑΣ ΓΕΜΕΝΕΤΖΗΣ

Το όνειρο
Εκδ. Έρασμος, Αθήνα 1989

«Μια ψυχαναλυτική προσέγγιση των ονείρων επάνω σε αγνοημένα ίχνη της σκέψης του Φρόυντ»: υπότιτλος επεξηγηματικός του εγχειρήματος που αναλαμβάνει ο συγγραφέας. Πρόκειται για μια έξοχη όσο και ευπαθή «ανάγνωση» της «Ερμηνείας των ονείρων» του Φρόυντ, η οποία καταφέρνει να επαναπροσδιορίσει το ζήτημα της προ-

σέγγισης του ονείρου. «Ο δρόμος από τα όνειρα προς τα όνειρα», είναι μια εναρκτηρία πρότασή του, καθώς και μια ενδιαφέρουσα αναφορά στον Angelus Silesius: «Το τριαντάφυλλο δεν έχει γιατί ανθίζει επειδή ανθίζει (...)». Η προσπάθειά του στηρίζεται κυρίως στην αποσύνθεση του ονείρου απ' την οποιαδήποτε αιτιολόγησή του με τους όρους του Ξύπνου.

ΠΟΙΗΣΗ

ΑΔΑΜΑΝΤΙΟΣ ΚΟΥΜΠΗΣ

Πρώτη ζωή
Ηράκλειο Κρήτης

«ΓΙΑΓΙΑ: Φωτεινά εκκλησάκια στην άκρη του δρόμου / πέτρες κλεισμένες στον εαυτό τους, πόρτες / ασφαλιστές και το κλειδί της κλειδωνιάς / χρόνια χαμένο, χιλιόμετρα ολόκληρα γραμμένα / στα κοντέρ των γρήγορων αυτοκινήτων / κάπου χωράφια απέραντα κι η αίσθηση / της βροχής που πέρασε και τώρα / μόνο οι ελιές δίπλα στο δρόμο μου δίνουνε / κουράγιο».

ΒΙΒΛΙΑ ΠΟΥ ΛΑΒΑΜΕ

ΒΙΒΛΙΑ ΠΟΥ ΛΑΒΑΜΕ

ΠΕΤΡΟΣ ΒΡ. ΠΟΓΓΗΣ
Η Φιλοσοφία της Δημοκρατικής Συμβίωσης
Αθήνα, 1988

ΣΩΤΗΡΗΣ Δ. ΤΡΥΦΩΝΟΠΟΥΛΟΣ
Αλιπόρφυρος Όρθρος
Εκδ. Φιλιππότη, Αθήνα 1989

Α. ΚΑΡΚΑΒΙΤΣΑΣ
Ο Ζητιάνος
Εκδ. Μίνωας, Αθήνα 1989

ΜΑΝΟΛΗΣ ΠΑΠΑΔΟΛΑΜΠΑΚΗΣ
Χώροι της Ελευθερίας, 1
Δοκίμια για μια διαλεκτική της χρωποιοητικής
Εκδ. Εξάντας, Αθήνα 1988

Η. Ρ. BLAVATSKY
Αρχαία Μυστήρια
Μετ. Ανδρέας Τσάκαλης
Εκδ. Ιάμβλιχος, Αθήνα 1989

ΓΙΑΝΝΗΣ ΑΠ. ΠΑΝΟΥΣΗΣ
Πανεπιστήμιο· καθηγητής και φοιτητές (άρθρα 1986-1989)
Εκδ. Αντ. Ν. Σάκκουλα, Αθήνα-Κομοτηνή 1989

ΝΙΚΟΣ ΑΘ. ΜΑΡΙΝΟΠΟΥΛΟΣ
Φυσική δημιουργία, εξέλιξη κοινωνική και σοσιαλισμός (ένα μικρό κοινωνικό Ευαγγέλιο)
Αθήνα 1989

ΓΙΩΡΓΟΣ ΓΡ. ΠΑΠΑΣ
Η πληροφορική στο σχολείο
Υλικό, λογισμικό, εκπαίδευση εκπαιδευτικών
Αθήνα 1989

KRISTIN MC CLOY
Ίλιγγος
Μετ. Βασίλης Καλλιπολίτης
Εκδ. Flamingo, Αθήνα 1989

Το θέατρο
στις
Εκδόσεις Γκοβόστη

ΑΡΜΠΟΥΖΩΦ, Α.

Ο μακρινός δρόμος [3]

ΓΚΟΓΚΟΛ, Ν.

Ο Επιθεωρητής - Παντρολογήματα [224]

ΓΚΟΡΚΗ, Μ.

Μικροαστοί [14]

Βάρβαροι [15]

Στο θυτό [16]

Εχθροί [17]

ΓΟΥΑΪΛΑΝΤ, Ο.

Φλωρεντινή τραγωδία [26]

Η βεντάλια της λαίδης Ουίντερμυρ [262]

Ενας ιδανικός σύζυγος [263]

Μια γυναίκα χωρίς σημασία

Τι σημασία έχει να είναι κα- νείς σοβαρός [276]

Σαλώμη [282]

Η δούκισσα της Πάδουας

ΓΟΥΪΛΙΑΜΣ, Τ.

Λεωφορείο ο πόθος και 6 μόνπρακτα [27]

ΔΑΜΙΑΝΟΣ, Α.

Το καλοκαίρι θα θερίσουμε

ΔΩΡΙΑΔΗΣ, Α.

Ενας πολίτης υπεράνω πάσης υποψίας [228]

ΕΛΙΟΤ, Τ.Σ.

Κοκταίηλ πάρτυ [35]

ΙΩΕΝ, Ε.

Εντα Γκάλμπερ [48]

Ο οικοδόμος Σόλνες [47]

Η κυρά της θάλασσας [218]

Τζων Γαβριήλ Μπόρκμαν [219]

Ενα κουκλόπιτο [220]

Ο εχθρός του λαού [236]

Οι μνηστήρες του θρόνου

Γιορτή στο Σολχάουγκ [284]

Τα στηρίγματα της κοινωνίας

Ο μικρός Εϋόλφ [286]

Ο'ΝΗΛ, Ε.

Το πένθος ταιριάζει στην Ηλέκτρα [129]

Κατατρεγμένοι [130]

Εριννύες [131]

Ερμιό [132]

Πόθοι κάτω απ' τις λεύκες

Αννα Κρίστι [279]

Παράξενο ιντερμέντζο [280]

Αυτοκράτορας Τζόουνς [287]

Πέρα απ' τον ορίζοντα [288]

Όλα τα παιδιά του θεού έχουν φτερά [290]

ΠΡΙΣΛΕΪ, Τ.

Ο επιθεωρητής έρχεται [266]

ΤΣΕΧΩΒ, Α.

Οι τρεις αδελφές - Ο θείος Βάνιας [187]

Ο Βυσσινόκηπος [188]

«ΣΤΟΥ ΓΚΟΒΟΣΤΗ»

Ζωοδόχου Πηγής 21 - τηλ.: 3615433

ΔΙΚΟΜΜΑΤΙΣΜΟΥ ΕΛΕΓΧΟΣ ΚΑΙ

Ράσκας Χοΐδας, ο δημοκράτης αγωνιστής που πέθανε στις φυλακές.

Β' Η δημοσιογραφική σάτιρα (Καρύδης, Ραμπαγάς, Γαβριηλίδης, Σουρής)

Θεμελιωτή της δημοσιογραφικής σάτιρας θεωρώ, προσωπικά, το Σοφοκλή Καρύδη και το σατιρικό φύλλο του «Φως», που πρωτοβγήκε το 1865 στην Αθήνα και έζησε αφού πέρασε από τρεις φάσεις, κάπου τριάντα χρόνια. Ο Καρύδης, λόγιος, δημοσιογράφος, θεατρικός συγγραφέας και σατιρικός στιχοπλόκος ερχόταν από την Πόλη και μαθήτευσε στην παράδοση του Νεολόγου του Σταύρου Βουτυρά. Στα ίδια αχνάρια βάδισαν αργότερα και ο Κλεάνθης Τριαντάφυλλος ο προικισμένος δημοκράτης σατιρικός που έμεινε στην παράδοσή μας με το ψευδώνυμο Ραμπαγάς από τον ομώνυμο ήρωα τυχοδιώκτη και σκανδαλοποιό του θεατρικού έργου του Βικτωριανού Σαρδού που χάλαγε τότε κόσμο στη Γαλλία. Κι ο Ραμπαγάς ερχόταν στην Αθήνα από τη σχολή του Νεολόγου του Βουτηρά, αλλά δοκίμαζε το σατιρικό του κεντρί και σε άλλα Πολίτικα φύλλα της εποχής όπως τον Κουδουνάτο του Κασάπη, ή το Διογένη και τη Σάλπιγγα του Π. Θωμά.

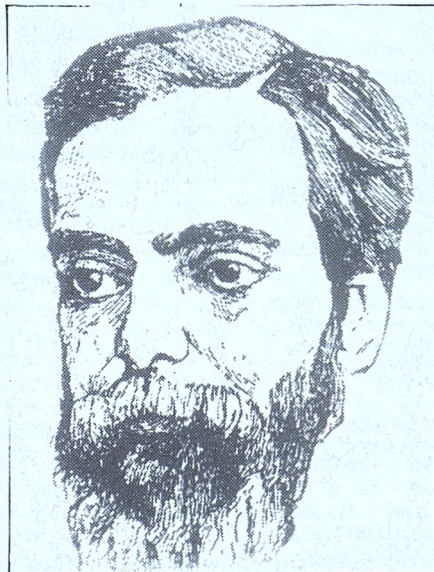
Στην ίδια γενιά με την ίδια δυναμική ιδεών κατατάσσεται και ο Βλάσης Γαβριηλίδης που ήρθε στην Αθήνα και με το σατιρικό Ασμοδαίο, το Μη χάνεσαι και αργότερα με την Ακρόπολη διεκδίκησε δικαία το σκήπτρο του πατέρα της σύγχρονης ελληνικής δημοσιογραφίας. Από το 1878, μαζί με τον Κλεάνθη Τριαντάφυλλο, ο Γαβριηλίδης εκδίδει το Ραμπά-γα.

Το Φως του Καρύδη υπήρξε μια γερή καμιντοκιά στη ράχη του κατεστημένου της Γεωργιανής δυναστείας που απειλούσε μέσα από το παλάτι τους δημοκρατικούς θεσμούς με αποσταθεροποίηση. Κι ο Καρύδης με θάρρος «κάρφωνε» τον ανάλητο εκείνο κόσμο που τριγύριζε στους προθαλάμους του παλατιού με το «μόττο» που τύπωνε μονίμως στην εφημερίδα του πλάι στον τίτλο: *Και ο δεινός και ο τάδες είναι όλοι μασκαράδες!*

Μικρή η Αθήνα του Γεωργίου του Α' δεν είχε στεγανά ώστε να κρυφτεί κάποιο μυστικό. Καλοθελητές, λένε, πρόφτασαν στο νέο βασιλιά. Το μόττο και το νόημά του. Κι ο αφελής εκείνος νεανίας του 1865 γελώντας τρανταχτά σχολίασε: «Αφού όλοι είναι μασκαράδες, πρέπει κι αυτός να 'ναι τέτοιος!»! Έφτασε στ' αυτιά του Καρύδη το βασιλικό σχόλιο. Και τότε συμπλήρωσε το μόττο του με άλλους τρεις στίχους:

*Και ο δεινός και ο τάδες
είναι όλοι μασκαράδες!
Κι ο συντάκτης του Φωτ ός
είπε η αυτού μεγαλειότης
μασκαράς είναι κι αυτός!*

Μακάρια εποχή ελευθεροτυπίας! Με τη συντακτική του ρευστότητα το πεντάστιχο του Καρύδη, έτσι χωρίς κόμματα ανάμεσα στις φράσεις των στίχων έβγαζε διπλό νόημα: ή ο Καρύδης ήταν κι αυτός μασκαράς ή η μεγαλειότης του ο Γεώργιος! Αναρωτιέμαι με φρίκη αν ο Καρύδης τύπωνε το καλαμπούρι του επί διαδόχων ή επιγόνων του πρώτου Γλυσβούργου τι θα τραβούσε. Μπορώ να σας καθουσιχάσω· δεν έπαθε τίποτα.

Εμμανουήλ Ροΐδης, ο σατιρικός και γκρεμιστής που μαστίγωσε τον κλήρο.

Ο Καρύδης δεν ήταν απλώς ένας σατιρστής που έβγαζε μian εφημερίδα για την «παραχρήμα ηδονήν» των χαζών και των καφενόβιων. Ήταν ένας ανατόμος της κοινωνίας της εποχής του, άγρυπνη δημοκρατική συνείδηση με ισχυρές προσβάσεις στα προβλήματα της εποχής του. Δεν ανήκε αποκλειστικά σε ένα προσωποπαγές κόμμα ώστε να υπερασπίζει τα συμφέροντά του και μόνο. Δεν είναι ούτε τρικουπικός, ούτε δεληγιαννικός. Είναι με τη μεγάλη, ανώνυμη, πάσχουσα και μοχθούσα λαϊκή μάζα, ένας διαλεκτικός της σάτιρας που πλήττει καίρια την εκμετάλλευση και το θηρίο του δικομματισμού που φαλκιδεύει τη δημόσια ζωή με την εναλλαγή στην εξουσία των δύο μεγάλων κομμάτων με τη γνωστή και μονότονη κίνηση του πολιτικού εκκρεμούς: *Σήκω εσύ να κάτω εγώ!*

Η αξιολογότερη σατιρική γραφίδα στο χώρο της δημοσιογραφίας είναι σίγουρα ο Σιφνίος μετανάστης της πόλης Κλεάνθης Τριαντάφυλλος - Ραμπαγάς. Ραμπαγάς τιτλοφορήθηκε, καθώς είπαμε η σατιρική εφημερίδα που έβγαζε με το Γαβριηλίδη το 1878. Ο Γάλλος θεατρικός Βικτωριανός Σαρδού τους προμήθευσε τίτλο και ψευδώνυμο από την ομώνυμη θεατρική του σάτιρα εναντίον του Γάλλου πολιτικού της εποχής Λέοντος Γαμβέττα που χαλούσε κόσμο στην Ευρώπη. Έγραφε ο Κλεάνθης:

*Με τους δημοκράτες είσαι και πεινάς;
γύρνα τους τις πλάτες να καλοπερνάς
Σκύλος που γαυγίζει έξω απ' την αυλή
που τα δόντια τρίχει και σε απειλεί
που γκρινιάζει, στρίβει σαν τον κυνηγάς
κι αν τ' δνοίξεις γλύφει: να ο Ραμπαγάς!*

Και συνεχίζει:

*Είναι Κύπος σβούρος. Κρίνε με, ιδού!
ως ο Κουμουντούρος κρίνει το Σαρδού
Είπαν του Γαμβέττα μοιάζω αμή δε!
Ραμπαγά πορτραίτα γύρω σου ιδέ!*

Αλλά η εποχή της μακάριος ελευθεροτυπίας είχε περάσει. Το γεγονός ότι ο Ραμπαγάς δεν ήταν ένας ελεύθερος σκοπευτής, αλλά είχε διασυνδέσεις με τα δημοκρατικά στοιχεία της εποχής το Χοΐδα, το Φιλάρετο, το Μαυρομαρά, τον Οικονόμου κ.ά. άρχισε να του προετοιμάζει το διαμνηστήριο στις φυλακές του κράτους. Κι ήρθε η μέρα που βρέθηκε πράγματι στις φυλακές μαζί με το Ρόκκο Χοΐδα για τα τολμηρά αντιβασιλικά τους δημοσιεύματα. Και οι δυο είχαν κακό τέλος: Ο Ραμπαγάς αυτοκτόνησε στις 25 Μαΐου 1885. Ο Χοΐδας πέθανε λίγα χρόνια αργότερα στο φρούριο της Χαλκίδας, αρνούμενος να ανταλλάξει την ελευθερία του με μια φιλοβασιλική δήλωση...

ΥΠΑΡΧΙΑΣ

Παντιέραις, γλόμποι, φώσφορα, ρουκέταις μερικάις, ρετσίναις και ηλεκτρικά κι Ενετικοί φανοί, φακίόλια, βράκες, αντεριά, βελλάδες δανειαίς, αντάραις, ογκανίσματα, και ζήτω και φωνή.

Ξεθωριασμένα μούτσουνα πολλών εξοχότητων, μεγάλοι αντιμούτσουνοι αγνώστων κοινοτήτων, αψίδες του Φιλήμονος εδώθε κι εκεί πέρα και οβελίσκοι θαυμαστοί σαν την κακή μας μέρα.

Στρατός, πολίται, άρχοντες με τα κεριά στο χέρι, αρσενικών και θηλυκών αμέτρητο ασκέρι, σε κάθε βήμα τρόπαια μυρσίναις και παλούκια, σπρωξίματα, πατήματα,τσιμπήματα, χαστούκια.

Νέα πυροτεχνήματα, χιλιάδες τρακατρούκες, Αλφρέδοι και Διάδοχοι και Πρίγκηπες και Δούκες, ο Στέρνεκ, ο Τζεβδέτ πασσάς, ο Χαν ο Νουριμάν, Τιμπούσα στην Ακρόπολι και ωχ! αμάν, αμάν!

Λωποδυτών κι ομογενών μεγάλο σκυολόγι, μια βούτα του Φιλήμονος αφ' όπου κι αν περνάς, παιάνες, ύμνοι, θούρια κι ενθουσιώδεις λόγοι, οπού ν' ακούης μια φορά και δέκα να ξερνάς.

Καημό το 'χε ο Σουρής που δεν τον αναγνώριζαν ως ποιητή από καθέδρας εστεμμένοι του είδους. Ο Ψυχάρης τον πολέμησε λυσσαλέα. Δεν ξέρω όμως αν μετράει η κρίση του αφού και τον Καβά-

φη χλεύασε με την αυθάδη φράση: «ένας τζουτζές». Ωστόσο ο Σουρής του το πλήρωσε: Απευθυνόμενος τάχα εις εαυτόν, ο Σουρής γράφει:

Τι κάθεσαι και τσαμπουνάς και τον καιρό σου χάνεις; Σκάσε! Δεν είσαι ποιητής το γράφει κι ο κυρ Γιάννης.

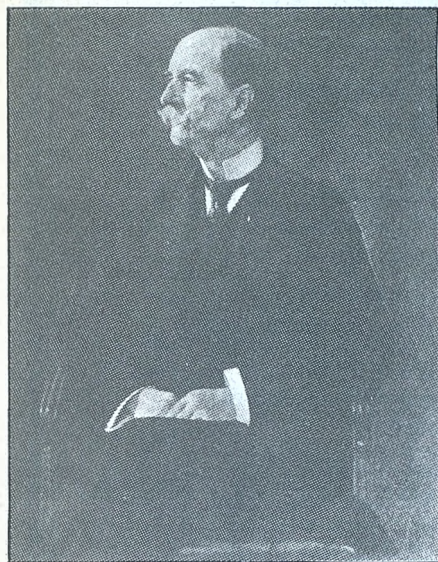
Χίλιες φορές σου φώναξα στου βίου τον αγώνα, για το καλό σου, Παρθενό να λες τον Παρθενώνα κι ο βασιλεύς πως έπρεπε να γίνει βασιλές, μα και την υπηρέτρια, περέτρα να τη λες...

Δεν ξέρω πραγματικά ποιος κέρδισε από τη διαμάχη αυτή ο Σουρής ή ο Ψυχάρης με τους γλωσσικούς εξτρεμισμούς του που έγιναν αντικείμενο της σάτιρας του Σουρή. Γιατί τουλάχιστον από πλευράς ιδεολογικού εξοπλισμού πήγαινε πο-

λύ πιο μπροστά από τον Ψυχάρη, «Το βασιλικό για την Ελλάδα και... δημοκρατικό για τη Γαλλία» όπως έλεγε αυτοχαρακτηριζόμενος πολιτικά.

Τάσος Βουρνάς

Η σάτιρα της εποχής στιγματίζει το μεγαλοεπιχειρηματία των μεταλλείων Λαυρίου Σερπιέρη, που εξαγόρασε πολιτικούς και κρατικούς παράγοντες. Τα σατιρικά φύλλα «Αριστοφάνη» (1876) και «Αρχιλόχος» (1877) δημοσιεύουν τις παραπάνω χαρακτηριστικές γελοιογραφίες του Ιταλού μεγαλοεπιχειρηματία.

Ο βασιλιάς Γεωργίος Α΄

Κι ο δρόμος, τέλος, μας φέρνει στο Γεώργιο Σουρή, το χαλκέντερο αυτό σχολιαστή με όπλο τη σάτιρα της πολιτικής πραγματικότητας του τόπου επί 35 ολόκληρα χρόνια, από το 1883 ως το 1918, αφού έβγαλε 1.444 συνεχή φύλλα του «Ρωμιού» του.

Έγραφα σε μια παλιά μελέτη μου:

«Οι μεταγενέστεροι όμως, είδαν το Σουρή κάπως αφυψηλού, τον ανομπάρησαν, αυτόν το βιοπαλαιστή της πένας, που εννοούσε να θρέψει τη φαμέλια του προσφέροντας στους Έλληνες άφθονη πολιτική σάτιρα με το χλευασμό προς όλες τις κατευθύνσεις, αρχίζοντας από το παλάτι και τελειώνοντας στο καθημερινό περιεχόμενο της πολιτικής κόνιστρας, είτε θρόνος ήτανε, είτε πολιτικοί αρχηγοί, είτε κόμματα, είτε κομματάρχες, είτε βουλή, είτε σκανδαλοποιοί, είτε κληρός. Και ουαί δι' ων τα σκάνδαλα έρχονται! Η φαρμακερή πένα του Σουρή ισοπέδωνε τους μύθους, αποκάλυπτε πρόσωπα και καταστάσεις. Οι δυο διαλογικοί ήρωές του, ο Φασουλής και ο Περικλῆτος, ήταν τα πανταχού παρόντα πρόσωπα ενός δημοκρατικού λόγου και αντίλογου που ανέλυε, έκρινε και κατέκρινε την ξενοκρατία, τον κοτζαμπασισμό, τους χρυσοκανθάρους της εποχής και καθετί άλλο που αποτελούσε ανάσχεση στην πρόοδο μέσα στο βασίλειο του Γεωργίου του Α΄. Από την πλευρά τους ο Σουρής και ο Ρωμῆος έχουν, κατά την κρίση μου, περισσότερη πολιτική αξία απ' όλα τα βαρύγδουπα άρθρα της εποχής με την κούφια σοβαροφάνειά τους».

Όταν το παλάτι γιόρταζε το 1889 την 25ετία του Γεωργίου στο θρόνο ο Σουρής σχολίαζε:

Ν Ε Α Β Ι Β Λ Ι Α 1 9 8 9 - 1 9 9 0

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ

ΠΕΖΟΓΡΑΦΙΑ

- Γκανάς Μιχάλης
Μητριά πατρίδα
(Πεζογράφημα)
- Κάραλη Μαλβίνα
Αδώς σαν αγαπημένος
(Αφήγημα)
- Κάτος Γιώργος
Η βασιλεία των καταστροφών
(Μυθιστόρημα)
- Μιλλιέξ-Γκρίτσι Τατιάνα
Αλλάζουμε;
(Μυθιστόρημα)
- Αναδρομές
(Διηγήματα)
- Μπρουνιζάκης Ξενοφών
Μια κοινή περιπέτεια του σώματος
(Πεζογράφημα)
- Μωραΐτης Γιώργος
Αναμνήσεις ενός αντάρτη
- Ξανδούλης Γιάννης
Ο χάρτινος Σεπτέμβρης της καρδιάς μας
(Μυθιστόρημα)
- Πρωτοπαπός Πάνος
Η αθέατη πλευρά της σελήνης
(Διηγήματα)
- Ρούσσοι Τάσος
Μιχαήλ και άλλα διηγήματα
- Σκούρτης Γιώργος
Ιστορίες με πολλά στρας
Το χειρόγραφο της Ρωζάνης
- Σουρούνης Αντώνης
Τα τύμπανα της κοιλιάς και του πολέμου
(Διηγήματα)
- Οι πρώτοι πεθαίνουν τελευταίοι
(Μυθιστόρημα)

- Σφυρίδης Περικλής
Από πρώτο χέρι
(Διηγήματα)
- Τομαζάνη Δέσποινα
Φωτιά μέσα στο νερό
(Διηγήματα)
- Φακίνος Άρης
Τα παιδιά του Οδυσσέα
(Μυθιστόρημα)
- Φακίνος Μιχάλης
Εφημερεύων διάσος και άλλες ιστορίες
- Χαριτόπουλος Διονύσης
Τη νύχτα που 'φυγε ο Μπούκοβι
(Διηγήματα)
- Χατζήπαπας Χρίστος
Το χρώμα του γαλάζιου υάκινθου
(Μυθιστόρημα)

ΠΟΙΗΣΗ

- Αγγελάκης Ανδρέας
Ο μακρύς μονόλογος
της Μαρίας Πολυδούρη
- Γκανάς Μιχάλης
Γυάλινα Γιάννενα
- Δενέγρης Τάσος
Η κατάσταση των πραγμάτων
- Κακουλίδης Γιώργος
Το χρώμα της ορχήστρας
- Μοσκόφ Κωστής
Για τον Έρωτα και
την Επανάσταση
- Νικόδημος μοναχός
Ερωτικός Ασσύριος
- Παπαδάκη Αθηνά
Ωχροτάτη έως του λευκού
- Σκαρτοής Σωκράτης
Το μάρμαρο της άπλας
- Χέλης Γιώργος
Ότι στείρα έτεκεν επτά

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΚΑΣΤΑΝΙΩΤΗ

Η σύγχρονη εκδοτική παρουσία στα ελληνικά γράμματα
Ζ. Πηγής 3, 106 78 Αθήνα, τηλ. 360.32.34 - 360.13.31

Ν Ε Α Β Ι Β Λ Ι Α 1 9 8 9 - 1 9 9 0

Ξ Ε Ν Η Λ Ο Γ Ο Τ Ε Χ Ν Ι Α

ΑΠΙΝΤΑΪΚ ΤΖΩΝ

Το παζάρι στο άσυλο
(Μυθιστόρημα)

ΒΙΤΟΡΙΝΙ ΕΛΙΟ

Μικροαστοί
(Διηγήματα)

ΒΛΑΝΤΥ ΜΑΡΙΝΑ

Βλαδίμιρος ή Η πίση που σταμάτησε

ΓΕ ΤΣΟΥΝ-ΤΣΑΝ

Το χωριό στο βουνό
(Μυθιστόρημα)

ΓΚΟΛΑΝΤΙΝΓΚ ΓΟΥΙΛΙΑΜ

Μύσις ταξιδευτού
(Μυθιστόρημα)

Γειτονικά καταλύματα

(Μυθιστόρημα)

ΓΟΥΝΤΧΑΟΥΖ ΠΕΛΑΜ

Μην μπλέξεις με το Διάβολο
(Μυθιστόρημα)

ΖΕΛΟΥΝ ΤΑΧΑΡ ΜΠΕΝ

Ο γραφιάς
(Μυθιστόρημα)

ΘΕΛΑ ΚΑΜΙΛΟ ΧΟΣΕ

Η οικογένεια του Πασκουάλ Ντουάρτε
(Μυθιστόρημα)

ΚΑΛΒΙΝΟ ΙΤΑΛΟ

Μαρκοβάλντο ή Οι εποχές στην πόλη
(Μυθιστόρημα)

ΜΟΡΑΝΤΕ ΕΛΣΑ

Το νησί του Αρδούρου
(Μυθιστόρημα)

ΜΠΕΝΙ ΣΤΕΦΑΝΟ

Το μπαρ κάτω από τη θάλασσα
(Μυθιστόρημα)

ΝΑΝΤΟΛΑΝΥ ΣΤΕΝ

Η ανακάλυψη της βραδύτητας
(Μυθιστόρημα)

ΝΤΙΝΤΕΡΟ

Ο ανιγμός του Ραρώ
(Μυθιστόρημα)

ΟΥΥΤΓΟΥΕΡΘ ΓΙΟΥΤΖΙΝ

Τα εννέα πρόσωπα του Χριστού
(Μυθιστόρημα)

ΣΑΚΣ ΟΛΙΒΕΡ

Ο άνθρωπος που μπερδεψε τη γυναίκα του
με ένα καπέλο
(Μυθιστόρημα)

Α Ν Θ Ο Λ Ο Γ Ι Ε Σ

ΑΝΘΟΛΟΓΙΑ

ΠΕΡΟΥΒΙΑΝΟΥ ΔΙΗΓΗΜΑΤΟΣ

(Επιλογή-μετάφραση: Ρήγας Καπάτος)

ΑΝΘΟΛΟΓΙΑ

ΧΙΛΙΑΝΟΥ ΔΙΗΓΗΜΑΤΟΣ

(Επιλογή-μετάφραση: Ρήγας Καπάτος)

ΑΝΘΟΛΟΓΙΑ

ΓΕΡΜΑΝΙΚΟΥ ΔΙΗΓΗΜΑΤΟΣ

(Επιλογή-μετάφραση: Γιάννης Πάσιος)

Ε Κ Δ Ο Σ Ε Ι Σ Κ Α Σ Τ Α Ν Ι Ω Τ Η

Η σύγχρονη εκδοτική παρουσία στα ελληνικά γράμματα
Ζ. Πηγής 3, 106 78 Αθήνα, τηλ. 360.32.34 - 360.13.31

δια λογος

ΑΠΟ ΠΑΣΟΚ ΣΤΗ ΝΔ

● Ενδιαφέρον παρουσιάζει η προβληματική μερίδας πρώην οπαδών του ΠΑΣΟΚ. Ενδιαφέρουν γιατί στο βάθος δείχνει την πίστη στο δικομματικό σύστημα όπου θα λειτουργούν τέλεια εφ' όσον εναλλάξ «τιμωρείται» ένας εκ των δυο, μετακινούμενος για... επανεκπαίδευση στα έδρανα της αντιπολίτευσης. Αλλά ας δούμε τις απόψεις του φίλου αναγνώστη:

Αγαπητό ANTI,
Ως παλαιός κεντρώος και πρώην υποστηρικτής του συθέμελα κλονιζόμενου ΠΑΣΟΚ, απευθύνομαι στους αναποφασιστούς και συγκεκριμένα σε μετριοπαθείς, κεντρώους, κεντροαριστερούς ριζοσπάστες, φιλελευθέρους, σοσιαλδημοκράτες (τα τελευταία με τη γνήσια έννοια του όρου). Απευθύνομαι επίσης σε εκεί-

νους τους αμφιταλαντευόμενους που σκέπτονται τη λύση του λευκού ψηφοδέλτιου.

Υποστηρίζω ότι θα πρέπει να δοθεί μια κριτική ψήφος τακτικής στη φιλελεύθερη νηφάλια παράταξη της «Νέας Δημοκρατίας» και θα εξηγήσω αμέσως το σκεπτικό μου. Θα παραθέσω το συλλογισμό μου.

Αυτήν την περίοδο η Ελλάδα χρειάζεται μια σταθερή φιλελεύθερη κυβέρνηση / διακυβέρνηση με το αντίπαλον δέος μιας ισχυράς ευφαντάστου δημιουργικής αντιπολιτεύσεως.

Είναι απαραίτητο, εκ των ων ουκ άνευ, και για τον τόπο και για το ίδιο το ΠΑΣΟΚ, το περιώνυμο «κίνημα» να διέλθει επί ένα διάστημα από το καθαρτήριο πυρ της ουσιαστικής αντιπολιτεύσεως.

Δυστυχώς, αυτήν τη στιγμή το ΠΑΣΟΚ αποτελεί την έκφραση των πλέον αρνητικών χαρακτηριστικών της φυλής. Δυστυχώς το ΠΑΣΟΚ εκφράζει προς το παρόν ένα συσσωρευμένο συμπλεγματικό μικρο-αστικό ψευδο-ριζοσπαστισμό (διάβαζε kitsch τσαμπουκαλικί): από αυτό δηλαδή που πάσχει, νοσεί βαθύτατα / βαρύτατα η νεο-ελληνική κοινωνία.

Πώς μπορούν να πείσουν για τη φερεγγυότητα, για τη φιλοτιμία, για το γνήσιον των προθέσεων τους ο κ. Παπανδρέου (αυτός ο νεώτερος Κλέων) και οι συνεργάτες του, πώς μπορούν να πείσουν ότι επιθυμούν δήθεν «ανασυγκρότηση» (μάλλον αναπαλαίωση...) του ΠΑΣΟΚ, ένα «νέο πρόσωπο», όταν φέρνουν κατά τρόπον άξεστον / προκλητικόν μέσα εις τη Βουλή των Ελλήνων τον κύριο προπαγανδιστή του χυδαίου εθνικοσοσιαλιστικού ολοκληρωτισμού στη χώρα μας, τη δυσώνυμο «Αυριανή»; Πώς μπορεί το απελπιστικώς απηρχαιωμένο και αναχρονιστικό ΠΑΣΟΚ να εκσυγχρονίσει τη βαλκανική Ελλάδα; Καθ' ην στιγμήν χρήζει επειγόντως αυτο-εκ-συν-χρονισμού;

Ενώπιον της ευρωπαϊκής «ολοκληρώσεως» και των ραγδαίων μεταρρυθμίσεων στην Ανατολική Ευρώπη, ένα είναι το στρατηγικόν, το καίριο διπύχο:

Πρώτον, ο εκσυγχρονισμός / εξευρωπαϊσμός της βαρέως ασθενούς παραγωγικής και κρατικής μηχανής. Δεύτερον, η εν ταυτώ διαφύλαξις της πολιτισμικής μας ταυτότητας / ιδιοπροσωπίας· η δια-

φύλαξις της ψυχής μας, της ψυχής του Γένους, της ψυχής του λαού, της ψυχής του Ελληνισμού (ψυχή η οποία συνθέτει υπερβαίνουσα τόσο τον Δυτικό, όσο και τον Ανατολικό πολιτισμό). Είναι σαφές (το λέγω και θλίβομαι γι' αυτό) ότι το ΠΑΣΟΚ με τον οπισθοδρομικό τριτοκοσμικό του αλκοιθωρισμό, τον εθνικο-σοσιαλιστικό του δημαγωγικό λαϊκισμό, το φανατισμό, την αγκύλωση / καθήλωση στο συνθηματολογικό μονόλογο, το δογματισμό, την εμπάθεια, το άηθες ήθος, το θλιβερό εργολαβικό του ύφος, την διχαστική νοοτροπία, τη μικροψυχία, τον αυταρχισμό, τον αχαλίνωτο κρατισμό - κομματισμό που το διακρίνουν, είναι φύσει αδύνατον, παντελώς ανίκανο να υπηρετήσει τους δυο αυτούς, ζωτικής σημασίας, στόχους.

Γιατί, εξάλλου να μη δοκιμάσουμε, υπερβαίνοντας τις προκαταλήψεις μας, για δυο έως τέσσερα χρόνια, την ανανεωμένη φιλελεύθερη μετριοπαθή παράταξη της «Νέας Δημοκρατίας»; Δεν χάνουμε απολύτως τίποτε, ούτε ως λαός, ούτε ως χώρα, ούτε ως κοινωνία πολιτών. Η υπερψήφηση της «Νέας Δημοκρατίας» δεν έχει τελεσίδικο χα-

Ξένη Λογοτεχνία

ΝΕΟ ΒΙΒΛΙΟ από τη ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΕΠΟΧΗ

**Ρίτσαρντ Ράιτ
ΓΕΝΝΗΜΑ ΘΡΕΜΜΑ**

Ο νεαρός μαύρος Μπίγκερ Τόμας πρέπει να πεθάνει στην ηλεκτρική καρέκλα προτού να νοιώσει τη ζωή... Μια ρεαλιστική ωμή ιστορία, στο Σικάγο της οικονομικής κρίσης.

Εκδόσεις

Τηλ. 3640 713, 3623 649

ΑΝΟΙΚΤΟ ΨΥΧΟΘΕΡΑΠΕΥΤΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ - ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΟ ΤΜΗΜΑ

ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΟΜΑΔΙΚΗΣ ΑΝΑΛΥΣΗΣ ΑΘΗΝΩΝ
Τακτικό Μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης Ινστιτούτων Ομαδικής Ανάλυσης (E.G.A.T.I.N.)

ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ 1989 - 1990

ΣΕΜΙΝΑΡΙΑ

ΟΜΑΔΙΚΗ ΨΥΧΟΘΕΡΑΠΕΙΑ: Εισαγωγή στην Ομαδική Ψυχοθεραπεία
ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΨΥΧΙΑΤΡΙΚΗ: Εισαγωγή στην Κοινωνική Ψυχιατρική
ΔΥΝΑΜΙΚΗ ΨΥΧΙΑΤΡΙΚΗ: Εισαγωγή στην Δυναμική Ψυχιατρική
ΔΙΑΓΝΩΣΤΙΚΗ ΨΥΧΟΛΟΓΙΑ: Εισαγωγή στις Άξιολογήσεις

ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ

ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΨΥΧΑΝΑΛΥΤΩΝ ΟΜΑΔΑΣ (Group Analysts)
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΘΕΡΑΠΕΥΤΩΝ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΣΤΙΣ ΨΥΧΟΛΟΓΙΚΕΣ ΔΟΚΙΜΑΣΙΕΣ

Σ. ΧΑΛΛΑΜΠΗ 9-11 & ΧΑΡΙΛΑΟΥ ΤΡΙΚΟΠΗ, 114 72 ΑΘΗΝΑ • ΤΗΛ. 644.7533 - 643.5980

ρακτήρα: αντιθέτως, δύναται να θεωρηθεί ως *κριτική* ψήφος ανοχής - δοκιμής. Η εναλλαγή των πολιτικών σχηματισμών στην εξουσία είναι άκρως απαραίτητος.

Τέλος, δεν κρύβω την συμπάθειά μου για τους «οπαδούς» του «κόμματος» της λευκής ψήφου. Αποτελούν ίσως το πιο ανήσυχο, δυναμικό και σκεπτόμενο τμήμα του εκλογικού σώματος. Όμως αυτήν την φορά, σε αυτές ειδικώς τις κρίσιμες εκλογές, θα πρέπει να επιλέξουμε. Η γνώμη μου είναι ότι θα πρέπει να δοκιμασθεί η «Νέα Δημοκρατία».

Μετ' εκτιμήσεως
Αθανάσιος Κ. Παπατζίμας

ΓΙΑ ΤΗΝ ΟΛΥΜΠΙΑΚΗ

● Σχετικό με το ρεπορτάζ του τχ. 418, το γράμμα του πιλότου της ΟΑ, αντισμηνάρχου ε.α. κ. Χρ. Φακίνου:

Κύριε Διευθυντά,
Σε απάντηση του άρθρου σας της 19.10.89 «ΕΡΓΑ ΚΑΙ Ο-

ΛΥΜΠΙΑΚΕΣ ΗΜΕΡΕΣ» έχω να παρατηρήσω τα πιο κάτω:

Κατ' αρχήν οι πληροφορίες που σας εδόθησαν είναι ψευδείς και καθόβουλες και στοχεύουν στην κατασκευοφάντηση των πιλότων των προερχόμενων από την Πολεμική Αεροπορία, οι οποίοι τόσο στην Πολεμική όσο και στην Πολιτική Αεροπορία έχουν προσφέρει ανεκτίμητες υπηρεσίες ως διώκτες στην πρώτη και ως εκπαιδευτές του μεγαλύτερου όγκου εκπαίδευσης στην Ο.Α. και μάλιστα των νέων χειριστών αυτής.

Αλλά επί της ουσίας. Ο νόμος περί των αποδοχών τους είναι σαφής και ορίζει ότι οι εργαζόμενοι συνταξιούχοι δεν λαμβάνουν μεν τη σύνταξη τους αλλά αντ' αυτής λαμβάνουν χρονοεπίδομα τώσων ετών όσα χρόνια εργάστηκαν στην προηγούμενη εργασία τους από την οποία πήραν σύνταξη.

Η ΟΛΥΜΠΙΑΚΗ ΑΕΡΟΠΟΡΙΑ λοιπόν έπρεπε να δώσει το χρονοεπίδομα σ' αυτούς τους συνταξιούχους πιλότους. Επειδή όμως αυτό ήταν πολύ μεγάλο, η τότε Διοίκηση της Ο.Α. «πονηρά σκεπτόμενη» τους έδωσε αντ' αυτού τη μικρά τότε σύνταξη τους η οποία με τα χρόνια, λόγω ΑΤΑ,

αυξήθηκε στα σημερινά επίπεδα μην ξεπερνώντας όμως και σήμερα ακόμα του νόμιμου χρονοεπιδόματος.

Πού λοιπόν η αδικία και το κλέψιμο;

Λυπούμεθα γι' αυτούς τους «άσπονδους συναδέλφους» που σας τροφοδότησαν μ' αυτές τις διαστρεβλωμένες πληροφορίες. Και λυπούμεθα διπλά γιατί και αυτοί προέρχονται από την Πολεμική Αεροπορία και αν μη τι άλλο εκτός του ότι έμαθαν να πετάνε σ' αυτήν, έπρεπε να εκτιμήσουν το γεγονός ότι από κει πήραν τα φόντα για να καταλάβουν, έστω και χωρίς σύνταξη μια που έφυγαν χωρίς από την Πολεμική, θέσεις κυβερνητών μεγάλων αεροσκαφών με αντίστοιχες παχυλότατες αμοιβές.

Ακόμα ας μην ξεχνάμε ότι τον ίδιο καιρό οι συνάδελφοί τους που έμειναν στην Πολεμική με μια στην κυριολεξία αμοιβή «πινακίου φακής» και σκληρής προσφοράς «αίματος και αγωνίας» έτυχαν αυτής της σύνταξης που σήμερα τους την αμφισβητούν.

Και διερωτάται κανείς: «Τι σόι συνάδελφοι είναι αυτοί και τι παράδειγμα δίνουν στους νεώτερους για να επανδρώσουν είτε την Πολεμι-

κή είτε την Πολιτική Αεροπορία;»

Χρ. Φακίνος
Κυβερνήτης Α-300

Σ.Σ.: Το γράμμα του κ. Χρ. Φακίνου αναφέρεται γενικά σε αντίπαλα στρατόπεδα της ΟΑ αλλά για το θέμα που έθιγε το ρεπορτάζ παραμένουν τα ακόλουθα ερωτήματα στα οποία η επιστολή δεν απαντά:

1. Ο συνυπολογισμός της ΑΤΑ γίνεται μήπως χωριστά για το ποσόν της σύνταξης - αποσπόμενης από τον ολικό μισθό;
2. Όλα αυτά τα ποσά —πέραν του μισθού— δηλαδή σύνταξη από την Πολεμική Αεροπορία, ΑΤΑ, κτλ., δεν βαρύνουν το ταμείο της ΟΑ;
3. Όταν δίδεται αποζημίωση με βάση το Ν. 112 δεν συμπεριλαμβάνεται μήπως και το ποσό της σύνταξης; Έχει υπάρξει προηγούμενο να παίρνει κάποιος αποζημίωση με συνυπολογισμό και της σύνταξης;
4. Συνυπολογίζεται ή όχι στο ημερομίσθιο των πιλότων αυτής της κατηγορίας —σε περίπτωση που χρησιμοποιούνται τις ημέρες αναπαύσεως— και το ποσό της σύνταξης;
5. Εκκρεμεί ή όχι έφεση του υπουργού Συγκοινωνιών στο Τμήμα του Ελεγκτικού Συνεδρίου κατά της ανορθόδοξης αυτής

ΓΙΑΝΝΗ Μ. ΚΑΛΙΟΡΗ

ΠΑΡΕΜΒΑΣΕΙΣ

Έντεκα δοκίμια λογοτεχνίας
και γενικότερου προβληματισμού (1964-1981)

Με εξώφυλλο και 20 σχέδια
του ΣΩΤΗΡΗ ΣΟΡΟΓΚΑ

1. Εισαγωγή: α) κριτική και δοκίμιο· β) τὰ πλήρη συστήματα ιδεών· γ) ήθικη της λογοτεχνίας και ήθικη της πολιτικής· δ) τὸ τέλος της ἀθωότητας· ε) ἡ διπλή ἐκδοχή τῶν πραγμάτων.
2. Μυστικοποίηση και προβληματισμός: Ἀπάντηση στὸν Μ. Αὐγέρη γιὰ τίς «Ἀκυβέρνητες πολιτείες» τοῦ Σ. Τσίρκα.
3. Πικρή νηφαλιότητα καὶ ἀνέξοδος προβληματισμός: Σχετικά με δύο πολιτικά μυθιστορήματα.
4. Ἡ Δίκη τῆς Μόσχας (Ντάνιελ-Σινάφσκι, 1966): Ἡ ἑλληνική Ἀριστερά προστά στήν πρώτη μεγάλη δίκη διανοουμένων τῆς μετασταλινικής περιόδου.
5. Γιὰ μερικά συντακτικά φαινόμενα τῆς δημοτικῆς: μιά πρώτη προσέγγιση ὑπὸ τὸ πρίσμα τῆς αἰσθητικῆς.
6. Εἰσαγωγή στὸ φαινόμενο Τζέιμς Μπόντ: Ἡ λειτουργία τῶν ταυτίσεων καὶ τὸ πρόβλημα τῆς ψευδοῦς συνειδήσεως.
7. Τὸ ἀδιέξοδο τῶν μεταχρυσίων: Συνειδηση μετεωρισμοῦ καὶ μετεωριζόμενη συνειδηση (με ἀφορμὴ τὸ «Διπλό βιβλίο» τοῦ Δ. Χατζή).
8. Μιά ἐνδιαφέρουσα ἀποτυχία: Τὰ ὅρια τῶν συστηματικῶν συλλήψεων καὶ τοῦ «ἐνιαίου θεμελίου». (Προβλήματα ἐπιστημολογίας).
9. Ἡ ἰσότητα τῆς διαφορᾶς: Σκέψεις γιὰ τὴν ἰσότητα τῶν φύλων.
10. Ὑστερόγραφο: Ἀυτονομία καὶ ἀμοιβαϊότητα.
11. Διδάγματα τοῦ ἀδιεξόδου: Γιὰ μιά ἐπιστημολογική καὶ αἰσθητική προσέγγιση τοῦ γλωσσικοῦ μας προβλήματος (με τὴν εὐκαιρία τριῶν βιβλίων γιὰ τὴ νεο-ελληνική γλώσσα). Σελ. 454.

ΚΕΔΡΟΣ

Ἐκδόσεις Στιγμὴ

ΖΩΟΔΟΧΟΥ ΠΗΓΗΣ 91-93, ΑΘΗΝΑ 114 73
τηλ. 36.44.064

ΚΥΚΛΟΦΟΡΕΙ Η ΠΟΙΗΤΙΚΗ ΣΥΛΛΟΓΗ ΤΗΣ

Κικῆς Δημουλᾶ

ΧΑΙΡΕ ΠΟΤΕ

Α' Κρατικό Βραβείο Ποίησης 1988

ΕΤΟΙΜΑΖΟΝΤΑΙ

*

Κικῆς Δημουλᾶ

ΕΠΙ ΤΑ ΙΧΝΗ

(1η ἔκδοση 1963)

Κικῆς Δημουλᾶ

ΤΟ ΛΙΓΟ ΤΟΥ ΚΟΣΜΟΥ

(1η ἔκδοση 1971)

Κικῆς Δημουλᾶ

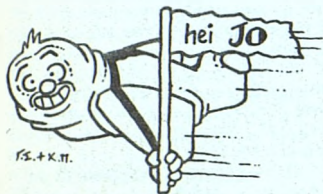
ΤΟ ΤΕΛΕΥΤΑΙΟ ΣΩΜΑ ΜΟΥ

(1η ἔκδοση 1981)

ρύθμισης περί τις αποδοχές των πιλότων της ΟΑ;

6. Η γνωμάτευση του νομικού συμβουλίου της ΟΑ —που ήδη δημοσιεύτηκε στο τχ. 418— αποφαίνεται ότι όλες οι ισχύουσες ρυθμίσεις είναι παράνομες και δεν πρέπει να εφαρμόζονται.

Αυτά όλα είναι μερικά από τα θέματα που έθιγε το ρεπορτάζ του ΑΝΤΙ το οποίο και θα επανέλθει. Φυσικά αναμένουμε κάποια απάντηση και από πλευράς Διοικήσεως.

● Αλλά για το ίδιο θέμα μας γράφει και ο κυβερνήτης κ. Γ. Β. Κασσαβέτης:

Κύριε Διευθυντά, Στο υπ' αριθμόν 418 τεύχος του ΑΝΤΙ καταχωρήθηκε άρθρο, με τίτλο «ΕΡΓΑ ΚΑΙ ΟΛΥΜΠΙΑΚΕΣ ΗΜΕΡΕΣ». Ή πώς να κλέβετε το Δημόσιο και τους συναδέλφους σας». Το άρθρο, γραμμένο σε μια εποχή που τα σκάνδαλα έχουν γίνει καθημερινή πρακτική και βασισμένο σε στοιχεία εν πολλοίς αναληθή, ή εμβαπτισμένο στην εμπάθεια ή τη σκοπιμότητα του πληροπορισμού του του περιοδικού, εμφανίζει μια τελειώς νόμιμη υπόθεση ως σκάνδαλο και ως εκ τούτου σπιλώνει υπολήψεις ανθρώπων, οι οποίοι ανάλωσαν τη ζωή τους στην προάσπιση των συνόρων του κράτους, ως ανώτεροι αξιωματικοί της Πολεμικής Αεροπορίας εμφανιζόμενοι τους σαν κοινούς κλέφτες του δημοσίου, ή πολλώ μάλλον των ιδίων των συναδέλφων τους.

Στα πλαίσια της υπεύθυνης ενημέρωσης την οποία θεωρώ ανεπιφυλάκτως —ως επί χρόνια φανatikός αναγνώστης σας— ότι επιτελείτε, ευελπιστώ κ. διευθυντά να θελήσετε να επανορθώσετε την άβελτα σας κακοποιηθείσα αλήθεια και φυσικά να αποκαταστήσετε τους θιγόντες συναδέλφους μου και εμένα, καταχωρώντας τις επί του θέματος απόψεις μου, οι οποίες έχουν ως εξής:

α. Η Ολυμπιακή Αεροπορία ουδέποτε προσέλαβε χειριστάς προερχόμενους από την Πολεμική Αεροπορία από «ανάγκη» ή από οίκτο. Μας προσελάμβανε για την αρίστη επαγγελματική μας κατάρτιση και την τεράστια πτητική μας

πείρα. Ένας απόστρατος της Πολεμικής Αεροπορίας μπορούσε να γίνει σε ένα έτος κυβερνήτης, έναντι 6-10 έτη που χρειάζονται για έναν πρωτόπειρο νέο χειριστή.

β. Οι ρυθμίσεις στις οποίες αναφέρεται το δημοσίευσμά σας σχετικά με την «σύνταξη» μας, οι οποίες έγιναν κοινή συναινέση του συνδικαλιστικού μας οργάνου και της Διοικήσεως της Ο.Α. δεν έγιναν ούτε από συνδικαλιστική πίεση —όπως αφήνεται να εννοηθεί— ούτε φυσικά από διάθεση εξυπηρέτησης των ενδιαφερομένων. Αλλά από αδήριτη επιταγή του Ν. 1379/83, ο οποίος εμάς μεν τους «συνταξιούχους» εργαζομένους υποχρέωνε να αναστείλλουμε τη «σύνταξη» μας, τη δε Ολυμπιακή να μας καταβάλλει χρονοεπίδομα τώσων ετών, όσα ακριβώς, αντιστοιχούσαν στην ανασταλλείσα «σύνταξη». (Άρθρο 6 παρ. 4).

Στο σημείο αυτό δε, είναι ανάγκη να γίνουν δυο επισημάνσεις. Η πρώτη είναι, ότι η Διοίκηση της ΟΑ δεν θα παρένβαινε στην διαπρακτικού συμφωνίας με την Ένωσή μας ρύθμιση, αν το προβλεπόμενο από το Νόμο χρονοεπίδομα δεν ήταν σχεδόν διπλάσιο της ανασταλλείσας συντάξεως και ως εκ τούτου δεν ανετρέπετο τελειώς η μισθολογική ισορροπία των χειριστών. Η δε δεύτερα, ότι προς τιμήν των «συνταξιούχων» κυβερνητών, ουδείς από αυτούς διεκδίκησε δικαστικώς το καθ' όλα νόμιμο υπερδιπλάσιο χρονοεπίδομα, αρκεσθέντες στο διαπρακτικού συμφωνίας συμφωνηθέν «μέρος του χρονοεπιδόματος» (Πρακτικό Συμφωνίας ΟΑ-ΕΧΠΑ 25.6.84 άρθρο 8) ήτοι το *ισόποσο της «συντάξεώς» τους*.

γ. Επειδή γίνεται λόγος, για φοροαπαλλαγή είναι νομικώς και λογικώς εφικτό, άλλο φορολογικό καθεστώς να ακολουθείται για κάποιο μέρος, και άλλο για κάποιο άλλο μέρος των αυτών αποδοχών; Τι θα έπρεπε δηλαδή, το προβλεπόμενο από το νόμο χρονοεπίδομα να το βαπτίζουμε, σαν τους μοναχούς του μεσαιώνος, «σύνταξη», για να το φορολογούμε με άλλο τρόπο, μόνο και μόνο για να ικανοποιήσουμε τον αθέμιτο φθόνο μερικών κάκιστων... συναδέλφων;

δ. Το αυτό και με την υγιεινολογική μας περιθάλψη, την οποία δεν θέλησε να μας στερήσει ο νομοθέτης, αμείβοντας τις επί 20ετία «κολοτούμπες» μας στον ουρανό. Φρονείται, ίσως, ότι αν με την αναστολή της «συντάξεως»

μας τη χάναμε, θα μετρίαζε μήπως το πρόβλημα όσων δεν έχουν περιθάλψη στο δημόσιο αλλά στο ΙΚΑ;

ε. Για στοιχειοθέτηση δήθεν των σαθρών επιχειρημάτων του, ο υποβολεύς του δημοσιεύματος επιχειρεί σύγκριση των αποδοχών δυο συναδέλφων, ήτοι ενός Κυβερνήτου Α-300 με 18ετή υπηρεσία και ενός Συγκυβερνήτου Β-747 με 35ετή υπηρεσία, τον οποίο σκοπίμως ονομάζει «στάσιμο». Παρασιωπά όμως δυο βασικές αλήθειες εν προκειμένω. Ήτοι αφενός μεν, ότι ο περί ου ο λόγος «μη προακτέος συγκυβερνήτης», δεν προήχθη υπαιτιότητα της Διοικήσεως της ΟΑ, με αποτέλεσμα να λαμβάνει νομίμως αποδοχές Κυβερνήτου Α-300, όπως και οι προαχθέντες συναδέλφοί του, και αφετέρου δε, ότι ο «μόνιμος» συγκυβερνήτης, βάσει του νόμου 1379/83 παίρνει χρονοεπίδομα για προϋπηρεσία 35 ετών, ενώ ο πρώτος μόνο για 18. Το παράδειγμα επομένως είναι σκόπιμα παραπλανητικό και ξένο προς τα αληθή δεδομένα.

Τελειώνοντας κ. διευθυντά επιθυμώ να σας διαβεβαιώσω, ότι το θέμα με το οποίο ασχοληθήκατε στο υπόψη δημοσίευσμά σας όχι μόνο δεν προσφέρεται για σχολιασμό, αλλ' ούτε καν για απλή συζήτηση, αφού η γενομένη με τη διοίκηση της Ολυμπιακής ρύθμιση, τον Ιούνιο του 1984 είναι δυσμενεστέρα για μας εν σχέσει με εκείνο που μας προσέφερε ο νομοθέτης. Πέραν όμως των νομικών τερτιπών το θέμα δεν προσφέρεται για συζήτηση και από απόψεως ουσίας, γιατί το πενιχρό αυτό «ισόποσο της συντάξεώς μας» αντικρύζει τον ιδρώτα μιας επίμοχλης και επικίνδυνης 20ετούς καριέρας στην Πολεμική Αεροπορία κατά τη διάρκεια της οποίας χάσαμε πάνω από τριακόσιους (300)!!! νεαρούς συναδέλφους μας. Ας παύσουν λοιπόν να τυμβωρυχούν μερικοί νοσηροί εγκέφαλοι του κλάδου.

Γ. Β. Κασσαβέτης

Επισμηναγός ε.α. - κυβερνήτης Ολυμπιακής Αεροπορίας

Σ.Σ. Πρέπει να παρατηρήσουμε ότι όσα ο κ. Γ.Β.Κ. γράφει για «εμπάθειες, προκαταλήψεις κλπ.» δεν έχουν κανένα ουσιαστικό αντίκρυσμα. Το θέμα και τα ερωτήματα που τίθενται παραμένουν και δεν συμμερίζομαστε την άποψή του, ότι «δεν προσφέρεται για συζήτηση, κλπ.». Αν ήταν έτσι γιατί κινήθηκε τόσο ενδιαφέρον;

αντι

ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΗ
ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ
ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ
Δημοχάρους 60
115 21 Αθήνα
Τηλ. 72.32.713 — 72.49.300
72.32.819 — 72.48.240
FAX: 72.26.107
TELEX: 214179 ANTI

- Εκδότης:
ΧΡΗΣΤΟΣ ΠΑΠΟΥΤΣΑΚΗΣ
Δεινοκράτους 131
115 21 Αθήνα
- Διαφημίσεις:
ΑΛΕΚΑ ΣΗΜΑΝΤΗΡΑ
- Γραμματεία-Λογιστήριο:
ΤΑΣΙΑ ΡΟΥΜΠΟΥ
- Σελιδοποίηση, Μοντάζ:
ΤΑΣΙΑ ΛΕΒΟΝ
ΜΑΡΙΑ ΚΑΝΕΛΛΟΠΟΥΛΟΥ
- Φωτοστοιχειοθεσία —
Αναπαραγωγή φίλμς:
«ΠΟΛΥΤΥΠΟ»
Δεινοκράτους 131
Τηλ. 72.49.300
- Εκτύπωση:
«ΝΕΟΣ ΠΑΡΝΑΣΣΟΣ» Α.Ε.
Θέση Μαρίζα Μαντρίγκο
Παλλήνη Αττικής
Τηλ. 66.65.081-66.68.424

- Κάθε ενυπόγραφο άρθρο εκφράζει τις απόψεις του συγγραφέα του.
- Χειρόγραφα δεν επιστρέφονται.

ΣΥΝΔΡΟΜΕΣ

Εσωτερικού

Εξάμ. 1.650 δρχ. ·
Ετήσια 3.300
Ετήσια Οργανισμών,
Τραπεζών, κτλ.: 10.000 δρχ.
Φοιτητική ετήσια: 2.800

Εξωτερικού

Ευρώπη · Μεσογ. χώρες:
εξάμηνη: δολ. 20
ετήσια: δολ. 40
Η.Π.Α. · Καναδάς · Αν. Ασία ·
Αυστραλία · Ωκεανία:
εξάμηνη: δολ. 23
ετήσια: δολ. 45

- Εμβάσματα, επιταγές:
ΧΡΗΣΤΟΣ ΠΑΠΟΥΤΣΑΚΗΣ
Δημοχάρους 60
115 21 ΑΘΗΝΑ

ΤΙΜΗ ΤΕΥΧΟΥΣ: δρχ. 150
ΠΑΛΙΑ ΤΕΥΧΗ: δρχ. 250

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ

- Για τα βιβλιοπωλεία της Αθήνας:
Περιοδικό «ΑΝΤΙ»
Δημοχάρους 60
τηλ.: 72.32.713 - 72.48.240
- Για τα βιβλιοπωλεία Β. Ελλάδας:
Κέντρο του βιβλίου.
Α. Πουλουκτσή και Σία Ε.Ε.
Λαοσάνη 9,
Τηλ. (031) 285.857
54 622 Θεσσαλονίκη

ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟΝ ΤΗΣ «ΕΣΤΙΑΣ»

K GRAPHIC ARTS 893323

Ετοιμάζονται:

- ΜΙΧ. ΔΗΜΟΥ, Πυρετός
- ΦΙΛΙΔΩΝ ΤΑΜΒΑΚΑΚΗΣ, Εύμορφη
- ΠΕΤΡΟΣ ΤΑΤΣΟΠΟΥΛΟΣ, Κινούμενα σχέδια
- ΚΟΛΙΝΙΑΤΗΣ ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ, 'Ο έργατός της

**ΣΕΙΡΑ
ΣΥΓΧΡΟΝΗΣ
ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ
ΠΕΖΟΓΡΑΦΙΑΣ**

ΕΚΔΟΣΕΙΣ «ΕΣΤΙΑ» Ε.Π.Ε.
ΣΟΛΩΝΟΣ 60 - 106 72 ΑΘΗΝΑ
ΔΙΑΦΕΤΗ: 361.5077
ΕΚΔΟΣΕΙΣ: 361.2514

CAMEL

ΑΦΙΛΤΡΟ

ΕΙΣΑΓΕΤΑΙ

Το Υπουργείο Υγείας προειδοποιεί:

**ΤΟ ΚΑΠΝΙΣΜΑ ΒΛΑΠΤΕΙ
ΣΟΒΑΡΑ ΤΗΝ ΥΓΕΙΑ**